

Admiral C. van Dockums

Livserindringer

Ernst Bojesens

Kunst Forlag

18 - 93

ADMIRAL C. VAN DOCKUMS

LIVSERINDRINGER.

[illegible] — died [illegible] Jan [illegible]

ADMIRAL C. VAN DOCKUMS

LIVSERINDRINGER.

UDGIVNE AF WM. CARSTENSEN.

KJØBENHAVN.
ERNST BOJESENS KUNSTFORLAG.
FR. BAGGES BOGTRYKKERI.
1893.

INDHOLD.

Smaating:

FOR henved sex Aar siden lod Admiral VAN DOCKUM *mig gjennemlæse en Række Livserindringer, som han til forskjellige Tider havde nedskrevet i den Hensigt at lade de mere fortrolige iblandt dem foreløbig deponere i Geheime-Archivet — det nuværende Rigsarchiv —, medens han havde tænkt sig, at de øvrige kunde offentliggjøres efter hans Død, saafremt det kunde ventes, at de vilde vække nogen Interesse i større Kredse. Admiralen blev snart enig med mig om, hvilke Afsnit der burde være utilgængelige endnu en Stund efter hans Død; men af forskjellige Grunde vilde han ikke gaae ind paa mit Forslag om strax at udgive de øvrige Erindringer. Efter nogen Tids Betænkning samtykkede han dog i Offentliggjørelsen af det Afsnit, som vedrørte hans Tjeneste i den franske Marine, men kun under det Forbehold, at jeg paatog mig Gjennemsynet, Ordningen og Alt, hvad der forøvrigt stod i Forbindelse med Udgivelsen. Saaledes fremkom i 1888 hans „Gamle Minder".*

Efter Admiralens Død modtog jeg fra Executorerne i hans Bo de øvrige mig alt bekjendte Manuscripter, hist og her noget ændrede og desuden forøgede med Smaabidrag, hvoraf nogle vare nedskrevne i hans sidste Leveaar og eet endog i Løbet af Januar 1893. Med Pakken fulgte et egenhændigt Brev, hvori han bad mig selv afgjøre, om overhovedet Noget af det Nedskrevne skulde offentliggjøres, idet han meget fordringsløst yttrede, at vi saa ofte nedskrive Et eller Andet, som vi finde interessant, men hvorom de, som læse det, have en ganske anden Mening. — Jeg har imidlertid ikke ladet mig afskrække af den gamle Admirals Tvivl, og skulde jeg ved Erindringernes Offentliggjørelse paadrage mig noget Ansvar med Hensyn til deres underholdende Side, da nærer jeg den Fortrøstning, at det Ansvar vil være let at bære.

Kjøbenhavn i April 1893.

WM. CARSTENSEN,
Commandeur.

Mit Levnetsløb.

Den 29de Februar 1804 fødtes jeg i Kjøbenhavn; min Døbeseddel angiver imidlertid den 6te Marts, der saaledes er min officielle Fødselsdag. Min Fader var Vice-Admiral *Joost van Dockum*, født i Kongens Lyngby i 1753 og afgaaet ved Døden i 1834. I 1810, sex Aar gammel, kom jeg over til Antwerpen, hvor min Fader dengang commanderede en Afdeling af den franske Schelde-Flaade, bemandet med danske Besætninger, og ved Aarets Slutning satte min Fader mig i Huset hos en Søster af sig, gift med Mr. Vigor, „ingenieur en chef“ i Vogeser-Departementet og bosat i Epinal. Her modtog jeg min første Underviisning. Denne var ganske eiendommelig: jeg lærte ikke blot at skrive og regne, at citere Vers af Corneille og Racine, men min Onkel underviste mig ogsaa i Geometri, og desuden lærte jeg at sye, strikke og spille Skak, fik Timer i Musik og blev øvet i Skydning med Gevær. I Begyndelsen af 1813 afhentede min Fader mig og bragte mig med sig til Paris, hvorfra jeg bevarer Mindet om at have seet den store Keiser. Det ulykkelige Felttog i Rusland havde imidlertid frembragt en Omvælt-

ning i de politiske Forhold; de danske Mandskaber paa Schelden bleve tilbagekaldte, og ved Midten af 1813 vendte min Fader med sin Familie tilbage til Kjøbenhavn.

Den 1ste April 1815 optoges jeg som Cadet paa Søcadetakademiet. Jeg opnaaede Akademiets Præmier ved de forskjellige Examiner, vandt i 1819 den Gernerske Præmie-Medaille og modtog i 1820 Æres-Sabelen af Frederik VI.'s Haand. I September 1821 blev jeg udnævnt til Officeer og udcommanderedes det paafølgende Aar til Vestindien med Corvetten „Najaden", Capitain, senere General-Adjudant Uldall. I Sommeren 1823 vendte Corvetten tilbage til Kjøbenhavn.

Forholdene i den danske Marine vare ved den Tid kun lidet tilfredsstillende; der blev vel bygget Skibe, men kun Lidet eller Intet blev gjort for at fremme Officerernes Øvelse, og dette bragte mig til i Efteraaret 1823, faa Maaneder efter min Hjemkomst fra Vestindien, at reise til Frankrig for sammen med Lieutenant U. Dirckinck, senere Gesandt i Paris, at søge Ansættelse i fransk Orlogstjeneste. Ved Bistand af min Faders tidligere Venner lykkedes det mig at naae mit Maal, og ved Slutningen af 1823 blev jeg udcommanderet med 60 Kanons-Fregatten „Marie-Thérèse", som dengang laae under Udrustning i Toulon og var bestemt til et Togt til Sydhavet, under hvilket den skulde føre Contre-Admiral Rosamel's Flag. Under sin henved treaarige Reise besøgte Fregatten samtlige Hovedhavne, saavel langs Øst- som langs Vestkysten af Sydamerika. Lang Stilleliggen i Rio-Janeiro

foranledigede mig til at ansøge om at vende tilbage til Frankrig, og efter min Ankomst til Rochefort i Efteraaret 1826 aflagde jeg et kort Besøg i Danmark. Ved Tilbagekomsten til Paris blev jeg som „lieutenant de vaisseau“ commanderet ombord i Linieskibet „Scipio“, Capitain Milius, og afseilede med dette Skib i Juli 1827 til Levanten. Ombord i „Scipio“ deeltog jeg den 20de October i Slaget ved Navarino og modtog kort efter Udnævnelse til Ridder af Ordenen „*Pour le mérite militaire*“. Senere udbrød der Sygdom i Linieskibet, det maatte sendes tilbage til Frankrig, og det var derfor med stor Glæde, at jeg af den Commanderende, Vice-Admiral Rigny, modtog det Tilbud at træde over paa hans Admiralskib, Linieskibet „Conquérant“.

Linieskibet „Scipio“ var i Retning af Orden og Disciplin saagodtsom i Opløsningstilstand, — ved at sætte Foden paa „Conquérant“'s Dæk forekom det mig derfor, som traadte jeg ind i en anden Verden. Den Dristighed, med hvilken der blev seilet, ofte i tildeels ukjendte Farvande, Mandskabets fuldendte Indøvelse, den Ro, der gjorde sig gjældende ombord, opvakte min Beundring, og endnu den Dag idag staaer den Overbeviisning fast hos mig, at „Conquérant“ paa den Tid var det stolteste Skib, som flød paa Havet.

I 1828 ankom General Maison's Expedition til Morea, og de ægyptiske Tropper under Ibrahim Pascha vendte tilbage til Alexandrien. Uden Vanskelighed bleve de Franske Herrer over Fæstningerne Navarino, Coron og Modon, der forsvaredes af tyrkiske Tropper, hvorimod

Patras, eller rettere det saakaldte Moreas Castel, der forsvarer Indløbet til Bugten ved Corinth, negtede at overgive sig og derved tvang os til en regelmæssig Beleiring, der afsluttedes i October. Castellet maatte overgive sig*), vore Kanoner bleve bragte ombord igjen, og allerede den paafølgende Dag afgik „Conquérant" Syd efter, medens det overlodes de andre Skibe at yde Armeecorpset den Bistand, som det indtraadte Efteraarsveir gjorde dobbelt nødvendig.

Med Overgivelsen af Moreas Castel forsvandt det sidste tyrkiske Flag fra Morea, sandsynligviis for bestandig. Lidet anede jeg dengang, at en Trone var bleven grundlagt, der i sin Tid skulde beklædes af en Prinds af det danske Kongehuus.

For mit Forhold ved denne Beleiring tilsagde Admiral Rigny mig, at jeg vilde blive indstillet til Ridder af Æreslegionen, hvilken Udmærkelse blev mig tildeelt ved Tilbagekomsten til Frankrig.

Anstrengende Tjeneste i Forbindelse med det paa denne Aarstid usunde Clima medførte ved Aarets Slutning Sygdom blandt Linieskibets Besætning, og Admiralen tog da den Beslutning at afgaae til Smyrna. Et Hospital blev indrettet iland, og Læger bleve afgivne fra Skibet;

---

*) Angaaende mit Forhold ved Castellets Indtagelse henvises til *Précis historique de la marine Française*, Paris 1845, Tome 1, pag. 503: „Le lieutenant de vaisseau Lefèvre de la Didon, les enseignes de vaisseau . . . . . enfin le lieutenant de la marine Danoise Vandoçum se sont particulièrement distingués dans l'attaque et la reddition du château de Morée."

men langsomt gik det med de Syges Helbredelse, og tre Maaneder tilbragte vi saaledes i Smyrna, inden Sundhedstilstanden ombord atter kunde ansees for gjenoprettet.

Opholdet i Smyrna var tiltalende i høi Grad. Ved den danske Consul de Jonghs og flere græske Familiers Gjestfrihed blev der aabnet os Adgang til Selskabslivet, og en Mængde fremmede Orlogsmænds Tilstedeværelse paa Rheden bidrog endmere til at forhøie den Interesse, man maa føle ved som jeg for første Gang at færdes i et af Orientens store Handelscentrer.

I Februar 1829 begave vi os tilbage til de græske Farvande. Grev Capo d'Istria havde alt tidligere som Præsident overtaget Ledelsen af de græske Anliggender; Admiral Rignys Mission kunde hermed betragtes som endt, og i Marts forlode vi Navarino og satte Coursen hjemefter. Den 26de April naaede vi Toulon, hvor der blev os paalagt 25 Dages Qvarantaine. Ved dennes Udløb afgik Admiralen til Paris, og da „Conquérant"s Togt hermed kunde ansees som afsluttet, erholdt jeg efter Andragende Tilladelse til at fratræde min Tjeneste i Linieskibet. I Paris opholdt jeg mig i flere Maaneder, i Løbet af hvilke jeg med Begjærlighed fulgte Guizot's og Villemain's Forelæsninger ved Universitetet. Reisen hjemefter lagde jeg over Holland, og ved Slutningen af September ankom jeg til Kjøbenhavn, hvor jeg med inderlig Glæde efter sex Aars Fraværelse atter samledes med Slægt og Venner. De Aar, som jeg havde tilbragt i Frankrig, ville imidlertid altid staae for mig som et smukt og til-

fredsstillende Afsnit af mit Liv; jeg kan endog sige, at jeg i de første Aar efter min Hjemkomst ofte med Vemod tænkte paa den smukke Stilling, som jeg i Frankrig havde forladt, hvorfor ogsaa den Velvillie, det Venskab og den udsøgte Forekommenhed, der vistes mig paa de franske Skibe, til alle Tider ville mindes af mig med Paaskjønnelse og Taknemmelighed.

Saavel Slaget ved Navarino som Beleiringen af Patras har jeg skildret i en i 1888 udkommen Bog, „*Gamle Minder*“, der tillige indeholder endeel andre Erindringer fra de Aar, jeg tilbragte i fransk Tjeneste.

I 1831 blev jeg ansat som Næstcommanderende paa Cadetskibet, Corvetten „Najaden“, Capt.-Lieut. J. C. Grove, en Officeer, hvis Værd ikke er blevet tilstrækkelig paaskjønnet, og ved Corvettens Hjemkomst fik jeg Commando over en af de mange Krydsere, som dette Aar bleve udrustede for at bevogte de danske Kyster under den paa Fastlandet herskende Coleraepidemi. Først anvistes der mig Station imellem Kronborg og Gilleleie, og senere sendtes jeg til Store-Belt, indtil Krydsfartøierne i November paa Grund af den tidlig indtraadte Vinter kaldtes tilbage til Kjøbenhavn.

I 1833 udcommanderedes jeg til Vestindien som Næstcommanderende med Briggen „Alart“, Capit.-Lieut. Zahrtmann. Jeg var saa heldig paa dette Togt at vinde min Chefs Velvillie, og denne Velvillie gik i Aarenes Løb over til et Venskab, der aldrig svigtede.

Som Admiralitets-Adjudant beordredes jeg i 1835 til Chef for det kongelige Dampskib „Kiel“. Denne Com-

mando interesserede mig i høi Grad, idet jeg derombord kom i Berøring saavel med Kongen, Frederik VI., som med en Mængde høitstaaende Personligheder under Forhold, hvor endeel af den Etikette maatte bortfalde, der saa ofte vanskeliggjør Opfattelsen af Charakterer og Sædvaner. Det var ikke alene Kongen og den kongelige Families Medlemmer, som med Følge benyttede Dampskibet, men ogsaa Udenforstaaende erholdt ofte Kongens Tilladelse til at foretage Overfarter, naar Hans Majestæt ikke selv var ombord, saa at der paa de forskjellige Toure fremstillede sig en fortløbende Række af Personligheder, som i større eller mindre Grad vare istand til at tiltrække sig Interesse. I nogle Skildringer, som jeg efterlader under Titelen „*Min Samtid*“, og som ere deponerede i Rigsarchivet, vil findes endeel Optegnelser om Datidens ledende Mænd, hvilke muligen, naar Aar ere henrundne, kunne have Interesse for en kommende Slægt.

En sørgelig Døsighed eller Stillestaaen tyngede i hiin Periode paa saagodtsom alle Landets Forhold, Marinen ikke undtagen, og den overveiende Deel af Udcommandoer indskrænkede sig til Vagtskibene ved Nyborg, Altona og Helsingør. Under disse Forhold var det med stor Tilfredsstillelse, at jeg i 1839 modtog Tilbud af General-Gouverneuren over vore vestindiske Øer, General Scholten, om Ansættelse som Adjudant og militair Secretair ved General-Gouvernementet, med hvilken Stilling blev forenet Havnemesterposten i Christianssted paa St. Croix. I Mai 1840 afreiste jeg fra Danmark, og ved Slutningen af

Juni ankom jeg med General-Gouverneuren til mit nye Bestemmelsessted.

Under General Scholtens Fraværelse var et fjendtligt Forhold opstaaet imellem vore Øer og Porto-Rico, foranlediget ved, at man havde bortviist en spansk Consul fra St. Thomas, og, da denne protesterede imod Udviisningen og erklærede ikke at ville forlade Øen, var han ved Politiets Foranstaltning med Magt bleven bragt ombord i den paa Rheden liggende danske Orlogsbrig „Mercurius", der førte ham tilbage til San Juan, Hovedstaden paa Porto-Rico. Denne Begivenhed havde til Følge, at der fra spansk Side blev lagt alvorlige Hindringer iveien for Samkvemmet med vore Øer, hvilket i høi Grad blev føleligt for St. Thomas, hvis Handelsomsætning med Porto-Rico dannede en af Øens vigtigste Indtægtskilder. Dette foranledigede, at General Scholten kort efter vor Ankomst til St. Croix afsendte mig i speciel Mission til San Juan, hvor jeg fandt Stemningen i høieste Grad ophidset. At der ved Politiet var bleven lagt Haand paa en spansk Embedsmand, iført spansk Consulsuniform, havde saaret den spanske Nationalstolthed paa den ømfindtligste Maade, og det herved voldte Indtryk søgte den spanske Colonialregjering samtidig at benytte til at unddrage Øen det af St. Thomas udøvede Handelsherredømme ved, istedetfor at henvende sig til St. Thomas som Mellemhandler, at knytte directe Handelsforbindelser med Europa. To Gange senere afsendtes jeg i samme Anledning til Porto-Rico, under hvilke Hverv mit Kjendskab til det spanske Sprog kom mig til største Nytte.

Det lykkedes at faae de tvende Spørgsmaal: Udviisningssagen og Handelsforbindelsen med St. Thomas, skilte ud fra hinanden. Hvad det sidstnævnte Spørgsmaal angaaer, da opnaaedes, at flere af de hæmmende Bestemmelser, der vare tagne med Hensyn til St. Thomas, bleve modificerede, medens Bortviisningssagen blev hjemsendt til Afgjørelse ad diplomatisk Vei imellem den danske og den spanske Regjering. Under Drøftelsen af dette Spørgsmaal udtalte vor daværende Udenrigsminister, Geheimeraad Krabbe, til den senere Udenrigsminister Reedtz sin Paaskjønnelse af den heldige Maade, hvorpaa jeg var optraadt ligeoverfor det spanske General-Gouvernement under Sagens Behandling i Colonierne, og „at end ikke en erfaren Diplomat vilde have kunnet handle paa nogen mere tilfredsstillende Maade.“ *)

Samtidigt med disse Forviklinger var der opstaaet Spænding i vore Øers indre Forhold, idet General Scholten fra Danmark havde medbragt en Opfordring til Planterne fra Hans Majestæt Kongen om at tilstaae deres Negere Løverdag Eftermiddag til fri Raadighed. Denne Opfordring var vel tildeels fremkaldt ved Bestræbelsen efter at forbedre Negernes Kaar, men dog fornemmelig ved Ønsket om at give Negerne Leilighed til efterhaanden at vænne sig til Selverhverv, hvilket med det Uundgaaelige i en tidligere eller senere Negeremancipation for Øie kunde ventes i en

*) Endnu bærer jeg et værdifuldt Gulduhr, som det paafølgende Aar blev mig skjænket af den daværende General-Capitain paa Porto-Rico, General San-Yago Mendez-Vigo.

vis Grad at ville formindske de Farer, som en almindelig Negerfrigivelse kunde medføre for vore Colonier. Afkaldet paa Negernes Arbeide Løverdag Eftermiddag var imidlertid et føleligt Tab af Arbeidskraft for Planterne; Fleerheden indvilligede vel i at bringe dette Offer, men ikke Faa negtede at gaae ind derpaa, og efterhaanden steg Ophidselsen til en saadan Høide, at man forenede sig om at vælge en særlig Befuldmægtiget, der blev afsendt til Danmark med Klage over General-Gouverneuren. Dette førte til, at jeg i Midten af 1841 blev afsendt til Kjøbenhavn med udførlig Indberetning om Negerforholdene paa vore Øer og med det Hverv at meddele Regjeringen saadanne yderligere Oplysninger, som jeg paa Grund af, at saagodtsom den hele Correspondance om Løverdags-Frigivelses-Spørgsmaalet var gaaet igjennem mine Hænder, vilde være istand til at yde.

I October ansaae jeg det mig paalagte Hverv for afsluttet og beredte mig paa at vende tilbage til Vestindien, da General Scholten selv ankom til Kjøbenhavn, hvorved Opholdet i Danmark blev noget forlænget. Under dette Ophold overrakte Kong Christian VIII. mig personlig Dannebrogs-Ordenens Ridderkors med de Ord: „De burde for længe siden have havt det.“

Med General Scholten vendte jeg i Begyndelsen af 1843 over Paris og London tilbage til St. Croix. Om Efteraaret, da min Tour til Udcommando i Marinen stod forhaanden, erholdt jeg efter Ansøgning Afsked fra min Stilling ved det vestindiske General-Gouvernement, og ved

Juletid ankom jeg til Kjøbenhavn, efter i henved fem høist interessante og behagelige Aar at have været knyttet til Colonierne.

Et Par Maaneder efter min Hjemkomst blev jeg udnævnt til Chef for Briggen „St. Croix“ paa Togt til Vestindien. Henved Midten af Juni ankom vi til St. Croix, og i August beordredes Briggen at afseile til Ny-York for der at stilles til Vice-General-Gouverneur, Kammerherre Søbøtkers Raadighed og derfra at føre ham tilbage til St. Thomas. Kammerherren gjennemgik en Badecuur ved Saratoga, og ved Briggens Ankomst, den 6te September, underrettede han mig om, at han ifølge Lægernes Raad ikke vilde være istand til at indskibe sig før en af de første Dage i den paafølgende Maaned. Derved fik jeg Tid og Leilighed til at foretage en høist interessant Reise igjennem den nordlige Deel af Staten Ny-York, til at opholde mig nogle Dage ved Niagara og til — efter en eventyrlig Fart igjennem de forskjellige „*rapids*“ ned ad St. Laurents-Floden — at besøge Montreal og omliggende Egne i det sydlige Canada. Senere besøgte jeg Philadelphia, paa hvilken Reise Toget, i hvilket jeg befandt mig, nær var styrtet ned i Delaware-Floden fra en Høide af 20 til 25 Fod. En Pige, som gik ved Flodbredden, blev slaaet ihjel af nedfaldende Murbrokker og Stene, og den næste Dag indeholdt Aviserne naturligviis lange Artikler om „*this very narrow escape.*“

Den 5te October kom Kammerherre Søbøtker ombord. Ved Middag afseilede vi fra Ny-York, og den paafølgende Dags Eftermiddag bleve vi i Golfstrømmen

overfaldne af en heftig Orkan, under hvilken Briggen mistede sine Sidefartøier, samtidigt med at Søen borttog det Styrbords Finkenet og foraarsagede forskjellige andre Havarier af mindre Betydning. I den bælmørke Nat var Gjenskinnet af lysende Insecter saa stærkt i det oprørte Hav, at Briggens Reisning var oplyst som af det klareste Maaneskin, og med hver Sø, der gik hen over os, var det, som modtog man et behageligt varmende Bad, da Vandets Temperatur var 5 til 6 Grader høiere end Luftens. Det viste sig senere, at denne Orkan havde anrettet stor Ødelæggelse langs Nordkysten af Cuba, hvor en Mængde Skibe forliste, og ved Ankomsten til St. Thomas forefandt vi ogsaa endeel Skibe, som havde søgt Havn med større eller mindre Havarier. Senere bleve nogle Skibe savnede, der maae antages at være forulykkede under den voldsomme Hvirvelstorm.

Ofte havde jeg forundret mig over det ringe Kjendskab, man havde til Farvandet Østen for Porto-Rico, der begrændses af Øerne Culebra og Crabben-Island. Tidligere var dette Farvand et Tilflugtssted for Kapere og Sørøvere; men efter at disse Sidste forlængst vare udryddede, vedblev Frygten for Coralrev og ukjendte Grunde at gjøre sig gjældende, saa at Farvandet kun sjeldent blev beseilet, uagtet det afgiver den nærmeste Vei fra St. Thomas og vore Øer til de nordlige Havne paa Porto-Rico. Flere Gange havde jeg derfor ønsket at blive sat istand til at optage et Kaart over dette Farvand, og da dette utvivlsomt maatte ansees for at være i vore Øers Interesse, erholdt jeg uden Vanskelighed General Scholtens

Samtykke til at anvende endeel af den Tid, der altid bliver tilovers paa en vestindisk Station, til Foretagelse af en noiagtig Opmaaling. I Marts 1845 blev Arbeidet paabegyndt, og ved ihærdig Anstrengelse fra Briggens Officerers Side lykkedes det i langt kortere Tid, end jeg havde ventet, at bestemme henved 10,000 Lodskud og at foretage de nødvendige Observationer og Peilinger til Arbeidets Fuldførelse.

Naturligviis bleve disse Opmaalinger ikke udførte uden Indvilligelse af Gouvernementet paa Porto-Rico; i flere Retninger understøttedes vi af den spanske General-Capitain, el Conde de Mirasol, og hans Forekommenhed gik endog saa vidt, at jeg senere ved hans Bistand blev sat istand til at foretage en Reise til det Indre af Øen for at bestige den, fra vore Øer synlige, høieste Bjergtop paa Porto-Rico, „el Yunque de Luquillo", i den Hensigt fra dette høitliggende Punct at tage Peilinger til yderligere Berigtigelse af det udførte Arbeide.

En Fremstilling af vort Opmaalingsarbeide og en Skildring af vor Bjergstigning i Porto-Rico vil findes i det Efterfølgende.

Ved Tilbagekomsten til St. Croix lod jeg udarbeide et Kaart, støttet til de foretagne Opmaalinger, og dette sendte jeg til Grev Mirasol som Beviis paa min Paaskjønnelse af den høie Grad af Velvillie, han flere Gange havde viist mig under mit Ophold i Vestindien. Greven maa have indsendt dette Kaart til Regjeringen i Spanien; thi nogen Tid efter min Tilbagekomst til Danmark modtog jeg igjennem Udenrigsministeriet en anerkjendende

Skrivelse fra Madrid, undertegnet: „*Yo la Reyna*", altsaa udfærdiget af Hendes spanske Majestæt Ysabel secunda i høistegen Person.

Efter en lang Hjemreise, under hvilken jeg saae mig nødsaget til at anløbe Cowes, ankom Briggen den 22de September 1845 til Kjøbenhavn. Ved min Hjemkomst blev det af første Deputeret i Admiralitets-Collegiet, Admiral Holsten, tilbudt mig at overtage Posten som Chef for Søcadetcorpset, hvilket førte til, at jeg i 1846 som midlertidig Næstcommanderende ved Akademiet fik Commando over Cadetskibet, Corvetten „Flora". Jeg havde Ordre til at anløbe Texel, og Kong Christian VIII., der ønskede at vise Cadetcorpset sin Velvillie, bemyndigede mig til paa hans Bekostning at foretage en Reise med Cadetterne til Amsterdam. Kort efter vor Ankomst til Nieuwe-Diep afgik jeg med et Følge af mere end 40 Personer, ad den nordhollandske Canal, til Hollands Hovedstad. Her tilbragte vi flere Dage med at besee Dokker og Skibsværfter, Malerisamlinger og andre af Byens Seeværdigheder. Ogsaa besøgte jeg efter Tilbagekomsten herfra det hollandske Søcadetakademi i Medemblick, hvor jeg med stor Hjertelighed blev modtagen af Skolens Chef, Admiral Coopmanns, og hvor det særlig intereserede mig at forefinde en Organisation, der saagodtsom aldeles svarede til vor egen. I Nieuwe-Diep modtog jeg Meddelelse om min Udnævnelse til Chef for Søcadetcorpset, og ikke længe efter forfremmedes jeg til virkelig Capitain.

Paa Hjemreisen til Danmark bragte særegne Omstæn-

digheder mig til at vælge Skagerak til Manøvreplads for Cadetterne, og her hændte det, at vi under Skagen traf sammen med H. K. H. Kronprinds Frederik, der ombord i Fregatten „Gefion“ havde aflagt et Besøg paa Madeira. Vi ledsagede Prindsen til Kjøbenhavn og forefandt paa Rheden en svensk-norsk Escadre under Commando af Admiral Nordenskjøld. Dette medførte Befaling for os til at opholde os nogen Tid i Sundet, hvorefter Togtet afsluttedes med et kort Kryds i Østersøen.

I 1848 modtog jeg atter Ordre til at overtage Commandoen af Corvetten „Flora“, udseet til Cadetskib. Det slesvig-holsteenske Oprør udbrød imidlertid, og det bestemtes, at „Flora“ skulde anvendes til Krigsbrug. Cadetterne bleve fordeelte ombord i de udrustede Skibe, og tidligt i April afgik „Flora“ til Østersøen. Efter nogen Tid at have deeltaget i Blokaden af Swinemünde beordredes vi ved Midten af Juni til Als, og i Begyndelsen af September fik jeg Ordre til at overgive Skibets Commando i andre Hænder, samtidig med at jeg blev kaldet tilbage til Kjøbenhavn for at varetage mine Forretninger som Cadetchef.

Faa Dage efter min Hjemkomst modtog jeg Udnævnelse til kongevalgt Medlem af den da sammentrædende grundlovgivende Rigsforsamling, der aabnedes den 23de October paa Christiansborg Slot. Efter i henved sex Aar under min Tjeneste i Frankrig at have staaet under et constitutionelt Regimente, var det med dobbelt Interesse, at jeg tog Sæde i en Forsamling, der i sin Midte talte saamange fremragende Mænd af de for-

skjelligste Samfundsclasser. Med Iver fulgte jeg og deeltog i de forskjellige nedsatte Udvalgs Arbeider, ligesom jeg ogsaa jevnlig mødte i de private Sammenkomster, der saagodtsom hver Aften afholdtes af Rigsdagsmændene i Hôtel d'Angleterre. Her udøvede Monrad en overveiende Indflydelse, og væsentligst gik hans Bestræbelser ud paa at fremhæve den almindelige Valgret som det eneste sikkre Middel, hvorved Friheden kunde betrygges og en jevn Fremadskriden sikkres Nationen i kommende Tider. Han kunde dengang ikke ane, at Frankrig, trods sin af den almindelige Valgret udgaaede Repræsentation, faa Aar efter skulde gaae over til at blive et Keiserdømme, ligesaalidt som han kunde forudsee den senere Udvikling i de Stater, hvor den almindelige Valgret efterhaanden er bleven indført. Uagtet det Spidsfindige i hans Argumenter tvivler jeg dog ikke om, at han hos Mange bidrog til at mildne de Betænkeligheder, som Tanken om den almindelige Stemmerets Indførelse førte med sig, ligesom det er min Overbeviisning, at Monrad, dengang idetmindste, selv følte sig overtydet om Rigtigheden af den Doctrin, han i hine Møder forfegtede med saamegen Iver og Veltalenhed. — Det syntes jo forresten ved den Tid at ligge i Luften, at den almindelige Stemmeret var at betragte som det Middel, der skulde raade Bod paa alle politiske Onder.

Jeg kom imidlertid hverken til at stemme over Grundlov eller Valglov, da jeg tidligt i Marts 1849 afgik til Østersøen med Corvetten „Flora", og min Plads i den grundlovgivende Rigsforsamling blev besat med senere

Conseilspræsident Bluhme. Ved min Tilbagekomst blev jeg commanderet til Blokade for Swinemünde. Cadetterne bleve ligesom i det foregaaende Aar fordeelte ombord i de forskjellige udrustede Skibe, og indtil Fjendtlighedernes Ophør, først i August, forblev „Flora" i Stettiner-Bugten. Efter Hjemkomsten til Kjøbenhavn foretoges med Cadetterne et kort Øvelsestogt, deels i Lille-Belt, deels i andre af vore indre Farvande, indtil Akademiet ved Slutningen af September atter indtraadte i den sædvanlige Orden. Endeel Vanskelighed fremkaldtes imidlertid ved de ueensartede Bedømmelser, der fra de forskjellige Skibschefers Side nu alt i to Aar vare blevne givne Cadetterne. Ved Marineministerens, Commandeur Zahrtmanns, Bistand lykkedes det imidlertid at haandhæve de ved Akademiet gjældende Regler for Forfremmelse og Udnævnelse til Officeer, der sikkert maae betragtes som Grundpillerne for Akademiets Virksomhed.

I Løbet af Efteraaret blev jeg af Marineministeren kaldet til at deeltage i Forhandlinger angaaende Forretningsgangen saavelsom Ordningen af det som Følge af Begivenhederne i 1848 oprettede Marineministerium. Under disse Forhandlinger var det fornemmelig Generalkrigscommissair Wiborg — indtil 1848 Deputeret i Admiralitets-Collegiet — hvis Forslag og Meninger gjorde sig gjældende. I Henhold til disse Forhandlinger fik Ministeriet en Organisation, der saagodtsom uforandret vedblev at bestaae i de paafølgende 20 Aar, indtil en Udtalelse i Betænkningen, afgiven i 1866 af den store militære Organisations-Commission, førte til, at man i

1868 samlede Hærens og Flaadens Bestyrelse i en fælles Forsvarsministers Haand. Denne Ordning er oftere senere bleven forladt for snart derefter at gjenoptages, øiensynlig til liden Baade saavel for Marinens som for Hærens uforstyrrede Udvikling.

I 1850 havde jeg atter Commando over Corvetten „Flora“. Som Cadetskib afgik Corvetten i de første Dage af Mai, først til Østersøen og senere til Nordsøen, hvor jeg i August modtog Ordre at begive mig til List for der at samvirke med Commandeur Carl Ellbrecht, dengang Høiestcommanderende over den paa Vesterhavs-Øerne værende Styrke. Den 12te August ankrede Corvetten i Listerdyb, den paafølgende Dag bleve Cadetterne afsendte til Høyer for under en Officeers Ledelse at befordres til Escadren i Østersøen, og, da det strax ved Corvettens Ankomst blev besluttet, at vi skulde gjøre Forsøg paa at bemægtige os Føhr, der var i Oprørernes Besiddelse, og hvorfra vor Armees høire Flanke kunde blive truet, gik vi uden Ophold iværk med at træffe de til Foretagendet nødvendige Forberedelser. Veiret var imidlertid saare ugunstigt, og Forsøget maatte udsættes. Da det endelig blev sat iværk, opstod pludselig en voldsom Storm, der umuliggjorde dets Gjennemførelse, hvilket vil fremgaa af den Skildring af Foretagendet, som findes i et særskilt Afsnit. Baade Corvetten og Dampskibet „Geiser“, der samvirkede med den, maatte gaa tilsøes og i flere Dage holde krydsende i Nordsøen. Værst var det for de ulykkelige Soldater, der vare satte ombord i Skibene, og som fik en kun altfor rig Leilighed til at

blive bekjendte med de Savn og Besværligheder, som Livet paa Søen fra Tid til anden fører med sig.

Ved Ankomsten til List fandtes det ved nærmere Undersøgelse, at „Flora"s Stormast havde faaet et Knæk tæt oppe under Langsalingerne. Vi forefandt paa Rheden Dampskibet „Geiser", til hvilket vi afgave vore to eneste langtrækkende Kanoner for noget at bøde paa Tabet af en Bombekanon, der i Stormen var slingret overbord. „Flora"s Dygtighed, baade som Søskib og i artilleristisk Henseende, blev vel herved meget forringet; men dette var af mindre Betydning, da Corvetten var hjemkaldt. Omstændighederne medførte imidlertid, at den forblev længere ved List, end jeg havde ventet, idet der fra Kjøbenhavn var blevet afsendt 6 Kanonbaade til Agger, allerede inden „Flora"s Forsøg paa at fordrive Fjenden fra Føhr havde fundet Sted. Disse Baade bleve nu afhentede af Dampskibet „Geiser", der lykkelig bragte dem ind til List den 9de September. Indenom Sylt begave de sig paa Veien til Smaldybet; men ualmindelig lav Vandstand medførte, at de bleve stikkende fast i Mudderet, førend de naaede det dybe Vand nordenfor Amrum; dette fremkaldte en Forsinkelse, der gjorde det muligt for Oprørernes Dampskib og deres tre Kanonbaade at komme tilsøes og at staae Syd efter. De bleve udfor Grundene forfulgte og med megen Virkning beskudte af „Geiser"; men trak sig efterhaanden ud af Ilden ved at søge ind paa lavt Vande, hvor „Geiser" ikke kunde naae dem, og slap saaledes ind til Tønningen. For „Flora", der stak endnu dybere end „Geiser", vilde det under en eventuel

Forfølgelse have været umuligt — som Følge af de langt udskydende flakke Grunde — at komme Baadene paa Skudvidde. Corvetten vilde derimod kunne gjøre Nytte, dersom Fjenden, naar vore Kanonbaade havde spærret Udgangen fra Smaldybet, skulde beslutte sig til at staae Nord efter og forsøge paa at komme tilsøes igjennem Listerdyb, og efter Commandeur Ellbrechts Anmodning forblev jeg derfor liggende ved List i længere Tid, efterat jeg havde modtaget min Hjemkaldelsesordre. Først den 18de September afgik „Flora“ fra Listerdyb, og den 24de s. M. kom den tilankers ved Kjøbenhavn. To Maaneder efter blev jeg udnævnt til Marineminister.

Det var ikke uden Sorg, at jeg opgav min Stilling som Chef for Søcadetcorpset, da denne Virksomhed efterhaanden var bleven mig kjær, hvorfor jeg ogsaa med usvækket Interesse stedse siden har fulgt de Officerers Bane, hvis første Uddannelse har været betroet mig. Alt skulde ved denne Tid omorganiseres; saalænge jeg var Minister, holdt jeg imidlertid min Haand over Akademiet; men kort efter min Fratrædelse begyndte Forandringerne. Først bleve Cadetterne forflyttede til Baghuset af den Bygning i Bredgade, hvis Hovedbygning hidtil var bleven benyttet til Underviisningen; dernæst maatte de flytte til Christiansholm, og omsider ere de landede i Nyboders Pigeskole, som i mange Henseender kun er lidet skikket til Cadetternes Optagelse. Ogsaa, hvad Organisationen angaaer, er man vegen langt bort fra den Ordning, der under Sneedorffs Styrelse havde bragt vort Søcadetakademi til at staae som et Mønster for en militair Opdragelses-

anstalt. Vel læres der vistnok nu mere i boglig Retning ved Søofficeersskolen, end tidligere under den da bestaaende Form; men, hvad jeg betvivler, er, at de unge Officerer forlade Skolen ligesaa gjennemtrængte af sand militair Aand, og man kan næsten sige, med ligesaa enthousiastisk Kjærlighed til deres Fag som for et Par Menneskealdere tilbage.

Det var paa et vanskeligt Tidspunct, at jeg kort efter min Hjemkomst blev kaldet til at overtage Marinens Bestyrelse. Krigen havde udtømt Landets Hjælpekilder, Alle maatte være enige i Besparelsers Nødvendighed; men under de daværende Forhold antog man, at det fortrinsviis var i Marinen, at vidtgaaende Besparelser kunde gjennemføres, saa at det endog blev forlangt, at Flaadens aarlige Udgifter skulde indskrænkes til kun lidt over 900,000 Rigsdaler. Vel opnaaedes der, at dette Beløb blev noget forøget under Finantslovens Behandling i Rigsdagen; men hermed vare Vanskelighederne langtfra ryddede afveien. Efter Krigens Tilendebringelse maatte det ansees for nødvendigt, at nogen Forfremmelse fandt Sted igjennem alle Etatens Classer, og dette kunde kun opnaaes ved at afskedige endeel af de af Marinens høiest staaende Officeerer, som paa Grund af Alder ikke længer vare istand til at gjøre activ Tjeneste. At et Skridt, der saalidet stemmede med Traditionerne fra før 1848, blev gjennemført af en Minister, som ikkun var Capitain, blev næsten betragtet som en Formastelse, og denne Forholdsregel vakte da ogsaa en Storm af Uvillie, selv hvor man mindst skulde have ventet det. — I Nyboder herskede Misfornøielse; en

ihærdig Agitation syntes at have sønderrevet det Baand, der hidtil havde knyttet Flaadens faste Stok til Marinens Tjeneste, — men mest føleligt af Alt tyngede dog den ulykkelige Begivenhed ved Eckernførde paa Marinens Anseelse og bidrog til at fremkalde Lunkenhed, ja endog Modstand, hvor man kunde have havt Grund til at vente Bistand og Understøttelse. Jeg vil imidlertid ikke her gaae ind paa en nærmere Omtale af min daværende Bestyrelse af Marinens Anliggender, som jeg senere nøiere skal dvæle ved, og forøvrigt henvise til en Redegjørelse af min Ministervirksomhed, der findes i „Nyt Archiv for Søvæsen“ for 1855, 10de Bind, 1ste Hefte; kun vil jeg tilføie, at samtidigt med de indre Administrationsanliggender vare Landets ydre Forhold vel skikkede til at tynge haardt baade paa Sind og Tanke. Efter Fredens Afslutning vedblev man fra Forbundsdagens Side at fordre en „parallel Udvikling“ af Slesvig og Holsteen, hvorved en Bom vilde være sat for hiint Hertugdømmes nærmere Tilslutning til Danmark. Paavirket af Stemningen i det tilgrændsende Tydskland vedblev den oprørske Aand at røre sig i Holsteen og de sydlige Egne af Slesvig; Danmark stod saagodtsom alene, ingen Stormagt fandt Tilskyndelse til at understøtte dets Sag, og med Sandhed kan jeg sige, at den Periode, i hvilken jeg dengang var Minister, danner et af de piinligste Afsnit af mit Liv!

Den 27de Januar 1852 opløstes Grev Moltkes Ministerium, og faa Maaneder efter afreiste jeg til Toulon for der at overvære Prøverne med det nylig fuldførte Skruelinieskib „Napoléon“, der som det førstbyggede Skib af

denne Classe tiltrak sig en overordentlig Opmærksomhed. Dette Skib, bygget efter Tegning af den senere bekjendte Dupuy de Lôme, skyldte oprindelig Prindsen af Joinville sin Tilblivelse; trods den store Modstand, som det kun ved Prindsens Indflydelse lykkedes at overvinde, blev det sat paa Stablen i Midten af Februar 1848, og fjorten Dage efter var Prindsen med hele den Orleanske Slægt i Landflygtighed! Skibets Bygning var imidlertid paabegyndt, og Arbeidet blev fortsat, omend uden stor Kraft; men først fire Aar efter kunde Prøverne tage deres Begyndelse. Disses Resultat var glimrende og overgik alle Forventninger. Som Ven af Skibets Chef, Capitain, senere Contre-Admiral Lugeol, gjorde jeg flere Prøvetoure med det, og fra først af lod det sig forudsee, at der med Linieskibet „Napoleon“ var indtraadt et Vendepunct i Skibsconstructionens Udvikling. Senere, ved Krim-Krigens Begyndelse i 1853, da Frankrigs og Englands Flaader vare samlede i Besikabugten og under ugunstige Forhold skulde staae op igjennem Dardanellerne, fremtraadte „Napoleon“s Overlegenhed paa en storartet Maade, og dette blev Udgangspunctet for en Omdannelse af alle Mariners Materiel, ligesom senere de ved Kinburn indhøstede Erfaringer ledede til en fuldstændig Omvæltning ved Pantserets Indførelse og de deraf følgende gjennemgribende Forandringer.

Efter en Reise i Italien og Schweitz vendte jeg om Efteraaret tilbage til Danmark og beordredes det følgende Foraar, 1853, til Chef for Linieskibet „Dannebrog“. Bestemmelsen var, at Skibet i Forening

med en svensk-norsk Escadre skulde foretage Øvelser i Nordsøen under Admiral Krusenstjernes Commando, og, da „Dannebrog" var vort nyeste Linieskib og dertil sikkert det bedst udrustede Skib, som indtil da var udgaaet fra vort Orlogsværft, var det en stor Tilfredsstillelse med dette prægtige Skib at skulle repræsentere den danske Marine ligeoverfor fremmede Orlogsmænd. Ved Midten af Mai forlode vi Kjøbenhavn; først anløbe vi Carlskrona, hvor vi fik en hjærtelig Modtagelse, og begave os derfra til Kiel, hvor det var mig paalagt, saavidt Omstændighederne tillode det, „at søge at indvirke paa Stemningen". Blandt tænkelige Midler hertil, der fremstillede sig, besluttede jeg at foranstalte et festligt Bal ombord i Linieskibet, og Dagen efter vor Ankomst, den 20de Juni, udgik Indbydelse til samtlige Autoriteter og disses underordnede Embedsmænd med Damer til at deeltage i Festen.

Som Beviis paa den Aand, der i den Tid gjorde sig gjældende i Holsteen, kan det anføres, at Kieler-Damerne enedes om den Beslutning at udeblive fra Festen, saa at ikkun de indbudte Herrer og tre Damer indfandt sig paa Balaftenen. Heldigviis fik jeg itide Underretning om, hvad der vilde skee, og henvendte mig øieblikkeligt til Generalinde du Plat, gift med den commanderende General du Plat i Altona, med Anmodning om at paatage sig Uleiligheden med at indbyde Damer og Herrer af sin Kreds til at deeltage i Festligheden, idet jeg samtidig stillede et Extratog til Raadighed for de af hende indbudne Gjæster. Kl. 8 den berammede Aften indtraf som Følge heraf paa Kiels Banegaard et høist elegant Selskab,

deriblandt den største Deel af Hamborgs diplomatiske Verden; henved 400 Gjæster samledes ombord, og med Liv og under den muntreste Stemning fortsattes Dansen til Kl. 3 om Morgenen, da et Extratog paany bragte mine hamborgske og altonaiske Gjæster tilbage til deres Hjem. Nogle Timer efter Festens Afslutning stod „Dannebrog“ ud af Kieler-Fjord og satte Coursen Nord efter.

Paa den bestemte Dag, den 4de Juli, stødte „Dannebrog“ til den svensk-norske Escadre under Kysten af Norge. Nogle Dage manøvrerede vi i Skagerak, og efterat have anløbet Flekkerø stode vi ud i Nordsøen. Senere tilbragtes nogle Dage i Kattegat, og der ankredes ved Nyborg den 1ste August; men her fik Øvelserne en brat Ende, idet Escadren blev opløst paa Grund af den under vor Fraværelse udbrudte Coleraepidemi.

Med særegen Tilfredshed vil jeg til alle Tider paaskjønne den Velvillie og det Venskab, der saavel fra Admiral Krusenstjernes som fra Skibschefers og Officerers Side blev mig viist under det vel korte, men høist interessante Togt, der saae de tre nordiske Rigers Flag samlede under en fælles Overcommando. Ombord i Admiralskibet forrettede Prinds Oscar, nu Sverrigs Konge, Tjeneste som Flag-Capitain. Under det Tjenesteforhold, hvori jeg som Følge heraf kom til at staae til ham, var jeg saa heldig at vinde denne begavede Fyrstes Yndest, og mange ere de Beviser paa Velvillie, som jeg uafbrudt har modtaget fra hans Side. Flere Breve fra hans Haand, deels som Prinds, deels som Konge, har jeg opbevaret.

Under nogle Dages Ophold ved Kjøbenhavn, hvor

Forholdene under den heftige Coleras Rasen gjorde et høist piinligt Indtryk paa mig, bleve Fregatten „Havfruen“ og Corvetten „Valkyrien“ underlagte min Commando som Escadrechef, og efter nogen Tids Manøvreren i Sundet stode vi ind i Østersøen. Her hændte det den 23de August under en svær Tordenbyge, at Lynet slog ned i „Dannebrog“, tog Retning nedefter langs Storreisningen, løb derfra ud langs Storraaen, fra hvis Nok Straalen med en Diameter, der forekom mig at nærme sig en Alen, slog lodret ned i Søen. Storraaen blev ødelagt, alt Godset ved Nokken blev splintret; men heldigviis kom ingen af Mandskabet til Skade undtagen et Par Topsgaster, der af Lynstraalen bleve let brændte paa Arme og Been.

Commandeur Buchwald, der som Lieutenant befandt sig ombord i Fregatten „Havfruen“, har flere Aar efter meddeelt mig, at han under dette Uveir befandt sig tilligemed Næstcommanderende, Capit. Knudsen, samt en tredie Officeer paa Fregattens Vagtsbænk, da det voldsomme Tordenveir brød løs. Alle Tre bleve kastede overende, da Lynnedslaget fandt Sted i „Dannebrog“. De to Lieutenanter reiste sig uden Vanskelighed, hvorimod Capitain Knudsen vedblev at henligge bedøvet i nogle Minuter. Da han aabnede Øinene, var hans første Udbrud: „Jeg troede, at jeg befandt mig i Paradis.“

Den 1ste September lagde „Dannebrog“ ind ved Værftet, og Togtet var dermed afsluttet.

Da „Dannebrog“ den 1ste August skiltes fra den svensk-norske Escadre, havde jeg fra den commanderende

Admiral modtaget en høist smigrende Skrivelse, paraferet af Prinds Oscar som Flag-Capitain. Nogen Tid efter Hjemkomsten til Kjøbenhavn blev der igjennem Udenrigsministeriet tilstillet mig Gjenpart af en af Admiral Krusenstjerne indsendt Skrivelse til den svenske Marine-Bestyrelse, affattet i saadanne Udtryk, at jeg kan have Grund til at være stolt derover. Samtidig dermed modtog jeg Udnævnelse til Commandeur af Sværdordenen og optoges ved samme Tid som Æresmedlem af det svenske „Orlogsmannasälskap" i Carlskrona. Kort efter blev jeg af Hans Majestæt hædret med Commandeurkorset af Dannebrog.

Ifølge Opfordring stillede jeg mig i 1855 til Valg i Aarhuus og blev ved Kaaring valgt til Folkethingsmand for Aarhuus Amts 2den Kreds. Lovforslaget om at indskrænke 5te Juni Grundlovens Omraade til kun at omfatte de under den indre Forvaltning henhørende Sager for derved at muliggjøre Fællesforfatningens Gjennemførelse blev af Regjeringen indbragt i denne Session til endelig Vedtagelse; det allerede i tvende Samlinger behandlede Forslag gav Haab om, at de piinlige indre Forhold, i hvilke Landet var indviklet, vilde kunne føres til endelig Afslutning, og at Rigets vigtigste Interesser fremtidig vilde blive unddragne den almindelige Valgrets Omraade, hvorfor jeg uden Betænkelighed afgav min Stemme til Gunst for Regjeringens Forslag. Jeg antog dengang, at det tunge Regjeringsmaskineri, som ved Forandringen vilde kaldes tillive, i Tidernes Løb vilde blive lettet ved, at Rigsdagen med sin begrændsede Virkekreds

tidligt eller seent vilde smelte sammen til eet Kammer, medens Rigsraadets Anseelse efterhaanden vilde tiltage, hvorved vore Forhold vilde føres ind paa et mere conservativt Grundlag. At disse Forhaabninger ikke gik i Opfyldelse, skyldes mere de Tidsforhold, under hvilke Rigsraadet blev kaldet tillive, end Mangler, der klæbede ved selve Forfatningen.

Et andet Lovforslag af gjennemgribende Vigtighed, som ligedes blev forelagt under denne Session, var Næringsloven. Efterhaanden som friere Anskuelser havde gjort sig gjældende, vare de Baand blevne mere og mere følelige, som det bestaaende Laugsvæsen førte med sig. Domstolene vare overlæssede med Processer angaaende formeentlige Indgreb i Laugenes Rettigheder, og ofte angik disse Overtrædelser af den smaaligste Beskaffenhed, saasom at en Skomager havde udsmykket et Par Sko med lodden Kant, hvilket strax medførte Sagsanlæg for uberettiget Næringsbrug fra Bundtmagerlaugets Side, og saa fremdeles; kort, man var udelukket fra at anvende sine Hænders Arbeide i den Retning, i hvilken man antog, at de paa den fordeelagtigste Maade kunde bidrage til Erhverv og til Livets Ophold. Med fuld Overbeviisning stemte jeg for den nye Ordnings Indførelse, hvortil jeg endyderligere blev tilskyndet ved, hvad jeg havde seet saavel under mit mangeaarige Ophold i Frankrig som i andre fremmede Lande. Som enhver Lov, der griber dybt ind i bestaaende Forhold og berører mangesidige Interesser, fremkaldte naturligviis ogsaa Næringsloven fra mange Sider en Uvillie, der end ikke nu er heelt forstummet,

men i det Hele og Store føler jeg mig ikkedestomindre forvisset om, at der ved denne Lov blev gjort et stort Skridt fremad i vor indre Udvikling.

I 1857 førte jeg paa et Beseilings-Togt vor første Dampfregat, „Niels Juel". Vi stode nordenom England ud i Atlanterhavet, anløbe Cherbourg og vendte ved Slutningen af October tilbage til Kjøbenhavn.

Efter Indgivelsen af Commissionens Beseilings-Rapport til Ministeriet fremtraadte den Mærkelighed, at Directeuren ved Orlogsværftet i et offentligt Blad, „Fædrelandet", søgte at godtgjøre, at den Maximums-Fart af 10 Miil, som efter gjentagne og omhyggelige Prøver i Sundet var angivet for Fregatten, var „umulig" ifølge de af ham anstillede Beregninger. Dette førte til en Brevvexling, der frembød det Særsyn, at man ad theoretisk Vei troede at kunne modbevise Muligheden af, hvad der forelaae som en vitterlig Kjendsgjerning.

Et Par Maaneder efter min Hjemkomst havde jeg Besøg af Admiral Michelsen, dengang Marine- og Udenrigsminister; han rettede det Spørgsmaal til mig: „Om jeg vilde gaae til London?" Studsende spurgte jeg om, hvilket Skib man havde isinde at afsende til Themsen; men modtog til min store Overraskelse det Svar, at herom var der aldeles ikke Tale, hvorimod Spørgsmaalet angik, hvorvidt jeg vilde være villig til at overtage Gesandtskabsposten i England, hvortil Regjeringen eenstemmig havde udseet mig. Spørgsmaalet kom saa uventet, og Sagen var af den Betydning, at jeg udbad mig nogle Dage til Eftertanke. I Løbet af disse blev, hvad der kunde tale

for og imod, paa det Omhyggeligste drøftet, og Resultatet blev, at jeg, omend ikke uden Betænkelighed, modtog den mig tilbudte ærefulde Stilling. Jeg forbeholdt mig kun at forblive staaende i Marinen. Der blev mig tillagt Contre-Admirals Charakteer, og uden nogensomhelst Instrux, ja uden Pengeanviisning til de første nødvendige Udgifters Bestridelse, afreiste jeg en af de første Dage i Januar 1858 til London, hvor jeg netop ankom tidsnok til at overvære Dronning Victorias ældste Datters Formæling med den daværende Kronprinds af Preussen og til at overbringe Hendes britiske Majestæt vor Konge, Frederik VII.'s Lykønskning i denne Anledning. Naturligviis havde Formælingen bragt Brudgommens Fader, Keiser Wilhelm, samt en Mængde tydske Prindser til London. Det Indtryk, de efterlode hos det engelske Publicum, var langtfra gunstigt.

Uagtet den store Anseelse, som den diplomatiske Kreds nyder i England, er Stillingen som Gesandt for en lille Stat ligesaalidet der som ved andre af de store Hoffer istand til at veie stort i den diplomatiske Vægtskaal. Bestræbelsen maa derfor gaae ud paa at vinde Tillid hos de ledende Mænd saavel i som udenfor Regjeringen, saa at Ens Ord kunne blive paaagtede, naar Forhandlinger indtræffe, der angaae det Land, man har den Ære at repræsentere. Ikke faa ere de Beviser, jeg har paa, at det efterhaanden lykkedes mig at erhverve en saadan Tillid, og dette i Forbindelse med den almindelige Velvillie ligeoverfor Danmark, der ofte lagde sig for Dagen, bidrog ikke lidet til at modarbeide den Følelse af Tvang,

som den diplomatiske Stilling i flere Retninger fører med sig. Ogsaa hos den engelske Regjering syntes man at nære en vis Grad af Velville overfor Danmark, om den end ikke gik saa vidt, idetmindste under Lord John Russell's Styrelse af de udenlandske Anliggender, at man turde gjøre sig Haab om, at England med Kraft vilde understøtte os under vore Bestræbelser for at afvise Forbundsdagens vidtgaaende Fordringer, og endmindre vente, at det vilde finde sig tilskyndet til med Vaabenmagt at tage sig af vor Sag i Tilfælde af Overgreb fra vor sydlige Naboes Side. Saavel til Regjeringen som i private Breve til vore skiftende Udenrigsministre udtalte jeg gjentagne Gange og uden Forbehold denne min Opfattelse, især min Tvivl om, hvorvidt Englands væbnede Understøttelse kunde paaregnes, hvis Danmarks Uafhængighed skulde blive truet. Senere Erfaringer have desværre godtgjort Rigtigheden af min daværende Bedømmelse af Forholdene.

Under mit hele Ophold i England, dog især i den første Tid, forekom det forcerede Selskabsliv i de høiere Kredse mig at være en trættende Byrde. Det maatte imidlertid ansees som Tjenestepligt at deeltage deri, om jeg end betragtede det Hele som tomt og i det Væsentlige beregnet paa Tilfredsstillelse af vidtdreven Forfængelighed. I Modsætning hertil havde jeg Anledning til at føle Tilfredshed over mit smukt beliggende Hjem, hvor det var mig en Glæde at samle danske og engelske Venner, paa hvis venlige Erindring jeg altid vil sætte særlig Priis. Ogsaa vare Bekjendtskabet med flere af Datidens mest betydende Mænd og Overværelsen af Forhandlingerne i

Parlamentet vel skikkede til at opvække Interesse, og altsom jeg mere og mere levede mig ind i Forholdene, bleve Behagelighederne ved Opholdet i London i privat Henseende de langt overveiende, om jeg end aldrig vilde have besluttet mig til for stedse at tage Ophold i Englands Hovedstad.

Snart efter min Ankomst til London begyndte man i de ledende Kredse at beskjeftige sig med Valget af en Brud til Prindsen af Wales. Tallet af de Prindsesser, som man meente kunde komme i Betragtning, var temmelig indskrænket, og min Stilling satte mig istand til jevnlig at henlede Tanken paa vor tilkommende Konges ældste Datter, der i Elskværdighed og ydre Fortrin neppe stod tilbage for Nogen. Det viste sig, at Tanken om „*the charming Danish Princess*“ efterhaanden vandt mere og mere Tilslutning, og i 1859 under en Visit med min Hustru hos en høitstaaende engelsk Dame, hvor denne Sag kom alvorligt paa Tale, udtalte denne sig med Varme for en Forbindelse imellem Prindsen af Wales og Prindsesse Alexandra af Danmark. Hun erklærede, at hun vilde gjøre Alt, hvad der stod i hendes Magt, for at fremme denne Forbindelse, og Samtalen endte med, at hun for at tilveiebringe nærmere Bekjendtskab vilde indbyde Prindsen af Danmark til med Familie at aflægge Besøg hos sig i London. „Mærkeligt,“ tilføiede hun spøgende til min Hustru, „om vi to Damer ikke skulde være istand til at tilveiebringe et Giftermaal!“

Kort efter afreiste jeg til Danmark. Ved mit første Besøg hos den daværende Udenrigsminister Hall gjorde

jeg denne bekjendt med den Mulighed, der var for en Forbindelse imellem det danske og det engelske Kongehuus, hvilket efter min Overbeviisning vilde være saavel i Landets som i den constitutionelle Sags Interesse, og jeg udbad mig hans Bemyndigelse til, saavidt Omstændighederne maatte tillade det, at virke hen til Fremme af dette Formaal. Ministeren udtalte sin Overraskelse over min Meddelelse, som han dog modtog med synlig Mistillid. Min nysnævnte Samtale maatte imidlertid overbevise ham om, at min Opfattelse ikke hvilede paa nogen løs Grundvold, og, muligviis paavirket af det Forhaabningsfulde i min Fremstilling, udbrød han: „Ja, kan De faae et Parti bragt istand imellem Prindsen af Wales og vor Prindsesse, vil De bevise Landet en Tjeneste, som kan have de vigtigste Følger.“ Jeg bemærkede, at i en Sag af denne Beskaffenhed vilde den unge Prindses Tilbøielighed naturligviis blive det alt Afgjørende, og samtidig dermed yttrede jeg, at efter mit Skjøn vilde den omhandlede Forbindelse blive hilset med Glæde af den engelske Befolkning. Efter nogle smigrende Udtalelser fra Ministerens Side henviste denne mig til Prindsen af Danmark som den, der fremfor nogen Anden maatte være interesseret i den foreliggende Sag.

Prindsen var paa den Tid fraværende i Tydskland, og en længere Tid hengik derfor, førend jeg kunde opnaae Audients. Endelig modtog jeg Indbydelse til Taffel paa Bernstorff, hvor Hans Kongelige Høihed opholdt sig, og efter Bordet førte Prindsen mig ind i et Cabinet, hvor jeg under en længere Samtale forebragte det Anliggende,

der havde gjort det magtpaaliggende for mig at fremstille mig for ham, førend jeg vendte tilbage til England. Da jeg kom til at nævne, at Hans Kongelige Høihed kunde vente at modtage en Indbydelse til med Familie at aflægge et Besøg hos den nævnte Dame i London, bemærkede Prindsen, at en saadaa Indbydelse alt var sendt ham, men han anførte samtidig forskjellige Betænkeligheder ved at modtage den. Af al Magt søgte jeg at fjerne disse Betænkeligheder og fremhævede da navnlig den Betydning, som en Forbindelse med Englands Thronarving vilde have ikke alene for Landet, men ogsaa for det Dynasti, som Prindsen var kaldet til at grundlægge. Til min store Tilfredsstillelse endte Prindsen efter endeel Overveielse med at udtale den Beslutning, at han vilde modtage Indbydelsen og med Familie begive sig til London i Løbet af den kommende Sommer.

Fuld af Fortrøstning vendte jeg faa Dage efter tilbage til England. Min Stilling som dansk Minister paabød mig naturligviis stor Tilbageholdenhed, men støttet ved heldige Omstændigheder lykkedes det ikkedestomindre efterhaanden at faae Manges Øine til at rette sig mod Danmark som det Land, der skulde skjenke England en vordende Dronning. Selv i Pressen begyndte en Forbindelse med det danske Kongehuus at blive Gjenstand for Overveielse, — da indtraadte i Danmark den 2den December 1859 et Ministerskifte, hvorved Regjeringens Ledelse blev nedlagt i Kammerherre Rottwitts Hænder, og nogle Uger efter, i de første Dage af Januar 1860, blev jeg af den nye Regjering kaldet til Kjøbenhavn.

Ved min Ankomst overrakte jeg den tiltraadte Udenrigsminister, Baron Blixen-Finecke, Beretning om en Samtale angaaende et høist vigtigt Anliggende, som jeg havde havt med Lord John Russell Dagen for min Afreise fra London. Efter Gjennemlæsningen yttrede Baronen sin Glæde over, at det saa aldeles var Regjeringens Tanke, som jeg havde udtalt for den engelske Udenrigsminister. Han tilføiede, at jeg under mit Møde med Lord John netop havde benyttet de samme Argumenter, som han, Baron Blixen, for faa Dage siden havde gjort gjeldende ligeoverfor Mr. Paget, den engelske Minister i Kjøbenhavn, angaaende den samme Gjenstand, og lykønskede mig sluttelig til den heldige og bestemte Maade, paa hvilken jeg havde udtrykt mig ligeoverfor den engelske Regjering angaaende et Spørgsmaal af saa indgribende Vigtighed for vort Fædreland.

Baronen gik derpaa over til at omtale den Grund, der havde foranlediget Ministeriet til at kalde mig til Kjøbenhavn, nemlig Ønsket om, at jeg skulde indtræde i Regjeringen som Marineminister. Jeg var ikke ganske uforberedt paa dette Tilbud, men var alt forud fast besluttet paa ikke at indtræde i noget under Grevinde Danners Auspicier dannet Cabinet, hvis Opfordring dertil skulde blive rettet til mig. Mit Svar lød altsaa derhen, at jeg meget paaskjønnede den mig af Regjeringen viste Tillid, men at jeg ikkedestomindre af forskjellige Grunde maatte afslaae at overtage den mig tilbudte Stilling. Dette Afslag syntes at gjøre et piinligt Indtryk paa Baronen, ligesom ogsaa Conseilspræsidenten, som jeg den paafølgende Dag

fik i Tale, beklagede min Vægring. Samtidig blev der imidlertid udtalt Ønske om, at mit Afslag ikke maatte blive omtalt til Nogen, da min Negtelse vilde bidrage til at svække Regjeringens Stilling og gjøre det mindre let at henvende sig til Andre om Overtagelsen af den mig tilbudte Post. Denne Sag forblev altsaa en Hemmelighed, og den er, saavidt mig bekjendt, aldrig senere bleven omtalt, undtagen muligviis i Regjeringens nærmeste Kreds.

Det er naturligt, at jeg gjorde min Opvartning hos Hans Majestæt, der, som altid, modtog mig med den største Venlighed. Jeg fremstillede mig derefter for de kongelige Herskaber, og, da jeg dermed maatte ansee mine Forretninger i Kjøbenhavn for tilendebragte, begav jeg mig den 18de Januar til Udenrigsministeriet for at træffe endelig Aftale om min Tilbagereise til London. Jeg var imidlertid ikke saa heldig at træffe Ministeren, hvorimod jeg nogle Timer efter modtog en Indbydelse til Middagsselskab hos ham den næstpaafølgende Dag.

Paa denne Dags Morgen modtog jeg uformodet Besøg af Baron Blixen. Han begyndte med en lang Indledning, forsikkrede om den høie Agtelse, han nærede for mig, om sin Paaskjønnelse af den Dygtighed, jeg havde udviist under min seneste Samtale med Lord John Russell, og erklærede, at det Besøg, han nu aflagde hos mig, var den tungeste Gang, han endnu var gaaet i sit Liv, hvorefter han gik over til at meddele mig, at han havde forelagt Hans Majesæt Indstilling om min Tilbagekaldelse fra London!

Aldrig havde den diplomatiske Stilling havt noget

særligt Tillokkende for mig, og jeg modtog derfor Hr. Baronens Meddelelse med en Sindsro, der syntes at forundre ham. Stor maatte ikkedestomindre min Overraskelse være over det Budskab, som Baronen bragte mig, især efter den Anerkjendelse, der gjentagende var bleven udtalt fra hans Side siden min Ankomst til Kjøbenhavn, og i Forbindelse med det Tilbud, der var blevet mig gjort om at tage Sæde i Kongens Raad. Jeg gjorde opmærksom paa den Inconsekvents, som herved viste sig i Regjeringens Handlinger, og beklagede kun, at jeg ikke havde iværksat min første Tanke ved Efterretningen om det nye Ministeriums Dannelse, nemlig at tilskrive ham som Udenrigsminister, at jeg var rede til at fratræde den mig betroede Tillidspost, saafremt den nye Regjering ikke maatte bifalde de Anskuelser, som hidtil havde ledet min Virksomhed, hvorved den Overvindelse vilde være bleven sparet, som det — efter hans Sigende — nu kostede ham at meddele mig den tagne Beslutning.

Foranlediget ved min Bemærkning om den af Regjeringen viste Inconsekvents, udtalte Hr. Baronen, at Posten som Marineminister bestandig stod mig aaben, og at det kun beroede paa mig selv, om jeg som saadan vilde indtræde i Cabinettet. Han spurgte mig derefter, om jeg vilde overtage Commandoen af en paatænkt Expedition til Japan, som det var Hensigten at foretage i Forening enten med Sverrig eller Belgien. Efterat han gjentagende havde forsikkret mig om, at han fra nu af vilde føle sig kaldet til at varetage min Interesse, og efterat han havde givet mig sit Ord paa, at han af al Magt vilde stræbe efter at

opfylde denne sin Pligt, anførte jeg paa Opfordring, at det Eneste, jeg kunde ønske, var at forblive i Stillingen som Gesandt indtil den paafølgende 1ste Mai; jeg modtog Løfte herom, betinget af, at ikke særlige Omstændigheder maatte indtræffe.

Naturligviis maatte det være mig magtpaaliggende at komme til Kundskab om den Grund, der havde bevirket et saa uventet Skridt fra Regjeringens Side. Den næste Morgen begav jeg mig derfor til Conseilspræsidenten, der imidlertid til min ikke ringe Forundring viste sig at være uvidende om den Hans Majestæt forelagte Indstilling. Han bemærkede, at Baron Blixen havde forbeholdt sig den udelukkende Ledelse af de udenrigske Anliggender, og at det altsaa var til ham, at jeg maatte henvende mig om nærmere Underretning.

Fra Kammerherre Rottwitt begav jeg mig til Indenrigsministeren, Kammerherre C. Jessen, fra denne til Finantsministeren, Etatsraad Westenholtz, og af de sparsomme Oplysninger, som jeg hos disse var istand til at indhente, gik det op for mig, at en tilfældig Udtalelse paa høiere Sted om Ønskeligheden af, at jeg vedblev at beklæde Posten som Gesandt i England — hvilken Udtalelse maa antages at være bleven forebragt Udenrigsministeren i forvansket Form — havde været tilstrækkelig for denne til at beslutte sig til at fjerne mig fra denne Post. Ligeoverfor Finantsministeren havde han yttret, at man dog skulde see, hvem der var den Styrende i Udenrigsministeriet, og med denne Tanke til Udgangspunct blev Indstillingen om min Tilbagekaldelse forelagt Hans Majestæt.

Det vilde være upassende og dertil for vidtløftigt her at gaae nærmere ind paa dette Anliggende. Jeg har derfor deponeret i Rigsarchivet en yderligere Redegjørelse af min Stilling til det Rottwittske Ministerium, nedskreven en Maaned efter min Fratrædelse fra Gesandskabsposten, hvilken Beretning jeg antager, i sin Tid vil kunne blive læst med Interesse som et Bidrag til hiin Tids Personalhistorie. Ligeledes er der i Rigsarchivet deponeret en udførlig Fremstilling af „Indledningen til Prindsesse Alexandras Giftermaal“, som er nedskreven i 1861.

Endnu samme Dag, som jeg havde talt med Etatsraad Westenholtz, søgte jeg Baron Blixen i dennes Hjem, og her udviklede sig en Samtale, der endnu staaer for mig som det mest Særegne, jeg i den Retning har oplevet. Jeg fandt, at Ministeren hidtil havde været aldeles ubekjendt med Tanken om en mulig Familieforbindelse imellem det danske og det engelske Hof, og jeg anførte som Følge heraf for ham, hvad der var forefaldet i denne Sag, hvilken Meddelelse imidlertid ingenlunde syntes at vinde hans Bifald. Paa mit Spørgsmaal, om han da ikke vilde ansee et Giftermaal med den engelske Thronarving for ønskeligt, lød hans Svar: at det fra det politiske Standpunct betragtet var ham vanskeligt at udtale sig, „men at der dog kunde næres Tvivl om, at en saadan Formæling vilde blive til Lykke for Landets Fremtid“.

Efter en timelang Samtale, under hvilken de mest eiendommelige Spørgsmaal fra Baronens Side bleve fremsatte og drøftede, forlod jeg Baron Blixen med den Overbeviisning, at dersom Indstillingen om min Tilbagekaldelse

ikke allerede havde været Hans Majestæt Kongen forelagt, da vilde den ikke være bleven udfærdiget. To Dage efter erfoer jeg ved min Hjemkomst til Hotellet, hvor jeg boede, at Udenrigsministeren havde søgt mig og havde, da han ikke traf mig hjemme, dfterladt nogle skrevne Ord paa mit Bord. Jeg forefandt en med Blyant skreven Seddel, i hvilken Baronen med udsøgt Forekommenhed meddeelte mig, at han satte Priis paa at være den Første, der underrettede mig om, at Hans Majestæt samme Dag, den 24de Januar, havde underskrevet min Udnævnelse til Storkors af Dannebrog.

Til enhver Tid vilde denne hædrende Udmærkelse naturligviis have været høist smigrende for mig, men jeg tilstaaer, at der under de særegne Forhold, hvori jeg paa hiint Tidspunct befandt mig, var dobbelt Anledning for mig til at paaskjønne den mig tildeelte Naadesbeviisning, der ikke blot vidnede om Kongens Gunst, men tillige var et synligt Beviis paa Ministeriets Anerkjendelse af, at jeg havde varetaget mit Lands Interesser paa tilfredsstillende Maade.

Den paafølgende Dag modtog jeg af Udenrigsministeren officiel Meddelelse om, at Hans Majestæt Kongen havde entlediget mig fra den mig betroede Gesandtskabspost, og da der nu Intet var, som holdt mig tilbage i Kjøbenhavn, udbad jeg mig Ministerens Bemyndigelse til at begive mig paa Reisen tilbage til England. Denne rettede nu det Spørgsmaal til mig, om der angaaende den nærmere Forbindelse imellem det danske og det engelske Kongehuus, som jeg havde omtalt for ham,

forelaae nogetsomhelst Skriftligt enten i Udenrigsministeriet eller ved Legationen i London. Jeg meddeelte ham, at Alt, hvad der var foregaaet, var skeet mundtligt, ligesom jeg ogsaa svarede benegtende paa hans Spørgsmaal, om jeg havde talt med Lord John Russell eller nogen engelsk Minister om Sagen. „Der foreligger altsaa intet Officiel‘?“ spurgte Baron Blixen paany. — „Intet,“ svarede jeg. — „Jeg kan altsaa betragte det Hele,“ tog Blixen tilorde, „som en privat Overeenskomst imellem en høierestaaende engelsk Dame og Dem, og jeg glæder mig herover paa Deres Vegne, da jeg, dersom noget Officielt var foretaget i Sagen, ikke vilde have tilladt Dem at vende tilbage til Deres Post i England.“

„Der gives altsaa Intet mere, der hindrer min Bortreise?“ spurgte jeg. — „Naar ønsker De at begive Dem paa Veien?“ spurgte Ministeren. — „Saa hurtigt som muligt“, lød mit Svar, og den 27de Januar forlod jeg Kjøbenhavn, glad ved at komme bort fra Omgivelser, der syntes kun at varsle lidet Godt om vort Fædrelands Fremtid under den nye Regjerings Ledelse.

Den 30te Januar ankom jeg til London. Den 8de Februar opløstes det Rottwitt-Blixenske Ministerium ved Conseilspræsidentens bratte Død, og samme Dag, den 8de Februar, blev min Rappelskrivelse til Dronning Victoria underskreven af Hans Majestæt Kongen.

Den 6te Februar, efter en Samtale den foregaaende Dag med Lord John Russell, afsendte jeg min første Rapport til Regjeringen efter min Tilbagekomst til England.

Med Datidens langsomme Postgang kan denne Indberetning ikke være indtruffen til Kjøbenhavn før den 9de Februar, og der fremkommer herved den Mærkelighed — dersom ikke min endelige Tilbagekaldelsesordre skulde være bleven antedateret for at forebygge enhver Forandring i den tagne Bestemmelse — at intet Ord fra min Haand, der har kunnet foranledige en saa hovedkulds Bestemmelse, er kommet Ministeriet tilhænde i den korte Tid, som var forløben siden min Bortreise fra Danmark.

Omstændighederne medførte imidlertid, at jeg endnu i sex Uger efter min endelige Afskedigelse vedblev at fungere som Minister paa Grund af Dronning Victorias Fraværelse fra London. Den 21de Marts 1860 overrakte jeg i privat Audients, ved hvilken dog Prinds-Gemalen var tilstede, Hendes Majestæt min Tilbagekaldelsesskrivelse, og samme Dag overgav jeg Gesandtskabet til min Eftermand, Kammerherre Torben Bille, hidtil Gesandt i Haag og Brüssel. Efter en længere Udenlandsreise vendte jeg henad Efteraaret tilbage til Kjøbenhavn, og her indtraadte jeg atter som charakteriseret Contre-Admiral i mit tidligere Nummer i Marinen.

Jeg har dvælet med nogen Udførlighed ved det sidste Aar af min Ansættelse som Gesandt i London, da heri mulig vil findes Et eller Andet, der kan have mere end almindelig Interesse. Jeg skal her kun tilføie, at Yttringer, der under mit Ophold i Kjøbenhavn faldt fra flere af Ministrenes Side, kunde udtydes i den Retning, at en skandinavisk Bestræbelse gjorde sig gjældende, og var dette Tilfældet, maatte den indvirke paa Ministeriets hele Opfattelse

og Virksomhed. Aldrig senere har jeg imidlertid været istand til at komme til Klarhed om dette Spørgsmaal; Tiden vil mulig bringe nærmere Oplysning.

I de nærmest paafølgende to Aar beordredes jeg til Formand i forskjellige Commissioner, blandt hvilke jeg vil nævne Constructions- og Regleringscommissionen samt den saakaldte Whitworthske Commission, der blev nedsat for at anstille Prøver med riflede Kanoner og indkomme med Forslag om Indførelse af riflet Skyts ombord i vore Skibe. Under Forsøg, som i Medfør heraf bleve anstillede paa Amager med en Whitworthsk Kanon, sprang Kanonen, hvorved to Mand tilligemed Søetatens Undertøimester, Capitain-Lieutenant Carlsen bleve dræbte. Ved dennes Bortgang mistede Marinen en høist begavet og kundskabsrig Officeer, ligesom jeg i ham tabte en Elev fra den Tid, jeg stod i Spidsen for Søcadetcorpset, til hvem jeg var særlig knyttet, og om hvem jeg nærede de største Forhaabninger.

I 1862 blev jeg udnævnt til Flaade-Inspecteur, og i 1863 blev jeg Chef for en Evolutionsescadre, bestaaende af 8 mindre Dampskibe, med hvilke vi besøgte endeel af de mindst befarede Smaahavne paa Øerne og beseilede en stor Deel af vore indre Farvande. Slige Øvelser ere senere blevne gjenoptagne og fortsatte efter en større Maalestok.

Ved Krigens Udbrud i 1864 erholdt jeg Commandoen af den Escadre, der var bestemt til den østlige Deel af Østersøen. Ved min Udnævnelse begjærede jeg at heise mit Flag ombord i det hurtigste af de mig under-

lagte Skibe, nemlig Fregatten „Jylland", hvilket imidlertid blev mig negtet, og Resultatet blev, at jeg den 29de Februar heiste Commandoen ombord i Fregatten „Sjælland" og samme Dag afgik Syd efter i Forening med Corvetterne „Heimdal" og „Thor". Den 15de Marts, Dagen da Blokaden af de preussiske Havne skulde tage sin Begyndelse, vare Escadrens øvrige Skibe beordrede til at samles med mig. Haardt Veir hindrede imidlertid denne Ordres punctlige Udførelse. Først den 17de om Formiddagen Klokken 10 blev Linieskibet „Skjold" istand til at støde til os paa det befalede Samlingssted, et Par Miil O.S.O. for Jasmund, og faa Timer efter saae vi den fjendtlige Søstyrke staae ud imod os. Vi stævnede ind paa vore Modstandere, der dreiede ned mod Swinemünde og Peerd, hvorfra de vare komne, og ved den større Fart, de raadede over, efterhaanden kom udenfor vore Kanoners Skudvidde; men de bleve dog saa eftertrykkelig beskudte, at de aldrig senere under Krigen kom os nær.

Skjøndt Træfningen ved Rügen den 17de Marts altsaa kun førte til, at vi joge Fjenden i Havn, var den dog af en afgjørende Betydning for hele Krigen; thi efter den 17de Marts vovede intet Skib af den fjendtlige Styrke at fjerne sig fra de nærmeste Kyster, og som Følge heraf forbleve vi under hele Krigen i uforstyrret Besiddelse af vore egne Farvande, saa at Forbindelserne med Hæren ingensinde bleve truede, og vort Herredømme i Østersøen vedblev dertil at være saa uantastet, at vor Handel kunde

fortsættes med samme Tryghed, som havde vi været i den dybeste Fred.

Den 12te Mai hævedes Blokaden for de preussiske Havne efter Vaabenstilstandens Afslutning, og kort efter samledes Escadrens Skibe i Sundet. Dagen efter Ankomsten til Kjøbenhavn beæredes Fregatten „Sjælland“ med Besøg af Deres Majestæter Kongen og Dronningen, og den 20de Mai modtog jeg fra Marineministeriet en anerkjendende Skrivelse, rettet til samtlige Skibe under min Commando.

Hele denne Deel af min Virksomhed som Officeer er her kun gjengivet i ganske korte Træk, da den er gjort til Gjenstand for en særlig Fremstilling i Afsnittet om „Blokaden af de preussiske Havne“.

Ved Maanedens Slutning indtog Escadren Ankerplads ved Humlebæk, hvor Skydeøvelser og Landgangsforsøg bleve foretagne, og den 8de Juni deeltoge Skibene i Høitideligheden i Anledning af den nordsjællandske Jernbanes Aabning, der overværedes af Hans Majestæt Kongen. Nogle Dage senere afgik Escadren til Vestkysten af Langeland, og her samledes under min Commando saagodtsom den hele under Krigen udrustede Styrke af Dampskibe, bestaaende af Linieskibet „Skjold“, 4 Fregatter, 3 Corvetter, 3 Skonnerter, 3 Hjuldampere samt Pantserskibene „Dannebrog“ og „Rolf-Krake“. Med denne Styrke foretoges Manøvrer og Evolutioner og desuden den 20de Juni en Hurtighedsprøve, i hvilken alle tilstedeværende Skibe deeltoge, og ved hvilken Fregatten

„Jylland"s Overlegenhed i Fart over alle Escadrens øvrige Skibe fuldkomment stadfæstede sig.

Den 24de Juni under Storm af Vest dreve flere af Skibene bort fra deres Ankerplads og maatte søge Læ østenfor Langeland. Linieskibet „Skjold" og Fregatten „Sjælland" mistede Ankere og Kjettinger. Den næste Dag, da Veiret havde bedaget sig, skiltes den samlede Escadre, og, da Vaabenstilstandens Udløb nærmede sig, begave Østersøes-Escadrens Skibe sig til deres tidligere Stillinger langs den preussiske Kyst.

Dette sidste Afsnit af Krigen var i enhver Henseende sørgeligt for Fædrelandet. Det begyndte med Indtagelsen af Als og endte med Fredslutningen i Wien, ved hvilken Hertugdømmerne gik tabt for den danske Krone. Naturligviis kunde Blokaden under de forhaandenværende Omstændigheder ikke udøve anden Indflydelse paa Begivenhedernes Gang, end at den vedblivende hævdede vort Herredømme i Østersøen og i egne Farvande, idet Fjenden ligesaalidt nu som tidligere vovede at fjerne sig fra sine Havne, endmindre at komme ud for at angribe os, skjøndt Styrken i Swinemünde under Vaabenstilstanden og i Strid med dennes Bestemmelser var bleven forøget med Corvetten „Vineta", der fra Danzig havde forenet sig med den i Swinemünde liggende Hovedstyrke.

Da Vaabenhvilen, der gik forud for Freden, var indtraadt, vendte vore Skibe tilbage til Sundet, hvor Escadren indtog sin tidligere Ankerplads ved Humlebæk.

Uagtet Fjendtlighedernes Ophør vedblev Østersøes-Escadren endnu i længere Tid at være fuldt udrustet.

Fregatten „Sjælland“ afgik til Kjøbenhavn for at faae isat en ny Stormast istedetfor den tidligere, der var bleven gjennemskudt af en Kugle i Træfningen ved Rügen, og under dens Fraværelse blev Commando-Flaget midlertidigt heist ombord i Fregatten „Jylland“. To Gange afsendtes Skibene til Østersøen, sidste Gang paa et Manøvretogt under Bornholm, og ved Tilbagekomsten herfra blev Escadren opløst, efterat Flaget den 18de October var strøget ombord i Fregatten „Sjælland“.

Skjøndt Helgoland stod som et af de faa Lyspuncter under vor Krigsførelse i 1864, og skjøndt Træfningen ved Rügen medførte en uforstyrret Tryghed saavel for vore Forbindelser med Hæren som for Handelssamkvemmet i Østersøen, var den offentlige Stemning i de nærmest paafølgende Aar ingenlunde villig til at indrømme Søværnet den Plads som Led i Landets Forsvar, der forekommer mig øiensynlig at være Marinen anviist ved vor geografiske Beliggenhed. Blandt andre Beviser herpaa kan anføres den Tilslutning, som General Raasløff, da han i 1868 var bleven fælles Forsvarsminister, vandt for Planen om at indskrænke Marinens Nybygninger til et Maximums-Dybgaaende af 12 Fod. Ogsaa hos Regjeringen gjorde denne Opfattelse sig gjældende, og, da Grev Frijs i Begyndelsen af September 1866 henvendte sig til mig om at overtage Marinens Ledelse, bragte Bevidstheden herom mig til at afslaae det mig gjorte Tilbud. Nogen Tid senere modtog jeg imidlertid igjennem Conseilspræsidenten Meddelelse om Kongens Ønske, at jeg skulde indtræde i Cabinettet, og under disse Omstændigheder ansaae jeg det

for en Pligt ikke længer at undslaae mig for Overtagelsen af det mig tiltænkte Hverv, som da fandt Sted den 17de September 1866.

Det var altsaa anden Gang, at jeg kort efter en Krig blev sat i Spidsen for Marinen. De Vanskeligheder, som vare Følge heraf, bleve snart endyderligere forøgede ved, at jeg ikke saae mig istand til at samstemme med flere af de Udtalelser og Forslag, der omtrent samtidig med min Udnævnelse udgik fra den store Militair-Commission, som netop paa denne Tid havde fuldendt sine Arbeider. Dette medførte Rivninger med Folkethinget, der ikke vilde gaae ind paa de af mig foreslaaede Forandringer, og omend Budget-Forhandlingerne bragtes til en nogenlunde tilfredsstillende Afslutning, kunde dog den Modstand, jeg mødte hos Folkethinget med Hensyn til det store Spørgsmaal om Søværnets Organisation, ikke Andet end virke svækkende paa min Stilling som Minister.

Ved General Raasløffs Indtrædelse i Statsraadet omtrent samtidigt med mig, fremkom Spørgsmaalet om Salget af vore vestindiske Øer, eller rettere Øerne St. Thomas og St. Jan, til Nordamerika. Strax efterat denne Sag var bleven bragt under Forhandling i Ministerraadet, udtalte jeg for Grev Frijs, at jeg ikke vilde være istand til at tiltræde Forslaget, og anførte som Grunde, at Danmark efterhaanden var blevet saa beskaaret i sit Territorialomraade, at det maatte være lidet ønskeligt endyderligere at opgive Besiddelser, der ved deres Beliggenhed altid vilde blive af Vigtighed for Handel og Omsætning, hvorhos jeg dog fremfor Alt lagde Vægt paa, at det ifølge

min Opfattelse kun var lidet tilraadeligt at overdrage danske Borgere ved Salg til en fremmed Stat, netop paa en Tid, da Regjeringens Hovedbestræbelse fremfor Alt gik ud paa at gjenforene danske Medborgere i Slesvig med Moderlandet ved Gjennemførelsen af Pragerfredens § 5.

Henved otte Maaneder hengik efter den Tid, uden at Sagen nogensinde kom for hverken i Ministerconference eller i Statsraadet; men det var ikkedestomindre klart, at der i denne Tid ivrigt blev arbeidet paa Sagens Fremme. De 14 Millioner Rigsdaler, som Danmark skulde have i Betaling for Øerne, omgave Raasløff med en Glorie, som han med Behændighed vidste at benytte til i Rigsdagen at sætte flere vigtige Sager igjennem, og neppe har nogen Minister tidligere været saa populair i Folkethinget som Raasløff under denne Deel af sin Ministervirksomhed.

Endelig i October Maaned 1867 blev Spørgsmaalet om de vestindiske Øers Salg berammet til Foretagelse i Statsraadet. Skjøndt en Sag af saa stor Betydning, var den, som anført, bleven indledet og fremmet, uden at Forhandling i Statsraadet tidligere havde fundet Sted desangaaende. Om Morgenen begav jeg mig til Conseilspræsidenten, hvem jeg mindede om, hvad jeg tidligere havde udtalt for ham om min Stilling til Sagen, en Stilling, jeg uforandret maatte fastholde. Under Samtalen, som videre fandt Sted herom, rettede jeg det Spørgsmaal til Grev Frijs, om han da var aldeles sikker paa, at Nordamerika vilde gaae ind paa den foreliggende Transaction. „De slikke Fingrene efter at komme i Besiddelse af Øerne,“ var hans ordrette Svar, hvoraf man kan slutte sig til den Opfattelse af

Sagens Stilling, der dengang gjorde sig gjældende ikke alene i Regjeringens Kreds, men ogsaa i videste Omfang udenfor denne.

Under det derpaa følgende Statsraadsmøde paapegede jeg, hvorlidet det vilde stemme baade med Englands og med Frankrigs Interesser, da de begge besade Colonier, der saagodtsom stødte op til vore Besiddelser, at see et saavel i militair som i commerciel Henseende saa vigtigt Punct som St. Thomas i Hænderne paa en mægtig Stat som Nordamerika. Det var fornemmelig paa Frankrigs og Englands Bistand, at vi maatte stole for at opnaae Virkeliggjørelsen af Pragerfredens § 5, der stod som Hovedopgaven for Regjeringens Bestræbelser, og da denne Bistand neppe i fuldt Maal kunde ventes, naar der ved vore Øers Salg var skeet et saa dybt Skaar i disse Staters Colonialinteresser, vilde jeg ikke kunne paatage mig at dele det Ansvar, der vilde være forbundet med Vedtagelsen af det foreliggende Forslag om Øernes Afhændelse.

Forslaget blev vedtaget, og den paafølgende Dag, den 19de October, indgav jeg Ansøgning om Afsked, saalydende:

„Da jeg angaaende de dansk-vestindiske Øers Afhændelse nærer Anskuelser, der staae i Strid med den i Gaarsdagens Statsraadsmøde fattede Beslutning, og da jeg som Følge af denne Meningsforskjel er ude af Stand til at dele Ansvaret for de af den fattede Bestemmelse følgende Consekventser, tillader jeg mig i dybeste Underdanighed at ansøge Deres

Majestæt om Entledigelse fra den mig allernaadigst betroede Post som Marineminister, idet jeg samtidig dermed vover at udtale for Deres Majestæt min allerunderdanigste Paaskjønnelse af den Tillid og den Naade, som det har behaget Deres Majestæt at vise mig under min Udførelse af de mig som Marineminister overdragne Forretninger."

Under 1ste November 1867 blev den ansøgte Afsked mig allernaadigst tilstaaet.

Den videre Gang af Sagen om de vestindiske Øers Salg vil være Offentligheden noksom bekjendt. En Afstemning fandt Sted paa Øerne, ved hvilken der opnaaedes stor Tilslutning for Adskillelsen fra Moderlandet. General Raasløff blev afsendt til Washington for at bringe Sagen i endelig Orden og udtalte sig efter sin Tilbagekomst paa en saadan Maade ved en Banquet i Børssalen, at han, da Illusionerne brast, idet Nordamerika vægrede sig ved at godkjende Kjøbet, fandt sig tilskyndet til at udtræde af Ministeriet. Det Hele blev en stor Skuffelse og giver saameget mere Anledning til Beklagelse, som Forholdet imellem Colonierne og Moderlandet ved den foranstaltede Afstemning i Virkeligheden er blevet svækket i sin Grundvold.

I Modsætning til min Bedømmelse af General Raasløff's Virksomhed i dette Anliggende havde jeg som Medlem af Statsraadet Leilighed til at lære høit at skatte Ministeriets to egentlige Bærere: Conseilspræsidenten og den daværende Indenrigsminister Estrup; den Første rolig, forstandig, paalidelig, en værdig Repræsentant, saa forekommer det

mig, for den fremragende Deel af Danmarks gamle Adel, den Anden skarpsindig, logisk og energisk, Begge lige store Fædrelandsvenner og besjælede af samme Iver for, endog med Tilsidesættelse af personlige Interesser, at fremme Landets Tarv. Forholdet imellem Ministeriets Medlemmer indbyrdes var dertil i høieste Grad behageligt, og under Grev Frijs's Ledelse havde der udviklet sig en gjensidig Solidaritet, der ikke kunde Andet end indvirke heldigt paa Forretningernes Gang. Dette Sammenhold medførte for Regjeringen en Fasthed, der vistnok ikke lidet bidrog til, at Ministeriet Frijs holdt sig ved Roret i mere end $4\frac{1}{2}$ Aar, den længste Varighed, som noget Ministerium indtil da havde opnaaet siden den constitutionelle Statsforms Indførelse i 1849.

I 1868 udnævntes jeg til Chef for Søofficeerscorpset. Den 31de September 1871 høitideligholdt jeg mit 50aarige Jubilæum som Officeer, og den 1ste Juni 1874 udtraadte jeg af Marinens Tjeneste ifølge den lovbefalede Aldersgrændse.

Ved min Fratrædelse tog jeg Ophold i Helsingør, som jeg var knyttet til saavel ved Slægtskabsbaand som ved andre Forhold. De senere Aar har jeg været bunden til mit Hjem som Følge af en Knæskade, jeg paadrog mig i Vestindien i Aaret 1834 som Næstcommanderende i Briggen „Alart“, og hvis Indvirkning jeg aldrig fuldkommen har været istand til at forvinde i de henrundne Aar. Jeg priser mig imidlertid lykkelig ved, at Ondet ingensinde har lagt mig Hindringer iveien i det lange Tidsrum, i hvilket jeg var kaldet til activ Tjeneste

i Marinen, og imødeseer med roligt Sind de Tilskikkelser, som den tiltagende Alder vil kunne føre med sig.

Som ydre Tegn paa Anerkjendelse er der foruden de tvende franske Ordener, med hvilke jeg blev hædret under min Tjeneste i Frankrig, samt Storkorset af Dannebroge og Dannebrogsmændenes Hæderstegn, som jeg modtog i Krigsaaret 1848, skjenket mig Storkorset af den græske Frelserens Orden, af den svenske Sværdorden og af den portugisiske Sao Bento de Aviz-Orden. I 1851 modtog jeg desuden Udnævnelse til Kammerherre, saa at det maa indrømmes, at der rundelig er blevet mig tilkjendt ydre Udmærkelsestegn. Af større Vigtighed er det imidlertid for mig, at jeg med Tilfredshed kan see tilbage paa en lang og interessant Virksomhed i Statens Tjeneste, hvori saavel Over- som Underordnede have ydet mig en Bistand, som jeg altid høilig vil paaskjønne. Fra min tidligste Ungdom har jeg været bunden til Marinen, og stedse vil min Interesse for den Stand, som jeg med Lyst har helliget mine Kræfter, vedblive at være usvækket.

Paa Klingen af den Æressabel, som i 1820 blev mig overrakt af Kong Frederik VI., stod indætset: „For Konge og Fædreland“; dette har staaet som Formaal for min Stræben Livet igjennem, og Valgsproget vil findes paa det Skjoldmærke, som det blev mig givet at see anbragt paa Frederiksborg Slot blandt Vaabenskjoldene fra de Mænd, der have virket til Gavn for Fædrelandet. Slottet er senere nedbrændt, og ved dets Brand ere de gamle Skjoldmærker blevne ødelagte; men en ny Slægt har indtaget de Gamles Plads, og ved

Nationens eendrægtige Bistand har Slottet atter reist sig, skjønnere end før. Glædeligt vilde det være, om man kunde tyde dette som et Varsel om den Fremtid, Danmark gaaer imøde. Dets Frihed og Selvstændighed vil i Tidernes Løb afhænge af, hvorvidt Folket, belært af sørgelig Erfaring, med Kraft og Overbeviisning vil slutte sig om det gamle Løsen: „For Konge og Fædreland", som saa ofte i henrundne Aar har samlet alle Danske til fælles Stræben for Landets Vel.

Vestindiske Forhold.

Da vore vestindiske Colonier ved Fredslutningen i 1815 atter kom i vor Besiddelse, udsendtes General Oxholm tilligemed endeel andre Embedsmænd for at overtage Øerne. General Oxholm var Eier af store Plantager paa St. Croix; det gik imidlertid tilbage med disse, Plantagerne maatte overtages af Regjeringen for resterende Skatter, og Bentzon, daværende første Regjeringsraad, udnævntes til hans Efterfølger.

Saavel i Henseende til Kundskaber som til Dygtighed var Bentzon en fremragende Mand; hans Bestyrelse falder i en for vore vestindiske Colonier ualmindelig gunstig Periode. Det var en Guldgrube dengang at være Eier af Plantager i Colonierne. Man regnede i hine Aar, at Salget af Rom og Malas alene skulde være tilstrækkeligt til at dække en Plantages Udgifter, saa at Udbyttet af Sukkerhøsten vilde blive reen Indtægt for Planteren. Ikke sjeldent blev saaledes Overskuddet af et godt Aars Høst tilstrækkeligt til at dække den hele Sum, Plantagen var kjøbt for. Sporene af disse Aaringers Velstand vise sig

endnu paa vore Øer, om end de senere Aars Tilbagegang meget har bidraget til at gjøre dem mindre fremtrædende. En Mangfoldighed af smukke Plantagebygninger opstode paa St. Croix, der blev anlagt Landeveie, som staae over vore bedste Chausséer her i Danmark, og samtidigt udviklede der sig en Elegance i Omgang og i Selskabslivet, der endnu en Menneskealder senere lod St. Croix blive seet op til af de omkringliggende fremmede Øer.

Landeveiene paa St. Croix forandrede tildeels Plantagernes Driftsmaade. Tidligere maatte saavel Sukkeret som Producter af enhver anden Art føres i Pramme eller Baade til Christianssted eller Frederikssted; i Orkantiden bleve disse Baade og Pramme oplagte og reparerede paa Protestant-Kaien, hvilket skaffede Havnemesteren en betydelig Indtægt, medens den hele Transportmaade for Planterne var forbunden med overordentlig stor Udgift. Vel havde nu Veienes Anlæg krævet ikke ringe Offere fra Planternes Side; men man skulde dog have troet, at disse, naar de saae deres Producter uden Anstrengelse og med ringe Bekostning blive førte til Bestemmelsesstedet, maatte have skattet det store Gode, som de havde opnaaet, — men det gjorde de paa ingen Maade; det syntes snarere, som om disse Landeveie endyderligere havde ophidset dem imod Øernes General-Gouverneur, og deres Uvillie gik endog saa vidt, at de tilsidst besluttede at afsende en Deputation til Kjøbenhavn for at klage over hans Embedsførelse.

Bentzon var gift med en amerikansk Dame, Datter af Mr. Astor, der fra Peltsdyrsjæger arbeidede sig op til

at blive en af de rigeste Mænd i de amerikanske Fristater. „Astor-house“ staaer bestandig som et Minde om ham i New-York, og hans Efterladenskaber skulle have beløbet sig til henved 20 Millioner Dollars. Ægteskabet var imidlertid ulykkeligt og endte med Skilsmisse. Med al Bentzons Begavelse vil han ikke kunne frikjendes for Pengegridskhed, og det blev nu hans Formaal ved Handelsspeculationer at samle sig en Formue. At blive Eier af en Million Dollars var efter hans egen Udtalelse det Maal, hvorefter han tragtede, og blandt andre Midler, hvorved han søgte at naae dette Øiemed, gav han sig til under anden Mands Navn at forsyne Planterne med Fødemidler og andre Fornødenheder til Negerne, hvilket i de Tider var en høist indbringende Forretning. En saadan Handel var imidlertid utilladelig ifølge den General-Gouverneuren tildeelte Instrux; men Bentzon ansaae sig for at være i den Grad sikkret ved de Former, hvorunder disse Transactioner foregik, at han ikke ændsede de Beskyldninger, som rettedes imod ham.

Bentzon var i Kjøbenhavn, da Planternes Deputation ankom dertil. Det hedder sig, at Frederik VI. kaldte ham til sig og afæskede ham en aaben Erklæring om, hvorvidt de imod ham rettede Klager vare begrundede eller ikke; Bentzon forsikkrede, at samtlige Beskyldninger kun vare udgaaede af personlige Hensyn, og det besluttedes da at udsende en Commission til nærmere Undersøgelse af General-Gouverneurens Forhold. Til Medlem af denne Commission udnævntes Commandeur Rothe,

en for sin Hæderlighed høit anseet Officeer, medens man til juridisk Medlem valgte en ung juridisk Candidat, der var Søn af Admiral Krieger, men kun lidet egnet til at betroes det ham paalagte Hverv.

Istedetfor at begive sig directe til Vestindien for personlig at være tilstede, medens Commissionen fremmede sine Arbeider, hvilket høist sandsynlig vilde have afledet det truende Uveir, begav Bentzon sig til Paris, hvor et Kjærlighedseventyr bandt ham, indtil Commissionens Undersøgelser vare afsluttede. Et Brev, som Bentzon havde tilskrevet sin Agent, og som denne havde stukket tilside under Foregivende af, at det var blevet brændt, fældede Bentzon. Dommen lød paa Embedsfortabelse og Confiscation af hans Formue.

Udfaldet af denne Sag imod en saa høitstaaende Embedsmand vakte naturligviis en ganske overordentlig Opsigt ikke alene i Colonierne, men ogsaa i Danmark, hvor Bentzon var anseet som en af Landets ypperste Mænd. Bentzon appellerede Sagen, men Stillingen som General-Gouverneur maatte han overgive til Commandeur Rothe. Flere Aar hengik — da faldt Høiesteretsdommen, ved hvilken Bentzons Formue blev ham tilbagegivet. Kun kort Tid efter denne endelige Afgjørelse døde han paa sin Plantage Judith's-Fancy i Nærheden af Christianssted.

Admiral Bardenfleth, der blev Rothes Efterfølger, vedblev i de sex, syv Aar, han var General-Gouverneur, at være Hofchef og at oppebære Indtægten som saadan hos Prinds Ferdinand. Det var en bekvem Tid for Folk, der

havde Monarkens Øre og skulde redes ud af Pengeforlegenheder. Som Minde om Bardenfleths Bestyrelse anføres jevnlig, dengang jeg var ansat i Vestindien, hans Orkan-Forordning, der begynder med de Ord: „To Timer før Orkanen begynder, skal Trommen røres“ osv. Det minder om Brandmajoren i „Kong Salomon og Jørgen Hattemager“, der paastaaer, at, skal Munderingen sidde net, maa den tages paa mindst en halv Time før Ilden begynder. Fuldt saa galt er det vel ikke med Orkanforordningen, da Barometrets Fald m. M. somoftest forud tilkjendegiver en Orkans Nærmelse; men ikkedestomindre har den peremptoriske Bestemmelse ofte givet Anledning til Morskab.

Scholten blev i 1829 Bardenfleths Efterfølger, anbefalet dertil af Admiral Rothe, som imidlertid var bleven Kongens General-Adjudant. Enhver, der har kjendt Rothe, hans uhildede Blik og hans Samvittighedsfuldhed, vil i denne Anbefaling finde en hædrende Anerkjendelse af Scholtens forudgaaede Virksomhed fra en Mands Side, der selv havde været i Spidsen for Forvaltningen, og der bedre end nogen Anden var istand til at opfatte og bedømme de vestindiske Forhold. Alt dengang havde Scholten ved sin fyrstelige Optræden skaffet sig mange Misundere, og man søgte alt da i Krogene at gjøre ham mistænkt for at have misbrugt sin Embedsstilling til at skaffe sig ulovlig Indtægt. Havde Rothe havt mindste Anledning til at troe, at Scholten ad uredelige Veie havde søgt at gjøre sig Fordeel, vilde han sikkert ikke have medvirket til, at Scholten blev ansat i en Post, hvortil

han havde anseet Bentzon for uværdig, og som han selv senere havde beklædt.

Scholten hørte Vestindien til fra sin tidligste Ungdom. Faderen var Commandant paa St. Thomas. Efter sin Uddannelse paa Landcadetakademiet blev Sønnen Lieutenant ved de vestindiske Tropper, og, da Englænderne satte sig i Besiddelse af Øerne, kom Scholten til England. Han gjorde senere nogle Aars Tjeneste ved Garnisonen i Kjøbenhavn, indtil han, da Øerne paany overgaves til de Danske, og Embedspersonale blev udsendt for at overtage Øernes Bestyrelse, udnævntes til Veier og Maaler paa St. Thomas, hvortil han reiste med Fregatten „Perlen“, den første danske Fregat, der udrustedes efter Krigen. Fregatten forliste ved Skagen, og Scholten maatte ad anden Vei søge at naae sit Bestemmelsessted.

Man havde i Danmark ikke gjort sig nogen klar Forestilling om Veier- og Maalerembedets pecuniaire Betydning, og lige saa lidt havde man kunnet forudsee det umaadelige Opsving, som St. Thomas' Handel vilde tage som Følge af de sydamerikanske Coloniers Opstand, der medførte Krigstilstand imellem disse og de spanske Øer. St. Thomas blev som Frihavn og som neutralt Tilflugtssted Centralpunctet for Handelen i den større Deel af de vestindiske Farvande; en kraftig og dygtig Handelsstand forstod at drage Fordeel af de gunstige Forhold, og Guld i Strømme flød ind til St. Thomas.

At vedligeholde et venskabeligt Forhold til de to krigsførende Parter og at hævde St. Thomas' Handelsforbindelser Syd og Vest paa, derfor var det, St. Thomas'

Betydning beroede, og det er vist, at Scholten ved sin Optræden i hine Aar væsentlig bidrog til, at dette Formaal fuldstændig blev opnaaet. Scholten var en beregnende Mand; hans Indtægter som Veier og Maaler — senere omdøbt til Toldintendant — stode i Forhold til Handelens Omfang, og, da Handelsomsætningen efterhaanden voxede op til en utroelig Høide, var det fyrstelige Indkomster, som derved tilfløde ham. Ogsaa var det en fyrstelig Gjæstfrihed og Pragt, som han i disse Aaringer udviste. St. Thomas var Midtpunctet ikke alene for Handelen, men ogsaa for Communicationerne i Vestindien; alle Forbindelser gik over St. Thomas, og til alle ledende Mænd, saavel spanske General-Capitainer som republicanske Præsidenter, der efterhaanden besøgte vor Ø, kom Scholten til at staae i et venskabeligt Forhold. Man søgte hans Raad, man beilede til hans Gunst, og det var ikke alene paa St. Thomas, at han, selv førend han blev Gouverneur, herskede næsten som en Konge; men hans Navn gjenlød over hele den vestindiske Verden og kastede en Glands over vor vestindiske Klippeø, der endyderligere bidrog til at haandhæve dens Stilling som det vigtigste Punct for Datidens vestindiske Handelsomsætning.

Scholten var forfængelig; det glimrende Huus, han blev istand til at føre, tilfredsstillede denne Følelse; han var dertil ærgjerrig, og dette blev lagt ham til Last af Mange, der vare ligesaa ærgjerrige som han selv, men ikke havde Midler til at spille nogen Rolle. Det er naturligt, at begge disse Svagheder skaffede ham baade Uvenner og Misundere, og, da Modgangens Tider kom,

undlode de ikke at skubbe til den heldende Vogn. Sikkert er det ikkedestomindre, at den Beregning var rigtig, der dengang var medvirkende Aarsag til Scholtens fyrstelige Optræden, og det er forlængst erkjendt, at St. Thomas havde Scholten Meget at takke for, ikke blot da han som Stadshauptmann og senere som Gouverneur virkede der, men ogsaa da han blev sat i Spidsen for Øernes Bestyrelse.

Ved Siden af, hvad man kan kalde Scholtens politiske Formaal, var der en anden Bestræbelse hos ham, der gik ud paa at hæve Øernes farvede Befolkning og at bringe den ud af den Fornedrelsestilstand, hvori den tildeels endnu lever i Colonierne. Scholten lod sig let paavirke af Øieblikkets Indtryk, han var saavist ikke consekvent i Alt, hvad han foretog sig; men, hvad angik den omtalte Bestræbelse, da virkede han uafbrudt for dens Fremme, og hverken Couleurte eller Negere have glemt at paaskjønne hans Færd. Couleurte bleve kaldede til betroede Poster, til stor Skandale for Planterne samledes man med couleurte Embedsmænd ved General-Gouverneurens Bord; men endnu værre blev det, da hine couleurte Embedsmænds Familier bleve indbudne til Høitideligheder ved officielle Leiligheder. Dette fremkaldte et sandt Oprør blandt Creolerne paa Øen. Jeg var selv Adjudant hos General Scholten, da han vovede det første Forsøg ved at indbyde enkelte couleurte Fruer og Frøkener til Bal i Gouvernementshuset, og jeg imødesaae det Øieblik, da Balsalen vilde komme til at staae tom. De Hvide kunde ikke forliges med den Tanke, at skulle føre deres Damer

sammen med Damer af den lavere Kaste, som man saae ned paa; de Couleurte frygtede for at udsætte sig for Ubehageligheder fra det herskende Partis Side, og de udebleve da ogsaa under de første Forsøg paa at bringe Parterne sammen. Lidt efter lidt lykkedes det dog General Scholten at føre sin Tanke igjennem, og da jeg i 1846 forlod St. Croix, kunde de Brune og de Hvide dog møde hinanden, uden at de blanke Damer vendte Hovedet bort.

Dette var en begyndende social Omvæltning. Hvad Negerne angaaer, da var det for Planterne et fuldt saa ømfindtligt Punct, man ramte, naar man gav sig til at røre ved de bestaaende Slaveforhold. Efter sin Udnævnelse til General-Gouverneur havde Scholten paa St. Croix ladet opføre Skolebygninger, hvor Negerbørnene bleve underviste af „Baserne": de mähriske Brødre. Da jeg i Begyndelsen af 1840 ankom til St. Croix med General Scholten, der vendte tilbage fra sit Ophold i Kjøbenhavn, medbragte han, som tidligere berørt, en Opfordring til Planterne om at give Afkald paa Negernes Arbeide Løverdag Eftermiddag. Baade Oprettelsen af Skoler og Løverdags-Frigivelsen maatte betragtes som forberedende Midler til Negernes endelige Frigjørelse, og der var saameget mere Anledning til at have Øiet fæstet paa denne Eventualitet, som det var let at forudsee, at Negernes fuldstændige Emancipation om ikke lang Tid vilde vise sig som en uundgaaelig Nødvendighed.

Naturligviis var Afkaldet paa Negernes Arbeide, om det saa kun var en Eftermiddag om Ugen, et Offer for

Planterne, og Forslaget derom blev derfor modtaget med stor Kulde. Scholten maatte anvende al sin Indflydelse og sit store Overtalelsestalent for at føre Sagen igjennem; men Misfornøielsen var stor, og da den liberale Stemning i Danmark efter Frederik den VI.'s Død brød løs imod Alt, hvad der havde staaet det svundne Regimente nær, fandt Planterne en villig Støtte i Pressen herhjemme, der i General Scholten kun saae en Absolutismens Tjener, som ved den Bülow'ske Indflydelse var kommen til Ære og Værdighed. Istedetfor i de vestindiske Forhold at betragte General Scholten som Fremskridtspartiets Fører, der i enhver Foranstaltning af liberal Beskaffenhed fandt Modstand hos Planterne, optraadte den liberale Presse som disses ivrige Talsmand og opæggede tilsidst Stemningen i den Grad, at Scholten blev betragtet som den største Kjæltring og Forbryder, ja, det kom endog til Gadeopløb udenfor Scholtens Bopæl i Kjøbenhavn.

Fra Christian VIII. udgik den Tanke, at ingen Slave skulde fødes i hans Stater; Barnet, der fødtes af en ufri Kvinde, skulde fra Fødselen være i Besiddelse af Frihedens Goder, og den philanthropiske Monark meente, at man ad denne Vei paa den naturligste Maade kunde naae hen til det alt længe tilsigtede Maal: den hele Negerbefolknings fuldstændige Emancipation. Hvor smuk end Tanken kunde være, øinede Scholten deri en Fare, hvorfor han bekæmpede den af al Magt. Som Secretair hos General Scholten blev jeg i 1841 afsendt i speciel Mission til Kjøbenhavn med udførlig Indberetning om Negerforholdene i vore Colonier og kom derved nøie ind i Alt, hvad der

vedrørte dette Spørgsmaal. I Samtaler, ikke alene med de ledende Mænd i Regjeringen herhjemme, men med Kong Christian VIII., hvis personlige Naade jeg var saa heldig at erhverve mig, kom jeg oftere til at henvise til, hvad General Scholten i Rapporter og Betænkninger havde udtalt som sin fulde Overbeviisning, nemlig, at man maatte frygte for, at Børnenes Frigivelse, medens Forældrene vedbleve at være Slaver, vilde fremkalde en Misfornøielse blandt disse, der kunde medføre de beklageligste Følger. Trods alle Betænkeligheder blev Kongens philanthropiske Tanke dog ikke opgivet; sex Aar senere, i 1847, blev den gjennemført, og to Aar derefter udbrød Negeropstanden paa St. Croix, ved hvilken Negerne tiltvang sig Friheden.

Scholtens Optræden ved denne Leilighed er bleven meget haardt bedømt; han lod sig skræmme, siger man, af en Bevægelse, som det ved den væbnede Magts Mellemkomst kunde være lykkedes at kue. Det er dog tvivlsomt; thi, bortseet fra Militsen, beløb den militaire Styrke paa Øen sig neppe til mere end 200 Mand. Men sæt, at Oprøret ved Magtens Anvendelse virkelig var blevet dæmpet, hvad saa? Bestandig Frygt for nye Udbrud fra Negernes Side, Vrangvillighed hos den arbeidende Befolkning og i Forbindelse dermed Forgiftelser og Brandstiftelser paa Plantagerne, der altid finde Sted, naar gjærende Utilfredshed gjør sig gjældende blandt Negerne. Forøgelsen af den militaire Styrke, som vilde være bleven nødvendig for at holde Slavebefolkningen i Ave, vilde dertil have medført en ikke ringe forøget Byrde for

Colonien, og endelig kan det ikke lades ude af Betragtning, at Negerfrigivelsen allerede iforveien i Principet var bleven afgjort, idet den fuldstændige Negeremancipation ifølge kongeligt Budskab skulde indtræde i Aaret 1860. Det var altsaa ikke Spørgsmaalet om den ubegrændsede Vedbliven af Slaveriet, der fremstillede sig, men kun om dettes fortsatte Bestaaen i et Tidsrum af 11 Aar. Overveier man alt dette, vil man finde, at ikke faa Hensyn kunde tilskynde General-Gouverneuren til at give efter for Negernes Fordringer.

Det er imidlertid en Kjendsgjerning, at General Scholten, der havde begivet sig til Frederikssted for at tale Negerne tilrette, kom i disses Vold, og at han da besluttede sig til det afgjørende Skridt, at proclamere Slavernes Frigivelse paa de danske Øer. Man vil kunne fremsætte Grunde for og imod Betimeligheden af denne Beslutning; men, bortseet fra Alt, hvad der saaledes kan anføres, gives der dog Eet, der i ethvert Tilfælde maa beklages, nemlig, at en for Coloniernes Fremtid saa vigtig Foranstaltning blev fremtvungen ved en oprørsk Bevægelse fra Negernes Side.

Som Følge af svækket Helbred afreiste General Scholten kort efter til Europa, og Etatsraad, senere Conferentsraad Hansen, tidligere Gouverneur i Tranquebar, blev hans Efterfølger. Et Ramaskrig blev opløftet imod den hjemvendende General-Gouverneur, og ved Ankomsten til Danmark negtede man General Scholten den Pension, som han havde oppebaaret siden sin Fratrædelse fra Toldintendantposten paa St. Thomas. Der blev anlagt

Retssag imod ham, og han tilbragte flere Aar i piinlig Uvished; men ved Høiesterets Dom blev den ham tillagte Pension endelig tilkjendt ham. I flere end een Henseende er der saaledes en ikke ringe Overeensstemmelse imellem den Skjæbne, der ramte General Scholten og den tidligere omtalte General-Gouverneur Bentzon, hvor forskjellige de forøvrigt i mange Henseender have været: Bentzon var kundskabsrig, dannet — og pengegridsk; Scholten var rundhaandet, godt udstyret af Naturen, og, skjøndt opvoxet i Uvidenhed, uddannet i Verdens store Skole. Det Maal, som Bentzon havde sat sig — at eie en Million — vilde Scholten med Lethed kunne have naaet, og „Meget vilde da have stillet sig anderledes“, bemærkede Scholten ofte spøgende; men ved sin Død i 1853 efterlod han saagodtsom Intet. Bentzon og Scholten indtage den forreste Række blandt de General-Gouverneurer, til hvem vore vestindiske Øers Bestyrelse har været anbetroet, og længe vil Navnet Scholten mindes selv af hans ivrigste Modstandere som knyttet til en af de mest blomstrende Perioder i vore Colonier.

Alt for Videnskaben.

Det var et fornøieligt Liv, fuldt af Interesse, man i min Ungdom førte paa Stationen i Vestindien; man foer fra Havn til Havn, besøgte fremmede Colonier, og under en af vore Udflugter med Briggen „Alart“ kom vi til Porto-Rico i Efteraaret 1833 og ankrede ved Mayagnez paa Øens Vestkyst. Byen ligger et Stykke fra Havnestedet. Sukkerplantager, afvexlende hist og her med nogle Kaffeplantninger, bedække den vidtstrakte Slette, der fra Strandbredden strækker sig ind i Landet; Sukkermøller og Sukkerkogerier, omringede af Negerhytter, skyde sig frem imellem Buskadser af Mango- og Tamarindtræer, og mod Nord hæver sig et Høidedrag, der begrændser Landskabet, men ligesom det Øvrige er dækket af vidtstrakte lysegrønne Sukkermarker. Saa smukt som paa St. Croix er her vel ikke, men ved første Øiekast faaer man dog Indtrykket af den Frugtbarhed, som udmærker Porto-Rico, og da navnlig denne Deel af Øen.

Chefen var gaaet iland for at besee de store Plantager, som dengang eiedes af den „couleurte“ Familie de

Castro paa St. Thomas. Som Næstcommanderende modtog jeg altsaa Besoget af en spinkel, udmagret, men høist elegant Personlighed, der lod sig melde hos mig som el Senior Juan de Ulloa, Toldinspecteur paa Stedet. Naturligviis tog jeg imod ham med den størst mulig Forekommenhed, og efterat de sædvanlige Høflighedsyttringer vare udvexlede, spurgte jeg ham i Samtalens Løb, om han muligviis skulde være beslægtet med den bekjendte Don Juan de Ulloa, der ved sine Undersøgelser og ved sine Beskrivelser af Andesbjergene havde efterladt sig et stort Navn i den lærde Verden. Det var synligt, hvor dette Spørgsmaal var ham behageligt. „*Es mi gran-padre*" — Det er min Bedstefader —, svarede han med umiskjendelig Selvfølelse, og da han erfarede, at jeg havde gjennemstuderet Bedstefaderens Værk, var han lige ved at omfavne mig af Henrykkelse. Han indbød mig til at spise Frokost hos sig den næste Dag og sagde mig, at han glædede sig til at overraske mig ved at vise mig et Arvestykke, der var i hans Besiddelse, og som ganske sikkert vilde interessere mig i allerhøieste Grad.

Ved Landingsstedet stod der den næste Morgen to Heste, som el Senior de Ulloa havde stillet til min Raadighed. Jeg var gaaet iland med min Oppasser, saa at ogsaa han kom tilhest, og igjennem frodige Sukkermarker gik det med Oppasseren i mit Følge ad Staden til.

Ankommen til det store Torv blev jeg uformodet standset af en skraalende og hujende Hob; man tænke sig min Bestyrtelse, da jeg ved at vende mig om saae

min Oppasser farende afsted med sin Hest midt inde paa det Seildugsunderlag, der dækkede saagodtsom hele Pladsen, og paa hvilket Udbyttet af den nylig tilendebragte Kaffehøst var udspredt til Tørring. Ingen turde beslutte sig til at gaae ind blandt Kaffebønnerne for ikke at anrette yderligere Skade; man gesticulerede og skreg, Hesten blev mere og mere ustyrlig, og for min Oppasser, der aldrig før havde været oppe at ride, var det en Lykke, at Hesten tilsidst foer ind i en aaben Boutik, hvor det blev mig muligt at faae ham af Sadlen og ud af den Kvide, hvori han havde befundet sig. Min Ven Toldinspecteuren var imidlertid kommen til; ved hans Bistand lykkedes det nogenlunde at berolige Byens Befolkning, der i stor Mængde var stimlet sammen, og ledsaget af ham naaede jeg hans Hjem, en solid eenetages Bygning, der som andre ældre Bygninger i de spanske Colonier snarere havde noget af et Fængsels end af en Villas Charakteer.

Inde i Huset fandtes, som almindeligt paa de spanske Øer, hvide kalkede Vægge; de tykke Mure syntes at være uigjennemtrængelige for Solens Varme, store og luftige Værelser befordrede Kjøligheden, og ved et under Madvarer og Frugter bugnende Frokostbord bragtes jeg snart til at glemme min Modgang paa Torvet, eller rettere den Modgang, som min Oppasser saa ufrivillig havde voldt Byens Kaffedyrkere.

Efter Frokosten kom det store Øieblik, da Overraskelsen skulde finde Sted og Arvestykket tages i Øiesyn. Med en vis Høitidelighed førte Værten mig ind i et Cabinet, og her saae jeg for mig et stort Maleri,

hvorpaa Bjerge vare optaarnede over Bjerge i de eventyrligste Former og i den vildeste Uorden. „*Son los Andes*“ — Det er Andes-Bjergene — bemærkede el Senior de Ulloa. Jeg yttrede min Forbauselse over Maleriets imponerende Størrelse, beundrede flere af dets Enkeltheder, fandt, at de Snemasser, som hist og her vare antydede, vare et interessant Skue her i tropiske Egne, men afbrødes flere Gange af Værten med Udbruddet: „*Mire Senior, pero mire Vuestra Merced*“ — See paa det, min Herre, see dog nøiere paa det, Deres Naade. Jeg gjorde mit Bedste og søgte at gjøre mig Rede for Totalindtrykket af det store Maleri; men Klipper, Bjerge og atter Bjerge var det, som jeg saae for mig, indtil Værten omsider udpegede for mig en lille mandlig Figur, der var anbragt øverst oppe paa Toppen af den høieste Bjergtinde. Figuren var fremstillet i siddende Stilling; den var aldeles nøgen, kun i Haanden havde den en opslaaet Bog, hvortil den syntes at henvise. „Det er min Bedstefader!“ udbrød min Ven, idet han rettede sig og saa at sige blev større ved Tanken om det Blod, der flød i hans Aarer. Javist var Overraskelsen stor! En nøgen Mand, der sad imellem Snedriver øverst oppe paa Toppen af en Klippetinde. Jeg forsøgte paa at tolke min Overraskelse ved nogle passende Bemærkninger og sluttede med det Spørgsmaal: „Men hvorfor i al Verden har Deres Bedstefader valgt at lade sig afbilde uden Klæder?“ — Med Stolthed svarede min Vært: „Han havde offret Alt for Videnskaben!“

Beslægtede Naturer.

Til Regjeringen paa St. Croix blev det en Dag indmeldt, at to Negerslaver vare undvegne, og at et Fartøi fra Crabben Island eller Vieques, som Spanierne kalde den, havde ført dem bort fra Øen. Orlogsbriggen „St. Jan" laae tilankers ved Christianssted; den fik strax Ordre til hurtigst muligt at afgaae for at reclamere Flygtningene, og, da Chefen laae syg iland, afseilede Briggen under Commando af Næstcommanderende, daværende Lieutenant Krenchel.

Næste Dags Morgen ankrede Briggen ved den nys anlagte By Ysabel secunda, Øen Vieques' Hovedstad. Krenchel lod sig melde hos Gouverneuren og begav sig kort efter til denne for at røgte sin Sendelse. Denne Gouverneur var en vis Mr. Guillon, vel bekjendt paa St. Thomas, hvor man havde ham stærkt mistænkt for tidligere at have drevet Sørøveri. Nu optraadte han som Oberst-Lieutenant i spansk Tjeneste og fandt stor Tilfredsstillelse ved, at Besiddelsen af den ham betroede Coloni blev omtvistet af Spanien, England og Danmark;

thi, sagde han, saalænge tre forskjellige Magter gjøre Fordring paa Herredømmet, kan jeg ansee mig som Enehersker uden at agte paa Indsigelse fra nogen af Parterne.

Til Mr. Guillon henvendte altsaa Krenchel sig og blev af ham modtagen paa den forbindtligste Maade. Mindet om St. Thomas stod for ham som en tiltalende Erindring, han vilde gjøre Alt for at komme de danske Øers Bestyrelse imøde, strax skulde han lade undersøge, om nogen Baad i disse Dage var ankommen fra St. Croix — og, fortsatte han, lad os saa spise Frokost!

Med Fornøielse modtog Krenchel denne Indbydelse. Medens de endnu vare ved Bordet, kom der Melding om, at et Fartøi med tre Mands Besætning den foregaaende Dags Aften var ankommet fra Christianssted. Der blev givet Befaling til, at de tre Mand skulde møde udenfor Gouverneurens Bolig. Man tændte en Cigar, drak en Kop Kaffe og gik derefter ned for at holde Forhør, under Værtens stadige Forsikkring om, at, forsaavidt som disse Folk fandtes skyldige, kunde Krenchel være vis paa, at den størst mulige Satisfaction skulde blive ham given.

Det viste sig strax, at Fartøiet ganske rigtig havde ført de to Negere bort fra St. Croix. Baaden var imidlertid ikke efter dens Bestemmelse seilet lige tilbage til Vieques, men var af Negerslaverne bleven formaaet til at gjøre en Afstikker til Tortola; her vare Rømningsmændene blevne satte iland, og, da ifølge den engelske Emancipationsact enhver Slave var fri, saasnart han betraadte

engelsk Grund, var det indlysende, at enhver videre Forfølgelse eller Reclamation dermed var afskaaren. For de bortrømte Slavers Vedkommende var altsaa Sagen afsluttet til liden Glæde for deres Herrer, som maatte finde sig i det Tab, som Slavernes Undvigelse førte med sig.

Anderledes forholdt det sig derimod med Negerne i Fartøiet, der havde ført dem bort. Disse havde man for sig, og i høittravende og strenge Udtryk foreholdt Gouverneuren dem det Strafværdige i deres Handlemaade. Hemmelig at bortføre Negere fra en venskabelig Magts Territorium var en skammelig Handling, deres Adfærd fortjente den haardeste Straf, og uden lang Snak eller videre Overveielse lød Dommen: for el padron eller Føreren 2 Aars offentligt Arbeide og for hver af Folkene 25 Slag Stokkeprygl. En Sergeant blev tilkaldt, Niggerne maatte afføre sig deres Skjorter, og paa staaende Fod bleve de 25 Stokkeslag tildeelte hver af de Paagjældende.

Bestandig rygende deres Cigarer begave Gouverneuren og Krenchel sig efter Executionen tilbage til Gouvernementshuset. Paa Veien beklagede Guillon det Afbræk, som de engelske Øers Nærhed jevnlig forvoldte Eierne af ufrie Arbeidere. Det laae udenfor hans Magt at skaffe de to bortrømte Slaver tilbage; men han antog ikkedestomindre, at han havde gjort Sit til, at ikke noget Lignende skulde skee for Fremtiden. Tilsidst spurgte han Krenchel, om han var tilfreds med den Satisfaction, der fra hans Side var bleven ydet.

Krenchel maatte tilstaae, at der desværre næppe vilde være Mere ved den Sag at gjøre. Ogsaa han haabede, at Afstraffelsen i dette Tilfælde vilde bidrage til at sikkre Planterne Besiddelsen af deres Eiendom, og under den videre Samtale med Gouverneuren foranledigedes Krenchel til at udtale sin Beundring over den hurtige Justits, der syntes at være indført under hans Regimente. Eet var der imidlertid, yttrede Krenchel, som han ikke tilfulde havde opfattet, nemlig paa hvilken Maade den Straf af offentligt Arbejde, som Føreren var bleven idømt, skulde blive afsonet. Var det Hensigten at sende ham til Porto-Rico for der at arbeide i Jern i den fastsatte Tid, eller var det Meningen at sende ham til Spanien for der at arbeide paa Galeierne? „Ingen af Delene," svarede Gouverneuren aldeles koldsindigt, „offentligt Arbeide, strengt Arbeide i Regjeringens Tjeneste, Arbeide paa Gouverneurens, altsaa i dette Tilfælde paa min Plantage."

Imellem Guillon og Krenchel synes der at have været et Slags Aandsslægtskab; thi der udviklede sig imellem dem et Beundrings- eller Venskabsforhold, som endog gik saa vidt, at Guillon under et senere Besøg af Briggen foreslog Krenchel at samtykke i, at han gjorde Sit til, at Krenchel blev udseet til hans Efterfølger. Krenchel fandt sig imidlertid ikke tilskyndet til at gaae ind paa dette Tilbud. Faa Aar efter brækkede Guillon Halsen ved at vælte med en Vogn op imod en Sukkermølle, som han havde ladet opføre. Havde Krenchel modtaget hans Tilbud, og opstiller man det Tankeexperiment, at Krenchel var bleven

Hersker paa den ved hiin Tid endnu tildeels ubeboede Ø, vilde han have undgaaet meget Ondt og være bleven skaanet for mangen Kval og mangen Ydmygelse, som han senere paadrog sig ved en i sin Oprindelse høist ubetydelig Sag.

———

En vestindisk Embedsmand.

Medens vi laae tilankers med Briggen „Alart“ paa Rheden udfor Vestenden af St. Croix, ankrede en Morgen en amerikansk Corvet i Nærheden af os. Den saluterede Fortet, de sædvanlige Høflighedsbeviser bleve udvexlede, og henad Middag gik Chefen iland efter at have aflagt Visit ombord i den amerikanske Orlogsmand.

Kort efter indfandt sig hos os i straalende Mundering en af St. Croix's fremtrædende Personligheder, Hr. Overkrigscommissair Aarestrup, Toldforvalter i Frederikssted. Han var iført en rød Uniform med Majors-Epauletter, en Pryd, som slet ikke hørte til hans Uniform, men var beregnet paa at angive, at han allernaadigst var udnævnt til Overkrigscommissair „med Majors Rang“. Han bar dertil et Par gule Nankins Beenklæder og paa den høire Fod en Støvle med en uhyre Spore, medens han paa den venstre bar en Tøffel som Følge af, at han havde „Ondt i sin Fot“. En lang Dyrendal slæbte ved hans Side, og Hovedet var bedækket med en stor, bredskygget, graa Filthat, prydet med en uhyre rød og hvid Cocarde,

saa stor som et Kaalhoved. Dette var Manden, saaledes som han lyslevende traadte ombord til os.

Da Chefen, som anført, var fraværende, blev Overkrigscommissairen henviist til mig. Med al den Elegance, som er Creolerne egen, forklarede han, at det var hans Ønske at indbyde d'Hrr. Officerer fra den amerikanske Corvet til Middag; han var imidlertid ukjendt derombord, og det vilde derfor være ham høist behageligt, om han ved en af Briggens Officerer kunde blive introduceret til Corvettens Officerer. Naturligviis gik jeg beredvillig ind paa hans Ønske; vort Stadsfartøi blev bemandet, en af vore Officerer, Lieutenant Holst, blev beordret til at paatage sig den attraaede Introduction, og da jeg fulgte Hr. Aarestrup til Faldrebet, udbad han sig, at ogsaa jeg vilde gjøre ham den Ære at deeltage i den Middag, som han havde foranstaltet for Amerikanerne. Jeg havde imidlertid netop den Dag modtaget Indbydelse til Kammerherre Ferrall paa Plantagen Annaly og bad mig altsaa undskyldt. „Beklager meget", forsikkrede han, „beklager i høieste Grad", . . . „beklager overordentligt," og under fortsatte Beklagelser steg han ned i Fartøiet.

Da man vel var sat af fra Briggen, yttrede han til Lieutenant Holst, at det var en meget behagelig og en særdeles forekommende Officer, med hvem han havde talt; „De vil forbinde mig ved at sige mig hans Navn". Lieutenant Holst nævnte Skibets Næstcommanderende, Lieutenant van Dockum. — „Lieutenant van Dockum!" udbrød Hr. Aarestrup overrasket, „Lieutenant van Dockum! Men jeg kjender jo Lieutenanten overmaade godt, han er

en speciel Ven af mig, han kommer meget i mit Huus; det vil være aldeles nødvendigt for mig at gjøre ham en Undskyldning", og under gjentagne Udbrud af hans Fortrydelse over ikke at have gjenkjendt mig naaede man Corvetten.

Præsentationen gik for sig, Indbydelsen til Middag blev modtagen, og paa Tilbageveien til Land lagde vort Fartøi atter til Siden af Briggen. Hr. Aarestrup steg ombord og henviistes i Chefens Fraværelse atter til mig. Jeg var lige ved at skulle gaae iland for at begive mig til Annaly og havde som Følge heraf ombyttet den daglige Munderingsfrakke med civil Paaklædning. Hr. Aarestrup var uudtømmelig i Roes over den Modtagelse, der var bleven ham tildeel ombord i den amerikanske Corvet. „Høist elskværdige Officerer", gjentog han flere Gange, „meget behagelige Mennesker derombord; føler mig høist smigret ved, at Alle, som ikke ere hindrede ved Tjeneste, have modtaget min Indbydelse". . . . „Jeg haaber, at ogsaa De vil gjøre mig den Ære at deeltage i den Middag, som jeg har foranstaltet for d'Hrr. fremmede Officerer." Atter undskyldte jeg mig, da jeg lige skulde kjøre ud paa Landet. „Beklager meget, høist fortrædeligt" — „beklager i høieste Grad!" og hermed steg han atter over Faldrebet for at gaae iland.

Næppe var han kommen i Fartøiet, før han spurgte Lieutenant Holst, hvem den civilklædte Officeer var, som han havde talt med. Man tænke sig hans Bestyrtelse, da Holst atter gav ham til Svar, at det var Lieutenant van Dockum, Briggens Næstcommanderende. At vende

tilbage for at gjøre en Undskyldning, dertil var Middagstiden altfor nær forhaanden; thi fremfor Alt paalaae det ham jo at sørge for de fremmede Gjesters standsmæssige Modtagelse.

Ved Landstigningen blev naturligviis Lieutenant Holst indbudt til at deeltage i den forestaaende Middag. Ifølge hans Beretning havde Hr. Aarestrup al Anledning til at føle sig høist smigret over den Maade, hvorpaa de amerikanske Officerer nøde hans Viin og paaskjønnede hans Gjestfrihed. Ikkedestomindre forekom det Holst, at der under det hele Maaltid syntes at hvile en mørk Sky over den forøvrigt supergalante Vært. Naturligviis kunne mangehaande Omstændigheder have havt Indflydelse paa dennes øieblikkelige Stemning; men Holst meente dog, at den Tanke, der mest trykkede ham, var det komiske Lys, hvori han, der betragtede sig som Øens første Gentleman, ved Besøget ombord i „Alart" var kommen til at staae ligeoverfor sin „specielle Ven", Lieutenant van Dockum.

En vel anbragt Gave.

Under min Tjenestetid som Adjudant og Secretair hos den vestindiske General-Gouverneur traf jeg en Dag sammen med Hr. Aarestrup eller, som han paa Grund af Rangen lod sig kalde, Major Aarestrup, der stilede lige hen imod mig med en høist fornøiet Mine. „Jeg har modtaget Brev fra Kjøbenhavn“, sagde han, „jeg føler mig høist smigret ved dette Brev: man har optaget mig som Medlem af det Nordiske Oldskriftselskab.“ Jeg lykønskede ham naturligviis til denne hædrende Udmærkelse, men tænkte dog ved mig selv, at Vestindien og det oldnordiske Selskabs Virkekreds laae temmelig fjernt fra hinanden.

Nogen Tid efter opsøgte Hr. Aarestrup mig i Gouvernementshuset. Han havde atter modtaget Brev fra Kjøbenhavn. „Er det almindeligt“, spurgte han, „at Medlemmer af det Nordiske Oldskriftselskab blive affordrede et Beløb af 40 Dollars?“ Jeg meente, at den ham afkrævede Sum maatte betragtes som almindeligt Indskudscontingent for tiltrædende Medlemmer. „Ja“, fortsatte Hr. Majoren,

„naturligviis agter jeg at betale, hvad der saaledes begjæres af mig; thi jeg kan forsikkre, at jeg vedblivende føler mig høist smigret ved at være bleven optagen i dette udmærkede Selskab; jeg har erfaret, at Hans Kongelige Høihed Kronprindsen i høistegen Person fører Forsædet — det maa ganske sikkert være en aldeles udsøgt Kreds, som Selskabet omfatter."

Forestillingen om Selskabets Hæderlighed og Betydning i mangehaande Retninger bevægede Major Aarestrup et Par Maaneder senere til at lægge sin Paaskjønnelse for Dagen i Anledning af den Udmærkelse, der var bleven ham tildeel. Han betroede mig, at han havde tilsendt det nordiske Oldskriftselskabs Secretair, Professor Raffn, en Foræring af 24 Flasker gammel Rom af udmærket Kvalitet. „De kjender den Rom", sagde han, „det er af den bløde fra min Plantage Rosehill; den har henligget i mange Aar, den er en sand Antikvitet, og bedre Rom vil man ikke være istand til at opdrive paa nogen af Øerne."

Ideen var ganske efter vestindisk Tilsnit. Gaven var altsaa paa Veien til Kjøbenhavn, og til videre at tænke paa de 24 Flasker Rom eller paa det oldnordiske Selskab var der for mig ikke nogen særlig Anledning.

Et Par Maaneder hengik; da mødte jeg tilfældigviis Major Aarestrup, paa hvis Ansigt jeg strax kunde læse, at noget meget Alvorligt var gaaet ham imod. „De erindrer jo", sagde han til mig, „at jeg for nogen Tid tilbage afsendte som Foræring til Professor Raffn 24 Flasker af den bløde Rom fra Rosehill, — kan De tænke Dem, istedetfor Taksigelse modtager jeg forleden fra Hr. Profes-

soren et Brev, som jeg ikke kan betegne anderledes end som en høist uartig og impertinent Skrivelse. Han gjør mig opmærksom paa, at det ikke er med Antikviteter af den Slags som Rom eller deslige Sager, at det nordiske Oldskriftselskab befatter sig; han frabeder sig Sendelser af den Art og beder sig opgivet En eller Anden, til hvem Rommen kan blive afleveret, da han paa ingen Maade vil modtage den. Det er aldeles uforskammet fra hans Side; hans Brev har ærgret mig i høieste Grad, og jeg kan forsikkre Dem ved mit Æresord, at det er den første Gang, at den bløde Rom fra Rosehill har voldet mig Ubehageligheder."

Hertil var Intet at svare; jeg søgte at trøste Hr. Aarestrup, saa godt jeg kunde, og glædede mig over et Par Uger senere at finde Majoren oprømt, næsten som da han første Gang talte til mig om den Ære, der var vederfaret ham ved Optagelsen i det saa ofte nævnte Selskab. „Jeg har udfundet", sagde han med triumferende Mine, „hvorledes Rosehill-Rommen kan blive anbragt paa en ligesaa elegant som tiltalende Maade; jeg har besluttet at nedlægge den for Præses, vor allernaadigste Kronprindses Fødder." Overrasket ved denne storartede Tanke, spurgte jeg ham, hvorledes han havde isinde at bringe den til Udførelse. „Jeg har tænkt meget derover", svarede han, „og har tilskrevet min Ven, Lieutenant Grev Holck derom; jeg veed, at han staaer i nøie Forbindelse med Hans Kongelige Høihed, og jeg har anmodet ham om at paatage sig Udførelsen af, hvad der saaledes ligger mig paa Hjerte. For at være aldeles sikker har jeg samtidigt til-

skrevet Lieutenant Holck, at, dersom Kronprindsen skulde vise sig utilbøielig til at modtage den tilstillede Gave, vilde det være mig en Glæde, om han, Lieutenant Holck, vilde modtage den som Beviis paa min udmærkede Høiagtelse."

I lang Tid efter glædede Holck's Kammerater sig over den udmærkede Rom, han var istand til at byde dem. Maaden, hvorpaa denne Rom var kommen i hans Eie, blev aldrig rigtig opklaret, og endmindre faldt det nogensinde Kammeraterne ind, at oftomtalte Rom kunde staae i nogensomhelst Forbindelse med Professor Raffn eller med det nordiske Oldskriftselskab.

Atter en Gave.

Under min Virksomhed hos General Scholten blev jeg af denne, som tidligere berørt, sendt til Kjøbenhavn i Anledning af de vestindiske Anliggender. Min Svoger Bauditz fungerede paa den Tid som Regjeringssecretair paa St. Croix og indbødes en Aften til Bal hos Overkrigscommissair Aarestrup paa Vestenden. Min Svoger var en opvakt og munter Personlighed, der havde vidst at gjøre sig yndet i de vestindiske Kredse, og under Ballet kom Major Aarestrup hen til ham med Anmodning om, at han vilde bevise ham en Tjeneste. Naturligviis erklærede min Svoger sig høist villig hertil; Majoren førte ham da hen i en Vinduesfordybning og udbad sig af ham som en særlig Gunstbeviisning, at han vilde modtage en Damejeanne af den bløde Rom fra Rosehill, da han deri vilde finde et Beviis for, at Bauditz gjengjældte det Venskab og den Hengivenhed, som han nærede for ham. Min Svoger forsikkrede, at han vilde modtage dette Venskabsbeviis med den største Glæde, gjensidige For-

sikkringer om Hengivenhed og Agtelse paafulgte, og Bauditz traadte atter ind i Dandsen.

En Timestid efter kom Major Aarestrup paany hen til min Svoger. „Jeg har en Tjeneste at bede Dem om“, hviskede han Bauditz i Øret; man begav sig atter hen i en Vinduesfordybning, og min Svoger tænkte sig Muligheden af, at Tjenesten atter angik en Damejeanne Rom, som Major Aarestrup agtede at paanøde ham. Hr. Aarestrup begyndte imidlertid Talen med at spørge, om han havde modtaget Brev fra sin Svoger efter dennes Ankomst til Kjøbenhavn; han udtalte sig i høie Udtryk om min Personlighed, forsikkrede om sin Hengivenhed for mig og endte med at bede Bauditz om at dele den Damejeanne Rom, om hvilken han nylig havde talt til ham, med hans udmærkede Ven, Lieutenant van Dockum.

Hvad var herved for Bauditz at gjøre? Just ikke med stor Lyst gav han Afkald paa Halvdelen af den udmærkede Rom, som han havde i Udsigt; men han maatte finde sig i, hvad der ikke kunde være anderledes, og den halve Damejeanne Rom paatog han sig altsaa at besørge mig tilsendt.

Nogen Tid efter modtog Bauditz, der havde Bopæl i Christianssted, et Brev, hvorpaa var anført: „Hermed en Kasse“. Brevet viste sig at være fra Major Aarestrup. Dets Hovedindhold var, at der i den Kasse, der medfulgte, vilde findes den Damejeanne Rom, om hvilken han for kort Tid siden havde henvendt sig til ham. Han havde sørget for, at Indpakningen var forsvarlig, saa at Kassen uden Fare vilde kunne sendes over Søen; han

havde dertil, som Bauditz vilde bemærke, behørig forsynet Kassen med sit Segl og anmodede nu Bauditz om med første Skibsleilighed at besørge Kassen tilstillet hans specielle Ven, Lieutenant van Dockum.

Man tænke sig Bauditz's Overraskelse! Han fik ikke engang Rom-Damejeannen at see, men kun Kassen, hvori den var indpakket. Rommen modtog jeg uskadt under Hr. Aarestrups Forsegling, og samtidig fik jeg Brev fra min Svoger, der ikke kunde Andet end more sig over den Foræring, som Majoren paa det omtalte Bal havde anmodet ham om at modtage som et synligt Beviis paa hans Venskab og Hengivenhed. „Venskabet fra Aarestrups Side“, saaledes endte Brevet, „kan være godt nok; men det haandgribelige Beviis paa hans Hengivenhed, som det var ham saa meget om at gjøre, at jeg skulde modtage, har skammelig svigtet. Jeg tvivler ikke om, at Rommen er god; men vist er det, at hele denne Sag er endt paa en for mig høist uventet Maade“.

En fransk Philanthrop.

I Gouvernementshuset paa St. Croix havde General Scholten indrømmet mig til Beboelse en udmærket smuk Leilighed med Udsigt over Havet, hvor Omridsene af Øerne St. Thomas og St. Jan i klare, blaalige Toner begrændsede Synskredsen. Værelserne vare udstyrede paa elegant Maade efter vestindisk Brug, og paa Væggene fandtes forskjellige Malerier, blandt hvilke navnlig eet udmærkede sig ved kunstnerisk Udførelse og var ophængt paa et Sted, hvor det ikke kunde undlade at falde i Øinene. Dette Maleri gjengav Billedet af en gammel Mand, iført Sømandsklædning, kraftig af Udseende, med et hvidt Skjæg, der naaede til Beltestedet, og paa Foden læstes: „Dette Portrait af Drachenberg er malet, da han var i en Alder af 132 Aar“. Som bekjendt naaede Drachenberg, der i sin Tid havde tjent i Marinens faste Stok, en Alder af 144 Aar; det var altsaa mindre mærkeligt, at han var bleven afbildet en halv Snees Aar før sin Død, end at dette Billede senere havde fundet Vei til det Sted, hvor det nu fandtes anbragt.

I Anledning af Drachenberg skal jeg tilføie, at han nogle Aar før sin Død blev fremstillet for Hans Majestæt Kongen. Efter nogle Spørgsmaal, siges det, at Kongen yttrede til ham, at han vistnok havde maattet føre et meget regelmæssigt Liv for at opnaae saa høi en Alder. „Meget regelmæssigt, Deres Majestæt", svarede Drachenberg, „jeg er i de sidste 25 Aar aldrig nogen Aften gaaet ædru i min Seng."

Negeremancipationen stod netop da paa Dagsordenen. England havde givet Exemplet med Slavernes Frigivelse, men ingen anden Magt havde endnu fulgt Englands Exempel, og overalt i Colonierne vrimlede det af omvankende Philanthroper, af hvilke enkelte søgte ved Undersøgelse af Negerspørgsmaalet at tilfredsstille en indre Trang, medens endnu flere fortrinsviis havde det Formaal at skabe sig et Navn ved Offentliggjørelsen af deres Iagttagelser betræffende dette dengang saa omtvistede Emne.

Blandt saadanne reisende Philanthroper ankom til St. Croix Monsieur Schoelcher, Franskmand af Fødsel, i den Hensigt at gjøre sig bekjendt med Negernes Tilstand paa de danske Øer. Om de attraaede Oplysninger henviste General Scholten ham naturligviis til mig, og jeg kom derved i Forbindelse med en Mand, i hvem jeg fandt en udpræget Repræsentant for den nyere Tids Higen og Tragten. I Samtaler med ham vandt jeg tidlig et Indblik i de Anskuelser, der næredes af ham og Ligesindede, og snart maatte det blive mig klart, at Gjennemførelsen af de af dem forfegtede Ideer nødvendigviis maatte medføre en fuldkommen Omvæltning af den hele bestaaende

Samfundsorden. Fra Tid til anden kunde jeg ikke tilbageholde Udbrud af Forundring, naar han, gaaende ud fra, at ethvert Barn, der fødtes, var en Vinding for Staten, heraf uddrog, at Staten derfor havde den Forpligtelse at sørge for alle Børns Underhold, hvoraf atter fulgte, at en eensartet Børneopdragelse under Statens Control var det ene Rigtige og Rette. Anførte jeg, at det dog var Forældrene, som med størst Omhu og Kjærlighed vilde tage sig af deres Børn, kaldte han dette en forældet Opfattelse, da Ægteskabet ifølge hans Theori var en Uting, kort sagt, i de vigtigste Retninger underkjendte han Betingelserne for den Ordning af Samfundsforholdene, som igjennem Aarhundreder har udviklet sig, og erklærede sig overbeviist om, at der igjennem den naturlige og frie Tanke vilde udvikle sig en ny Tilstand, der vilde føre Menneskeheden bort fra den Elendighed, hvori den hidtil havde været nedsunken. Ved sin Hjemkomst udgav Mr. Schoelcher naturligviis en Bog, hvori, efter hvad der er mig sagt, mit Navn er anført paa en hædrende Maade, — senere tabte jeg ham af Syne, indtil han i 1870 dukkede op som radicalt Medlem af Nationalforsamlingen i Bordeaux. I Versailles fandt senere Communarderne i ham en Talsmand, og i det sidst opløste Deputeretkammer indtog han Sæde blandt de „Røde“, saa at han idetmindste synes under alle Omvexlinger at være bleven sine Theorier tro. At Menneskeheden imidlertid skulde have høstet nogen særlig Gavn af hans og lignende Philanthropers Bestræbelser, gives der dog Mange, der med mig ville betvivle.

Denne Repræsentant for en Opfattelse, som paa den Tid, da Mr. Schoelcher besøgte St. Croix, endnu ikke havde arbeidet sig frem til at blive en Magt, opsøgte mig jevnlig for at indhente Oplysninger, og beærede mig ofte med Besøg i Gouvernementshuset. En Dag maa han sandsynligviis have antaget, at han maatte vise sig særlig forbindtlig imod mig; thi, da han kom op til mig i mine Værelser, udbredte han sig i smukke Talemaader og var uudtømmelig i sin Roes over Alt, hvad der kom ham for Øie. „Det er den mest udmærkede Leilighed, man kan tænke sig", sagde han, „hvilken Kjølighed! hvilken henrivende Udsigt!" . . . . „Hvilke fortræffelige Malerier paa Væggene!" fortsatte han, og idet han blev staaende foran Drachenbergs Portrait, syntes han ganske at fortabe sig i Beskuelsen. „Der er en Kraft og dog tillige en tiltalende Mildhed udbredt over dette Ansigt, der maa fængsle Enhver, som betragter det. Hvilken Intelligents i Blikket, hvilken Værdighed i Holdningen, hvilken dyb Forstand lyser ikke ud af det Hele?" — og, idet han med Eet vendte sig om imod mig, spurgte han: „*Est-ce-que cela serait Monsieur votre père?*" — Er det maaskee Deres Fader?

Den Tanke, at smigre mig ved at gjøre gamle Drachenberg til min Fader, fandt jeg ganske morsom.

En stram Militair.

En Dag feiredes i St. Thomas et Bryllup ved en stor Fest, hvortil blandt Andre Fortchefen, Capitain Strandgaard, og Lieutenant Brockdorff vare indbudne. Man skiltes ad ved Midnat, og under gemytlig Samtale ledsagede Lieutenanten Capitain Strandgaard til Indgangen af Fortet, hvor denne havde sin Bolig. Capitain S. indbød Lieutenant B. til at træde indenfor og drikke et Glas „Brændeviin og Vand“ *). Lieutenant B. tog imod Indbydelsen, og de fulgtes nu ad op til Fortchefens Værelser.

Kort efter kom Negeren ind med to Glas Grog, *well started* — godt sammenrystet — saa at Skummet stod op over Randen af Glassene. Lieutenant B. satte sit Glas til Munden; men, neppe havde han smagt paa Drikken, før han udbrød: „Det er jo Rom og Vand, istedetfor at Hr. Capitainen indbød mig til at drikke Cognac og Vand.“ — „Javist er det Rom“, svarede Capitain S., „men det

*) Ved „*brandy and water*“ forstaaes i Vestindien og overalt, hvor der tales Engelsk, Cognac og Vand.

er Rom saa god som nogen, der findes paa Øerne." — „Jeg drikker aldrig Rom", bemærkede Lieutenanten, „Rom og Vand er jeg ikke istand til at faae ned, og har De ikke Cognac i Huset, vil jeg ønske Dem Godnat og selv see at komme til Ro, da det er silde." — „Det er en Fornærmelse imod mig", foer Capitainen op, „at De vil gaae uden at nyde, hvad jeg byder Dem; De skal — — — — nu bandte jeg, smage min Rom, og De vil finde, at den er ypperlig." — „Rom og Vand er mig afgjort imod", gjenmælte Lieutenant Brockdorff; „det var kun, fordi De bød mig Cognacs-Grog, at jeg tog imod Deres Indbydelse; naar De ikke opfylder Deres Ord, gaaer jeg min Vei, det er afgjort, at Rom og Vand drikker jeg ikke."

Heftig udbrød Capitain Strandgaard: „De lægger altsaa an paa at fornærme mig; De kan være vis paa, at det taaler jeg ikke! Jeg befaler Dem øieblikkelig at drikke, hvad jeg har ladet bringe til Dem." — „Jeg drikker det ikke", svarede Lieutenanten, „det har jeg sagt Dem, og derved bliver det." — „Men det er jo topmaalt Insubordination", fortsatte Capitainen rasende, og der fulgte nu herpaa en Scene imellem den Overordnede og den Underordnede, hvorunder Lieutenanten standhaftig fastholdt sin Vægring, medens Capitainen med stedse stigende Heftighed befalede ham at tømme det Glas, der var sat for ham.

Det er forunderligt, hvor Ideerne om Subordination kunne være forskjellige; men her i dette Tilfælde blev Slutningen paa den stedfindende Conflict, at Fortchefen

lod Vagten kalde, at han befalede denne at føre Lieutenanten i Cachotten, og at virkelig Lieutenant B. i Stadsmundering, som han var, blev indespærret i Tyvehullet, hvor Forbrydere af værste Art blive satte under Laas og Lukke, indtil Dom kan fældes over deres Misgjerning. I nærværende Tilfælde beroede Misgjerningen paa den fine Distinction imellem Grog blandet af Rom, eller tilberedt af Cognac.

Den næste Morgen blev Lieutenant Brockdorff savnet af sin Compagnichef, Capitain Castonier. Med Forbauselse erfarede denne, hvor Lieutenanten havde tilbragt Natten. Capitain C. satte sig i Bevægelse, Lieutenant Brockdorffs Arrestation blev indmeldt til Gouverneuren; de nærmere Omstændigheder vakte ikke ringe Opmærksomhed, og ifølge kort efter indløben Ordre fra General-Gouverneuren blev en Krigsret nedsat til Sagens Undersøgelse og Paadømmelse.

Under de optagne Forhør fremkom Capitain Strandgaard med den Insinuation, at han havde Mistanke om, at Lieutenant Brockdorff havde villet myrde ham. Til Støtte for denne Mistanke anførte han forskjellige Udtalelser, som hiin Aften vare faldne fra Lieutenantens Side under den heftige Ordstrid, men dog væsentligst, at B. den omtalte Aften havde havt en stor Kniv i sin Brystlomme, der blev funden hos ham, da man førte ham til Arresten. En Ven af mig, der havde været tilstede ved Bryllupshøitideligheden, forklarede senere for mig, at Lieutenant Brockdorff under Maaltidet havde været beskjeftiget med at skjære en Kage for, da en Discussion

blev reist, i hvilken han ivrig tog Deel; Forskjærekniven, han havde i Haanden, hindrede imidlertid hans Gesticulation, og min Ven havde derfor seet ham stikke den i sin Brystlomme. Det Hele var gaaet til paa ganske naturlig Maade.

Capitain Strandgaard blev idømt 6 Maaneders Fæstningsarrest, medens Lieutenant Brockdorff, rimeligviis paa Grund af enkelte vel stærke Udtryk fra hans Side, blev dømt til Hovedvagtsarrest i flere Maaneder. Ifølge Begjæring blev det ham tilladt at afsone denne Arrest i Danmark.

Under alt dette befandt jeg mig i Kjøbenhavn i Sendelse for General-Gouvernementet. En Dag, da jeg kom hjem, meddeelte min Hustru mig, at en ung Mand havde villet hilse paa mig, og at han, da jeg ikke var hjemme, ved en Feiltagelse var bleven viist ind til hende. Han havde anført sit Navn, men desværre havde hun ikke opfattet dette, kun beskrev hun den Besøgende som et ungt, smukt Menneske, der var høist beleven og øiensynlig hørte til den Kreds af Vestindianere, som opholdt sig i Byen. Hvem Mennesket kunde være, var jeg ikke istand til at gjette, og naturligviis var jeg høist ærgerlig over at maatte gjøre mig skyldig i en ufrivillig Uhøflighed ved ikke at kunne gjengjælde den mig ved Visiten viste Opmærksomhed.

Flere Gange kom den ukjendte Besøgende paa Tale imellem min Kone og mig. En Tidlang hengik, Visiten var næsten glemt, da jeg en Dag spadserede med min Hustru hen ad Østergade. Med Eet trækker hun mig i

Armen og tilhvisker mig: „Der er han!“ Gaaden var løst: paa den anden Side af Gaden spadserede Lieutenant Brockdorff, om hvis Nærværelse i Kjøbenhavn jeg hidtil ikke havde havt nogen Anelse. Her havde jeg altsaa Manden.

Nu kom det næste Spørgsmaal: hvor boede han? Eiheller herom var det let at faae nogen Oplysning. Tilsidst maatte jeg henvende mig til hans Broder, dengang Ritmester ved den gule Hestgarde, og af ham underrettedes jeg om, at Lieutenantens Bopæl var i Gothersgade Nr. 17, 2den Sal, saa at jeg altsaa nu var i Besiddelse af alt Fornødent for at gjengjælde det forlængst aflagte Besøg.

Faa Dage efter begav jeg mig til Gothersgade Nr. 17. Jeg ringede paa Døren til 2den Sal, og en kjøn ung Pige, tilsyneladende en Syjomfru, lukkede op for mig. Jeg negter ikke, at den smukke Oplukkerske forekom mig noget mistænkelig. Jeg spurgte, om Lieutenant Brockdorff var hjemme? „Lieutenant Brockdorff!“ gjentog Jomfruen med synlig Forundring, „her boer ingen Lieutenant Brockdorff.“ „Jovist boer han her!“ svarede jeg, „Broderen har selv sagt mig det: 17, Gothersgade, 2den Sal; jeg spørger kun, om han er hjemme?“ Den unge Pige blev blussende rød; rimeligviis er min Mistanke med Eet gaaet op for hende. „Her boer ingen Lieutenant Brockdorff“, yttrede hun, og dermed smækkede hun Døren til for mig.

Jeg maatte altsaa være gaaet feil og forsøgte nu min Lykke paa 3die Sal; ingen Lieutenant Brockdorff;

paa 1ste Sal heller ikke, i Stuen samme Svar, og, da det virkelig var mig magtpaaliggende at faae fat paa ham, besluttede jeg endnu en Gang at gjøre et Forsøg paa 2den Sal, hvor han efter Broderens nøie Beskrivelse jo absolut maatte være indlogeret. Jeg ringede altsaa paany paa Døren til hans anviste Hjem; den samme Jomfru lukkede igjen op; men Modtagelsen var Intet mindre end venlig. Hun lod mig høre, at det var pæne Folk, som her vare flyttede ind, det var paatrængende af mig at komme igjen, naar hun alt een Gang havde sagt mig Beskeed, det var uhøfligt, uforskammet o. s. v., o. s. v. Her lod sig altsaa intet Videre udrette.

Om Eftermiddagen erfarede jeg, at Lieutenant Brockdorff havde tiltraadt den ham idømte Arrest paa Hovedvagten. Paa Kongens Nytorv, hvor nu den høie Bygning med Uhret kneiser, vilde jeg altsaa have været istand til at finde ham; men til at aflægge Visit i de Omgivelser følte jeg mig ikke opfordret. Før Arresten var udsonet, forlod jeg Kjøbenhavn, og Lieutenant Brockdorff har saaledes endnu bestandig min Contravisit tilgode.

Forøvrigt har den Arrest, som Lieutenanten ved denne Leilighed blev idømt, stedse forekommet mig haard, medens det samtidig har været mig uforstaaeligt, at ikke Capitain Strandgaard af den nedsatte Krigsret blev dømt til at afskediges.

Subordination.

Senere end sædvanligt kom jeg en Aften hjem til min Bolig i Gouvernementshuset og fandt til min Forundring, at den til Ordonnantstjeneste commanderede Underofficeer endnu var oppe, istedetfor at han ellers paa den Tid forlængst pleiede at være gaaet til Ro efter Dagens Besværligheder. Ordonnantsen bad om at maatte tale med mig og tilføiede, at han havde et tjenstligt Anliggende at forebringe. Henad Skumringen, Kl. 6 eller 6½, saa lød hans Melding, var en Gig kommen kjørende forbi Gouvernementshuset, og i denne Gig befandt sig Lieutenant Brockdorff, tjenstgjørende Officeer ved de vestindiske Tropper, tilligemed en anden Herre, med hvem Lieutenanten syntes at være i levende Samtale. Da de kom til Hjørnet, hvor Gouvernementshuset ligger, vilde Lieutenanten, der var den Kjørende, dreie til Venstre; den anden Herre derimod paastod, at de skulde kjøre lige ud. En heftig Ordstrid opstod imellem dem, det kom næsten til Haandgribeligheder, og for at sætte sin Villie igjennem greb den anden Herre fat i Tømmen, som han søgte at vriste ud af Lieutenantens

Hænder. Følgen blev, at Giggen væltede netop lige udenfor den Dør, hvor Ordonnantsen stod og betragtede de Stridende. „Ligesom Giggen var gaaet overende“, saa lød Ordonnantsens fortsatte Beretning, „kaldte Lieutenant Brockdorff flere Gange med høi Røst: „Ordonnants! Ordonnants!“ Jeg ilede skyndsomst til, og Lieutenant Brockdorff tilraabte mig da den bestemte Befaling: „Træk øieblikkelig fra Læderet og stik mig den Mand ihjel!“ — Jeg adlød ikke denne Ordre“, fortsatte Ordonnantsen, „uagtet Lieutenantens Vrede og gjentagne Befaling, men frygter nu for, at Lieutenanten vil fordre mig sat under Krigsret, og at jeg der vil blive dømt for Insubordination. Det er i den Anledning, at jeg tillader mig at henvende mig til Hr. Lieutenanten med Anmodning om, at De som Adjudant hos General-Gouverneuren vil gaae i Forbøn for mig hos ham, saa at jeg maaske kunde slippe med en lempelig Straf.“

Jeg beroligede den tjenstivrige Ordonnants paa bedste Maade og antog, at jeg kunde forsikkre ham om, at høie Vedkommende vilde bifalde, at han ikke havde benyttet sit Værge efter Lieutenant Brockdorffs Anviisning. Den næste Morgen foredrog jeg Ordonnantsens Anmodning for General Scholten, der lo ret hjertelig over den begaaede Insubordinationsbrøde. Lieutenant Brockdorff blev der tildeelt en Tilretteviisning, og Underofficeren kunde rolig lægge sig til Hvile den næste Aften.

En Original.

Mr. J. van B. var en smuk og elegant Mand; han var en vestindisk „Incroyable". Efter et Besøg i Paris vendte han tilbage til St. Croix med Ansigtet heelt tilvoxet med et sort, tykt Skjæg. Sligt var endnu aldrig blevet seet paa Øerne: Negerne flokkedes om ham ved hans Landstigning, og, hvor han viste sig, fulgte Negerdrengene efter ham og raabte: *„look at Massa John!"* Dette smigrede ham.

Næste Søndag begav han sig i Kirke. Frederiksted var dengang — og er det muligviis endnu — stærkt betagen af Bigotteri: Vogne maatte ikke nærme sig Kirken under Gudstjenesten for ikke at forstyrre Andagten; kom man, efterat Psalmesangen var begyndt, rettedes misfornøiede Blikke imod den Indtrædende, og man kan derfor tænke sig den Forargelse, det vakte, da en Vogn midt under Gudstjenesten kom farende i stærkt Trav og holdt udenfor Kirkedøren. Med et venligt Smiil traadte Massa John ind i Kirken, iført en moderne Frakke, heelt tilknappet op under Hagen. Han hilste til Høire og

Venstre paa Bekjendte, der for at undgaae Gjenhilsen end ivrigere sænkede Hovedet mod deres Andagtsbog; kun enkelte stjaalne Blikke vovede man at kaste hen imod den skjæggede Indtrædende, der stillede sig op i en Stol og fremtog af en Brystlomme en stor dobbelt Kikkert, hvilken Opfindelse endnu var saa ny, at den var ganske ukjendt i Colonierne. Med Kikkerten for Øjet søgte han paa Tavlen efter Nummeret paa den Psalme, der blev afsungen; han fremtog derpaa en Miniatur-Psalmebog, hvis Text han læste ved Kikkertens Hjælp, indtil han, da Psalmen var udsungen, atter pakkede Kikkert og Psalmebog sammen, knappede Frakken til paany og begav sig ud af Kirken. I Forbigaaende hilste han gjentagende til alle Sider, steg i sin Vogn, og i fuld Fart rullede Vognen afsted til Forbauselse og Forargelse for de Tilstedeværende. Massa John var nær bleven udstødt af Menigheden for sit Forhold ved denne Kirkegang.

Paa sin Ejendom, Montpellier, havde han indrettet en Spisestue midt i den store Sal, som fandtes paa Plantagen. Denne Spisestues Vægge bestode af Bobinet eller tyndt Tøi, der tillod Luften frit Gjennemtræk samtidigt med, at Fluer og Muskitoer bleve holdt borte. Det var en genial Opfindelse: et Flueskab i stor Stil. Man opvartedes derinde af een eller to Negere, medens Retterne bleve tilbragte af det udenforstaaende Tjenerskab, der rakte Fadene ind igjennem en i Sidevæggen anbragt Aabning. Her gav Mr. van B. udsøgte Dineer, der dog fremfor Alt udmærkede sig ved de vidunderlige franske Navne, der stode opførte paa Spisesedlen. Min Ven Fritz Scholten,

Toldinspecteur i Frederikssted, bestræbte sig for, om han end var langt tilbage i culinarisk Henseende, idetmindste at gjøre van B. Rangen stridig med Hensyn til Retternes Benævnelse; han opfandt: *pommes de terre à la boulets d'Austerlitz* — smaa, runde Kartofler, kogte paa almindelig Maade. Benævnelsen overraskede saavel van B. som de øvrige Gjæster, og F. Scholten havde dertil den Tilfredsstillelse, at Kappestriden med van B. i denne Retning ikke satte ham i nogen Bekostning, et Hensyn, der for ham var af ikke ringe Betydning.

Mr. van B. lod Zahrtmann og mig afhente til den første Diner, han gav efter Briggen „Alart"s Ankomst til Vestindien, i en elegant lille tosædet Kareth, der var forspændt med tre udmagrede Heste. Tre Negere fulgte med Vognen, og dennes Bagside var aaben for at give Luften Adgang og vedligeholde Kjølighed. Niggeren, der red den forreste Hest, havde bare Been, Kudsk og Tjener vare ligesaa lidt generede som Forrideren saavel af Skotøj som af Alt, hvad der kunde hæmme Bevægelserne, og en forunderlig Contrast dannede saaledes Heste og Tjenerskab med den forøvrigt høist elegante Equipage.

Mr. van B. kom til Kjøbenhavn. Han blev modtagen med stor Forekommenhed i den Bauditz'ske Kreds. Han havde en Datter, der havde lært at spille Claveer af Hertz i Paris. Hun havde indstuderet to Stykker og spillede disse med sand Virtuositet. Naar man efter Bordet bad Frøkenen om at spille, støttede Faderen denneAnmodning med: „*Jouez, Mademoiselle, jouez, s'il-vous-*

plait!" og naar hun da satte sig hen til Pianoet, faldt han andægtig i Søvn. Han vaagnede, naar hun hørte op, og udbrød da ufeilbarligen: „*C'est charmant!*" Dette kunde imidlertid kun med Sandhed siges om de to Bravournummere; kom man udenfor det indstuderede Repertoire, gik det jevnlig istaa.

Grosserer Robert Kerr havde ladet indrette en Slæde med Seil, hvormed han strøg hen ad Søerne paa Isen. „*Have you seen the ice-boat?*" spurgte van B. en af mine Svogre, idet han satte sig hen for at høre Datteren spille. Min Svoger svarede, at han havde seet den i fuld Fart om Morgenen; men van B. var allerede falden i Søvn. „*Have you seen the ice-boat?*" spurgte han atter min Svoger, da han vaagnede, og saaledes varierede han fire Gange med: „*you ought really to see the ice-boat*", til stor Moro for Familien.

Den vestindiske Gjæstfrihed fornegtede sig naturligviis ikke under v. B.s Ophold i Kjøbenhavn. Jevnlig indbød han til smaa Selskaber, og efter et af disse spurgte min Hustru mig med Forundring, hvorfor i al Verden man kun havde tændt tre Lys af de sex, der fandtes i van B.s Lysekrone. Atter vestindisk! I Gouvernementshuset paa St. Croix var det kun ved store Festligheder, at General Scholten lod alle Lysene tænde i den store og rigt udsmykkede Festsal; ved mindre Leiligheder bleve kun Halvdelen af Lysene tændte; dette efterabede van B., kun med den Forskjel, at de pragtfulde Kroner i Gouvernementssalen talte Lys i Sneseviis, medens der i Kjøbenhavn hos van B. kun stod sex Lys til Raadighed.

Det var paa den Tid begyndt at gaae tilbage med St. Croix; Regnen udeblev, Sukkerhøsten slog feil, og man fandt paa at plante Morbærtræer og at opelske Silkeorme. Jeg spurgte van B., om han troede, at Silkeavlen virkelig vilde lykkes; *„it has succeded“*, forsikkrede han, *„it has decidedly succeded“*, og som Beviis paa, at den lykkedes, anførte han, at han paa sin Plantage havde gjort Forsøg i det Store og havde medbragt Silke fra St. Croix, hvoraf det var hans Hensigt at lade væve en Kjole, som han vilde tilstille hendes Majestæt Dronningen som Foræring. Hvis denne Tanke var mere end Humbug og virkelig kom til Udførelse, er det sikkert, at det har været den eneste Silkekjole, som nogensinde er bleven produceret paa St. Croix.

Naturligviis skulde Hr. van B. under sit Ophold i Kjøbenhavn holde Heste og Vogn. Han henvendte sig til en bekjendt Hestehandler og meddeelte min Svigerfader, at han saagodtsom havde afsluttet Handel med denne. Hestehandleren havde i en Række af Aar leveret Heste til Prinds Ferdinands Stald, og en Dag kom Hestehandleren hen paa Palaiet. Tilfældigviis spurgte min Svigerfader ham, hvad det var for Heste, som han stod i Underhandling om med Hr. van B. „Ypperlige Heste!“ svarede han. Min Svigerfader yttrede sit Haab om, at dette var Tilfældet, da Hr. van B. stod i Venskabsforhold til ham, og det i høi Grad vilde være ham ukjært, om man drog Fordeel af, at van B. var fremmed her i Landet; han haabede, at man behandlede ham redeligt. Efter et

Øiebliks Betænkning udbrød Hestehandleren: „Han skal saagu' ikke have dem!"

Mr. van B. kjøbte et Par Heste af Capitain og Brygger Bjerre. Med dette Forspand begav han sig paa Vei for at gjøre en Rundreise i Sjælland; men allerede i Roskilde viste det sig, at den ene Hest var bouglam, den anden kulret, og han maatte leie en Vogn for at komme tilbage til Kjøbenhavn. Da min Svigerfader forestillede ham, at han havde handlet uforsigtigt ved at afslutte Kjøb om Heste uden at raadføre sig med Nogen, udbrød van B.: „*But Mr. Bjerre is a member af parliament!*" Brygger Bjerre var nemlig Deputeret ved de roskildske Stænder.

Et Par Heste løb løbsk paa Volden med en Hr. Hage og kastede Vogn og Eier ned af Volden. Disse Heste kjøbte van B., efterat han havde solgt dem, som „Parlaments-Medlemmet" havde overladt ham. De nye Heste vare siirlige Dyr at see til; men, da Datteren efter nogen Tids Forløb erfoer, hvorledes det var gaaet deres forrige Eier, var hun ikke at formaae til længer at kjøre med dem. Ogsaa disse Heste maatte Hr. van B. skille sig ved.

„Nu har jeg endelig fundet den rette Maade at indrette mig paa uden Risiko," udbrød van B. en Dag i Samtale med min Svigerfader. „Jeg har raadført mig med min vestindiske Ven, Commandeur Rohde; han kjender en erfaren Mand, der boer i Gothergade, og som sætter Vogn til min Raadighed, saasnart jeg blot sender Bud til ham derom." „Er det saa altid den samme Vogn, man sender Dem?" spurgte min Svigerfader; derom

var der ikke truffet nogen Overeenskomst, og ved nærmere Oplysning viste det sig, at van B. ifølge sin erfarne Vens Raad, uden at gjøre sig Forestilling derom, var sunken ned til at kjøre i ganske almindelig Hyrevogn.

Nytaar kom, og Mr. van B. aflagde Lykønsknings-Visit „in style“ hos General Scholten, som dengang opholdt sig paa Besøg i Kjøbenhavn. Naturligviis ventede han, at Generalen skulde gjengjælde Besøget, og meget var det ham om at gjøre, at Øernes General-Gouverneur ikke forgjeves skulde søge ham i hans Hjem. Det blev paalagt hans Neger at vise Generalen ind, selv om han ikke skulde være tilstede. Det fortælles, at Negertjeneren var ukjendt med General Scholten; van B. maatte altsaa beskrive denne for ham: „Lidt under Middelhøide, smuk Mand, blond Haar, temmelig skaldet, bærer muligen en Stjerne paa Brystet o. s. v.“ Faa Dage efter kommer Negeren styrtende ind, medens Mr. van B. endnu er beskjeftiget med sit Toilette; „*Governor come!*“ — Generalen er der! — melder han hæsblæsende, — i sit Hastværk er van B. lige ved med sin Barbeerkniv at skjære sig en stor Flænge i Ansigtet. „Viis ham ind i Salen, bed ham endelig at tage Plads i Sofaen, jeg skal strax have den Ære at være hos ham.“ Virkelig varer det kun faa Øieblikke, før van B. træder ind i Salonen; i Sofaen træffer han — Vægteren, der var kommen for at gratulere Nytaar. Negeren var bleven imponeret af Vægtermunderingens Messingskilt, som Gratulanten bar paa Brystet.

Opmaaling under Porto-Rico. *)

Da jeg i Aaret 1822 første Gang var i Vestindien som Lieutenant ombord i Corvetten „Najaden", var Farvandet østenfor Porto-Rico, der mod Vest begrændses af denne Ø, mod Syd af Vieques eller Crabben-Island, som vi kalde den, og mod Øst af Culebra og Culebrita, et mare incognitum, hvorhen ingen Orlogsmand turde vove sig. Man vidste, at der var fuldtop af Klipper og Skjær; Kaart derover gaves imidlertid ikke, ingen Lods vilde føre derind, og som Følge heraf blev dette Farvand et Tilflugtssted for Kapere og Sørøvere, der paa de omkringliggende tildeels ubeboede Øer fandt bekvemme Lossepladse og Bugter, hvor de kunde udbedre deres Skibe. Var et mistænkeligt Fartøi først naaet indenfor Culebra, kunde det ansee sig som sikkret imod enhver Forfølgelse.

Endnu 20 Aar senere, da jeg som Adjudant hos General-Gouverneur Scholten tilbragte flere Aar i Vest-

*) Denne Opmaaling er anmeldt af daværende Commandeur Zahrtmann i „Nyt Archiv for Søvæsenet" for 1849 Pag. 282.

indien, vedblev det samme Ukjendtskab at herske med Hensyn til det omtalte Farvand. Kapere og Sørøvere gaves der vel ikke mere; men den kortere Vei imellem St. Thomas og Nordsiden af Porto-Rico, indenom de anførte Øer, kunde ikke benyttes som Følge af Usikkerheden angaaende Farvandets Beskaffenhed.

Da jeg i 1844 fik Commando af Orlogsbriggen „St. Croix", antog jeg derfor, at det vilde være en lønnende Opgave, hvis Tid og Omstændigheder tillode det, at afhjælpe den herskende følelige Mangel, og ved min Afreise fra Kjøbenhavn lod jeg mig det være magtpaaliggende at forsyne mig med de forskjellige Rekvisiter, der kunde blive nødvendige ved et Kaarts Optagelse. Hos daværende Commandeur Zahrtmann, Chef for Søkaartarchivet, fandt jeg stor Interesse for Sagen, og ved hans velvillige Bistand forsynedes jeg med Instrumenter og med de forskjellige Oplysninger, der vilde blive nødvendige ved den paatænkte Plans Udførelse.

Min tidligere Stilling hos General Scholten gjorde mig det let at opnaae hans Samtykke til at udføre et Arbeide af iøinefaldende Nytte for vore Øer. Hos General-Capitainen paa Porto-Rico udvirkede jeg Tilladelse til at foretage Opmaalinger langs Kysterne og til at opsætte veiledende Mærker paa Land, og efterat Alt saaledes var forberedt, blev Arbeidet sat i Gang i Begyndelsen af 1845. Nogen „Bekjendt-Mand", til hvem man kunde have Tillid, var ikke til at opdrive; ved en spansk Lodses Ukyndighed var Briggen nær bleven sat til paa det Coralrev, der i mere end en Miils Afstand strækker

sig ud fra Nordvestpynten af Vieques; Afbrydelser, som Tjenesten paabød, medførte hyppige Standsninger i vor Opmaaling; men trods alle Vanskeligheder vedblev Arbejdet stadig at sysselsætte os. Naar vi efter nogen Tids Fraværelse atter kom tilbage til Opmaalings-Terrainet, syntes en Følelse af Velvære og Tilfredshed at gjøre sig gjældende baade hos Officerer og Mandskab; det var en Afvexling i den Eensformighed, som en hvilkensomhelst længere Stationstjeneste fører med sig, og som, hvor behageligt end Opholdet i Vestindien monne være, dog eiheller paa os kunde undlade et øve sin Virkning.

Det var ingenlunde uden Anstrengelse, hverken fra Officerernes eller fra Folkenes Side, at Arbeidet blev fremmet. Om Morgenen sendtes Skibets Fartøier ud for at optage Lodskud i forskjellige angivne Retninger. De tilbageblevne Officerer anstillede Observationer og foretoge Opmaalinger iland, og ved Middag lettede Briggen for at begive sig til den Samlingsplads, hvor Fartøierne om Eftermiddagen skulde støde til os. Under den stærke Solvarme kunde Fartøistjenesten være haard; men Iveren og Interessen syntes at tiltage, altsom Opmaalingen skred fremad. Ingen fordlev uden Beskjeftigelse, og selv min Hustru, der saagodtsom altid deeltog i disse Excursioner, maatte række en hjælpsom Haand. Hun tegnede Landtoninger, hun viftede Muskittoerne bort, naar disse i Sværme styrtede ned over de Officerer, der med Sextanten i Haanden vare beskjeftigede med at tage Observationer, og ikke sjeldent maatte hun paatage sig Bestillingen som Secretair, naar Dagens Udbytte om Aftenen skulde samles.

Spøgende gjorde hun ofte gjældende, at Regjeringen skyldte hende et Vederlag for hendes Arbeide. Den store Protocol, hvori Resultaterne bleve samlede, antog efterhaanden et langt over Forventning omfangsrigt Indhold. Tusinder af Lodskud bleve bestemte, Grundene bleve undersøgte, Kysterne bleve aflagte, og ved Tilbagekomsten til Kjøbenhavn kunde jeg indsende til Søkaartarchivet de nodvendige og udførlige Data, der gave Midler ihænde til et Par Aar senere at afhjælpe det længe følte Savn af et nøiagtigt Kaart over det omhandlede Farvand. Det Hele havde været en behagelig Beskjeftigelse, jeg troer for Alle ombord, og hvad der var af større Værd, Mandskabets Sundhed var bleven opretholdt ved den Adspredelse og den Forandring, som disse Opmaalingstoure førte med sig.

En Udflugt til det Indre af Porto-Rico.

Efterat jeg med Briggen „St. Croix" havde opmaalt Farvandet østenfor Porto-Rico, antog jeg, at det vilde være af Interesse at faae Peilinger fra et høit beliggende Sted af de omliggende og fremragende Puncter, hvorved mulige Mangler ved Opmaalingen kunde blive rettede og det hele Arbeide modtage et yderligere Stempel af Nøiagtighed og Paalidelighed. Det Sted, der mest egnede sig til at foretage disse Observationer, var el Yunque de Luquillo, det høieste Punct i den Bjergkjæde, der strækker sig hen til Østsiden af Porto-Rico og under gunstige Forhold øines fra St. Croix som en i blaa Toner indhyllet Bjergmasse, der reiser sig op af Havet. Vel var det mig bekjendt, at el Yunque ikke tidligere var blevet besteget af nogen Europæer — ikke paa Grund af nogen Fare, som ved Bestigningen af enkelte Bjergtinder i Schweitz, men snarere som Følge af de Møisommeligheder, hvormed slige Bestigninger ere forbundne i et varmt Klima. Det tilsigtede Øiemed var imidlertid af saa stor Interesse, at Forsøget vel var værdt

at gjøre, og da General Scholten indvilligede i at afsee Briggens Tjeneste i nogen Tid, besluttede jeg at gjennemføre det.

Under en Sendelse til St. Juan de Porto-Rico omtalte jeg min Tanke for Øens General-Capitain og udbad mig hans Bistand til Planens Iværksættelse. Med en Beredvillighed, der viste, at han sluttede sig til min Opfattelse, tilsagde han mig al den Understøttelse, som det stod i hans Magt at yde. Han lovede at paalægge de Øvrigheder, jeg maatte komme i Berøring med, at hjælpe mig paa enhver mulig Maade; han lod udfærdige og overrakte mig et aabent Brev til alle Alcalder, i hvilket det paalagdes dem at sørge for Heste, Muler, Førere, Logis o. s. v., og gik endog saa vidt, at han tilbød at beordre en spansk Orlogsmand til Faxardo, hvorfra Opstigningen skulde gaae for sig, og at stille Skibets Officerer til min fuldstændige Raadighed, da disse rimeligviis vilde være istand til at bortrydde endeel af de Vanskeligheder, som ellers kunde vise sig ved Reisen i et fremmed Land. Overhovedet kan jeg ikke noksom paaskjønne den udsøgte Forekommenhed, der til forskjellige Tider er bleven mig viist af spanske General-Capitainer, med hvem jeg har havt den Tilfredsstillelse at komme i Berøring. Det var ikke alene el Conde de Mirasol, der nu, da jeg var Skibschef, ligesom tidligere, da jeg fungerede som Adjudant hos General Scholten, gav mig Beviser paa Velvillie, men selv den alvorlige Lopez-Banios viste mig stor Yndest.

Den 30. April 1845 ankrede Briggen „St. Croix“ ved Faxardo. Overeensstemmende med General-Capitainens

Løfte forefandt vi der den spanske Orlogsskonnert „Ysabel secunda“, hvis Chef Capitain Pio-Pazos strax indfandt sig ombord og stillede sig selv saavelsom alle de Hjælpemidler, hvorover han raadede, til min Disposition. Ogsaa Skonnerten var bleven forsynet med Instrumenter; Aftale blev derfor truffen angaaende, hvilke der skulde medtages, foreløbig Bestemmelse toges om, naar Expeditionen skulde sætte sig i Bevægelse, og som Deeltagere i denne bleve udsete: Capitain Pio-Pazos, hans Næstcommanderende Lieutenant Flores og endnu een af Skonnertens Officerer. Fra Briggen „St. Croix“ mødte jeg selv, Briggens Næstcommanderende Lieutenant Paludan og Skibets Læge Dr. Krebs, senere Stiftsphysicus i Odense. Ikke havde jeg kunnet modstaae min Hustrues Ønske om, at ogsaa hun maatte ledsage os paa denne Udflugt; dette bragte Tallet op til syv Personer; lægges dertil tre Mand fra den spanske Skonnert og tre danske Matroser, stiger Antallet til tretten, foruden Veivisere og Førere til Hestene i ubestemt Antal. Det var et storartet Foretagende at bevæge sig med et saa talrigt Personale igjennem Egne, hvor der, som en af Folkene udtrykte sig, „knapt findes en lille Smule af en Sti“. Gjerne havde jeg søgt Tallet indskrænket; men Iveren hos de spanske Officerer efter at knytte deres Navn til de Resultater, man ventede at opnaae, lod sig ikke afvise. Forøvrigt var ingensomhelst Oplysning at faae om, hvilken Vei vi skulde slaae ind paa, eller om Maaden, hvorpaa vi kunde naae op til el Yunque. Selv nogen Afstand, blot tilnærmelsesviis, var

man ikke istand til at angive; jeg maatte altsaa stole paa de Oplysninger, som jeg haabede at kunne indhente i Faxardo, og begav mig derhen den paafølgende Dag.

Byen Faxardo ligger en Fjerdingvei eller en halv Miil fra Landingsstedet. Det var forbausende, hvor sparsom Kundskab man selv her havde om det nærmestliggende Landstrøg, et sørgeligt Beviis paa, hvor ubefærdet det Indre af denne smukke Coloni dengang har været. Derimod glædede det mig at erfare, da jeg henvendte mig til de forskjellige Øvrighedspersoner, at General-Capitainens Ordrer havde udøvet den tilsigtede Virkning. Man lovede mig Heste, Muler og Veivisere, forsaavidt saadanne kunde bringes tilveie, og man antog i ethvert Tilfælde, at Veien over den lille By Luquillo vilde være den fordeelagtigste for at naae Maalet. Det morede mig under min Søgen efter Oplysninger at aflægge Visit hos forskjellige spanske Familier; det var en Gjentagelse af de Former og den Gjæstfrihed, som jeg tyve Aar tidligere havde fundet paa den anden Side af Syd-Amerikas Fastland. Huse og Alt blev sat til min Disposition; det Vigtigste var dog, at Befordringsmidler vare os sikkrede, og den næste Dag blev berammet til at tiltræde Reisen.

Paa denne Dag frembød Strandbredden ved Faxardo, eller rettere den Palmeskov, der strækker sig ned til denne, et livligt og interessant Skue. Muler og Heste vare mødte tilligemed Hestepassere og Skuelystne i det Uendelige. Instrumenter, Proviant og Sager af enhver Art, der kunde forudsees at ville blive nødvendige under flere Dages Fraværelse, bleve landsatte fra Skibene. Fra

alle Sider var man ivrig med at faae enhver Gjenstand anbragt paa bedste Maade, og under denne Bestræbelse fremkaldte Sproget en grændseløs Forvirring. Mærkeligt nok forstod ingen af de spanske Officerer mere end enkelte Ord Fransk, og selv var jeg den Eneste af den danske Besætning, der var det spanske Sprog mægtig. Adskillige af Rytterne havde dertil aldrig før været tilhest; Flores, den spanske Næstcommanderende, begyndte med, alt før Toget kom afsted, at blive kastet hovedkulds af den Mule, han havde udseet sig; enkelte af Matroserne gik det ikke bedre, og fra alle Sider hørtes Latter og Munterhed, naar en Hest steilede, eller der blev gjort forgjeves Forsøg paa at drive en Mule fremad. Min Hustru gjorde en heldig Undtagelse; fra St. Croix havde jeg medbragt hendes Damesaddel, og paa en smuk Hest, som Alcalden havde sendt hende, bevægede hun sig om blandt Mængden som en elegant Rytterske.

Endelig var da efter flere Timers Forløb Alt kommet i Orden: foruden *la Seniora*, Fruen, 12 Mand tilhest, ridende paa Landets Sadler, bestaaende af en Slags Pude med en fiirkantet Kurv paa hver Side. Disse Kurve fyldtes med Proviant, Reiserekvisiter og de Gjenstande, man ønskede at have ved Haanden. I Spidsen for Toget var et Par Veivisere, som Bagtrop fulgte fire Muler med Instrumenter og Bagage, og sværmende om os en Snees Førere eller Hestepassere. Saaledes kom omsider Toget igang henad et fladt Land med en yppig Vegetation og styrende Nordvest — for at benytte den blandt Somænd brugelige Betegnelse.

I Begyndelsen gik Veien ad smalle Stier, igjennem et skovbevoxet Terrain, hvor Hestene maatte følge den ene efter den anden i lang Række; senere kom vi over vidtstrakte Sletter, hvor man hist og her i Afstand troede at øine en Sukkerplantage; men Dyrkning som paa St. Croix, hvor hver en Plet er bevoxet med Sukkerrør, var intetsteds at finde. Saasnart Veien blev bredere, eller rettere, saasnart man red over en ikke skovbevoxet Slette, morede det mig at see Capitain Pio-Pazos ride hen til Fruen og underholde sig med hende; han var en ligesaa beleven som elskværdig Personlighed, og med de enkelte Ord Fransk, der stode til hans Raadighed, syntes Samtalen altid at være levende. Overhovedet vare alle Spanierne behagelige og vakkre Folk, der trods Sprogforskjellen kom ypperligt ud af det med de Danske i Reiseselskabet.

Efter nogle Timers Ridt naaede vi Porto-Ricos Nordkyst paa et Sted, hvor en ikke ubetydelig Strøm falder ud i Havet. En Barre fandtes udenfor Mundingen, og ad denne Sandbanke passerede vi Floden. Der var noget Eventyrligt ved saaledes at ride et godt Stykke ud i Havet, hvor det store Oceans Brænding hvert Øieblik truede med at overskylle os. Over kom vi imidlertid; men, havde Veiret været uroligt og Søen blot nogenlunde i Bevægelse, tvivler jeg om, at denne Overgang vilde kunne have været iværksat uden Fare.

Veien bugtede sig snart igiennem Skove, snart henad fladt og frugtbart Sletteland, hvor enkeltstaaende Palme- eller Cocostræer kun afgave ringe, eller saagodtsom ingen

Skygge. Varmen var trykkende. Naar vi ønskede en Lædskedrik, var det interessant at see den Behændighed, hvormed vore Førere ved Hjælp af deres med begge Hænder omfattede Knive klattrede op ad de høie, nøgne Stammer og løsnede Bunker af halvmodne Cocosnødder, der faldt ned til Jorden. Med et Snit blev Toppen af den endnu bløde Nød afskaaren, og som et fyldt Bæger blev den derpaa ombuden til os. Jeg har aldrig holdt af Cocosmælk, den er forekommen mig vammel; men jeg negter ikke, at jeg paa denne Reise flere Gange med Velbehag nød denne Drik som en høist velkommen Forfriskning.

Scent paa Eftermiddagen naaede vi nær hen til Byen Luquillo, der ligger endeel høiere end det flade Land, som vi hidtil vare komne igjennem. Vi skulde over et Vandløb, og Andet end en Cano eller daarlig Pram kunde ikke opdrives til at sætte os over. To Heste og et Par Mennesker var Alt, hvad den halvraadne Færge kunde bære, og med Ængstelse saae jeg Capitain Pio-Pazos hjælpe min Hustru ned i det skrøbelige Fartøi. Hun kom dog heldigt fra det, og Overførselen gik nu for sig saa hurtigt, som Omstændighederne tillode det. Tilsidst blev det dog Matroserne for langsomt, de bragte Tøiet hen i Baaden og afsadlede Hestene, som de joge ud i Floden og tvang til at svømme over. Før hele Reiseselskabet havde naaet over Strømmen, var Mørket indtraadt; men vor Ankomst var bleven forkyndt i Luquillo, og Folk med Fakler vare nedsendte for at lyse os op ad den noget steile, men brede Vei, der fører op til Byen. Et vidunderligt Skue frembød denne sidste Deel af Dagens Ridt. Veien var skov-

begroet til begge Sider, Faklerne kastede en magisk Belysning over Omgivelserne, Sværme af lysende Insecter fore omkring som Gnister til alle Sider, og over os tindrede Stjernerne med en Klarhed, som kun tropiske Egne ere istand til at fremvise. Det Hele var fortryllende og har efterladt et Indtryk, som aldrig vil gaae mig af Minde.

I Luquillo stege vi af hos Alcalden. Denne høie Øvrighedsperson bar et Tørklæde paa Hovedet med Knuder i de fire Hjørner, der dinglede ham ned over Ansigtet. Jeg foreviste ham General-Capitainens aabne Skrivelse, med Opmærksomhed betragtede han Udskriften, vendte og dreiede Brevet, — det var aabenbart, at han ikke kunde læse. Seglet derimod kyssede han med Ærbødighed. Han overgav derefter Brevet til en Anden, og, da han blev gjort bekjendt med Indholdet, indbød han os til Aftensmaaltid. Dette var os ingenlunde til Behag, da vi havde grundet Anelse om, at vi vilde være langt bedre farne ved at være henviste til vort eget medbragte Forraad; almindelig Høflighed fordrede imidlertid, at vi toge imod Indbydelsen, og i en stor Hal blev der anviist os Plads ved et langt Bord, dækket med Papirer og Protocoller.

Nu blev der Travlhed i Huset. To Lys bleve kjøbte, og efterat de vare satte paa Stager, stillede man dem op foran os. Dog blev kun det ene af Lysene tændt. Capitain Pio-Pazos antog med Rette, at der kunde være Anledning til bedre Belysning, og tændte det andet Lys. Et Øieblik efter traadte tilfældigviis Værten ind; med Forbauselse betragtede han den Luxus, hvorom de tvende

brændende Lys bare Vidne, og i et Nu foer han hen og slukkede det Lys, som den spanske Capitain havde tændt. I et Sideværelse saae vi derefter vor ivrige Vært med egen Haand hugge det Sukker, der skulde sættes paa Bordet, og kort efter bleve vi beværtede med Kaffe, anrettet i Tallerkener og altsaa til at spise med Skeer. En rund hollandsk Ost blev hentet fra et nærliggende Udsalgssted, og hermed var Tractementet tilende. Efter et anstrengende Ridt var dette vel noget tarveligt; men paa Expeditioner som denne finder man sig i Meget, og megen Morskab havde vi af Alt, hvad vi denne Aften oplevede hos vor værdige Alcalde, der ganske sikkert lagde an paa at gjøre Sit for at hævde Staden Luquillos Betydning.

Endelig blev det os meddeelt, at vort Nattekvarteer var i Orden. Vi vandrede hen ad Byens Hovedgade og standsede foran Theatret, — her var det, at vi den Nat skulde indlogeres.

„Paa Brædderne kan man vel sove ligesaa godt som andetsteds“, bemærkede en af Selskabet, idet man førte os ind i Kunstens Hal. Localet var stort og luftigt, og et rummeligt Værelse blev anviist min Hustru og mig til Afbenyttelse. — „Hvor skulle vi ligge?“ spurgte min Kone, da vi traadte ind. Jeg pegede paa to Feltsenge med Lærreds Bund, der vare opstillede midt paa Gulvet og udgjorde det eneste Meublement, som fandtes i det store Rum. „Men der er jo ingen Sengklæder,“ bemærkede min Kone spørgende. — „Sengklæder bruges ikke hertillands,“ svarede jeg, „her er varmt nok til, at de

kunne undværes." Min Hustru gik villigt ind paa denne Opfattelse, men yttrede kort efter: „Noget kunde det dog være behageligt at have til at lægge under Hovedet." Jeg gav hende Anviisning paa hendes Natsæk, og hun var ivrigt beskjeftiget med at forme denne til Hovedpude, da hun med Eet udbrød: „Men det er dog nødvendigt, at vi have Et eller Andet til at vaske os i imorgen." Denne Bemærkning fandt jeg velbegrundet. Jeg kaldte paa en Sluproer og gav ham Ordre til at gaae hen i en Boutik, som vi vare komne forbi, og hvor jeg havde seet Fajance udstillet. Kort efter kom Sluproeren indigneret tilbage. „Kan Hr. Capitainen tænke Dem, man forlangte to Rigsdaler af mig for et lumpent Vandfad, der ikke er to Mark værd, det er uforskammet! I ethvert Tilfælde vilde jeg da indhente Hr. Capitainens Ordre, før jeg gik ind paa et saa ublu Forlangende." Vandfadet skulde vi imidlertid have; jeg indvilligede altsaa i at betale den forlangte Priis, og afsted gik Matrosen. Nogle Minuter efter vendte han tilbage: „Nu var Boutiken lukket, Hr. Capitain!" Det var saaledes foreløbig umuligt at faae den af min Hustru paapegede Mangel afhjulpen.

Uagtet det Særegne ved Situationen antager jeg dog, at Søvnen ikke længe lod vente paa sig efter Dagens Anstrengelser. Den næste Morgen bleve vi budne til Frokost hos en nærboende Familie, og paa Bordet morede det os at gjensee den runde hollandske Ost, som vi kjendte fra Alcaldens Souper den foregaaende Aften. Længe varede det, før et tilstrækkeligt Antal Heste og Muler kunde bringes tilveie. Vi benyttede Tiden til at indhente Op-

lysninger, og disse gik saagodtsom eenstemmig ud paa, at Opstigningen til el Yunque neppe vilde kunne foretages andetsteds end fra en vis Senior eller Don Raphaels Plantage, der laae ved Foden af Bjergene. Førerne kjendte Veien til denne *hacienda*, og atter gik det fremad, saagodtsom uden Sti, over Sletteland gjennem enkelte skovbevoxede Strækninger.

Der var noget Tiltrækkende ved hist og her, hvor vi kom frem, at see Kvæg vanke om i de yppige Græsgange, som fandt saa rigelig Næring i den frugtbare Jordbund. Der var noget Hjemligt herved, der stod i skarp Modsætning til Livet, der rørte sig i Skovene, hvor Papegøier entrede omkring fra Green til Green, medens man paa Afstand kunde see Abekattene more sig oppe i Trætoppene. Dyrkning sporedes saagodtsom intetsteds; overalt ventede den frugtbare Jord paa Samfærdselsmidler, der kunde gjøre det muligt at drage Fordeel af den Rigdom, som laae begravet i Jordens Skjød.

Ved Middag kom vi til en strid Strøm, over hvilken vi som i Island maatte vade ad et Steenrev, der strakte sig tvers over Floden. Vandet naaede Hestene op over Bugen. De fornuftige Dyr følte sig for ved hvert Skridt for ikke at træde feil paa de løse Stene og hældede sig op imod Strømmen for ikke af denne at blive førte bort fra Revlen og ned i det dybere Vand. Over kom vi imidlertid uden andet Havari, end at nogle Smaasager i Saddelkurvene bleve vaade, og en Timestid efter naaede vi det attraaede Maal, el Senior Raphaels Plantage.

Denne Plantage bestod hovedsagelig af en rund, hen-

ved fyrretyve Fod høi Bygning, ikke ulig en stor Bikube, der fra Toppen nedefter, indtil en halv Snees Fod fra Jorden, var tækket med Palmeblade, saa at en Mand tilhest frit kunde ride ind og ud uden at være nødsaget til at bukke sig. Midt i denne Bygning var Sukkermøllen indrettet; her stode nogle Trævalser, hvorfra Sukkersaften ad en Trærende blev fort hen til en stor almindelig Jerngryde, der var anbragt i Krydset af et vandretliggende Skibsanker, hvis ene Flig var afbrækket. Under Kjedlen var Jorden bortskrabet, og det var hele Ildstedet. Nogen mere primitiv Tilvirkningsmaade er det aldrig faldet i min Lod at træffe paa.

Oppe i Bikuben, fjorten, femten Fod over Jorden, var der paa et Par Steder anbragt nogle Bjælker, som tjente til Underlag for et Gulv, omgivet af et Rækværk. Man naaede derop ad en Stige og befandt sig i Familiens Bolig. Tætved den store Bikube var reist et Skuur, der brugtes til Oplagssted, men hvor enkelte Træbrixer eller Standkøier dog tydede paa, at det blev benyttet til Opholdssted i den mindre varme Aarstid. Andre Bygninger fandtes der ikke.

Forøvrigt havde Haciendaen en udmærket smuk Beliggenhed. Luquillo-Bjergenes skovklædte Skraaninger strakte sig saagodtsom lige ned til Huset, en klar Bjergstrøm skyndte sig rislende tæt forbi, mod Øst havde man den vidtstrakte Slette, som vi vare komne over, paa den modsatte Side tabte de majestætiske Bjergtoppe sig i Skyerne, og i Forgrunden havde man den colossale Bikube, der gav det Hele et særegent og charakteristisk

Præg. Fuldtop af Motiver vilde en Maler her have fundet: Bjerge, Vand, Sletteland og Skov, Alt i storartet Stiil.

Det viste sig, at el Senior Raphael var født Englænder. Vort første Spørgsmaal til ham angik, hvorvidt han antog, at man vilde være istand til at naae op til el Yunque, og dernæst, om de nødvendige Veivisere kunde opdrives. Svaret lød kun lidet tilfredsstillende. Et Par Englændere havde for faa Aar siden forsøgt at bestige Bjergtoppen; en af dem var kommen alvorligt til Skade under Opstigningen, og man maatte opgive Forsøget. Hvad Veivisere angik, da boede der nogle Skovhuggere i Nærheden, som vare vel bekjendte med Sierraen: dem skulde han lade hente, og de vilde da kunne sige, om de troede sig istand til at føre os til Maalet.

Mændene kom; de fremhævede de Vanskeligheder, der vare forbundne med vort Forehavende; men de paatoge sig dog at vise os den eneste Vei, ad hvilken det var muligt at naae Toppen, hvorefter Aftale blev truffen om, at Opstigningen skulde gaae for sig den paafølgende Dag.

Skuret blev indrømmet til Logis for Reiseselskabet, og en Baas med et Par Standkøier blev anviist min Hustru og mig til Nattekvarteer. Min Kone havde moret sig med i et Glas at samle nogle af de lysende Insecter, der om Aftenen omsværmede os; det var en Art Kakerlakker med to klart lysende Skiver paa Brystet. Spanierne vare enige om, at tre af disse Dyr afgave tilstrækkelig Belysning til at spille Kaart ved. Min Hustru havde fanget mindst en halv Snees af dem; de tjente som Lys ved

vor Afklædning, og, hensatte paa en Hanebjælke, lyste de for os Natten igjennem som en klart brændende Natlampe. Min Hustru nærede dem med Sukkerrør og førte dem med sig, lige til vi paa Tilbageveien atter naaede Faxardo. Til sin store Ærgrelse glemte hun her at medtage dem. Hendes Hensigt havde været at forplante dem til St. Croix, hvor deres lysende Flugt vilde være bleven et synligt Minde om hendes Ophold paa vore vestindiske Øer.

Den næste Morgen begyndte man alt tidligt at ruste sig til den forestaaende Opstigning. Et Udvalg blev gjort af den Bagage, som skulde medtages, alt Overflødigt blev deponeret hos Hr. Raphael, Instrumenter, Proviant og et Sæt tørre Klæder blev pakket paa Hestene, og kort efter Solens Opgang tiltraadte vi Reisen. I Begyndelsen gik Alt fortræffeligt; om der end hverken fandtes Vei eller Sti, var Ridtet igjennem de skyggefulde Skove behageligt; men efterhaanden blev Veien mere og mere steil, og snart maatte min Hustru opgive at komme videre frem. Skraaningen blev saa brat, at hun maatte løftes bag af Hesten, da det var hende umuligt at stige ned paa anden Maade; hun maatte tiltræde Tilbageveien til Plantagen, og jeg medgav hende en betroet Mand af Briggens Besætning, hvem jeg paalagde ikke at tabe Fruen af Syne. Vanskelighederne bleve bestandig større og større. Henad Middag var det ikke muligt at komme videre frem tilhest; Bagagen blev aflæsset og fordeelt blandt Mandskabet og endeel af Førerne, som vi toge med os; de øvrige

bleve sendte tilbage til Plantagen med Hestene, hvor de skulde oppebie vor Tilbagekomst.

Vi arbeidede os nu fremad, saa godt vi kunde; snart var det Klipper, der spærrede os Veien, snart var det Skov, hvorigjennem Førerne med Øxen i Haand maatte bane os Vei. Altsom vi naaede høiere op, bleve Træerne mere forkrøblede; men ikkedestomindre hindrede de vor Fremgang, og nær Toppen maatte vi bogstavelig hugge os igjennem Urskoven, der ved Slyngplanter og Væxter var sammenfiltret til en tæt sammenhængende Masse. Langsomt gik det, men fremad kom vi, og stor var vor Glæde, da Veiviserne henad Eftermiddagen erklærede, at nu vare vi paa det høieste Punct. Vi befandt os paa en lille, fritliggende Slette med en lav Jordvold mod Øst, og her bleve strax Stativerne til to medbragte Theodoliter opsatte, for at Alt kunde være i Beredskab til at anstille de tilsigtede Observationer, saasnart Omstændighederne tillode det.

Vi befandt os nemlig i en tyk og uigjennemsigtig Taage eller Sky, saaledes at man ikke kunde see halvhundrede Skridt fra sig. Desuden regnede det, og, da det var nødvendigt at sørge for Ly til Natten, gik man iværk med at opføre Hytter paa et dertil nogenlunde egnet Sted i kort Afstand fra Toppen. Hytterne bleve tækkede med Blade og Græs; paa Bunden blev der lagt et høit Lag Grene og Kviste, for at det nedrislende Vand kunde have frit Afløb. Dette Underlag blev dækket med Græstørv og Græs, og i Hytterne ophængte vi derpaa vore Køier, skjøndt Rummet langtfra afgav Plads til at strække

dem lige ud. Det var koldt; Fugtigheden havde gjennemblødt vore Klæder, og store Baal bleve tændte, ved hvis Skin vi nøde et endda ret fornøieligt Aftensmaaltid i Forventning om, at vi den næste Dag vilde blive istand til at naae Expeditionens egentlige Øiemed.

Den næste Morgen kom; men endnu havde vi Taage og Regn. Hvert Øieblik kiggede vi ud af Hytterne, men nogen Opklaring var ikke at øine. Paludan og Dr. Krebs deelte Hytte med mig; der tilbragte vi Dagen, henstrakte i vore Køier, med en Paraplui̇e over Hovedet og en Voxdugskavai trukken hen over os for at beskytte os imod det neddryppende Vand. Alt, hvad der blev sat paa Gulvet, blev vaadt. De aftagne Sko og Klædningsstykker maatte anbringes i Køien for at skjermes mod Fugtigheden, og vi kunde ikke vove os udenfor vore Tilflugtsteder uden at udsætte os for at blive gjennemblødte. Tilstanden var sandelig ikke hyggelig. Haabet om, at den næste Dag vilde bringe Forandring, holdt dog Modet oppe. Om Aftenen knittrede Ilden igjen udenfor vore Hytter; under den vedholdende Regn blev det imidlertid vanskeligt at holde Baalene vedlige Natten igjennem; vi frøs gudsjammerligt og vaagnede næste Morgen, indhyllede i den fugtige og gjennemtrængende Taage, der syntes at klæbe sig fast til Blade, Grene, Trætoppe og Alt, hvad der omgav os.

Op ad Formiddagen erklærede Dr. Krebs, at han ikke længer kunde udholde denne Tilstand. Han søgte at formaae os til at vende tilbage til Don Raphaels Plantage og udtalte Bekymring for, at Sygdom kunde blive

Følgen af et længere Ophold; men Bevidstheden om, at blot en Times Opklaring vilde give os Vederlag for al vor Møie, havde større Vægt end alle hans Forestillinger — og misfornøiet forlod han os. Jeg gav ham en Fører med til Ledsager, og han tiltraadte Nedstigningen til et blidere Klima.

Virkelig viste der sig henad Middag Udsigt til, at Skyerne, som indhyllede os, vilde sprede sig. Solen blev svagt synlig igjennem Taagen og syntes at ville bryde igjennem. Der blev travl Virksomhed med at faae Theodoliterne paa Plads og med at forberede Alt, saa at vi strax kunde tage Peilinger og Vinkler ved den første Klaring i Veiret. Alle vare vi samlede paa den lave Jordvold, speidende efter de Øer og Pynter i Farvandet, hvis Retning skulde danne Grundlaget for vort Arbeide. Et Par Timer hengik i spændt Forventning, men al vor Speiden var forgjæves; thi hverken Pynterne eller Horizonten vilde komme tilsyne. Vi havde den Ærgrelse at see Landskabet under os oplyst af Solen, hvorimod Bjergtoppen, hvor vi befandt os, syntes omklamret af et fladt Skylag, som Øiet kun var istand til at gjennemtrænge nedefter, medens Synskredsen i horizontal Retning vedblev at være spærret. Skuffelsen var stor, og, altsom vi nærmede os Eftermiddagen, fik vi atter Regn og Fugtighed ligesom de foregaaende Dage.

Aftenen kom, og Regnen faldt strømmeviis. De smaa Afløb, der hidtil havde fundet Vei hen under Gulvet i vore Hytter, svulmede op til rislende Bække; Baalene bleve som Følge af den nedstyrtende Vandmasse

vanskeligere og vanskeligere at holde vedlige; Kulden knugede os, med hver Time blev Tilstanden værre; men endnu var der dog Haab om, at Solopgangen den næste Dag kunde bringe Forandring med sig. Med dette Haab trøstede vi os Natten over; men det syntes, som om Forsynet ved denne Leilighed aldeles havde slaaet Haanden af os; thi Regnen vedblev, og den næste Morgen fandt vi os indhyllede i den samme tætte Taage, som nu paa tredie Dag havde bragt os til Fortvivlelse. Provianten var dertil opspiist. Da jeg stod op denne Morgen erindrer jeg, at det Fede af en halvfortæret Skinke var det Eneste, jeg var istand til at opdrive uden engang at kunne faae et Stykke Brød til denne kun lidet tiltalende Frokost. De Andre gik det naturligviis endnu værre. Det var øiensynligt, at en længere Forbliven paa Aasen var umulig, og med blødende Hjerte maatte jeg give Ordre til Opbrud. Hos Hver og Een mødte jeg modfaldne Blikke; Alle følte vi, at en piinlig Skuffelse var falden i vor Lod, og, hvad mig selv angaaer, da vil jeg bestandig henregne det til en af de haarde Modgange, jeg har havt, at ikke et saa vel begyndt Foretagende blev kronet med Held.

Skjøndt Bagagen var bleven betydelig lettere, efterat Provianten var forsvunden, gik Nedstigningen kun langsomt for sig. Spændingen i Musklerne og Livligheden i Aanden vare lammede. Da vi vare komne omtrent til det Sted, hvor vi under Opstigningen maatte forlade vore Heste, erklærede Don Pio-Pazos, at han ikke kunde slæbe sig længere frem. Der blev gjort Holdt; en Veiviser blev sendt afsted for at opsøge en Hytte, som han vidste, at

der fandtes i Nærheden, og som af Skovarbeiderne fra Tid til anden benyttedes til Stald for deres Æsler eller Muler, naar de vare beskjeftigede i Bjergene. I Krybben blev der indrettet et Leie, saa mageligt, som det under de forhaandenværende Omstændigheder lod sig gjøre, og her blev den spanske Capitain henlagt. En Mand af hans Besætning lodes tilbage hos ham, og Nedstigningen blev fortsat. Trods al vor Træthed tiltrak dog enkelte Blomster og Planter sig vor Opmærksomhed ved deres Form eller paafaldende Skjønhed. Vi fæstede dem paa vore Hatte eller paa vore Klæder, og enkelte af disse Planter ere endnu i mit Eie. Mødige og udmattede naaede vi Dalen efter fem til sex Timers forceret Marsch. Jeg var saa medtagen, at jeg for at undgaae en Omvei af nogle faa hundrede Skridt, istedetfor at benytte Broen, der førte over den Aa, som skilte os fra Plantagen, foretrak at gaae lige løs paa Huset og at vade igjennem Strømmen med Vand til op under Armene. Sjelden har jeg været saa aldeles tilintetgjort.

El Senior Raphael var fraværende ved vor Ankomst; men Plantagens kvindelige Besætning tog sig venlig af os. Vore efterladte Klæder vare blevne vadskede og tørrede; under min Hustrus Anviisning var en mægtig Bolle koghed Æggesøbe bleven tilberedt, og snart begyndte Kræfterne atter at reise sig. Min første Omsorg havde naturligviis været at sende Mandskab og Heste afsted for at bringe Capitain Pazos ned til Plantagen; han samledes med os seent paa Eftermiddagen i bedre Tilstand, end jeg havde havt Grund til at vente. Tørre Klæder og

nogle Forfriskninger styrkede ham øiensynligt, og en rolig Nats Søvn bragte ham atter paa Benene.

Min Hustrues Beretning om hendes Ophold paa Plantagen under vor Fraværelse var ikke uden Interesse. Uden Uheld naaede hun ned med sin Ledsager, der ufortrødent fulgte ethvert af hendes Skridt. Hvor hun stod og gik, var han hende i Hælene, indtil endelig denne stadige Forfølgelse blev hende besværlig, og hun foreholdt ham, at denne bestandige Nærhed ikke kunde være hende behagelig. „Capitainen har befalet mig," svarede Sluproeren, „ikke at tabe Fruen af Sigte, og Chefens Ordre maa jeg adlyde fremfor Fruens."

Af Don Raphael erfarede min Hustru, at den forbiløbende Bjergstrøm førte Guld med sig. Min Kone gik ud i Aaen, og ved Hjælp af Skallen af et stort Græskar begyndte hun at vadske Sandet ud. Det lykkedes hende virkelig at samle nogle smaa Guldparceller, som hun senere ofte triumferende fremviste, naar der var Tale om Porto-Rico, og da Matrosen fik Øie paa det ædle Metal, begyndte ogsaa han at give sig af med Guldvadskeri. Hans Bestræbelser lykkedes over Forventning; fra Morgen til Aften fortsatte han sit Arbeide nede ved Aaen, Forfølgelsen ophørte, og „Chefens Ordre" blev glemt. Det lykkedes virkelig den utrættelige Arbeider at samle saameget Guld, at han ved sin Hjemkomst var istand til deraf at lade forfærdige en Ring til sin Forlovede.

Rygtet udbredte sig snart om, at la Seniora Inglesa — thi engelske maatte vi jo være — var ankommen til Plantagen. Baade tilhest og tilfods strømmede Omegnens

kvindelige Beboere til for at betragte denne uventede Gjæst. I Timeviis kunde de blive staaende for at betragte hende; men venlige vare de Alle imod hende i høieste Grad. De maalte hende om Livet, der var langt smækkrere end, hvad de vare vante til at see, de klappede hendes Fødder, der vare smallere end sædvanligt blandt deres Jevnlige, de befølte hendes blonde Haar, der efter Datidens Brug hang ned i Krøller paa Siderne, og Alle vilde de have en Lok, som de kunde fremvise for deres Børn eller deres Naboersker. Havde min Kone føiet dem i deres Begjæring, var hun endt med at blive skaldet.

Min Hustru kom til at mangle Sytraad. Det var vanskeligt for hende at gjøre dette forstaaeligt for sine Omgivelser, da Hr. Raphael i Øieblikket ikke var tilstede. Tilsidst lykkedes det hende imidlertid, og afsted føre et Par Kvinder til Skoven for kort efter at vende tilbage med Hænderne fulde af Bomuld, som de havde afplukket. Bomulden blev renset og sat paa en Haandteen, den blev spunden, og den færdige Traad blev derefter bragt hende paa en Tallerken.

Formiddagen efter vor Doctors Nedstigning fra Aasen lod min Kone lave en Æggekage til Frokost. Den blev sat paa Bordet, og Dr. Krebs gik løs paa den med stor Appetit. Efterat en anseelig Brøk af Æggekagen var forsvunden, spurgte han min Kone med stor Deeltagelse, om hun ikke befandt sig vel, da hun aldeles Intet spiste. Hun oplyste ham om, at der kun fandtes een Kniv og een Gaffel paa Plantagen, og at, saalænge han lagde Beslag paa begge Dele, var hun afskaaren fra at tage

Deel i Maaltidet. „Naar De lader mig faae Raadighed enten over Kniven eller Gaffelen“ — tilføiede hun — „vil De see, at min Madlyst endda ikke er saa ringe.“

Efter Frokosten antog min Kone, at et Glas Viin kunde være velgjørende for Doctoren. Blandt den efterladte Bagage fandtes en halv Snees Flasker, som man antog indeholdt Madeira; en af disse blev optrukken, men istedetfor Viin fandtes Indholdet at være Øl. En anden Flaske blev optrukken — atter Øl, og saaledes fremdeles. Alt viste sig at være Øl, som de spanske Officerer havde medbragt fra Faxardo. At anvende dette Øl paa bedste Maade blev nu min Hustrues Opgave, og denne løste hun paa en selv af de spanske Officerer paaskjønnet Maade ved at benytte det til den Æggesøbe, som dampede os imøde, da vi kom ned fra Bjerget.

Den paafølgende Dag holdt vi Rast paa Plantagen or at komme til Kræfter, og Morgenen derefter gave vi os paa Vei hjemefter. Vi kom ikke paany igjennem Byen Luquillo, da Hjemtouren blev lagt ad en kortere Vei, saaledes at vi seent paa Aftenen efter et anstrengende Ridt naaede Faxardo. Skjøndt skuffet i min Forventning, var det med Glæde, at jeg igjen betraadte Dækket ombord i den kjære Brig „St. Croix“.

Tidligt den næste Dag tog jeg til Faxardo for at hilse paa Øvrighedspersonerne. Jeg indbød dem og deres Damer til at komme ombord, og i stor Mængde indfandt de sig, Alle medbringende Smaaforæringer til min Hustru, bestaaende af Chocolade, Smaakager, Syltetøier og Deslige. Ogsaa de spanske Officerer vare mødte, og det Hele

endte med en lille Dands. Selv efter, at Kanonerne vare blevne bortrullede, var Pladsen, som Briggens Dæk afgav, kun meget indskrænket, men Dandselyst have alle Spanierinder tilfælles, og baade livlig og munter var den improviserede Fest.

Om Aftenen tog jeg Afsked med Don Pio-Pazos, som jeg havde faaet meget kjær. Jeg traf ikke senere sammen med ham, og faa Aar efter læste jeg med Sorg Efterretningen om hans Død.

Samme Aften afseilede vi fra Faxardo, og efter et Par Dages Kryds ankrede vi den 11te Mai ved St. Croix.

Grev Mirasol's Interesse for det ved Expeditionen tilsigtede Øiemed var saa stor, at han lod samtlige Udgifter saavel for Befordringsmidler som for Reiseselskabets Underhold udrede af den spanske Regjering og anvise paa Toldkassen i Faxardo.

Det attraaede Resultat blev ikke naaet, — et næste Forsøg kan blive heldigere, da Veien nu er anviist; men, skjøndt Reisen saaledes ikke havde bragt det forønskede Udbytte, afgiver den dog paa Grund áf de særegne Forhold, under hvilke den fandt Sted, en af mine mest interessante Reiseerindringer.

Søcadetakademiet.

I forrige Aarhundrede fandt Sø- og Landcadetternes Underviisning Sted i samme Bygning, nemlig det tidligere Theater paa Hjørnet af Bred- og Blancogade, der fortiden benyttes af Rigsdagen. Her blev min Fader opdragen; men ifølge hans Udtalelser fandt saa hyppige Slagsmaal Sted imellem Søcadetterne og deres Kammerater i Hæren, at de Førstnævnte bleve forflyttede til det ene Palais, nu Kronprindsens Palais paa Amalienborg, hvor jeg i 1815 som Cadet blev optagen i Søcadetcorpset.

Underviisningens Ordning var her i mange Henseender høist forskjellig fra den almindelige Skoleunderviisning. At vække Kappelyst og selvstændig Eftertanke hos Eleverne var et af Hovedformaalene, man stræbte efter, og istedetfor de almindelige Examina, som finde Sted ved andre Underviisningsanstalter, var det paa Søcadetakademiet overladt til hver enkelt Cadets Skjøn at melde sig til Examen, naar han antog at have tilstrækkelig Kundskab til at opfylde de stillede Fordringer. Examen i Navigation, Mathematik m. M. for en enkelt Cadets

Vedkommende fandt saaledes Sted saagodtsom hele Aaret igjennem, uden at noget bestemt Tidspunct var fastsat for disse Prøvers Afholdelse. At dette System kunde være lidet tiltalende for Lærerne, er indlysende, da et samlet Cursus i Læretimerne derved blev forhindret, og desuden bleve Udgifterne ved denne Ordning ikke ubetydelig forøgede, da Lærernes Antal maatte være forholdsviis talrigt, idet kun et indskrænket Antal Elever kunde optages i hver Classe. Men da al Fremgang til Syvende og Sidst beroede paa Examinernes Udfald, og da det var overladt til selve Cadetternes Overveielse, hvorvidt de meente at kunne fremstille sig til Prøverne, udviklede dette en Tænkning og en Kappelyst, der gjorde sig gjældende under den hele Opdragelsestid paa Akademiet. Ogsaa viste Virkningen sig paa en ioinefaldende Maade. Ved kraftig Anstrengelse var man istand til at gjennemgaae Akademiets Cursus i sex eller syv Aar. Det var imidlertid ikke sjeldent, at Enkeltes Cadettid udstrakte sig til ni eller ti Aar, da Vedkommende først efterhaanden fik en alvorlig Bevidsthed om, at der maatte Anstrengelser til for at naae Forfremmelse, — men Flid og Dygtighed vare ved denne Ordning i fuldt Maal komne til deres Ret.

Officeersexamen eller Concurrencen, som den kaldtes, blev kun afholdt een Gang om Aaret, kort førend Cadetskibstogtets Begyndelse. Det var et imponerende Syn for os yngre Cadetter at see de lange Examensborde, afdeelte med store Skjærme, saa at hver Examinand var indespærret i sin særskilte Baas, medens en Cadetofficeer fra et ophoiet Sæde, sex eller otte Fod over Gulvet, vaagede

over, at ingen Hjælp udenfra blev ydet. Ikkedestomindre fandt dette ikke sjeldent Sted som Følge af Kammeratskabet og Ungdommens ofte sindrige Paafund i denne Retning.

Legemets Udvikling blev aldrig tabt af Syne fra Akademiets Side. Gymnastik, Dands, Fegtning og Hugning bleve drevne med Iver i Akademiets rummelige Sale. Underviisningstiden var fra Kl. 8 til Kl. 12 og fra Kl. 2 til Kl. 6 med en halv Times Hviletid, Formiddag og Eftermiddag, under hvilken Boldspil, Kraftkunster, Batailler paa Stylter og anden Sport bleve drevne med Iver og Udholdenhed. En udstrakt Legeplads med Udgang til Havnen var stillet til Cadetternes Raadighed, og Foraar og Efteraar hørte Svømmeøvelser til Cadetternes Hovedfornøielser. Ogsaa blev mangen Nævekamp udfegtet i Frikvarteret; men man maa altid have for Øie, at det var Drenge, og ikke halvvoxne Mænd, der ad denne Vei udfegtede deres Stridigheder. Man skulde næsten troe, at disse Skjærmydsler endyderligere bidroge til at fjerne varig Uenighed blandt Cadetterne indbyrdes; thi neppe nogensinde har Sammenholdet og Kammeratskabet været større paa Akademiet end i hiin Tid, og dette Sammenhold vedblev at gjøre sig gjældende endnu længe efter, at man var overgaaet i Officeersstanden.

De tolv ældste Cadetter havde Ophold paa Akademiet. De sex ældste af disse vare Underofficerer og bare Underofficeers-Distinctioner, hvormed fulgte, at de havde en vis Befalingsmyndighed over deres Underordnede. Ikke sjeldent blev denne Myndighed udøvet med Haardhed; men,

som alt fremhævet, det var Smaacadetter, hvem denne vilkaarlige Behandling nærmest gik ud over, og efter at have modtaget de idømte Slag Tamp rystede man Pryglene af sig og fandt sig ikke beskjæmmet ved den ublide Behandling. Det var ikke Æresfølelsen, der var bleven berørt, men kun en forbigaaende piinlig Fornemmelse, man var bleven underkastet.

Ved Foraarets Komme blev man commanderet ombord i Cadetskibet. Her ophørte al Underviisning i boglig Kunst, og den praktiske Uddannelse blev dreven i videste Udstrækning. De sex Underofficerer bleve ansatte som Kvarteerchefer, og under en vagthavende Officeers Overtilsyn blev det overdraget dem at lede Skibets Bevægelser og Navigeringen. Cadetterne bleve fordeelte blandt de forskjellige Kvarteerchefer, og nu begyndte et travlt Liv, deels med Skibsmanøvrer og Observationer, deels med Rebning og Beslaaning af Seil paa en af Skibets Master, der var anviist til Cadetternes udelukkende Behandling. Vagtgjøring, Exercits og Beregning af de gjorte Observationer medførte Travlhed saagodtsom hele Dagen igjennem, og for de yngre Cadetters Vedkommende var det ikke nogen tiltalende Tanke at see hen til en forestaaende Hundevagt, fra Midnat til Kl. 4 om Morgenen, under hvilken ikke alene Logning af Skibets Fart hver halve Time fordrede personligt Arbejde, men hvor man, hvad der var langt værre, skulde holde Øinene aabne, medens Kammeraterne fik deres styrkende Nattesøvn. Bestandig staae disse Timer for mig som nogle af de piinligste, jeg som Dreng har oplevet under Bestræbelserne efter at

holde mig vaagen paa Nattevagterne, medens jeg som Følge af Træthed og Trang til Søvn var ved at synke i Knæ eller falde om paa Dækket.

Cadetterne kom dog kraftigere og sundere tilbage henad Efteraaret, end da de gik ombord i Cadetskibet. De havde dertil under Togtet i Almindelighed anløbet en eller anden fremmed Havn, vare komne i Berøring med Skikke og Sæder, forskjellige fra, hvad de vare tilvante i Hjemmet, og havde herved ikke alene erhvervet sig nogen Livserfaring, men ogsaa Bevidstheden om Vigtigheden for dem af at kunne gjøre sig forstaaelige i fremmede Sprog, hvilket Alt kom dem tilgode paa deres senere Løbebane. Overhovedet vil Cadetskibstogtet altid bringe Ungdommens Udvikling paa Søcadetakademiet til at staae høit over andre Opdragelsesanstalters, selv om man kan indrømme, at den Kundskabsmasse, som Søofficererne idetmindste i Fortiden erhvervede sig, var mindre end, hvad de ad anden Vej kunde have opnaaet.

De Officerer, der efter Afgangen fra Akademiet følte sig kaldede til at arbeide sig videre frem, havde erhvervet et Grundlag, hvorpaa en yderligere Uddannelse i videnskabelig Retning kunde finde Sted, idet Opdragelsens Formaal ikke var at uddanne Lærde, men derimod Mænd, der kunde paatage sig selvstændigt Ansvar og virke heldigt i den dem anviste Livsstilling.

I Spidsen for Søcadetakademiet stod i de Aar, som her nærmest haves for Øie, Admiral Sneedorff, en Mand, der satte sin Ære og sin Stolthed i at bringe det mest Mulige ud af Cadetternes Opdragelse. Akademiet var ham

Alt, og vel var han skikket til at fremme Æresfølelse, Kammeratskab og Selvstændighed hos Cadetterne. Han var en høit dannet Personlighed og, skjøndt han ikke var uddannet til Pædagog, havde han en stor Gave til at behandle og udvikle Ungdommen. Med Interesse fulgte han lige til sin Død de Elevers Bane, der som Officerer vare udgaaede fra Søcadetskolen, og jeg modtog saaledes to Breve fra ham under min Tjeneste i Sydhavet ombord i Fregatten „Marie-Thérèse".

Nogle Smaatræk, der kunne belyse Admiral Sneedorffs Opfattelse af Forholdene, kunne mulig have nogen Interesse, om de end kun løselig, men dog paa en charakteristisk Maade staae i Forbindelse med det hele Opdragelsessystem, der fulgtes paa Akademiet under den Sneedorff'ske Styrelse.

De sex Underofficerer og de sex ældste Cadetter havde Ophold paa Akademiet. Der var anviist dem et passende Brænde-Deputat; men under en indtruffen streng Vinter vilde dette ikke slaae til, og som Udvei tyede de til at forgribe sig paa Chefens Brændebeholdning, hvortil der var let Adgang fra Akademiets Kjælder. Sneedorff blev opmærksom herpaa, og seent en Aften, da han hørte, at Nogen bevægede sig i Kjælderen, gik han ned for at paagribe den Skyldige. Lyset, han førte med sig, blæste ud; han kunde imidlertid skimte, at ikke een, men tre Forbrydere vare i Kjælderen; de tvende lykkedes det at slippe bort, hvorimod den tredie under sin Flugt kom Admiralen saa nær, at denne, der havde en stor Nøgle i Haanden, blev istand til at bibringe Cadetten et saadant

Mærke i Panden, at dette, naar det blev Dag, let vilde gjøre ham kjendelig.

Hver Morgen Kl. 7 samledes Akademi-Cadetterne til Bøn under en Officeers Tilsyn; denne fik Ordre til at indberette, hvem af de forsamlede Cadetter der bar det anbragte Mærke. Til Officerens Forbauselse vare samtlige 12 Cadetter mærkede i Panden! Sneedorff viste sin Anerkjendelse af det Sammenhold, som Cadetterne herved lagde for Dagen, ved ikke videre at paatale den begaaede Overtrædelse, og enhver Forgribelse paa Chefens Brændeforraad hørte fra dette Øieblik fuldstændig op.

Fra Holmen var der stillet et Fartøi, en tung Travaille-Slup, til Akademiets Raadighed. Jevnlig blev det tilladt Cadetter at foretage Smaatoure med dette Fartøi, og en Søndag udbade fire Cadetter: Christmas, Prøsilius, Krenchel og van Dockum, sig Tilladelse til at benytte det til en Udflugt langs Kysten. Ved Middagstid afseilede vi til Charlottenlund; her fandt vi imidlertid ikke tilstrækkelig Morskab, og Touren gik altsaa videre Nord paa til Bellevue. Vi tilbragte nogle muntre Timer paa Dyrehavsbakken, og henad Kl. 10 om Aftenen samledes man atter ved Fartøiet for at vende hjemefter. Vinden havde imidlertid trukket sig Syd over, den sydlige Strøm var tiltagen, og efter et flere Timers Kryds fandt vi ved at staae ind under Land, at vi vare drevne Nord hen, indtil tvers for Eremitagen. Det blev besluttet at gaae tilankers for at oppebie gunstigere Leilighed; Vagten blev sat paa Orlogsmaneer, tre af Cadetterne krøbe ind under nogle Seil i Bunden af Baaden, og, da det blev bestemt

at ette næste Morgen Kl. 4, tilfaldt det Enhver af os at holde Vagt en Time. Til Bestemmelse af Tiden var der imidlertid kun eet Uhr iblandt os, og som Beviis paa, hvor tydeligt enkelte Smaating kunne klæbe sig fast i Erindringen, skal jeg nævne, at dette Uhr kun havde een Viser, da Minutviseren var falden af. Regelmæssig gik Vagten imidlertid for sig, og Kl. 4 vare vi atter under Seil. Vinden vedblev imidlertid at være lige ugunstig, det viste sig snart, at det vilde være umuligt at naae ind til Kjøbenhavn, før Underviisningen Mandag Morgen skulde begynde, og der blev derfor holdt Krigsraad, ved hvilket det vedtoges, at Een af os skulde afsendes over Land for at overbringe Chefen Melding om Aarsagen til Fartøiets Udeblivelse.

Christmas paatog sig at overtage dette Hverv. Han var den Velhavende iblandt os, havde Raad til at leie sig en Hest, og i den smukke Morgenstund var en Ridetour høist tiltalende for ham. Han blev sat iland ved Skodsborg, og vi krydsede derefter videre. Alt gik os imidlertid imod: Vinden tiltog i Styrke, Kræfterne vare efterhaanden nærved at svigte; ved Skovshoved kom Fartøiet paa Grund, Fiskerne, der kom ud for at hjælpe os flot igjen, modtoge den Smule Proviant, en Flaske Øl og nogle Stykker Smørrebrød, der endnu vare i Behold fra vort tarvelige Morgenmaaltid, og forhungrede, overanstrengte, ja, frygtende det Værste, naar vi atter skulde fremstille os for Admiralen, naaede vi omsider henad Eftermiddagen Kl. 6 Toldboden, hvor vi strax med ildevarslende Ord bleve modtagne af daværende Lieutenant

Jonas R. Petersen, Cadetofficeer, der i en sjelden Grad havde gjort sig ildeseet blandt Cadetterne. Ifølge Ordre førte han os frem for Admiralen, for hvem vi maatte aflægge omstændelig Beretning om vort uheldige Togt; han affærdigede os med nogle formanende Ord, gjorde os opmærksomme paa, at vi under de givne Omstændigheder ikke burde være gaaede videre Nord efter end til Charlottenlund, og idet vi traadte ud af Chefens Værelse, hørte vi ham sige til Lieutenant Petersen: „Saa kan De lukke Cadet Christmas ud af Vagten!"

Vor Forbauselse var stor! Vi vare imidlertid altfor medtagne til at søge videre Oplysning, og først den næste Dag erfore vi, at Christmas efter aflagt Beretning til Admiral Sneedorff var bleven adspurgt, hvem der befandt sig tilbage i Fartøiet. Christmas navngav os tre Smaacadetter. „Hvem var den Ældste?" spurgte Sneedorff; Christmas maatte angive sig selv, — „Og De forlader Deres Commando," udbrød Admiralen, „og lader Fartøiet tilbage i Hænder, der neppe have Kræfter til at manøvrere det! . . . Sæt ham øieblikkelig i Vagten!" — og i det mørke Hul maatte Christmas tilbringe Tiden indtil vor Tilbagekomst fra den besværlige og anstrengende Expedition.

Op til Cadetternes Tumleplads stødte et Gaardsrum, paa hvis ene Side der var Staldrum til de Heste, som benyttedes af den saakaldte gule Garde, der gjorde Vagt paa Amalienborg. I Gaarden var anbragt en mægtig Skarnkasse, der blev anvendt til Opsamling af Gjødning og anden Ureenlighed fra Staldbygningen. Denne Skarn-

kasse synes at have været til Uleilighed paa Grund af den Plads, som den optog, og en smuk Dag blev den flyttet over til Cadetternes Legeplads. Dette forekom Cadetterne en Vanhelligelse af det dem anviste Terrain, og kort Tid efter fandtes Kassen ødelagt. Den blev repareret; men otte Dage efter var den atter bleven gjort ubrugelig. Nu blev der tilkaldt Tømmermænd fra Holmen, og en ny Kasse blev optømret, der kunde antages at være istand til at holde ud en Levetid. Efter en fjorten Dages Forløb fandtes imidlertid en Morgen Splinterne af den hele Tømmeropsats spredte udover Marken. Fra den tilstødende Larsens Plads havde man faaet tillaans en Samling af Donkrafter, Brækjern, Øxer m. M., der omhyggelig vare blevne opbevarede, indtil det en smuk Nat var lykkedes Akademicadetterne ved forenede Kræfter at fuldføre det Ødelæggelsesværk, der frembød sig for det undrende Publicum.

Undersøgelser bleve nu grebne an for Alvor; man blev opfordret til at angive Ophavsmændene, men uden Nytte, og der blev da tyet til, som det kaldtes, at genere Corpset, hvilket bestod i, at Cadetterne paa Søn- og Helligdage bleve beordrede til ligesom om Hverdagen at møde paa Akademiet, hvor de da uden Beskjeftigelse bleve fordeelte ved de lange Borde til Fortvivlelse for dem, der med Længsel havde seet Fridagen imøde.

Dette kunde naturligviis ikke vare ved; den anden eller tredie Søndag nærmede sig, og efter Samraad fremstillede sig for Sneedorff om Løverdagen en lille, spinkel Cadet, Ulysses Dirckinck, senere Gesandt i Paris, der

angav sig som den, der havde gjort sig skyldig i det udførte Hærværk. Sneedorff blev vistnok overrasket ved denne uventede Meddelelse; atter her lagde sig imidlertid hans Paaskjønnelse af det kammeratlige Sammenhold blandt Cadetterne for Dagen; maaskee har han endog glædet sig ved at faae en Anledning til at lade den saa generende Forholdsregel bortfalde. Dirckinck blev advaret om ikke for Fremtiden at gjøre sig skyldig i lignende Kraftprøver, han blev sat een eller to Timer i Vagten, og Skarnkassen forsvandt for bestandig fra det til Leg og Morskab indviede Terrain.

Endnu en Tildragelse fra Sneedorffs Tid skal jeg meddele. En af Cadetterne var bleven gammel paa Akademiet og havde taget til i foruroligende Grad i Tykkelse og Omfang under Akademilivet. Han havde naaet at blive blandt de Ældste af Akademicadetterne og var paa Grund af Udeblivelse om Aftenen eller for anden Forseelse bleven idømt Negtelse af Udgang i fire Uger. Efter otte Dages Forløb henvendte han sig til Akademiets Læge med Forestilling om, at Mangel paa tilbørlig Motion indvirkede skadeligt paa hans Helbred, og Lægen meddeelte ham Attest for, at hans Sundhed ubetinget vilde lide, om han i længere Tid blev udsat for Mangel paa Bevægelse. Cadetchefen, Admiral Sneedorff, gik ind paa at afhjælpe dette Savn, og den tjenstgjørende Underofficeer fik Ordre til hver Formiddag under Cadetternes Fritid at lade Vedkommende i en halv Time under specielt Tilsyn løbe omkring paa Cadetternes Legeplads. Det var til stor Morskab for os yngre Cadetter hver

Formiddag at see den fiirskaarne Cadet løbe i Kreds om den fungerende Underofficeer som Hestene i en Circus, og denne Hurtigløben har neppe været til stor Fornøielse for Delinkventen, hvor gavnlig den end kunde være for hans Befindende.

Som Officeer blev samme Cadet beordret til Næstcommanderende paa Batteriet Trekroner. Tjenesten var her ordnet paa den Maade, at Chefen ved Efteraarets Begyndelse fratraadte sin Post, saaledes at Næstcommanderende gik over til at blive Commanderende i hans Sted. Julen kom, og en Eftermiddag gik Lieutenanten, skjøndt det blæste haardt, iland for at tilbringe nogle Fritimer. Om Aftenen kom han imidlertid ikke tilbage. Næste Dag kom; men Officeren kom eiheller denne Dag tilsyne. Saaledes hengik tre Dage, og Kanoneren, der i Lieutenantens Fraværelse fungerede som Chef, blev nu urolig. Man vidste, at et Fartøi, der var sat af fra Toldboden en af de stormende Dage, var kæntret ud for Lunetten, Lieutenanten kunde have været derombord, og disse Omstændigheder bragte Kanoneren til at ansee det for sin Pligt at indberette Lieutenantens Udeblivelse til det høie Admiralitets-Collegium. Rapporten blev naturligviis affattet i den da brugelige Kanoneer-Stiil *) og i al Underdanighed, som det sømmer sig for en Melding til den høieste Øvrighed; den

*) Ved Artilleriexamen paa Akademiet blev af Læreren, en Tøihuus-Lieutenant af Søetaten, altsaa en tidligere Kanoneer, jevnlig fremsat det Spørgsmaal til Examinanden: „Hvad beroer paa Skuddenes muligste Accuratesse?“ For at opnaae bedste Charakteer var det nødvendigt, at Svaret lød: „og er det derved, at Seier og Ære skal erlanges.“

endte med de Ord: „Jeg frygter allerunderdanigst for, at Lieutenanten kan være drukken!" til stor Morskab for de høie Admiralitetsherrer, der i Betragtning af den paagjældende Officeers Personlighed ikke kunde benegte Muligheden af, at Sandhed kunde ligge til Grund for den bekymrede Kanoneers Udtalelse.

Henved en Menneskealder senere blev jeg udnævnt til Cadetchef. Saavidt Tidsaanden og de forandrede Omstændigheder tillode det, bestræbte jeg mig for at vedligeholde de tidligere Former for Opdragelsen paa Søcadetakademiet, og jeg vandt stor Interesse for de unge Mennesker, hvis Opdragelse blev mig anbetroet. Ofte har jeg havt Anledning til at sande nogle Ord, som den velsindede Admiral Holsten udtalte til mig, da jeg overtog Cadetchefsposten. „Ungdommens Opdragelse kan sammenlignes med, at man former i Vox", sagde han, og mangen Gang har jeg glædet mig ved at see, hvad et opmuntrende Ord eller et godt Raad, der bar Præget af at udgaae fra et velvilligt Sindelag, var istand til at udrette.

En Cadet var blandt Efternølerne paa Akademiet. Han var ikke uden Evner, men var doven og manglede fast Villie til at arbeide sig frem. Efter afsluttet Cadetskibstogt var han bleven sat tilbage, og en Dag, da han bragte mig en Melding, forestillede jeg ham paa indtrængende Maade, at han nu var næsten 20 Aar, og gjorde ham det Spørgsmaal, om han det kommende Aar kunde drive det til at blive Officeer? Jeg saae, at mit Spørgsmaal gjorde Indtryk paa ham; han erkjendte, at han det næste Aar ikke kunde haabe at blive udnævnt

til Lieutenant, og, idet Taarerne randt ned ad hans Kinder, forklarede han, at han nu stod som Nummer syv i Corpset, at han som saadan ikke vilde blive Kvarteerchef paa det næste Cadetskibstogt, da det kun var de sex Ældste, denne Stilling blev anbetroet, og at der som Følge heraf ikke gaves nogen Udsigt for ham til at blive indstillet til Forfremmelse.

Jeg opmuntrede ham med nogle venlige Ord, bad ham at tage mit Spørgsmaal under Overveielse og opfordrede ham til at komme til mig om en fjorten Dages Tid, da vi saa nærmere skulde tales ved om Sagen.

Fjorten Dage efter mødte den Paagjældende hos mig med et glædestraalende Ansigt. Han kom, sagde han, for at melde mig, at det var hans Hensigt at fremstille sig til den nærmest forestaaende Officeersexamen tillands, der vilde blive afholdt kort før Cadetskibstogtets Begyndelse; han havde bestemt at springe en af sine Formænd forbi; han vilde derved naae op til at blive Nr. 6 i Corpset og som Følge heraf blive ansat som Kvarteerchef. Naar det lykkedes, meente han, at han nok kunde bringe det til at blive indstillet til Afgang fra Akademiet. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at det ikke var løs Tale, hvorom Sagen her dreiede sig, og udtalte det Haab, at han med kraftig Villie vilde gjennemføre sit Forsæt. Senere spurgte jeg ham engang, om han erindrede vor Samtale, og fik til Svar, at han anstrengte sig for at naae Maalet. Foraaret kom, og han ikke blot bestod Officeersexamen, men sprang sin Formand forbi, blev Kvarteerchef paa Cadetskibet, viste, at Kraft og Villie

vare vaagnede hos ham, og ved Togtets Slutning erkjendte jeg, at han var bleven Mand, og indstillede ham til Officeer.

Lignende Overgange var jeg under min Cadetchefstid flere Gange Vidne til, og altid glædede jeg mig, naar jeg saae en kraftig Villie udvikle sig hos den unge Cadet, som derved gav Haab om at blive et værdigt Medlem af den Stand, som han havde viet sig.

Fra Cadetchef gik jeg i 1850 over til at blive Marineminister, og som saadan vedblev jeg at holde en skjærmende Haand over den Tradition, hvorpaa Søcadetakademiets Ordning hvilede. Alt skulde dengang forandres. Søetatens Officeerscorps, hed det, skulde recruteres af „Blomsten i den danske Sømandsstand“; Cadetterne skulde antages i den Alder, da de selv kunde vælge, hvorvidt de vilde indtræde i Officeersstanden; de skulde, for at dette kunde opnaaes, gjøre Tjeneste som Lærlinge tilsøes i mindst ni Maaneder efter at være indtraadte i 14 Aars Alderen, førend de kunde blive optagne paa Akademiet. Istedetfor 11 Aars gik herved 16 Aars Alderen over til at blive Minimumsalderen for Indtrædelse i Søofficeersskolen, og istedetfor at undervises paa Akademiet bleve Aspiranterne i den vigtigste Tid for deres Udvikling henviste til at forrette Tjeneste ombord, maaskee som Oppassere eller i en anden lignende Beskjeftigelse i Skibet. Og dog var Maalet herved langtfra naaet; Concurrencen medførte nemlig, at der tidligere maatte begyndes paa Underviisningen for at opnaae Adgang til Officeersskolen. Det unge Menneske blev altsaa

i en tidlig Alder sat i et eller andet Institut, hvor denne Adgang var Underviisningens Maal, og Valget af den kommende Livsbane kunde hermed i de allerfleste Tilfælde ansees for at være truffet.

Ikke blot den forandrede Ordning af Officerernes Uddannelse, der medfører, at den unge Officer først i 20 eller 22 Aars Alderen opnaaer at blive betroet selvstændigt Ansvar, forekommer mig uheldig, men tillige, at Skolens materielle Kaar ere gaaede svært tilbage i de sidste 40 Aar. Allerede tidligere var Søcadetakademiet paa Grund af anden Bestemmelse med Palaiet paa Amalienborg blevet henflyttet til Gaarden paa Hjørnet af Bredgade og Toldbodveien, hvor en stor Plads var stillet til Cadetternes Raadighed, og hvor lyse og rummelige Sale gave det Hele det Præg af Hyggelighed og Elegance, der ubevidst indvirker paa Ungdommen. Istedetfor det smukke Locale i Forhuset fik Cadetterne i 1853 det indskrænkede Rum i Bygningens Baghuus, og faa Aar efter, da Gaarden blev solgt, forflyttedes atter det Hele til Christiansholm, som dengang dannede Sydgrændsen af Orlogsværftet. Ulemperne ved Vedligeholdelsen af Forbindelsen med Byen og Vanskeligheden for Lærerne, især om Vinteren, ved at naae ud til Skolen, førte snart til Erkjendelse af denne Forandrings Uhensigtsmæssighed, og Officeersskolen blev derfor efter nogle faa Aars Forløb henflyttet til den nedlagte Pigeskole i Nyboder, hvor Forandringer og Tilbygninger efterhaanden have været nødvendige for at gjøre Bygningen istand til nogenledes at opfylde sin Bestemmelse. Jeg nærer vedvarende Tvivl om, at dette

omsider skulde være lykkedes; men vist er det, at Bygningens Beliggenhed, indkneben, som den er, paa alle Sider af Huse og Gader, hverken opmuntrer til eller afgiver Plads til de Øvelser eller Lege, der ere af saa stor Vigtighed for Ungdommens kraftige Udvikling.

En Vanskelighed beredtes i min Tid ofte Cadetchefen ved Lofter, som Kong Christian VIII. gav til Fædre, eller hyppigere Mødre, der tiltryglede sig Begunstigelser, som stode i Modsætning til de for Akademiet gjældende Regler. Ofte har jeg selv maattet afslaae Ansøgninger og Bønner fra bekymrede Forældre, naar en Søns Afskedigelse fra Corpset kunde ansees som forestaaende, og flere Gange har jeg havt Anledning til at beundre den Veltalenhed og den Inderlighed, hvormed en Cadet-Moder fremstillede sin Søns Sag for mig. Det kunde skjære mig i Hjertet at modstaae saadanne Bønner, der hyppig indtraf, da Tallet af de paa Grund af manglende Anlæg afskedigede Cadetter under min Virksomhed som Chef gik op til henved en Trediedeel af hele Corpsets Antal. Jeg troer dog herved at have gjort Marinen en Tjeneste, og med inderlig Tilfredshed seer jeg paa mine gamle Dage hen til den Mængde dygtige Officerer, hvis første Uddannelse har været mig anbetroet.

Altid vil jeg med levende Interesse følge disses Skjæbne og deres Virksomhed, og til min sidste Time vil Marinens Hæder og fremtidige Vel være Gjenstand for mine bedste og varmeste Ønsker.

Expeditionen mod Føhr.

Henved Midten af August i 1850 ankrede Corvetten „Flora“ i Listerdyb, og Dagen efter dens Ankomst gik Cadetterne til Høyer for derfra under Lieutenant Gottlieb at befordres videre til Escadren i Østersøen.

Føhr var i Fjendens Vold. Indtagelsen af denne Ø maatte være af Vigtighed, og det blev besluttet, at dette Maal ved ethvert Middel skulde søges opnaaet. Uden Ophold blev der lagt Haand paa Værket.

En stor Vanskelighed frembød det at faae en Mand, der var tilstrækkelig kjendt til at føre dybtgaaende Skibe op ad Smaldybet. Faa Timer efter vor Ankomst blev Iilbud afsendt over Land til Fanø for at hidkalde Krydsbetjent Arentzen, en dansksindet Mand, der i mange Aar havde været ansat paa Krydsfartøiet i Fartrap og i Smaldybet. Aftale blev truffen med Commandeur-Capitain Ellbrecht om Troppernes Indskibning paa „Flora“ og „Geiser“, der førtes af Capitain Wulff; foreløbig Plan blev lagt til disses Landsætning, efter Omstændighederne enten paa

Amrum eller paa Føhr, og jeg antog, at der nu endelig vilde tilbyde sig Leilighed for „Flora" til god Krigstjeneste og gavnlig Virksomhed.

Fjenden, tre Kanonbaade og en Dampbaad stærk, var Herre over Løbene Nord og Vest om Føhr. Enhver Forbindelse med denne Ø, saavel fra Sylt som fra Sydvest-Horn, var saa fuldkommen afspærret, at de mest modsigende Rapporter indløb om, hvorvidt der fandtes nogen fjendtlig Troppestyrke paa Føhr. Da vi desuden vare uvidende om, hvorvidt Eiderbredden var besat, og hvorvidt altsaa Fjenden derfra kunde faae Forstærkning, blev det nødvendigt at haste. Strax Dagen efter vor Ankomst blev „Geiser" sendt til Helgoland for at faae fat paa Skonnerten „Hydra", der var afsendt med Kul fra Kjøbenhavn. Den 14de kom den tilbage og blev den 15de atter afsendt for i det Tilfælde, at „Hydra" ikke endnu skulde være kommen til Helgoland, at søge Kul tilkjøbs paa Øen, da fulde Kulkasser til Beskyttelse for Maskinen vare af største Vigtighed.

Den 16de kom „Geiser" ind til Listerdyb, slæbende paa sin Skonnert. Paa Tilbageveien havde Dampskibet med Lodsen Arentzen ombord været inde ved Smaldybs-Tønderne for at forsikkre sig, at disse laae paa rette Sted. Alt forefandtes i Orden. „Geiser" gik strax iværk med sin Kulforsyning, og Kl. 8 Aften blev det mig meldt, at denne kunde være fuldført næste Dag Kl. 12. Expres blev om Natten afsendt til Commandeur Ellbrecht i Keitum, og, idet Indskibningen maatte rette sig efter Strømmen, blev den fastsat til Kl. 10 næste Formiddag.

Veiret havde hidtil været mageløst smukt, Barometerstanden høi, Varmen i de sidste Dage næsten utaalelig. Den 17de om Morgenen forandredes disse smukke Udsigter. Det begyndte at blæse af Vesten, og Kl. 10, da Tropperne, 200 Mand under Major Hummel, indfandt sig paa List, var Veiret allerede af den Beskaffenhed, at Indskibningen ikke mere var til at tænke paa. 60 Mand forbleve paa List, de Øvrige maatte sendes tilbage til Landsbyerne Kamp og Braderup for at sikkre dem Plads og Forpleining.

Fra den 17de tiltog nu Kulingen, og den 19de blæste det en Storm, der bragte Vandet paa Fastlandet til at stige saa høit, som det i Mands Minde aldrig havde været paa denne Aarstid. Med to Ankere i Bund, Underræer og Fastestænger strøgne, var jeg endda glad ved at holde fast, og om mangt et Forliis var man alt kommen til Kundskab, ligesom end flere vistnok havde fundet Sted i Nattens Løb paa disse øde og flakke Kyster. Mangen kjæk og stolt Sømand, hvis Spor man med Længsel forgjæves vil søge, lukkede her Øinene, og et Skibsnavn, en Galionsfigur, en Skibskiste, dreven ind paa Stranden, vil fortælle sit sørgelige Sagn om Anstrengelser, om Kamp mod Elementerne, om Døden i Havet!

Først om Aftenen den 22de bedagedes Veiret. Signal for Indskibningen var aftalt med Commandeur Ellbrecht, og næste Morgen Kl. 4 fyredes Seilskud. Tropperne mødte og toges ombord; Regnen var imidlertid begyndt at strømme ned, Soldaternes Marsch fra Kamp var bleven forsinket, og Strømmen lagde Hindring iveien for Indskibningen, saa

at vi først Kl. 12 kom let, Dampskibet „Geiser“ forud, slæbende afsted med Corvetten.

Ombord i Dampskibet var der 150 Mand, i Corvetten 50 Mand samt Commandeur Ellbrecht og Justitsraad Nielsen, Landfoged indtil Oprørets Udbrud paa Vesterland-Føhr.

Under Strømme af Regn havde Veiret imidlertid antaget en alt mere og mere truende Beskaffenhed. Vinden fra Vest friskede op, og, før vi naaede Barren, gjorde „Geiser“ Signal: „Lodsen ønsker at vende tilbage.“ Vi gik altsaa rundt, og Kl. 4 om Eftermiddagen ankrede vi atter paa det Sted, hvorfra vi vare gaaede ud.

Denne Dags Aften blev imidlertid deilig. Vinden løiede, og næste Formiddag kom vi atter afsted med al Udsigt til, at Held vilde følge vort Foretagende. I næsten Stille, eller laber sydlig Brise, bugserede „Geiser“ os Syd paa. Mod Aften vare vi nær Smaldybets Indløb, Lodsen Arentzen troede endog at kunne løbe ind; men Mørket faldt paa, og Tanken maatte altsaa opgives. Ordre blev given til Indseiling ved Dagens Anbrud.

Næste Morgen Kl. 4 med meget smukt Veir, en lille Bramseils-Kuling af Vest og uforandret Barometerstand, holdt vi ned imod „Geiser“, der var omtrent en Miil fra os. En Time efter dampede vi afsted med fulde Seil ind imod Smaldybs-Tønderne.

Det begyndte nu at friske lidt, dog bestandig med smukt Veir. Vi besloge Seilene, fik fat paa Seesands-Banken, paa Pellwormer-Taarn og noget efter paa den ydre Tønde. Allerede her gjorde Dampskibet, som slæbte

os, nogle forunderlige Sving Syd efter, som jeg antog hidrørte fra, at man ikke derombord havde seet Tønden, skjøndt denne alt i længere Tid havde været synlig fra Corvetten. Endelig satte vi Cours Sønden om den yderste, blaa Tønde. Den anden Tønde kom tilsyne, den tredie, fjerde, altsaa hele Farvandet op, og med Floden, der satte ind, og en frisk Bramseils-Kuling af Vest-Syd-Vest antog jeg, at enhver Vanskelighed var saagodtsom overvunden, — da begyndte atter de forunderlige Sving, snart gik det Syd i, saa Vester hen, saa Nord-Ost, medens Lodhiverne sang ud for 4 Favne, 3½ Favn, 3 Favne — 2½! Her kom Næstcommanderende, Lieutenant Moe, iilsomt hen til mig paa Bakken, hvor jeg stod, for at varskoe, at der kun var 15 Fod, og spurgte: „Hvad er der at gjøre?" Corvetten stak 14½ Fod, vi havde altsaa kun faa Tommer under Kjølen; men der var Intet at gjøre — aldeles Intet! Atter lød fra Lodhiverne: 15 Fod. — Kun den, der har været i en lignende Stilling, kan forestille sig den krampagtige Anstrengelse, hvorved Ro fremtvinges i det Ydre, medens Sindet er i den heftigste Bevægelse! . . . Tredie Gang: 15 Fod! Knap ti Mennesker af de 200 ombord gjorde sig vel Rede for, hvad der foregik; men Forsynet maatte jeg stole paa, og næst dette paa Wulff og paa den gode Skjæbne, der tidligere under lignende Omstændigheder havde ført mig igjennem. Dampskibet gik an med Kraft Nord hen, Dybden tiltog — den overhængende Fare var for Øieblikket overstaaet!

Her paatrænger sig Betragtningen om en Skibschefs særegne Stilling, naar han af Omstændighederne seer sig

tvungen til at lægge Skibets og Mandskabets Skjæbne i en anden Mands Haand, hos hvem han kun kan have Formodning om Dygtighed, ikke nogen fast Overbeviisning, støttet paa tidligere Kjendskab eller forudgaaet Erfaring. I nærværende Tilfælde var Lodsen, som skulde føre os ind, en Mand, der betragtedes som den Eneste, der kunde gjøre det, da han var i Besiddelse af en ganske ualmindelig Kyndighed og Dygtighed — og dog var han ikke sit Kald voxen. Rolighed og Dømmekraft forlode ham netop i det Øieblik, da Alt kom an paa Sindighed og koldt Overlæg!

Vi stode imidlertid endnu et Stykke Nord eller Nordost hen, til tæt op under den anden Tønde, dog stedse med ustadige Courser; men nu blev der fra Dampskibet viist en Tavle med Ordene: „*le pilote n'est pas sûr de son affaire*"; derefter fulgte Spørgsmaalet: „Hvad befaler Capitainen?" — Det nødtvungne Svar maatte være: „Staa ud!" Et Øieblik efter dreiede Dampskibet udefter, og Øiemedet med den efter saa mange Hindringer indledede Expedition var dermed forspildt.

„Staa ud!" var imidlertid let sagt; men strax viste det sig tvivlsomt, hvorvidt dette lod sig udføre. Floden satte efterhaanden ind med Heftighed, Vinden var frisket op til en lille Mærsseils-Kuling, Dampskibet slæbte os kun igjennem Vandet med en Fart af 2.5 eller 2.8 — omtrent Strømmens Hastighed — og det blev problematisk, hvorvidt det vilde blive istand til at bringe os ud igjennem Snevringen. Lykkedes det ikke, vilde den eneste Udvei

have været at ankre og vente paa Ebben; men neppe mange af os vilde have oplevet Ebbens Komme!

Bramræerne gik ned, Bramstængerne fulgte efter, alt løst Gods gik ned fra Toppene, og det saaes, at Dampskibet fornam Vigtigheden af en usædvanlig og overordentlig Anstrengelse. Det hvæsede og gav sig, altsom den svære Sø efterhaanden begyndte at sætte ind; en sort, tyk Røgsky indhyllede Corvetten og Alt, hvad der i lang Afstand agterud kom i vort Kjølvand, medens den hvide, lette Dampsky fra Damprøret bar Vidne om en uafbrudt og til det Yderste dreven Virksomhed. Vel krøbe vi kun frem, men frem kom vi. Hvert Øieblik lød Spørgsmaalet: „Hvor er den blaa Tønde?“ og bestandig, omend bogstavelig kun favneviis, kom vi den nærmere. Den kom tvers, forbi tvers, og vi kunde nu styre lidt friere, saa at Stagseilene kunde hjælpe til at trække. Saaledes gik det endnu et Par Kvartmiil, og saa kunde endelig Corvetten sætte Seil. Vinden tillod os at styre Nordvest, og snart efter modtog Dampskibet den vistnok høist velkomne Ordre: „Rendez-vous paa Høiden af List“ — „Kast los!“ Vi satte Storseilet, og nu var Maalet kun at arbeide os ud fra Landet, eller rettere fra Grundene, der — som om Alt paa disse Kyster havde sammensvoret sig mod Sømanden — i lange Flak skyde ud fra den øde, nøgne, flade, melancholske Kyst.

Dog atter her maatte der stoles paa Forsynets Bistand! Veiret, der, endnu efterat vi havde sat Seil, nogenlunde vilde have tilladt os at føre Bramseil, antog efterhaanden et truende Udseende, og det blev tydeligt, at det vilde

blæse op til Storm. Vinden tiltog og trak sig til Sydvest; var den bleven et Par Streger vestligere, vilde vi ikke have kunnet klare Hornums-Grundene. Gamle „Flora" maatte holde for; det blev nu dens Tour at knage, vride og give sig. Igjennem den bestandig sværere og sværere Sø, med læ Reling sølende i Vandet, maatte den forceres udefter, bestandig med den Tanke for Øie: „Hvis Vinden gaaer Vest!" . . . . dog Tanken er for uhyggelig til, at jeg videre vil forfølge den!

Tre Gange blev der varskoet for Drivtømmer, rimeligviis af Skibe, forliste i forrige Storm. Det saae ud, da vi i tæt Afstand kom forbi, som et Spiir eller Toppen af en Mast, Nedgangen til en Kahyt, Stumper af et Fartøi, — uhyggelige Varsler under en saa kneben, saa forceret Seilads!

„Foremærsseil skjører!" hed det tre Gange, og hver Gang maatte eet Reb til tages i Mærsseilet. „Krydsseilet skjører!" hed det kort derpaa, og atter maatte Krydsseilet rebes. Saa fløi Fokkestagseil væk, saa sprang Storemærseskjøde. Nei, til saadan Seilads duer gammelt Gods saavist ikke, og nærmest til Cadetskibs-Seilads blev „Flora" jo udrustet fra Værftet.

Klokken 8 om Aftenen maatte Foremærsseil og Krydsseil beslaaes. Underseilene vare rebede, Lugerne skalkede, Søen bestandig i Tiltagen. Endelig Kl. 11 havde vi 20 Favnes Dybde, og som Skibschefen i Marryat's Roman efter at have klaret Klippen fra sig gaaer ned i sin Kahyt for at takke Forsynet for naadig Bistand,

saaledes sov jeg ind med Skjønsomhed i Sindet for overstanden Fare for mig og Mine!

Jeg kom dog ikke ned i min Kahyt, som jeg havde overladt Commandeur Eilbrecht, men derimod i et Rum agter, hvor jeg havde ladet ophænge en Køie for den korte Tid, som Expeditionen var beregnet at ville medtage. Hvilken Uhyggelighed! Den skalkede Luge maatte spigres los, for at jeg kunde slippe ned; Længden til at strække Køien var ikke tilstrækkelig, og den maatte hænges tverskibs; lige over Fødderne lækkede det, og en stor, sort Vandplet paa Tæppe og Lagen gjorde det halvvaade Leie endnu mindre tillokkende; intet Sted til at hænge Klæder op, Støvler og Tøfler i vild Dands ved hver Overhaling; Geværer, der klirrede, Døre, der sloge, Ratlinen, der peb; — nei, Marryat's Capitain var dog vistnok i denne Retning langt bedre faren.

Tilkøis kom jeg imidlertid og faldt ogsaa virkelig i Søvn, skjøndt jeg tilstaaer, at jeg betragter det som en Mærkværdighed. Under denne Halvsøvn gik nu efterhaanden Dagens Begivenheder i forvirret Blanding rundt i min Tanke. Det forekom mig, at vi styrede afsted med Dampskibet; voldsom Flod satte os ind, og med svær Sø og haard Kuling fandt vi os midt inde imellem Smaldybs-Tønderne. Med den heftige Flod og Sø var det øiensynligt, at Corvetten ved det mindste Stød maatte blive hængende og ansees for tabt, — da kom Lieutenant Moe og varskoede: 15 Fod! Hjertet kom mig i Halsen — atter 15 Fod! — I samme Nu, Bump! et heftigt Stød. — Jeg troer jeg sprang en Alen op fra Køien, — det var denne,

der havde tørnet op imod Mesansmasten ved en svær Nedduvning under Skibets ualmindelig haarde Bevægelse.

Den 25de: Storm, den 26de og 27de ligeledes, og saa fremdeles. Man bliver træt af det Gode, hvormeget lettere da af uafbrudt ondt Veir! Og et saadant Veir! Sjelden Andet til end klodsrebet Storemærsseil og Stormstagseil; Sø langt sværere, end jeg nogensinde har seet i Nordsøen; skalkede Luger, udslidte Seil, som man hvert Øieblik maatte frygte skulde blæse ud af Ligene, og endelig staaende Gods, der ikke var sat siden 1848. Vanterne dinglede, Vaterstagene sloge Kryds over hinanden, og til end større Uhygge havde vi faaet et Varpanker hen agter til Brug ved vor Fart op ad Smaldybet; hvert Øieblik opstod den Tanke at kappe Trossen og lade det gaae overbord, naar en svær Overhaling eller en Sø bragte det til at tørne mod Skibet.

Og saa de 50 Soldater, vi havde ombord! Jeg ynkedes over de stakkels Folk! De vare gjennemblødte af Regn, da vi fik dem ombord, og kom derefter ikke af Klæderne i al den Tid, de forbleve i Skibet! Halvdøde af Søsyge, stablede sammen i Cadetlukafet, med halvt eller heelt tilskalket Luge, færdige at kvæles af Mangel paa sund og tør Luft, tabte de dog ikke Modet. Saasnart det løiede lidt, hørte man En eller Anden synge op, en ægte Bondesang af dem, der varer i Timeviis, gaaende paa den egen bekjendte, eensformige Melodi, — og da de saa endelig kom nær Land, var al Tanke om Lidelse forbi! — Det er dog et godt og et flinkt Folk, det danske, og disse Aars Tilskikkelser have aabnet

Øinene for alt det Gode, for den sunde Kjerne, som boer hos Folket, og som er lyst i Kuld og Kjøn ved Udtrykket „den tappre Landsoldat“.

Og Commandeur Ellbrecht? — Ja, hans Stilling var dog egentlig den mærkeligste! Høiestcommanderende paa Øerne, tumlende omkring midt ude i Nordsøen, afskaaren fra al Forbindelse med Land og Dag for Dag berøvet Udsigten til at naae tilbage til sit Hovedkvarteer! Angreb kunde være skeet, Øerne kunde være besatte af Fjenden, uden at han, den Commanderende, havde Anelse derom, og ved sin Tilbagekomst til List kunde han befinde sig i fjendtligt Land, uden engang at vide, i hvilken Retning han skulde søge den ham underlagte Styrke!

En saa uhyggelig Tanke maatte forøge Uhyggeligheden ved den hele Stilling. Soldaterne kunde jo for Alvor blive syge; flere Folk af Mandskabet laae allerede tilkøis som Følge af Skade, der var dem tilføiet ved at tumles om i Overhalingerne, — og saa jeg selv, uden Kahyt eller blivende Opholdsted, vaad om Natten, vaad om Dagen, i piinlig Uvished om, naar Alt dette skulde faae Ende, til Slutning uden Messeproviant og ude af Stand til at sørge for mine Gjæster, som jeg kunde have ønsket. Nei, har jeg tilbragt uhyggelige Dage ombord, saa var det hine otte Dage, i hvilke vi flakkede om paa Høiden af List, afskaarne af Brændingen paa Barren fra at staae ind i Havn.

Endelig den 30te klarede det lidt. Det blev ikke godt Veir, nei langtfra, men Kulingen blev dog „handelig“, og den tætte Taage eller Regn fra Vesten ind-

skrænkede sig til Byger med Mellemrum af godt Veir. Vi stode paa. Søen var bestandig svær; men Barren naaede vi med høieste Vande. Vi kom over, og Kl. 5 Eftermiddag ankrede vi i Listerdyb.

Den paafølgende Dag opdagede vi, at Toppen af Stormasten var knækket tæt oppe under Langsalingerne!

Ved List laae Dampskibet „Geiser" og Skonnerten „Hydra". Sidstnævnte havde under Stormen faaet fem Opstandere knækkede paa den ene Side. Ved Synet af Dampskibet væltedes en svær Byrde fra mit Sind; thi der kunde vel være Anledning til Uro for det efter vor Skilsmisse udenfor Smaldyb. Chefen meldte mig, at hans agterste 60-pundige Kanon var slingret overbord Natten imellem den 25de og 26de, faa Timer efter, at vi vare staaede ud fra Smaldybet. I og for sig var dette Tab beklageligt, men blev det i endnu høiere Grad under disse Omstændigheder, da „Geiser"s Bistand vilde være uundværlig ved ethvert videre Foretagende. Jeg trøstede mig imidlertid ved Tanken om, hvor langt værre det kunde have været, og med inderlig Glæde saae jeg den hele mig anbetroede Styrke i god Behold.

Saaledes endte denne Expedition imod Føhr. Dampskibet fik Ordre fra Ministeriet til at gaae til Agger efter Kanonbaade. — At gjøre Forsøg paa igjen med Corvetten at gaae ind i Smaldybet med den samme Lods som tidligere vilde have været uforsvarligt, — men nogen anden kunde ikke skaffes tilveie.

Ved mit første Forslag om denne Expedition skrev Ellbrecht: „Det er et gjørligt, men det er et dristigt Foretagende.“ Jeg betragtede det som ærefuldt og nyttigt, og ingen Forsigtighed, ingen Omsorg blev sparet for at sikkre det et heldigt Udfald. Elementerne vare os imod! Fra den 17de til den 30te August concentreredes 2 Skibes og 200 Mand Landtroppers Bestræbelser paa dette Foretagendes Fremme, og Resultatet blev — Intet!

At Stormen den 19de noget har forrykket Smaldybs-Tønderne, maa jeg ansee for afgjort; men burde ikke for en Lods 11 Aars Erfaring i dette Farvand for en stor Deel have kunnet raade Bod herpaa?

Jeg vilde have sat min Ære i under Krigens Løb dog at knytte mit Navn til eet Foretagende, der kunde staae som et selvstændigt Hele. Forsynet negtede mig denne Tilfredsstillelse; men om det tilsigtede Maal end ikke blev naaet, glæder jeg mig dog over Forsøget, da det godtgjør, at ikke Iver eller Lyst, men alene hensigtssvarende Midler have manglet for at sikkre vore Vaaben Fremgang paa Slesvigs Vestkyst.

Mit Ministerliv.

Da jeg den 26de November 1850 overtog Marineministeriets Portefeuille, var Krigen endnu ikke tilendebragt. Seiren ved Isted havde vel sat os i Besiddelse af den største Deel af Slesvig, men enkelte Dele af Landet vare endnu i Fjendens Vold. Eideren dannede en Linie, som vi ikke turde overskride; Rendsborg truede vor hele Stilling, og den sig nærmende Vinter stillede os dertil under de ufordeelagtigste Vilkaar, idet Angreb fra vor Side ikke kunde forbedre vor Sag, medens Isen i Bugter og Sunde vilde lette Fjendens Bevægelser og udsætte os for en Kamp, hvis heldige Udfald for Oprørerne endnu kunde faae væsentlig Indflydelse paa den endelige Afgjørelse.

Drøftelsen af denne vor Stilling og af de øvrige daværende Forhold ligger imidlertid udenfor Øiemedet med nærværende Fremstilling. Dens Hensigt er udelukkende at gjøre Rede for de ledende Principer, som ved Marinens indre Bestyrelse toges tilfølge under min Administration. Muligviis vil en saadan Oversigt i sin Tid kunne have

Interesse; den vil i ethvert Tilfælde tjene til at berigtige enkelte vrange Meninger, til at udpege den indre Forbindelse, i hvilken Bestyrelsens Handlinger stode til hinanden, og endelig til at paavise Virkningen af det ydre Tryk, der ikke alene maatte hemme Marinens daværende Udvikling, men som desværre endnu længe vil tynge paa Søværnets Fremtid.

Da jeg traadte ind i Ministeriet, havde Rigsdagen alt været samlet siden Begyndelsen af October. Finantsloven skulde til Forhandling, og kun paa Grund af Ministerskiftet udsattes Discussionen om Søetatens Budget i nogen Tid. Finantscomiteens Underudvalg (Tscherning, Lunde og Rée) samledes i December med mig i Ministeriet for at modtage Oplysninger, og havde jeg ikke vidst, hvorledes Thingets Stemning var ligeoverfor Marinen, vilde Beskaffenheden af de Forslag, der fremførtes, og den Form, de iklædtes, have givet mig en klar Forestilling derom. Marinen var decideret upopulair! Det var naturligviis Indskrænkninger i Marinens Budget, som vare Hovedgjenstanden for Forhandlingerne, og disse Indskrænkninger meente man at kunne naae ved Formindskelse af Nybygnings- og Vedligeholdelses-Udgifterne, ved Afskaffelse af Linieskibe, ved Ophævelse af Admiralsclassen, ved Inddragelse af Ordonnantsgodtgjørelser og Tillæg, kort ved de samme Midler, som allerede det foregaaende Aar vare blevne antydede under Forhandlingerne i Thinget. En høi Grad af Animositet gjorde sig dertil gjældende imod Søcadetakademiet, og endelig var Nyboders Mandskab, der betegnedes som trælbundet, Gjenstand

for Underudvalgets alvorligste Bekymringer. Medens man i alle andre Retninger vilde skjære bort, forsvaredes med Varme den Tanke, der siden kom til Thingets Afgjørelse, at 25,000 Rd. skulde tilstaaes Nyboders Befolkning som Alderstillæg, og skjøndt det af Ministeriet ligesom de foregaaende Aar blev udtalt, at det var paatænkt, saasnart Krigen var tilendebragt, at løsne flere af de Baand, der hidtil havde bundet Søetatens Mandskab til Tjenesten, var det indlysende, at Mandskabets Stilling var et Emne, der saavel af Nyboders folkesindede Repræsentant som af Bondevennernes Førere vilde blive benyttet til heftige Angreb mod Bestyrelsen.

Udvalgets Indstilling og Forhandlingerne i Thinget foreligge i Rigsdagstidenden. Man gik saa vidt i Forslagene til Indskrænkninger, at man foreslog Negtelsen af 17,000 Rd. til et Kjedelværksted, der var blevet uundværligt. Hovedresultatet af Udvalgets Raadslagninger udtaltes i følgende Ord:

„Efter at have overveiet alle forhaandenværende Omstændigheder er Udvalget kommet til den Beslutning at foreslaae Thinget at fastsætte en Sum af een Million Rigsbankdaler som den Grændse, indenfor hvilken fremtidige Bevillinger til Søvæbningen maa søges holdte, dog saaledes, at heri indbefattes saavel de Bestyrelsesgrene, der i de sidste Aar andetstedsfra ere overførte under Marineministeriet, som de ordinaire Udgifter til Opmuddringsvæsenet og Kjøbenhavns Defension og endelig samtlige Udgifter til Flaadens Vedligeholdelse.“

Hine Udgifter, der overførtes paa Søetaten, androge c. 120,000 Rd. Det blev altsaa forlangt, at Marinen skulde indskrænke Udgiften til selve Søværnet til 880,000 Rd., og uagtet Ministeriets Udtalelse om, hvor lidet hensigtsmæssigt det vilde være nu at fastsætte en Norm for Marinen, medens man ikke engang var paa det Rene med Rigets Omfang, blev Udvalgets Forslag billiget med en Majoritet af 67 Stemmer imod 9.

Det var vel ikke Marinens øieblikkelige Stilling, som herved blev angreben; hvad der negtedes som ordinair Udgift, tilstodes extraordinairt for det løbende Aar; men det var Fremtiden, som blev truet. Med et Materiel af en given Størrelse, med Værfter og Anlæg af en given Udstrækning, med et Personel, afpasset efter disse Forhold, og hvis Ret og Stilling man ikke letsindig kunde træde under Fødder, maatte en Indskrænkning som den af Folkethinget forlangte føre til total Forstyrrelse og Omvæltning. Den Betryggelse, Staten søger i sit Søværn, maatte lammes, saalænge ikke et nyt System, afpasset efter de Fordringer, der stilledes til Marinen, kunde gjennemføres — og det var saagodtsom midt under en Krig, at Folkethinget gav sit Bifald til denne Omvæltning! Ingen Administration kunde uden at svigte sin Pligt underkaste sig denne Beslutnings Consekventser; og det maatte tillige være indlysende, at man maatte sikkre Søværnet imod enhver voldsom Indgriben ved at fastholde som Hovedbetingelsen for enhver Forandring, at Marinens Behov baseredes paa faste, bestemte Talstørrelser, der kunde stilles overfor Enkeltmands Skjøn og derved forhindre, at

Partihensyn eller forbigaaende Stemninger fik en afgjørende Indflydelse.

Medens Marinens Existents angrebes i det Thing, der altid vil have den overveiende Indflydelse paa Pengebevillinger, blev Søetaten i en anden Retning truet af Indskrækninger, der for Ministeren personlig maatte være saameget ubehageligere, som de angik baade det ældre Mandskabs Velvære og Officerernes velbegrundede Rettigheder. Krigen havde ført til den Erkjendelse, at det var nødvendigt i Hæren at indføre bestemte Regler for Underclassernes Pensionering, hvilket alt forlængst havde fundet Sted i Marinen. At Armeen og Marinen her maatte stilles lige, var øiensynligt; men, da Staten ikke besad Midler til at stille Landværnet saa fordeelagtigt, som Søværnet hidtil havde staaet, blev Følgen, at Marinens fremtidige Pensionister fik ringere Kaar end tidligere.

Blandt de Fonds, af hvilke Underclassernes Pensionering og Invalidernes Forsørgelse tildeels skulde bestrides, fandtes opførte saavel Søkvæsthusets som Søetatens militaire Pensionskasses Midler. Forslaget var allerede trykt, da jeg kaldtes til Minister, den endelige Discussion i Statsraadet var allerede vidt fremmet, og Forhandlingerne havde antaget en saa ubehagelig Charakteer, at jeg altid har staaet i den Formening, at Irmingers Anstrengelser for netop da at træde ud af Ministeriet hidrørte fra Uhyggen ved at skulle samtykke i Noget, der maatte ansees som et væsentligt Tab for den Stand, hvis Tarv det først og fremmest er Marineministerens Pligt at paasee.

Discussionerne herom høre til de ubehageligste af de mange piinlige Forhandlinger, hvori jeg har taget Deel i Statsraadet. Jeg fik Wiborg kaldt op til Forstærkning. Med Søkvæsthusets Fundats i Haanden lyste han den deri udtalte Forbandelse over hver den, som med vanhellig Haand greb ind i Kvæsthusets Kasse. Denne Forbandelses Ord havde i 1841 holdt Kong Christian VIII. tilbage; men Verden var gaaet meget frem siden den Tid, og Sponneck skyede hverken Gud eller Fanden. Da hændte det sig, at Sponneck afreiste til Berlin og Wien med Notabel-Projectet. Øieblikket antog jeg for gunstigt til et sidste Forsøg; jeg fremhævede paany, hvor uretfærdigt det vilde være at bemægtige sig den militaire Pensionskasses Fond, hvis Midler tildeels maatte betragtes som privat Eiendom; jeg fik Majoriteten over paa min Side. Bang, der havde overtaget Sponnecks Partes, protesterede paa dennes Vegne; Sagens Fremlæggelse kunde imidlertid ikke udsættes; Bangs Protest gik ind i Statsraads-Protocollen; men Loven blev i Overeensstemmelse med Majoritetens Votum indbragt i Thinget, og den militaire Pensionskasses Midler vare foreløbig reddede.

Pensionisternes Stilling var desuden allerede tidligere bleven forbedret ved, at Pension efter Bestemmelserne af 1842 blev tilsikkret Enhver af Holmens Stok, der ved Lovens Udstedelse havde tjent i 20 Aar. Assimilationen imellem de forskjellige Classer blev gjort fordeelagtigere for Søetaten end for Landetaten, og jeg troer, jeg tør sige, at denne Lov, der fra først af stillede sig saa truende

overfor Mandskabet, senere vedtoges i Rigsdagen uden at krænke Søetatens Interesser paa nogen følelig Maade. For Armeen var denne Lov ikke alene en Retfærdighedshandling, men en Pligt.

Disse vare de Auspicier, under hvilke jeg med Hensyn til Marinens Penge-Administration traadte ind i Regjeringen. Med Hensyn til min Stilling ligeoverfor Kammerater og Venner i Etaten blev Forholdet idetmindste ligesaa ugunstigt. Der stilledes Fordringer, som ikke kunde skee Fyldest. Man troede, at man under en forholdsviis yngre Officeers Bestyrelse kunde tillade sig Skridt, som nødvendigviis maatte give Anledning til Paatale fra Ministerens Side. Dette blev derefter af den Paagjældende opfattet som en personlig Fornærmelse, og fra at have været mine fortrolige Venner overgik den større Deel af mine nærmeste Kammerater til at blive mine bittre og ivrige Modstandere. Enkelte tidligere Uvenner stode som onde Aander, der gjorde deres Indflydelse gjældende, og jeg maatte opleve den Sorg, at mine intimeste Venner i Etaten svigtede mig.

Dog, dette Emne og dets Enkeltheder ere af en saa personlig Beskaffenhed, at jeg ikke længere vil dvæle ved det. I Modsætning dertil var det mig en Tilfredsstillelse strax ved min Overtagelse af Ministeriet at modtage en Deputation fra Nyboder, der paa Folkenes Vegne udtalte deres Tiltro og Hengivenhed. Mandskabet havde imidlertid altfor længe været paavirket af Mænd, der af egoistiske Hensyn udbredte Misnøie og Utilfredshed, til at det kunde blive muligt med Eet at dæmpe den

opløsende og sørgelige Aand, der lige siden Lundes Valg til Rigsdagen i 1849 mere og mere havde gjort sin fordærvelige Indflydelse gjældende. Efter tidligere at have været Sædet for en tilfreds og velsindet Befolkning var Nyboder nu sunken ned til at blive en Tumleplads for Had, Misnøie og Misundelse. — Den Stemning, der udgik fra Folkethinget, var ikke opmuntrende; det stillede sig ligefrem fjendtligt overfor Søforsvaret, der stod tilbage for Hæren i glimrende Virksomhed, og Folkestemningen var desuden trykket af den ulykkelige Eckernförde-Begivenhed, som havde vakt Misbilligelse og Utilfredshed. Under disse Forhold var det, at jeg begyndte min Ministervirksomhed! De vare saavist ikke tilfredsstillende, hverken for Marinens eller for mit eget Vedkommende.

Budgettet blev voteret i Folkethinget den 3die Februar. Til ordinaire Udgifter bevilgedes een Million, Fyr- og Muddervæsen derunder indbefattede; til extraordinaire Udgifter 324,000 Rd., iberegnet 150,000 Rd. som overordentlig Udgift til Flaadens Istandsættelse. Landsthinget sluttede sig hertil, og paa denne Basis blev det nu Bestyrelsens Pligt at bygge.

Marinen har egentlig aldrig havt nogen klar Idee om sin Stilling; den har ikke engang følt nogen Interesse for at sætte sig ind i Forholdene ved at benytte de Kilder, som den nyere Udvikling har givet en saa let Adgang til; den er forbleven eensidig, knyttet til ældre Anskuelser, og i sin constitutionelle Opfattelse er den ikke kommen synderlig bort fra de Ideer, der herskede i det gamle Admiralitet med dets bureaukratiske Former. Der var

vistnok ikke ret Mange, som gjorde sig Rede for den Omvæltning, et Budget paa 880,000 Rd. maatte føre med sig, saavel i Retning af Personellets Stilling som af Materiellets Omfang, og medens de Faa, der opfattede dette, indskrænkede sig til at udtale, at en saadan Reduction vilde være en Umulighed, var der neppe Nogen, eller i det Høieste kun Enkelte, der gjorde sig det klart, at Ministeren — ialfald foreløbig — maatte være bunden af dette Votum, og satte sig ind i hans deraf følgende vanskelige Stilling.

Det er en Selvfølge, at Bestyrelsen maatte nære den Overbeviisning, at en saa stor Indskrænkning i sine Følger maatte blive faretruende for Landets Sikkerhed; men dette maatte klart bevises, hvis man vilde gjøre sig Haab om, at Nationalbevidstheden og Folkerepræsentationen skulde gaae ind paa en forandret Anskuelse. Tilveiebringelsen af et saadant Beviis maatte altsaa blive en af Hovedopgaverne for Bestyrelsens Virksomhed.

Grundvolden, hvorpaa et saadant Beviis kunde bygges, maatte være en klar Opfattelse angaaende den Flaadestyrke, som maatte ansees nødvendig for Danmark. Var man først kommen paa det Rene hermed, vilde der kunne skabes en systematisk Ordning og derigjennem tilveiebringes en Fasthed, der netop i et Øieblik, hvor Alt syntes at gaae sin Opløsning imøde, maatte betragtes som en Nødvendighed for Marinens fremtidige Udvikling.

Men et Forslag, der kunde samle de forskjellige Meninger om Søværnets Sammensætning, kunde ikke udgaae fra Enkeltmand, men maatte udarbeides af en Sam-

ling Mænd, der repræsenterede Marinens Intelligents og derfor maatte nyde Agtelse og Anerkjendelse i vide Kredse. Zahrtmann, Bille, Secher, E. Suenson, N. Tuxen og O. Suenson beordredes til at sammentræde under Ministerens Forsæde, og Resultatet af Forhandlingerne blev den Basis, hvorpaa den senere forelagte Lov om Flaadens Sammensætning blev bygget.

Denne Commissions Forhandlinger, der sluttedes den 17de April, vare hverken saa interessante eller saa righoldige, som man efter Emnets Beskaffenhed kunde have havt Grund til at vente. Den af Marineministeriets Secretair Lieutenant P. Schultz førte Protocol afgiver et slaaende Beviis herfor. Tanken om Skruens udvidede Anvendelse medførte hos os ligesom i andre Lande en Usikkerhed, der gjorde, at man paa dette Tidspunct kun med Vanskelighed kunde udtale nogen bestemt Mening om Spørgsmaalet, der kun var kommet frem som Følge af en bydende Nødvendighed. Det Resultat, man kom til, var en Flaadestyrke paa 6 Seilfregatter, 2 Dampfregatter paa 400 Hestes Kraft, 4 Dampcorvetter paa 260, 3 Seilcorvetter, 4 Brigger, 4 mindre Seilfartøier, 4 Hjuldampskibe paa 100—200 Hestes Kraft og 7 Divisioner Kanonbaade og Joller. I Forbindelse hermed blev det fremhævet, at man ikke kunde opnaae en tilstrækkelig Betryggelse ved denne Styrke, der var bygget paa en bestemt begrændset aarlig Sum, og at Materiellet derfor maatte forøges med et passende Antal Linieskibe, i det Mindste fire. Bille indgav et dissentierende Votum, idet han betragtede 6 Linieskibe som Minimum og erklærede,

at, kunde dette ikke naaes, maatte vi hellere gaae over til slet Intet!

Et paa Grundlag af Commissionens Betænkning udarbeidet Forslag indbragtes for Statsraadet, ledsaget af en Udvikling af de politiske og pecuniaire Forhold, som herved maatte komme i Betragtning. En Oversigt over et i Henhold dertil forandret Budget for Marinen medfulgte. Til Nybygning, Vedligeholdelse osv. var der herpaa opført 700,000 Rd., til aarlige Udrustninger 60,000 Rd. og til uforudsete Udgifter 25,000 Rd., saa at Marinens aarlige Budget efter denne Plan vilde andrage 1½ Million, hvoraf dog 100,000 Rd. atter vilde indvindes ved Realisationer og Besparelser.

Denne for Marinen saa vigtige Sag foretoges i Statsraadet den 27de Mai 1851. Efter Discussionen, under hvilken endog Finantsministeren yttrede sin Billigelse, blev Planen eenstemmig antagen.

Dette blev altsaa Udgangspunctet for Ministeriets Virksomhed og Grundlaget for Budgettet 1852—53. Vel reiste der sig senere, da Fibiger indtraadte som Krigsminister, en heftig Opposition fra dennes Side imod den antagne Plan. Den Paastand, at smaa Dampskibe, armerede med eet eller to Stykker svært Skyts, skulde være et sikkrere og hensigtsmæssigere Værn for Danmark end større Skibe, dukkede igjen op, og under 30te September indbragte han et skriftligt Angreb imod de af Marineministeren fremsatte Hovedpuncter. Dette havde imidlertid kun til Følge, at jeg indsendte en Gjendrivelse, der circulerede blandt Statsraadets Medlemmer, og ved

Sagens senere Foretagelse havde Fibiger den Sorg at staae alene, medens samtlige øvrige Ministre vedbleve at fastholde det Standpunct, de havde indtaget den 27de Mai.

Man blev nu istand til at arbeide videre. Marinens forskjellige Livsspørgsmaal, især Nybygningsplanen og Styrken af Marinens Personel, kunde nu ligefrem baseres paa den vedtagne Bestemmelse og slaaes fast, under Forudsætning af, at Udgangspunctet ikke blev rokket af Rigsdagen.

For at imødegaae de Vanskeligheder, som man kunde forudsee, at der ville blive reist fra denne Side, var det nødvendigt at lægge en fuldstændig ny Plan for Budgettets Udarbeidelse. Baseringen af dette paa et Procentsystem, der maatte staae fast, saalænge hine Procenters Rigtighed ikke kunde modbevises, forekom mig at frembyde væsentlige Fordele. Netop under vore vaklende Forhold maatte en saadan systematisk Klarhed blive af høieste Betydning, og jeg regner det for en af de store Tilfredsstillelser, jeg har havt som Minister, at Wiborg, da jeg udviklede denne Tanke og dens forventede Indflydelse paa Marinens Stilling for ham, udtalte — trods sin Vedhængen ved gamle bureaukratiske Former og sin Kjærlighed til den af ham selv indførte Budget-Affattelse — at denne Idee var den sindrigste, der nogensinde under hans mangeaarige Virksomhed var bragt frem af Nogen, der stod udenfor det virkelige Administrationsfag. Naturligviis blev der strax taget fat paa de betydelige Forarbeider, til hvilke en saa omfattende Forandring maatte

støtte sig, og det er væsentlig denne Omordning, som man maa tilskrive den gunstige Stilling, Marinen fik ved næste Budgetbehandling i Rigsdagen. Skjøndt man ikke i deres fulde Udstrækning gik ind paa de Nybygninger, der krævedes til Flaadens Completering, og skjøndt endogsaa selve Bestemmelsen om Flaadestyrken blev frafalden af et kommende Ministerium, saa gjorde dog denne Lov sin Nytte, idet Marinen istedetfor de 880,000 Rd. til ordinaire Udgifter, som man vilde indskrænke sig til det forrige Aar, for 1852—53 fik tilstaaet til ordinaire Fornødenheder en Sum af 1,325,000 Rdl. Sammenlignet med de sidste 20 Aar før Krigen oversteg denne Sum med 200,000 til 250,000 Rd., hvad der i hine Aar var blevet forbrugt, selv afseet fra Udbyttet af Realisationer og Besparelser, hvis Indflyden i Statskassen det stod udenfor Ministeriets Magt at modsætte sig.

I Forbindelse hermed blev et forandret System grundlagt med Hensyn til Mandskabets Stilling i Tjenesten. I tidligere Tid havde en Præmie været udsat i Form af Gage og andre Fordele for Anbringelse af Mandskabets Sønner i Nyboders Skoler. Vare de først der, saa vare de bundne til Tjenesten indtil en ældre Alder; de fandt da deres Regning ved at blive staaende blandt Holmens Stok og overgik endelig til Pensionister, saa at Staten dem selv ubevidst bemægtigede sig dem fra deres 7de eller 8de Aar indtil deres Død. At dette System under tidligere Forhold ikke var blottet for Fordele, skal jeg villigt anerkjende; at Folkene i enhver Retning vare Gjenstand for Bestyrelsens Omhu, er lige saa uimodsigeligt;

men, altsom en større Selvstændighedsfølelse gjorde sig gjældende ogsaa blandt de lavere Classer, maatte Trykket af de Baand, som vare uadskillelige fra hine Forhold, føles med større Styrke, og det var derfor let ved en ildesindet Paavirkning at skabe en Misfornøielsens Aand, der bragte mangen Uindviet, ja selve Befolkningen i Nyboder, til at antage, at de vare høist uheldigt stillede i Sammenligning med andre arbeidende Classer. Det udtaltes i Rigsdagen, at denne Deel af Krigsmagten var „trælbunden“; den ringe Betaling i Penge blev paaberaabt som Beviis for Ubillighed fra Bestyrelsens Side, og dette i Forbindelse med enkelte mangelfulde Bestemmelser, som endnu klæbede ved disse Forhold, havde efterhaanden hidført en Stilling, som det maatte være Administrationens Pligt at klare.

Grundtanken i det forandrede System, der indførtes, var, at hver Nyboders Mand havde Ret til Skolegang for sine Børn. Skolepengene bleve altsaa en Deel af Faderens Løn, uden at der paalagdes Sønnen nogensomhelst Forpligtelse. Indtrædelse i „Kongens Tjeneste“ stod Enhver frit, dog saaledes, at Capitulationer ikke kunde indgaaes for ringere end tre Aar. Administrationen blev herved sat istand til at fjerne de daarlige Subjecter, der hidtil som en Kræftskade havde tynget paa Tjenesten. Mundering og een Portion Kost tilstodes hver Mand, desuden Huus til Heelbefarne og Høierestaaende, og, idet samtlige øvrige Sportler — saasom Spaaner, Brændsel, Frihed hver 13de Dag og andre Frugter af forældet Misbrug — bleve inddragne og godtgjorte Mandskabet i

Penge, vandtes for dette en fastere og høiere Pengeløn, der i Forbindelse med nogle yderligere Tillæg tilveiebragte en Stilling, der kunde sikkre Tjenesten den nødvendige Tilgang, selv forudsat, at en betydelig Deel af det i fast Tjeneste ansatte Mandskab vilde søge Afsked. Det blev dertil tilladt enhver Mand at vælge imellem Kostportionen in natura og Godtgjørelse i Penge efter Proviantens fulde og virkelige Priis for Statskassen; der blev fastsat Bødebestemmelser for Udeblivelse fra Værftet, for at give for sildigt Møde m. M., medens den endelige Afgjørelse af mange andre Spørgsmaal gjordes til Gjenstand for Overveielse af en Commission, hvis Arbeider imidlertid gjorde meget ringe Fremgang.

De trufne Bestemmelser bleve et kraftigt Middel til at bringe Utilfredsheden i Nyboder til at forstumme, idet Veien aabnedes for enhver Misfornøiet til at træde ud af Tjenesten. Ikkedestomindre havde deres Indførelse været forbunden med ikke ringe Betænkelighed, og denne gik endog saa vidt, at Bang i Statsraadet ligefrem protesterede imod en saa „letfærdig Idees Gjennemførelse, ved hvilken den faste Stok, denne nedarvede Institution, vilde blive opløst". Som Følge af den da herskende Stemning i Nyboder forestillede man sig nemlig, at, naar først Baandet, der bandt det faste Mandskab til Tjenesten, blev løst, vilde Alle gaae og Ingen uden Pensionister blive tilbage. Min gode Tro til Befolkningens Kjerne viste sig imidlertid ogsaa her at være velbegrundet; thi da der i April 1851 blev givet Tilbud om Afsked til Enhver, der vilde fjerne sig, meldte der sig kun 9, siger ni Mand,

med Begjæring om at udtræde. Næste Aar, April 1852, meldte sig kun, saavidt jeg erindrer, 21, og saavel den omtalte Frygt som den i Rigsdagen atter og atter fremsatte Paastand om, at Nyboders Befolkning kun med Utaalmodighed bar det den paalagte Aag, viste sig saaledes at være blottede for al Grund. Det Samme blev Tilfældet med Angrebene paa Proviantgaarden. Ikke alene i Rigsdagen, men selv i Marinen, antoges det, at denne vigtige Institution maatte gaae ind, naar først Enhver uden Indskrænkning kunde faae Penge istedetfor Kost. Resultatet viste imidlertid, at Wiborg og Proviantgaardens Forvalter Nyland havde Ret, da de saa at sige gik i Borgen for, at dette ikke vilde blive Tilfældet. I første Øieblik gaves der vel Endeel, som ikke kunde modstaae Fristelsen af at faae Raadighed over det større Beløb i Penge, som Afkald paa Kosten førte med sig; men dette var dog kun forbigaaende. I Februar 1853 var det Antal Kostportioner, som uddeeltes, 1300, et Antal, der fuldkommen sikkrede Proviantgaardens fortsatte Virksomhed.

Uden nogensomhelst Rystelse og uden nogen betænkelig Ulempe for Kongens Tjeneste tilveiebragtes der saaledes en Overgang, der ikke blot sikkrede Nyboders Befolkning en bedre og selvstændigere Tilværelse, men tillige opfyldte de Retfærdighedskrav, som Holmens Folk i Lighed med alle andre Borgere havde Ret til at stille, og som desuden fjernede enhver grundet Anledning til Misnøie og Had, idet enhver Mand kun ved frit Valg optoges blandt Holmens Folk og havde Frihed til efter den paatagne Forpligtelses Udløb at søge sit Brød i en hvilken-

somhelst anden Stilling, han maatte betragte som fordeelagtigere.

For samtidig noget at forbedre Mandskabets Stilling, naar det udcommanderedes, blev der udarbeidet et Reglement, hvorved der normeredes et Tillæg for dem blandt det farende Mandskab, der gjorde Tjeneste som Kanoncommandeurer, Skamfilingsgaster eller i lignende betroede Poster. Dette Reglement blev tilstillet Constructions-Commissionen til Behandling; men, da Rigsdagens Beslutning ikke kunde blive uden Indflydelse paa det, blev Gjennemførelsen opsat, indtil Budgettet var vedtaget. Det bragtes for Lyset omtrent otte Dage efter min Udtrædelse af Ministeriet.

Saa vidt med Hensyn til den lavere stillede Deel af Personellet. Med Hensyn til Officeersclassen var Opgaven vanskeligere at løse og blev det endnu mere ved den ringe Sympathi, som Rigsdagen viste for denne vigtige Deel af vort Værn. Paa den anden Side maa det indrømmes, at Standens Fordringer vare vanskelige, ja umulige at opfylde, og medens saaledes Folkerepræsentationen intet Mindre fordrede end Admiralsclassens Bortskjæring og gjennemgribende Indskrænkning i de høiere Classer, forlangte Marinen derimod høiere Gagering, lige med Landetaten, og fremfor Alt Avancement, da Krigen kun sparsomt havde medført Forfremmelser. At opfylde saa modstridende Fordringer var umuligt. Noget maatte der imidlertid gjøres for at opnaae et holdbart Grundlag, til hvilket Marinen kunde støtte sig ligeoverfor Rigsdagen, der snarere betragtede Marinens høiere Poster som hæder-

lige Pensionsposter end som for Tjenesten nyttige Stillinger, og hvor store mine Betænkeligheder end maatte være ved at gribe ind i et nedarvet System, der havde udviklet saamange forskjellige Interesser og Anskuelser, var det dog min Overbeviisning, at det hidtil fulgte System maatte virke hemmende paa Marinens Kraft, og at det paa den Tid væsentlig havde bidraget til at nedbryde Marinens Anseelse og svække den høiere Stræben, fra hvilken alene en virkelig heldbringende Aand kan udgaae.

For at see klart i dette Spørgsmaal er det nødvendigt nærmere at betragte Officeerscorpsets Stilling og at fremhæve enkelte Puncter, der skulde synes kun middelbart at staae i Forbindelse med det her omhandlede Emne.

Det var alt tidligere, nemlig i 1847, blevet bestemt, at Holmens Overekvipagemester-Post skulde inddrages. Beslutningen derom var Frugten af en meget indviklet Combination, idet Schifter, da han traadte ind i Admiralitetet, vilde af med Stephansen og derfor udvirkede en allerhøieste Bestemmelse om Postens Inddragelse, der senere kom til at staae i directe Modstrid, ikke blot med hans egen Udnævnelse til Holmens Chef, men tillige med den senere Udnævnelse af Zahrtmann, som paa det Ivrigste havde forfegtet Hensigtsmæssigheden af Postens Nedlæggelse. Den kongl. Resolution forelaae imidlertid i fuldgyldig Form; Inddragelsen af denne for Marinen saa vigtige Post var besluttet, men Begivenhederne havde hidtil modsat sig dens Iværksættelse.

Det maatte dog snart blive klart, at det var af stor

Vigtighed, at et stabilt Element under de vexlende Forhold blev stillet i Spidsen for en saa vigtig Bestyrelsesgreen som Holmen eller Værftet. Paa den anden Side vilde det ikke have været muligt under de daværende Forhold at bevare en Post paa Budgettet, hvis Inddragelse gjentagne Gange var bleven bebudet som en nærforestaaende Besparelse, og det maatte under disse Omstændigheder ansees for at være i Marinens Interesse, at den nævnte Post gik over til Admiralsclassen, hvorved, som forlængst befalet, Posten vel inddroges som særskilt Ansættelse, men derimod den Indflydelse og Virksomhed, der var forbunden med denne Stilling — den smukkeste, som Marinen eier — forbeholdtes en af Marinens Admiraler. Man maa erindre, at det gjaldt om at bevare Admiralsclassen, som foresloges afskaffet, fordi ingen af de Mænd, som beklædte denne Charge, under Krigen var bleven benyttet i nogensomhelst Retning, særlig som Følge af, at de paa Grund af det absolute Anciennetetssymet vare rykkede op i Admiralsclassen i saa høi en Alder, at de ikke længere vare istand til at gjøre nogen virksom Tjeneste.

Det eneste Middel til at modarbeide denne Opfattelse var at skabe en Admiralsclasse, mod hvilken disse fuldt begrundede Anker ikke kunde gjøres gjældende, og dertil fandtes et Middel i Avancements-Bestemmelserne af 11. Februar 1841, der gave Bestyrelsen Myndighed til at udnævne kraftigere Mænd til Admiraler. Jeg besluttede da at forfremme Zahrtmann til Contre-Admiral, idet de to ældste Admiraler paa en hæderlig Maade afskedigedes, og

Schifter igjen traadte ind i Detaillen, og det viste sig, at det tilsigtede Maal blev naaet, idet Angrebene mod Marinens Hæderselasse nu forstummede, og dermed Tanken om Admiralsclassens Afskaffelse forsvandt.

I Marinen, hvis Stilling og velforstaaede Interesse man ved disse Afvigelser udelukkende havde havt for Øie, udviklede der sig ikkedestomindre en høi Grad af Misfornøielse over de trufne Foranstaltninger, hvilket kan tjene til Beviis paa Berettigelsen af min Yttring om, at Marinen kun sjeldent seer over sin indskrænkede Kreds og sine personlige Interesser i snevreste Betydning. Christian VIII. havde alt bestemt Holmens Chefsposts Inddragelse i 1847; det var altsaa kun Schifters Gjenoptagelse i Detaillen, af hvilken han i Marts 1848 var udtraadt, der kunde komme i Betragtning; om denne eller Admiral C. Lütken skulde afgaae med Pension, var Spørgsmaalet, og, seer man hen til Kundskaber, Stilling og, hvad der for Marinen maatte vindes, tør jeg paastaae, at det, der blev foretaget, var det Rette. Efter en hæderlig Carrière var Admiral C. Lütkens aandelige Kraft svækket: han var kun en Skygge af den udmærkede Mand, som man i tidligere Aar havde kjendt. Kongen fandt imidlertid, at hans tidligere General-Adjudant ikke burde fjernes, uden at Admiral Schønheyder, en meget ældre Mand, stilledes i samme Række. Jeg indrømmede dette, og den dygtigste blandt Commandeurerne skyldte denne Omstændighed sit Avancement. Jeg har ofte hørt gjentage, at Zahrtmann var en slet Minister, at Marinens Uheld under hans Bestyrelse nærmest havde sit Udspring fra de Principer, som

fulgtes under hans Administration. Alt dette er Spørgsmaalet uvedkommende. Var der Nogen i Commandeursclassen, der i Dygtighed som Officeer og i Brugelighed stod over Zahrtmann? Herpaa beroer Rigtigheden af det trufne Valg. Det er min faste Overbeviisning, at dette Spørgsmaal maatte besvares benegtende, og fra dette Standpunct har jeg til alle Tider med Rolighed seet ned paa de Bevægelser, som denne Udnævnelse baade da og senere frembragte i Etaten.

Men hvorfra stammede disse Bevægelser? Hvad var Anledningen til det Misnøie, som endnu Aar efter vedblev at gjøre sig gjældende? Var det Hengivenhed og Agtelse for de tvende ældre Mænd, som bleve fjernede fra Etaten? Dette vilde have været en ædel Bevæggrund; den vilde have udtrykt sig ved Udtalelser af særlig Anerkjendelse fra Etatens Side eller paa anden lignende Maade. Intet af dette fandt Sted. Jeg troer virkelig ikke, at den ældre Admiralitetsherre, der løb det først udrustede Linieskib paa Vresen, eller den godmodige Hædersmand, om hvem man meente, at han gik i Barndom, havde noget stort Tilhold i Marinen. Ingen Overraskelse fremkaldtes ved deres Bortgang. Hvad var det da? — Det var fremfor Alt Virkningen af Enkeltes Uvillie og Misundelse, forenet med Skriget fra Middelmaadigheden, der med Eet saae sig Trygheden og Sikkerheden for at naae Marinens høieste Poster berøvet. Istedetfor at nu Dygtigheden skulde staae op mod dette Skrig, saa overvandt personlig Uvillie mod enkelt Mand og den Oppositionsaand, der altid vil gjøre sig gjældende overfor Bestyrelsen, denne

rimelige Forventning; der pustedes til selv fra Kanter, hvorfra man mindst skulde have ventet det, og Foranstaltninger, hvis Hensigt var at modarbeide det Onde, hvorover vi Alle under Admiralitetssystemets Tryk havde klaget, bleve med Eet udpegede som Uretfærdigheder, som Vilkaarligheder, der vare faretruende for Marinens Fremtid.

Jeg tilstaaer, at jeg var dengang langt fra at ane, at Avancementet af 1851 skulde blive opfattet paa denne Maade. Jeg glædede mig til, uden nogen Forandring i da gjældende Bestemmelser og kun ved Anvendelse af, hvad der forlængst havde bestaaet, at bringe en Foryngelse tilveie igjennem alle Classer, at skabe et kraftigere Liv, der vilde møde Anerkjendelse og Bifald. Jeg bedrog mig, hvad Bifaldet angaaer; men, hvad Indflydelsen paa Marinens Vel betræffer, da nærer jeg fremdeles den fulde Overbeviisning, at Avancementsbestemmelserne, nedskrevne af Christian VIII.'s egen Haand i kongl. Resolution af 11. Februar 1841, maae ansees som de bedst egnede, maaskee som de eneste mulige, til at hæve Marinens Anseelse, hvis Dalen netop hidrører fra hiint absolute Avancementssystem, der nu paa een Gang paakaldtes som Marinens eneste Frelse.

Vel var Braëms Optagelse i Etaten og Takkelmesterpostens Inddragelse under Marinen et Tab for Etatens Avancement. Den dygtigere Deel af Marinen vandt imidlertid ved Udskydelsessystemet mere end Vederlag herfor. Det Hele støttede sig desuden til et bestemt System; og hvad Braëm personlig angik, da havde Krigen givet ham fuldgyldig Ret til at gjenindtræde. Der var tilfaldet

ham Commando af en Fregat, og med Krigstjenesten for Øie, der altid for en Militairs Stilling maa blive det Afgjørende, burde denne Indtrædelse saameget mindre negtes, som man derved kom ud af det skjæve Forhold, som for de tvende ældre Ekvipagemesteres Vedkommende havde udviklet sig, og som endnu vedblivende tyngede paa Marinen. Dog atter her fremtræder den Tanke, at Braëm ikke var populair indenfor Etatens Kredse, og, seer man hen til, hvad selv Bille kort efter offentlig udtalte, at han i alle Tilfælde „vilde foretrække denne (ɔ: den sardinske) og enhver anden Avancementsmaade fremfor de ved Omstændighederne fremtvungne, til ubestemte Tider foretagne uregelmæssige Reductioner, hvorved Afskedigelser og Avancements ere Resultat af enkelt Mands arbitraire Skjøn", og sees endvidere hen til, hvor fuldstændigt han senere, da han kom til Magten, modbeviste, at dette var hans Hjertens Mening, da vil man finde, i hvor sørgelig en Grad Misundelse og personlige Følelser have gjort deres Indflydelse gjældende selv hos de kraftigere Mænd i Etaten.

For at hæve Marinens Anseelse maatte det være magtpaaliggende i Forbindelse med de to Admiralers Udtrædelse at bringe Bestemmelserne af 11. Febr. 1841 til Anvendelse ved at afskedige de tvende Officerer, Garde og F. Paludan, der vare dømte for Eckernförde-Begivenheden. Dog selv med Hensyn til Paludans Afskedigelse yttredes Uvillie i Etaten, skjøndt man her stod overfor det sørgelige Factum, der saa smerteligt havde berørt hele Nationen. W. Krieger ansøgte om Afskeed for i Ro at kunne passe sine Godser; han gav mig et Beviis paa

Tillid, som jeg fra den Kant mindst havde ventet. E. C. C. Tuxen, der selv efter sine nærmeste Frænders Tilstaaelse var uduelig, meddeeltes der Afsked, og saaledes tilveiebragtes et Avancement, det første af nogen Betydenhed siden Krigens Begyndelse, med Rette paakaldt i længere Tid af Marinens Officerer, og der kunde betragtes som en Overgang til et forlængst fastsat System, der ved at anvendes med Tact, Varsomhed, Samvittighedsfuldhed og Consekvents maatte kunne udøve en velgjørende og oplivende Indflydelse paa Marinens fremtidige Stilling.

Omend denne Forandring, navnlig ved Gardes og Paludans Afskedigelse, maatte afvende en Mængde retfærdige Angreb, vedblev dog Marinens Stilling at være usikker, saalænge dens Sammensætning kun vedblev at staae som en antagen Form, uden nogen paaviselig indre Nødvendighed, hvortil Classernes Fordeling var støttet. Vedligeholdelsen af et hensigtsmæssigt Avancement maatte vel gjøre det nødvendigt, at der var et vist Forhold imellem Antallet i de ældre og i de yngre Classer; men ligeoverfor en Rigsdag, der bestandig higede efter at indskrænke de høierestaaende Embedsmænds Tal, kunde det ikke ventes, at denne Opfattelse vilde møde Anerkjendelse. Man maatte altsaa søge at tilveiebringe en fastere Grundvold for Classernes Fordeling. Bestemmelserne om Flaadens Styrke og Bestanddele afgave det væsentlige Grundlag, og paa denne Basis udarbeidedes et Forslag til Lov om Officerernes Antal og Gagering, der i Juni Maaned efter Circulation blandt de forskjellige Ministre bragtes til Forhandling i Statsraadet.

Foruden den systematiske Ordning af Søofficeerscorpsets Sammensætning havde Lovforslaget det Formaal at udjevne den hidtil bestaaende Forskjel imellem Flaadens og Armeens Gagering, der havde været Kilden til saamegen Rivning og Misfornøielse. Hovedtrækkene i Ordningen gik ud paa at formindske Classernes Antal, idet een Commandeursclasse af Alle anerkjendtes for at være tilstrækkelig, og at inddrage samtlige Officerer, ansatte i de forskjellige Poster udenfor Detaillen, i Marinens active Kreds, forsaavidt deres Tjeneste var af den Beskaffenhed, at enhver Søofficeer uden særlig Fagdannelse kunde bestride den. Meningen var saaledes, at ikkun Fabrikmester, Tøimester og Chefen for Maskinfaget skulde ansees som staaende udenfor Corpset, idet Officerernes Antal i de forskjellige Classer fik en derefter afpasset Forøgelse. Herved vandtes der for Administrationen et større Udvalg ved Udcommandoer eller anden forefaldende Tjeneste, medens Officerernes Tarv forblev sikkret ved, at Gagebeløbet for hele Officeerscorpset vedblev at være uforandret, saa at Middelgagen for hver enkelt Officeer vilde blive den samme som hidtil.

Det er forunderligt, at en af Vanskelighederne ved denne Forandring viste sig at være noget saa Ubetydeligt som at finde et passende Navn for de to Charger næst Commandeurclassen. Udtrykket „Capitain“ har saa ofte givet Anledning til urigtig Opfattelse, at denne Titel, skjøndt den er meget betegnende, dog maatte ønskes forandret. „Skibschef“ kunde benyttes tilsøes, men iland uden Commando vilde denne Titel være en Uting. Man

besluttede at blive staaende ved „Fregatcapitain", hvortil altsaa „Commandeur-Capitain" og „Capitain" skulde omformes. Den særlige Classe af Divisionschefer skulde til samme Tid bortfalde, og Veien holdtes herved aaben for den endelige Organisation af Flaadens Mandskab, der maatte føre til, at Holmens Overekvipagemester blev Værftets officielle, som han hidtil havde været dets virkelige Overbefalingsmand.

For at fjerne de Vanskeligheder, der reistes imod Gjennemførelsen af Avancementssystemet af. 1841, og for at sikkre Marinen Anvendelsen af det saameget omtvistede militaire Pensionsfond blev der foreslaaet Oprettelsen af en „Disponibilitetsclasse", bestaaende af indtil 8 Officerer, udtagne af de forskjellige Classer under Commandeursclassen. De Officerer, der vare til Disponibilitet, skulde kunne anvendes efter Marineministeriets Bestemmelse; de skulde ikke kunne avancere, men de skulde beholde deres fulde Gage og Emolumenter, hvorved altsaa denne Stilling vilde komme til at danne et Overgangsled fra activ Tjeneste til Pension. I otte Aar skulde en Officeer kunne blive staaende i Disponibilitetsclassen, hvorefter han gik over til at pensioneres af Statskassen.

Ved denne Classes Oprettelse var det tilsigtet at sikkre Etaten mindst eet Avancement aarlig, navnlig ved Udtrædelse af Mænd, som Bestemmelserne af 1841 fornemmelig havde havt for Øie. Denne jevne Afgang i Forbindelse med Pensionering, der altid i en vis Udstrækning maa finde Sted paa Grund af Alder og Svagelighed og ved enkelte Officerers Overgang til Embeder udenfor

Etaten, vilde vedligeholde et kraftigere Liv og hurtigere Avancement igjennem alle Etatens yngre Classer, og seer man hen til, hvormangen Officeer der, uagtet han saagodtsom officielt havde været erklæret for udygtig, dog var vedbleven at fylde Marinens Rækker, da vil det blive klart, af hvor stor Vigtighed et saadant jevnligt Afløb fremtidig maatte kunne blive. Den største Vanskelighed herved var, at man paa en Maade omgik Pensionsloven; man dannede en Classe Pensionister paa fuld Gage og stillede derved Søetaten under gunstigere Betingelser end alle andre Embedsmænd. Kun naar den militaire Pensionsfond eller en betydelig Deel deraf anerkjendtes som Officeerscorpsets personlige Eiendom, kunde en saadan Afvigelse forsvares; negtedes denne Anerkjendelse, da forbeholdt Ministeriet Officerernes Ret, og yderligere Forhandlinger imellem Marine- og Finantsministeriet maatte da lede til en endelig Afgjørelse af den militaire Pensionsfonds fremtidige Skjæbne.

I Statsraadet mødte dette Lovforslags Grundtanke ingensomhelst Modsigelse. Det bemærkedes kun, at det dog uden Tvivl maatte ansees for hensigtsmæssigst, at selve Grundlaget: „Loven om Flaadens Styrke og Bestanddele“, blev vedtaget af Rigsdagen, førend man indbragte en anden Lov, der var betinget af det. Rigtigheden heraf var indlysende; men, da jeg i sin Tid i Statsraadet ligeoverfor Finantsministeren havde overtaget Forpligtelsen til at fremkomme med et Forslag angaaende Anvendelsen af ovennævnte militaire Pensionsfond, maatte jeg i ethvert Tilfælde ved Forelæggelsen af det omhandlede Lovforslag

have opfyldt den stillede Betingelse. Jeg erklærede da, at jeg kun vilde være istand til at tage Lovforslaget tilbage, saafremt jeg erholdt Vished for, at den militaire Pensionsfonds Stilling vilde forblive uberørt, indtil Gagelovens endelige Afgjørelse. Finantsministeren gav et bestemt Tilsagn herom; Indførsel herom skete i Statsraads-Protocollen, og Forslagets Fremme blev udsat.

Jeg har udtalt mig saa omstændelig om den paatænkte Lov, fordi Forhandlinger af denne Beskaffenhed saagodtsom intet Spor efterlade, og da den ledende Tanke ved de dengang iværksatte Afskedigelser og Forandringer i Søetaten staae i nær Forbindelse med den. Saavidt mig bekjendt, ere disse Forandringer ikke af Nogen blevne rigtig opfattede. Selv Officerer, hvis Raad jeg i enkelte Puncter tog tilfølge, udbredte sig senere i Klager over, at der ikke var taget tilbørligt Hensyn netop til disse Puncter.

Den 3die August bleve de nysnævnte Forfremmelser og Afskedigelser undertegnede af Kongen. Zahrtmann blev altsaa Contre-Admiral. Den 2den August var Dahlerup udtraadt af østerrigsk Tjeneste, og igjennem mine Omgivelser erfoer jeg, at han agtede sig tilbage til Danmark. Han optraadte som østerrigsk Baron og Feldmarschal-Lieutenant; han kom i mit Huus og omtalte omstændelig de forskjellige Begivenheder under sin glimrende og ærefulde Carrière i Østerrig; men om Gjenindtrædelse i den danske Marine lod han ikke falde et Ord, ikke den svageste Hentydning.

Dahlerup havde ved sin Bortreise herfra yttret for

mig, at han vilde sætte Priis paa Commandeurcorset af Dannebroge. I den fremragende Stilling, han nu indtog, antog jeg, at Storkorset maatte være ham et smigrende Tegn paa Anerkjendelse fra den danske Regjerings Side. Reedtz vilde imidlertid ikke indlade sig herpaa. Den militaire Hæder var ham ikke en tilstrækkelig Tilskyndelse. Jeg tog Sagen i min Haand, og den 6te October benaadedes Dahlerup med det hvide Baand.

Under 16de September havde jeg imidlertid ganske uventet modtaget en Begjæring fra Dahlerup om at maatte gjenindtræde i sit forrige Nummer, hvilket han paastod maatte stille ham som Contre-Admiral foran Zahrtmann, hvorfor han ansøgte om Vice-Admirals Charakteer, overeensstemmende med hans Charge i Østerrig. Denne Fordrings Opfyldelse var en Umulighed. Zahrtmanns Forfremmelse i Overeensstemmelse med de under 11. Febr. 1841 fastsatte Regler kunde ikke give nogen af hans tidligere Formænd Krav paa samtidigt Avancement; Admiralsclassen var fuldtallig, Oprettelsen af en ny, omend kun midlertidig, Admiralspost var umulig uden Rigsdagens Samtykke, der ikke kunde ventes, og endelig havde Zahrtmann ved sin Udnævnelse erhvervet et fast, tilsikkret Avancement, der ikke ved nogensomhelst senere Forholdsregel lovlig kunde rokkes.

Dahlerup paastod, at, saasom hans Tjeneste under fremmed Flag væsentligst var bevirket ved Tilskyndelse fra den danske Regjerings Side, og da Indtrædelse i hans Nummer i Etaten indtil videre vor holdt ham aaben, saa kunde han ikke gaae tabt af dette Nummer, fordi Be-

styrelsen paa en Tid, hvor han ikke længer var i activ østerrigsk Tjeneste, havde fundet for godt at forfremme en af hans Eftermænd. Havde der ikke foreligget nogen Tilskyndelse fra Regjeringens Side, vilde han ikke være udtraadt af Marinen; han vilde da have concurreret med Zahrtmann, og hans Dygtighed i Forbindelse med hans større Anciennetet vilde have sikkret ham Valget til Oprykning fremfor Zahrtmann. Denne Ret kunde ikke betages ham som Følge af hans midlertidige Udtrædelse, der kun var en Form, paa hvilken ingen Tilsidesættelse eller Tab af Stilling kunde begrundes.

Men selv om man indrømmer, at han har faaet den Tilskyndelse, som her paaberaabes, saa maatte Dahlerup jo ved at søge og erholde sin Afskeed gaae ind paa de deraf følgende Consekventser, og en af disse maatte da være, at der ikke kunde blive Tale om ham ved forefaldende Avancement. At Dahlerup, om han havde staaet i Tjenesten, vilde være bleven Zahrtmann foretrukken, lader sig ikke bevise; men han hørte i det givne Øieblik ikke længer til den danske Marines Officeerscorps, hans Navn hverken var eller kunde være opført blandt de danske Officerers, og, saalænge dette Forhold bestod, kunde der hverken være reel eller formel Anledning til særlig at overveie hans Fortjenester, hvormeget man end glædede sig over den Hæder, han havde bragt den danske Marine. Dette forekommer mig aldeles indlysende, og det er kun vanskeligt at forklare sig, hvorledes han som en tænksom Mand har kunnet fremkomme med Fordringer af en saa uopnaaelig Beskaffenhed.

Dahlerup gik endnu videre; da hine Fordringer mødte Modstand, dannede han sig den Forestilling, at Zahrtmann og Ministeren havde sammenrottet sig for at holde ham ude af Etaten. For at opnaae dette skulde Zahrtmanns Forfremmelse i Hast være bleven besluttet, da der blev Tale om Dahlerups Tilbagekomst; General Scholten skulde have spillet en Rolle i denne Intrigue ved at indvirke paa General Wimpfen — Dahlerups senere Efterfølger i Triest — under Samværen med denne østerrigske General ved Badet i Kissingen, og der skulde saaledes være blevet dannet et Net af Vanskeligheder, som selv Glandsen af Dahlerups krigerske Fortjenester ikke var istand til at gjennembryde! Og hvem skulde her have spillet Hovedrollen? Netop de tre Mænd, der i sin Tid fremfor alle Andre havde været Dahlerup hengivne, som nu levede adspredte i Spanien, Danmark og Tydskland og saa at sige ikke stode i nogensomhelst Forbindelse med hinanden, — og blandt disse jeg, hans Svoger, der indtil da havde seet op til ham, der havde glædet mig ved hvert nyt Held, som fulgte ham paa hans glimrende Bane, der vilde have følt mig støttet i min offentlige Stilling ved den Ære og Hæder, som vistes ham! Nei! jeg kunde næsten fristes til at smile, hvis det ikke var i saa høi Grad sørgeligt!

Havde der hos mig været ringeste Tvivl om Opfattelsen af Dahlerups Andragende af 16. September, da vilde denne være bleven bragt til at forstumme ved de skarpe Meninger, der udtaltes i Statsraadet, da hans Begjæring bragtes under Forhandling i . et Statsraadsmøde.

Carl Moltke og Finantsministeren vare næsten de Ivrigste, men hos Alle havde Dahlerups Optræden, før han forlod Danmark, efterladt et høist ugunstigt Indtryk. I Statsraadet blev der reist det Spørgsmaal, om nogen Officeer, der nød Pension af en fremmed Stat, kunde tjene som dansk Militair; senere bleve saavel dette Spørgsmaal som Retsspørgsmaalet, paa hvilket Dahlerup beraabte sig, henstillede til General-Auditeurens Betænkning, og Ministeriets Svar blev saaledes Udtrykket for en moden og alsidig Overveielse. Dahlerups Ret til Gjenoptagelse i Marinen indrømmedes naturligviis; hans Nummer anvistes imellem Commandeurerne Blom og J. Seidelin; der tilbødes ham Contre-Admirals Charakteer, og, idet Ministeriet erklærede sig villigt til at udrede en overcomplet Divisionschefs Gage, indtil Rigsdagens Samtykke kunde indhentes, gik jeg endogsaa videre, end min Bemyndigelse strakte sig, og udover, hvad Statsraadet ifølge sin Raadslagning havde anseet for Dahlerups Ret.

Dahlerup kunde have modtaget dette Tilbud med Ære. Han kunde have levet i Bevidstheden om, at han offrede endeel ydre Storhed for at tjene sit Fædreland; han vilde have staaet som et smukt Exempel; Glands og Hæder vilde have fulgt ham paa hans Bane og rigeligt erstattet ham det Offer, som Tjenesten i anden Retning maatte forlange af ham. Men han vilde det ikke; han blev hovmodig og frastødende i sin Optræden; selv i Kongens Nærværelse prydede han sig med østerrigske Baand og Ordener uden at bære det Storkors, som Kongen havde givet ham til Tegn paa sin

Velvillie. Med Misfornøielse i Sindet vendte han sit Fædreland Ryggen; frivilligt overskar han det Baand, der bandt ham til Venner og til Ungdomsminder, og antog, at han i et fremmed Land kunde finde en baade ærefuldere og mere tilfredsstillende Stilling. At dette Haab maatte gaae i Opfyldelse, var mit inderligste Ønske. Skjøndt han havde saaret mig dybere end Nogen, var jeg rolig ved min Overbeviisning og vilde aldrig kunne ønske min Søsters Mand Andet end Godt i denne Verden som i den næste!

Dahlerup har aldrig klart gjort sig Rede for sin Stilling, ligesaalidt ved sin Bortgang herfra i 1849 som ved sin Afgang fra østerrigsk Tjeneste. Hvorledes kunde han ellers give den Tanke Rum, at han ikke var udtraadt af den danske Marine; og hvorledes kunde han senere tilsidesætte enhver Tvivl om, at han kunde forene østerrigsk Pension og de Betingelser, som viste sig at være knyttede dertil, med Stillingen som dansk Officeer? Atter et Beviis for, hvor ofte kloge Mænd kunne savne Fornuft! Efter min Bortgang fra Ministeriet ansøgte Dahlerup om Pension fra Danmark. Bille fandt med sin eiendommelige Opfattelse, at han var fuldt berettiget dertil; men ogsaa det nye Statsraad erklærede sig derimod. Og dog vedblev Dahlerup at antage, at det Hele grundede sig paa ond Villie, ja Had, fra min Side! — Dog, jeg vil forlade dette sørgelige Emne.

Det Tidspunct, hvorom nærværende Fremstilling dreier sig, stillede Alt i Tvivl. Alt skulde omskabes, omformes, omorganiseres, som det gjængse Udtryk lød, og Søcadet-

akademiet var vistnok en af de Institutioner, mod hvilke Tidens Alt oplosende Tendents dengang med størst Iver og Rastloshed søgte at gjøre sig gjældende. At dette Institut i den Form, som det dengang havde, i 60 til 70 Aar paa en tilfredsstillende Maade havde opfyldt sin Bestemmelse, at Planen, hvorefter det var tildannet, endog i haarde Tider, hvor saagodtsom al Fart var standset, havde viist sig istand til at sikkre Marinen brugelige, ja dygtige Officerer, alt dette syntes man med Eet at ville miskjende. Enhver vilde opdrage Officerer paa sin Maade; for Nogle var Akademiet for theoretisk, for Andre for kostbart, medens Grundtanken hos den indflydelsesrige Deel af Oppositionen, de saakaldte folkelige Ledere i Rigsdagen, dog fornemmelig kan antages at have været, at Akademiet var for aristokratisk, at dets Grundlag var en Subordination, der ansaaes som uforenelig med den Udvikling, man i enhver Retning søgte at fremme.

Som saamange Andre havde Irminger naturligviis ogsaa sit System, og under sin korte, interimistiske Bestyrelse af Marinens Anliggender fandt han det passende at nedsætte en Commission til Udarbeidelse af en ny Plan for Akademiets Virksomhed. Denne Commission tilstillede han et Udkast til en Omformning efter de Principer, som dengang hyldedes af Endeel af Pressen og af Oppositionens Medlemmer i Rigsdagen. Jeg siger, at Irminger fandt det „passende“; thi saavel Standen som den Opdragelsesanstalt, hvorfra den var udgaaet, havde Ret til at vente, at ikke en forbigaaende Omstændighed som Ir-

mingers Constitution som Minister skulde sætte dens Tilværelse i Fare, og denne Tanke maatte synes saameget mere begrundet, som Irminger var besluttet paa ikke overfor Rigsdagen at overtage Forsvaret for Marinens Bestyrelse og det med Finantslovens Behandling forbundne Ansvar. Commissionen sammensattes af Mænd, hvis Misbilligelse af Akademiets System alt tidligere var bekjendt, og istedetfor gradvise Forbedringer, navnlig ved Antagelsesmaaden, angaaende hvilke jeg paa Togtet med „Flora" havde udarbeidet Forslag, fandt jeg med Eet, at en fuldstændig Omvæltning maatte blive Følgen af de af Commissionen hyldede Anskuelser.

Denne Omstændighed, der bragte mig til at attraae at kunne raade som Herre over Akademiets Fremtid, blev ikke uden Indflydelse paa min kort efter hiin Commissions Nedsættelse fattede Beslutning om at modtage Ministerportefeuillen. Den bidrog væsentlig til at fjerne de Betænkeligheder, som en i almindelig Forstand ikke ærgjerrig Mand maatte føle ved under de daværende Omstændigheder at overtage Marinens Bestyrelse, og, da dette Skridt var gjort, var det naturligt, at en til min Erfaring støttet og efter min Anskuelse hensigtsmæssig Ordning af Officerernes Uddannelse maatte blive Gjenstand for mine Bestræbelser. Commissionens Hovedtanke var, at Cadetterne skulde antages i en ældre Alder — indtil 17 Aar — hvorved al Skoleuddannelse ved Akademiet skulde bortfalde. Denne Tanke kunde have Meget for sig, men den tidlige Fart og den deraf fremgaaende Kjærlighed til Standen gik derved tabt. Der blev forelagt Commissionen

det Spørgsmaal, om den i Forbindelse med den ældre Antagelsesalder vilde gaae ind paa at stille den Fordring til de unge Mennesker, der fremstillede sig til Antagelse, at de forinden skulde have gjort et Søtogt af en vis Varighed. Dette greb ind i det doctrinaire Skolesystem, for hvilket Magister Hammerich var Talsmand i Commissionen, og erklæredes for at være uovereensstemmende med den Tanke, der havde ledet Commissionen under Udførelsen af dens Hverv. Commissionens Anskuelse blev forkastet af Ministeriet. Istedetfor at basere Officerernes Opdragelse paa en løs Theori, blev det tidligere System, der under saamange Omskiftelser havde viist sig at være udgaaet fra en praktisk Grundtanke, bibeholdt med enkelte Modificationer, hvis Nytte Commissionen havde fremhævet. Adgangen til at antages som Cadet ordnedes efter det tidligere af mig indgivne Forslag, der gik ud paa, at Aspiranterne foruden Landexamen skulde aflægge en Prøve ombord i Cadetskibet, før de optoges paa Akademiet. Al Mulighed for at blive optagen skulde imidlertid ikke være den unge Mand, der attraaede at blive Søofficeer, afskaaren, fordi han ikke før sit 14de Aar havde indstillet sig til Examen, idet han indtil sit 17de Aar vilde kunne antages, forudsat at han havde gjort visse Søtogter, og ved den Landexamen, som han ved sin Indtrædelse skulde underkaste sig, sikkredes Marinen imod ad denne Vei at blive rekruteret med Andre end duelige og opvakte Mennesker.

Jeg antager, at de mest beføiede Anker med Hensyn til Uddannelsen herved bleve fjernede, og det var mit Haab,

at Søetatens vigtigste Opdragelsesanstalt med de Modificationer, Udviklingen nødvendiggjør, maatte virke frem i den Aand, som Sneedorff i sin Tid har grundlagt, og som efter min bedste Overbeviisning i høieste Grad egner sig for de Forhold, hvorunder vor Marine til alle Tider vil blive stillet.

Blandt de forskjellige Sager, der tyngede paa Marinen, idet man antog, at Bestyrelsen med Uvillie betragtede deres Gjennemførelse, maa nævnes Gammelholms Fraflytning. Commissionen, der alt tidligere havde behandlet Spørgsmaalet, blev kort efter min Tiltrædelse paany sat i Virksomhed, og i 1851 blev det paa officiel Maade udtalt, at Marinen var rede til at samle sine Etablissementer paa Nyholm, saasnart de nødvendige Pengemidler bleve skaffede tilveie. Da Kjøbenhavns Magistrat fremfor nogen Anden maatte være interesseret i Sagen, blev denne af Indenrigsministeriet forelagt Magistraten. Der udspandt sig lange Forhandlinger i denne Anledning, og Resultatet blev, at Magistraten ikke vilde have Noget at gjøre med Spørgsmaalet. Jeg beklager, at jeg ikke har kunnet gjennemføre en Sag, der ved at skaffe Værftet nye og hensigtsmæssigere Anlæg, navnlig i et Øieblik, hvor Trangen dertil fra alle Sider føltes, senere har viist sig saa gavnlig for Marinen. Den saa ofte gjentagne Anke, at det var paa Marinen, at et saa almeennyttigt Foretagende var strandet, maatte til min Trøst forstumme. Anken faldt over paa Magistratens brede Skuldre. Denne Gang som tidligere viste det sig, hvor vanskeligt det er i et Land, hvor Foretagelseslysten kun er ringe og de

samlede Capitaler kun faa, at finde Mænd, der ville stille sig i Spidsen for et Foretagende som dette, der, hvor fordeelagtigt det end kunde blive, dog fordrede en Capital alene til Skadesløsholdelse for Marinen paa henved 1,100,000 Rigsdaler.

Med Hensyn til Afhændelsen af Grunde i Nyboder, hvortil gjentagne Opfordringer bleve stillede, da maatte det være aabenbart, at det Areal, hvorpaa Nyboder var opført, var langt større, end nødvendigt efter Søetatens Behov. Salg maatte altsaa betragtes som en for Staten hensigtsmæssig Forholdsregel, dog maatte der, saafremt Billighedshensynet til Mandskabet skulde varetages, tilveiebringes nogen Garanti for, at Folkene, der jo vilde tabe ved den af Salget følgende Indskrænkning, erholdt Vederlag herfor ved Forbedring af de Huse, der skulde forblive i Marinens Besiddelse. Før en saadan Garanti var tilveiebragt, ansaae jeg det for stridende mod Marinens og altsaa mod Statens Interesse, at betræde en Vei, der vel kunde love Finantserne Fordeel, men paa Mandskabets Bekostning, og Afhændelsen af overflødige Grundstykker blev derfor udsat. Var Spørgsmaalet blevet reist under Admiralitetet, da vilde Intet have været lettere end at concentrere Nyboders Befolkning og for de ved Salg tilveiebragte Midler at skabe regelmæssige og sunde Boliger istedetfor de usunde Huse, hvor Tagskjæget naaer til Hagen, og hvor Manden for at komme ind maa krybe eet eller to Trin ned under Jorden. Forholdene have i den senere Tid forbedret sig. Hvad der under Admiralitetet med Lethed kunde have været udført, har man med

Vanskelighed maattet tilkjæmpe sig; men, da Sagen laae i min Haand, ansaae jeg det ikke for forsvarligt uden bestemte Garantier at lægge Haand paa Christian den Fjerdes gamle, ærværdige Coloni.

De mechaniske Midlers om sig gribende Anvendelse, gjorde Kjedelværkstedets Grundlæggelse og Maskinværkstedets Tilendebringelse til interessante Foretagender under min Administration. Et eget Maskincorps blev desuden oprettet til Bestridelse af Søetatens Tjeneste, og, idet paa de fire første Maskinister nær samtlige Poster bleve besatte med danske Maskinfolk, gjordes der et væsentligt Skridt henimod den nu almindelige Anvendelse af Danske i Statens og i private Skibe.

Efterat en dyrekjøbt Erfaring havde viist, hvor vanskeligt det var ved Udbrudet af en Krig at tilveiebringe et tilstrækkeligt Antal indøvede Folk til Skytsets Betjening, var det magtpaaliggende at afvende dette Onde ved Uddannelsen af Artillerister, hvormed Flaaden i paakommende Tilfælde kunde blive forsynet. For at opnaae dette indbragtes der et Forslag i Rigsdagen om Indkaldelse af et passende Antal Indrullerede, som skulde indøves paa et Skib, hvor den militaire Tjeneste var fuldkomment organiseret, og det blev i denne Hensigt foreslaaet at lægge et større Skib som Vagtskib paa Helsingørs Rhed og at oprette Artilleriskolen der ombord. Der var imidlertid den Ulempe ved Sagen, at man ikke var istand til at sikkre sig de saaledes oplærte Folk i det Øieblik, man trængte til deres Tjeneste, da Størstedelen af dem levede af Søfart. Dog selv om en Mængde af dem vare

Fortreiste, naar man skulde bruge dem, turde det ventes, at endeel vilde være i Landet, og i ethvert Tilfælde vilde ved denne Foranstaltning et første Skridt være gjort til de Indrulleredes regelmæssige Uddannelse til Artillerister. Sagen blev dog ikke gjennemført, men den henstilledes til Overveielse af den Commission, som paa den Tid blev nedsat under Justitsministeriet for at indkomme med Forslag om forandrede Bestemmelser med Hensyn til Udskrivningen til Søtjenesten, og den har senere faaet en heldig Løsning.

Det er naturligt, at der under en Virksomhed som den, der i et Overgangsøieblik tilfaldt mig, vil findes en Mængde Momenter, der hverken fremtræde i en saa bestemt Form eller have en saadan Vigtighed, at de fortjene særlig Omtale. Hovedtrækkene af min Administration har jeg søgt at fremstille, og blandt disse fremhæver jeg med Tilfredsstillelse netop de allervigtigste for Marinens Stilling og fremtidige Udvikling: Budgettet, Personellets Stilling og Officerernes Avancementsforhold.

Netop som jeg overtog Bestyrelsen, var det blevet udtalt, at Marinens Udgifter burde indskrænkes til 880,000 Rd. aarlig; jeg forlod Marinen med et Budget paa 1,325,000 Rd. Jeg overtog i Nyboder en ilde stemt og misfornøiet Befolkning; aldrig under min hele Administration har nogen Klage fra denne Kant ladet sig høre, og ved min Udtrædelse af Ministeriet var der sikkret Nyboders Mandskab en Stilling, som jeg haaber væsentlig vil bidrage til at gjenoprette det Velvære og den Tilfredshed, som det for Tjenesten maa være magtpaaliggende at ved-

ligeholde blandt Marinens Undergivne. Jeg forefandt endelig et Officeerscorps, lammet ved det absolute Anciennetetsavancements nedarvede Paavirkning. Denne Skranke for den kraftigere Stræben er det min Fortjeneste praktisk at have brudt. Med varsom Haand, uden nogen gjennemgribende Rystelse, uden at have fremtrukket Andre end Mænd, der maatte indrømmes at være i Besiddelse af fremragende Egenskaber, uden at man nogensinde har kunnet bebreide mig egoistiske Hensyn, har jeg stillet yngre og dygtige Kræfter i Etatens høieste Poster og sikkret Marinen et øverste Led i Tjenesterækken, uden hvilket den ikke alene vilde blive stillet ugunstigere i pecuniair Henseende, men tillige komme til at staae som underordnet ligeoverfor det andet Vaaben, Armeen. Jeg har saaledes hævet Marinens Anseelse og gjort det første væsentlige Skridt til at hæve dens Aand, idet den Tanke fremtidig er brudt, at Enhver, der blot antoges til Cadet, gik „den lige Vei til Admiral". Det Princip er udtalt, at Udygtighed ikke længer kan vente at beholde sin Plads i Marinens Rækker. Lad dette, det eneste sunde og gjennemførlige Princip for Forfremmelserne i en lille Marine som den danske, med Varsomhed og Consekvents gjøre sin Virkning gjældende i en Række af Aar, og ikke alene vil Marinens Aand forynges; men der vil tillige vækkes en Kappelyst og en Iver, uden hvilken ingensomhelst militair Stand nogensinde kan trives eller gjøre sig værdig til Medborgeres varige og begrundede Agtelse.

Og dog, vil man sige, var din Bestyrelse upopulair; den har ikke vakt Omtale, den efterlader intet Spor!

Popularitet er en egen Ting; ofte trives den bedst ved, at man Intet gjør; sjeldent vil den opnaaes ved, at man saarer personlige og ved Sædvane tilsikkrede Interesser. Jeg var jo i Tjenesten kun Capitain, den active Deel af Soofficeerscorpsets Ligemand, alle ældre Officerers Underordnede. Hvad der tildrog mig Uvillie, vilde, udgaaet fra en ældre Officeer, være blevet modtaget maaskee endogsaa med Paaskjønnelse. Endog mine Kammeratforhold vare mig imod. Man forlangte det Umulige, og, da dette ikke opfyldtes, vendte man mig Ryggen!

Hvad hædrende Omtale angaaer, da har jeg ingensinde lagt an derpaa. Det Gode giver desuden kun sjeldent Stof dertil, og i Marinens forandrede, rigeligere doterede og mere sikkrede Stilling, i Mandskabernes bedre Kaar og endelig i den Aand, der vil arbeide sig frem i Marinen, naar først smaalig Egennytte og Middelmaadighedens skuffede Forventninger ere bragte til at forstumme, vil der findes Spor af min Bestyrelse, som for mit Vedkommende langt overveie de Bekymringer og de Sorger, kan jeg sige, hvormed enhver Ministerstilling under Overgangsforhold vistnok er uadskillelig forbunden.

Ligesom jeg betragtede min Optagelse i en yngre Alder i Kongens Raad som en Hæder, saaledes mener jeg, at min Udtrædelse med Mænd som Moltke, Tillisch, Bardenfleth og den desværre for tidlig afdøde Flensborg vil vidne om, at det ikke var letsindig eller for at unddrage mig et byrdefuldt Kald, at jeg fratraadte en Virksomhed, der trods alle sine Møisommeligheder var bleven mig

kjær. Jeg troer og haaber, at jeg i denne Virkekreds har erhvervet mig Venskab hos Enkelte, Agtelse hos Flere, og i ethvert Tilfælde har jeg den Bevidsthed, at jeg i den mig overdragne høitbetroede Stilling kun har handlet efter nøie Prøvelse, i det bedste Øiemed og efter Overbeviisning. Jeg følte, at jeg udtraadte af hiin Stilling som et i Ilden luttret Jern, fastere i Charakteer, selvstændigere i Anskuelser og med langt større almindelig Dygtighed til fremtidig Virken i Statens Tjeneste.

Den diplomatiske Kreds i London 1857—60.

Aarene gaae hen, og efterhaanden forsvinde de Kredse, i hvilke man tidligere har bevæget sig. De fleste af de Mænd ere allerede afgaaede ved Døden, som i Aarene 1857—60, samtidigt med mig, optraadte som Gesandter ved det engelske Hof, og, vender jeg i Tanken tilbage til hine Aar, forekommer det mig at kunne være af Interesse at gjenkalde i Erindringen de Mænd og de Omgivelser, blandt hvilke jeg dengang færdedes. Det kan imidlertid ikke være min Hensigt at give mig af med nogen udførlig Skildring eller biographiske Notitser angaaende de Personligheder, med hvem jeg dengang kom i Berøring; dertil savner jeg Materiale og for Fleres Vedkommende det nøie Kjendskab, som betinger et saadant Arbeides tilfredsstillende Udførelse; jeg vil indskrænke mig til at anføre enkelte mere eller mindre betegnende Smaatræk, som jeg har bevaret i Hukommelsen, hvorved man mulig vil blive istand til at danne sig et Billede af den diplomatiske Kreds, man i de ovennævnte Aar mødte i Englands Hovedstad. Saadanne enkelte Træk ville maaskee

ogsaa kunne have en mere almeen Interesse, da enkelte af de omhandlede Mænd senere have spillet en mere eller mindre betydende Rolle i Begivenhedernes Gang. Hvorvidt man imidlertid vil finde, at Kredsen i sin Heelhed opfyldte de Forventninger til Kundskaber og Dygtighed, som man udentvivl vil være tilbøielig til at forudsætte hos Afsendinge ved et saa vigtigt Hof som det engelske, det maa jeg overlade til Læserne selv at bedømme; kun maa jeg bemærke, at, hvad jeg anfører, beroer paa min personlige Opfattelse under Omstændigheder, der bragte mig i intim Berøring med flere, og i venskabeligt Forhold til saagodtsom alle de Personligheder, som her ere Gjenstand for Omtale.

Tyrkiet. Mussurus Bey, senere Mussurus Pascha, var i 1860 og længe efter tyrkisk Ambassadeur ved det engelske Hof. Han var en vakker Mand med tiltalende Manerer, behagelig, godmodig, men intetsigende, uden Kraft, tilsyneladende noget confus og stod saavist ikke over det Almindelige. Jeg har ofte tænkt paa Mussurus under den sidste Krig og forestillet mig hans Optræden under de vigtige og afgjørende Forhold, hvor hans Virksomhed netop i England kunde blive af saa overveiende Betydning, og jeg har da altid maattet beklage, at Anliggenderne i et Land, som jeg nærer Interesse for, have været lagte i Hænderne paa en Mand, der trods al sin personlige Elskværdighed ganske sikkert ofte har famlet

og ikke har været det ham betroede Hverv voxen. Det forekommer mig endog, at Mussurus's stadige og uforstyrrede Forbliven i Stillingen som Ambassadeur i London kan tjene som Beviis for Rigtigheden af min Opfattelse af hans Personlighed. Under alle de Palads- og andre Revolutioner, som have kuldkastet Sultaner og Regjeringer i Løbet af de senere, for Tyrkiet saa skjæbnesvangre Aar, vedblev Mussurus uden Forstyrrelse at beholde sin Post, — det viste sig, at han intet Parti havde imod sig; han blev betragtet som uskadelig, havde ingen Fjender. Men ingen Mand med Kraft og Betydning vilde Aar igjennem kunne forblive uangreben og neutral under de daværende Omstændigheder.

Mussurus var gift med en Prindsesse Wogorides, „Musserine", som vi kaldte hende. Navnet tyder paa, at hun har været en Slægtning af den Aleco-Pascha, eller Fyrst Alexander, der efter langvarige Underhandlinger tiltraadte Posten som Gouverneur i det saakaldte Øst-Rumelien. Ambassadricen var en ret smuk Kone, rund, korthalset, med betydelig Ansats til Corpulence og dertil sikkert meget forfængelig, da det sagdes, at hun anvendte tusind Pund Sterling aarlig til sin Paaklædning. Dette var nu vel ikke overordentligt for „fashionable" Damer i de høiere engelske Kredse; men al storartet Optræden laae udenfor Musserines Sphære, hvorimod hun var venlig, naturlig, og, hvad man i daglig Tale vilde kalde „rar". — I London førte Mussurus og hun deres sædvanlige tilbageholdne og rolige Liv, da de Troendes Behersker Abdul-Asiz ankom til Englands Hovedstad, og det var

naturligt, at hans Ambassadeur maatte sætte sig i Bevægelse for at festligholde denne mærkelige og aldrig før indtrufne Begivenhed. Fester og Baller ved Hoffet og hos de engelske Stormænd fulgte paa hverandre, og Intet belyste bedre den Forandring, der efterhaanden var indtraadt i Muselmændenes religieuse Begreber, end Synet af Muhameds Efterfølger, der som andre Dødelige bevægede sig blandt „Giaurer“ og pyntede Damer med utilhyllede Ansigter, nøgne Skuldre og Arme m. M. Det bevistes her — om Beviis forøvrigt er nødvendigt — at den tyrkiske Fanatisme, idetmindste hos den herskende Classe, er gaaet tilgrunde; men samtidigt dermed er den uimodstaaelige Kraft forsvunden, som under Soliman bragte Tyrkerne for Wiens Porte og satte dem istand til at true det hele vestlige Europa.

Naturligviis foranstaltede Mussurus en storartet Festlighed i Anledning af Padishahens Nærværelse, og, da man ved Midnatstid begav sig til den pragtfuldt smykkede Spisesal, bød Sultanen Musserine Armen. Denne Ære satte hendes Sind i den største Bevægelse. Ved Bordet bød Sultanen hende at tage Plads ved sin Side; men den Ærefrygt, hvormed enhver tyrkisk Undersaat seer op til Monarkens Person, var saa stor, at denne Naadesbeviisning endyderligere forøgede hendes Sindsbevægelse. Mulig har en vel tætsluttende Dragt samtidigt bidraget til at jage hende Blodet til Hovedet; men vist er det, at hun ved Bordet fik Ondt, faldt overende og var død, førend man blev istand til at føre hende bort.

Den Bevidsthed har hun dog altid kunnet tage med sig, at hun var død i sit Kald og under Udførelsen af den Tjenestepligt, der paahvilede hende som Ambassadeurs-Frue.

Musserines Broder, altsaa Fyrst Wogorides, var Legationssecretair. Han tog sig stateligt ud i sin tætsluttende Uniform og med den røde „Fez" paa Hovedet. I et Selskab henvendte min Hustru sig til ham med Spørgsmaal om, hvem en Dame var, som havde tiltrukket sig hendes Opmærksomhed. „Vel har jeg været henved fem Aar her i London," svarede han, „men kjender saagodtsom ingen af Selskabet." Saa afsondret fra Yderverdenen var det Liv, som det tyrkiske Gesandtskab førte.

Frankrig. Kun to Stater holdt i den Tid Ambassader i England, nemlig Tyrkiet og Frankrig. Fransk Ambassadeur var ved min Ankomst til London Grev Persigny, der tidligere, som Mr. Fialin, havde været Secretair hos Louis Napoleon, da denne som Prinds opholdt sig i England og beboede det lille Huus i Berkeley-Street. Persigny var en tiltalende Personlighed, udentvivl i Besiddelse af endeel Dygtighed, der dog ikke gjorde sig gjældende ved hans Fremtræden, eiheller ved noget imponerende Ydre. Om Morgenen morede han sig med at foretage en Spadseretour omkring i Londons Gader, og, da han var Kunstelsker, blev han en Dag staaende udenfor en Kunsthandlers Udsalg, hvor en fremstillet Gjenstand tildrog sig hans Opmærksomhed. Da han traadte ind i Boutikken, fandt han Eieren beskjeftiget med at restaurere et Billede, der tiltalte ham. Han stillede sig

op for at betragte Maleriet, gjorde forskjellige Bemærkninger og endte med at forespørge sig om Prisen. Manden gav et undvigende Svar; Persigny gjentog sit Spørgsmaal, og, da han trængte ind paa Kunsthandleren, vendte denne sig om imod ham med den Yttring: „Det kan jo være Dem aldeles ligegyldigt; De har jo dog ikke Raad til at kjøbe det.“ Dagen efter kjøbte Persigny Maleriet, men morede sig ofte med at fortælle, hvor ringe man havde antaget, at hans Formuesomstændigheder vare.

Mme. l'Ambassadrice hørte til en af de store Banquierfamilier, Lafitte eller Lignende, i Paris. Hun var en smuk og høist elegant Dame, forfængelig, *dashing* og spillede en stor Rolle i den engelske elegante Selskabsverden. En Mængde beundrende Gentlemen samlede hun om sig hver Morgen, naar hun, afvexlende paa forskjellige Heste, foretog sin fashionable Ridetour op og ned ad Rotten-row i Hyde-park; man saae op til hende som Leder i Alt, hvad angik Smag, Toilette og Elegance, og naturligviis følte hun Tilfredsstillelse ved at bevæge sig i en Kreds, hvor hun spillede en saa fremragende Rolle. Persigny's Tilbagekaldelse som Følge af Englands Optræden efter Orsinis Bombe-Attentat maatte derfor gaae hende overordentlig nær. Hun græd, hun jamrede sig, selv overfor Folk, der kun af Høflighedshensyn aflagde Visit i Ambassade-Hotellet, og til mig sagde hun, medens Taarer randt hende ned ad Kinderne: „Keiseren er omgiven af Forrædere; det er kun os og nogle faa Andre, der oprigtigt slutte sig til ham; *ils sont tous prêts à le vendre.*“ Denne Scene gjorde et næsten piinligt Indtryk

paa mig; Udtalelserne vare saavist ikke diplomatiske. og jeg gik bort med den Opfattelse, at Forstand og Dømmekraft ikke fandtes hos Mme. l'Ambassadrice i samme Grad som ydre Skjønhed og elegant Verdenstone.

Persigny blev senere ophøiet til Hertug. Han døde før Keiserdømmets Fald i en endnu kraftig Alder, og da der, saavidt jeg veed, ikke var Børn efter ham, vil Familien med ham være uddød.

Orsinis Attentat mod Keiserens Liv fremkaldte Spænding imellem England og Frankrig. Den engelske Regjering undslog sig for at udlevere nogle af de Medskyldige i denne Forbrydelse; dette foranledigede stor Ophidselse og Harme i Frankrig; en militair Adresse, der vakte overordentlig Opsigt, blev indgiven til Keiseren, og man besluttede som en Art Demonstration at udnævne en Militair til Frankrigs Repræsentant ved det engelske Hof. Valget faldt paa Marschal Pélissier, Hertug af Malakoff, hvis Ankomst til England under disse Forhold baade vakte Bitterhed og en ikke ringe Bevægelse.

Malakoff havde faa Aar iforveien været Commanderende for den seierrige Hær paa Krim; den engelske Armee havde staaet under hans Befaling, og tiltrods for den herskende Stemning søgte de engelske militaire Kredse, begeistrede af den Nimbus, der omgav Marschallen, paa enhver Maade at lægge deres Ærefrygt for ham for Dagen. Ifølge engelsk Opfattelse var det navnlig ved Festmaaltider, at man søgte at feire Marschallens Nærværelse. Han blev indbuden til „*dinner*" i *Army & Navy Club,* Taler bleve holdte til hans Forherligelse, og naturligviis maatte

han besvare disse; men hans Bestræbelse for at udtale sin Paaskjønnelse paa en efter Forholdene passende Maade mislykkedes saagodtsom aldeles; han gik istaa, og Indtrykket var, at Marschallen vel kunde være en dygtig Militair, men at han ikkedestomindre uden al Tvivl maatte være *rather stupid* ɔ: temmelig dum.

Ved et Festmaaltid kort Tid efter gik det ikke bedre; atter gik Marschallen istaa, og mere og mere gjorde den almindelige Opfattelse sig gjældende, at han *decidedly was stupid* — var ubetinget dum. En tredie Dinner, og samme forlegne og usammenhængende Ord fra Marschallens Side, — da tog han sig med Eet sammen og erklærede, at han nu vilde tale „*du fond de son coeur*". „Jeg kan forsikkre Dem," vedblev han, „at jeg føler stor Glæde ved her at være samlet med saamange udmærkede Officerer, som jeg har havt den Ære at commandere; Mindet fremstiller sig for mig om de Vanskeligheder, som vi paa Krim have havt at bekjæmpe, og som bleve overvundne ved det Mod og den hjertelige Samvirken, der besjælede baade Englands og Frankrigs Hære; denne Eendrægtighed vil det være mit Formaal at bevare"; .... og saaledes fortsatte han under rungende *cheers* og til Overraskelse for samtlige Tilstedeværende. Sagen var, at han ved de foregaaende Leiligheder havde ladet udarbeide diplomatiske Svartaler, som han havde bestræbt sig for at lære udenad; nu frigjorde han sig for al Tvang, talte som Soldat og henrev sine Tilhørere.

Senere har jeg flere Gange hørt ham optræde som Taler, blandt Andet engang ved et af de store Festmaal-

tider i Guildhall, hvor han besvarede en af *His Lordship*, Værten, udbragt Toast. Atter her hentydede han til den Lykke, han havde havt, at føre engelske Tropper til Seier, og henledede samtidigt Opmærksomheden paa de høiere Officerer fra Krim, som fandtes blandt Gjæsterne: „Det er jo min Ven General Codrington, som jeg her seer ligeoverfor mig; derhenne seer jeg General Williams af Kars", og saaledes vedblev han at udpege Krim-Krigens Notabiliteter, indtil han sluttede med: „*cela fait toujours plaisir d'être en si bonne compagnie*". Skulde man ikke ved at høre denne Slutnings-Tirade troe, at det var en *sous-lieutenant*, som befandt sig i muntert Lag med nogle gode Kammerater? Malakoff var, hvad de Franske kalde: *Officier de corps-de-garde*; han var fra Top til Taa Soldat, men dertil under det kantede Udvortes en Mand med Dygtighed og *savoir-faire*, der endte med at vinde Englændernes Ærbødighed og Høiagtelse.

Første Legations-Secretair ved Ambassaden var Mr. Mallaret, som jeg senere har seet ansat i en Gesandt-Stilling, jeg troer nede i Italien. Blandt Adjudanter hos Marschallen var Mr. d'Appert, *chef de bataillon d'état-major*, gift med en dansk Dame, Datter af Hr. Hoskiær i Paris. D'Appert, som i flere Aar havde været ansat hos Marschallen, nærede ligesom enhver Anden af hans Omgivelser Frygt for ham. At han har været raa, streng og heftig, er udenfor al Tvivl, og Beduiner-Stammen, som han under Krigen i Algerien kvalte i en Grotte, hvor de Ulykkelige havde søgt Tilflugt tilligemed deres Hjorder, afgiver just ikke Beviis for noget blidt eller ømtfølende

Hjerte. „Jeg vilde kun ryge dem ud“, yttrede Malakoff, da man engang bragte denne Begivenhed paa Bane. Forøvrigt beskrev d'Appert det Syn, der havde fremstillet sig i hiin Grotte, da man endelig trængte derind, som noget af det Forfærdeligste, han nogensinde havde oplevet. Det var ikke Døde som paa en Valplads, man saae for sig, men lemlæstede, knuste og uformelige Liig, hvorhen man vendte Øjet. De indespærrede Dyr, lod det til, vare blevne betagne af Raseri, da Røgen trængte ind til dem, og under deres Bersærkergang havde de knuust og trampet Alt tildøde.

Jeg har i „Gamle Minder“ nærmere søgt at skildre Malakoff og omtalt det særegne Forhold, hvori jeg lige fra vort første Møde kom til at staae til Marschallen. Det viste sig, at vi havde tjent sammen paa Morea under General Maisons Expedition, og fra dette Øjeblik vare vi *anciens cammarades de guerre.* Som saadan overøste han mig med Forekommenhed, og det var saare behageligt for mig at komme til at staae i et saa venskabeligt Forhold til en Mand, der kom til at indtage en saa fremragende Plads i Londons diplomatiske Samfund.

Malakoff blev gift med en Slægtning af Keiserinde Eugénie. Han døde før Katastrofen i 1870 og efterlod kun en Datter. Atter med ham vil saaledes et af Frankrigs store Navne være uddødt.

Rusland. I første Række blandt de i London fungerende Diplomater maa nævnes Baron Brunnow, russisk Minister, der allerede i en Række af Aar havde været ansat ved det engelske Hof. I Mine, Udtryk og Be-

vægelser sporede man hos ham den Smidighed og Fiinhed, som er den fuldendte Verdensmand egen, medens hans Ydre tillige tydede paa Kraft og Bestemthed, saa at man i ham saae Typen paa en fuldendt Diplomat. Allerede i 1848 var han Minister i London og optraadte paa sit Hofs Vegne som Danmarks ivrige Forsvarer ved de Underhandlinger, som i hine Aar fandt Sted til Ordning af vore Anliggender. Han gjorde sig til af de Æresbeviisninger, han dengang havde modtaget af den danske Regjering, og blandt disse fremhævede han Betegnelsen: „Amicus Daniæ“, hvormed han var bleven beæret af den danske Konge. Aldrig har jeg imidlertid kunnet forstaae, hvorledes Keiseren af Rusland, som, da Arvefølgen skulde bestemmes, saa beredvillig overførte paa Prinds Christian de Rettigheder, han formeente at besidde til enkelte Dele af Holsteen, senere, da Underhandlingerne i 1864 fandt Sted, uden videre kunde overdrage disse formeentlige Rettigheder i andre Hænder. At Rusland i 1864, ligesom tidligere, har været os gunstigt, er der imidlertid ikke Grund til at betvivle, kun Skade, at vi dengang paa en saa letsindig Maade forkastede den Bistand, der syntes at være den eneste Støtte for os under hine ulykkelige Forhold.

Brunnow var ikke nogen smuk Mand. Han var høi, skaldet, allerede ældre, da jeg kjendte ham; men man saae strax, at man i ham havde en begavet Personlighed for sig. Hans mangeaarige Ophold i England havde sat ham i Forbindelse med alle indflydelsesrige Kredse, og man kan vistnok sige, at han var den blandt alle de den-

gang i London værende Diplomater, hvis personlige Indflydelse havde den største Vægt og Betydning.

Baron Brunnow var gift med en svensk Dame, Mlle. Schoultz, hvis Navn ikke syntes at have nogen synderlig god Klang i svenske Øren. Uden Tvivl foretrak baade Mand og Hustru at leve adskilte; men ikke desmindre kom Mme. la Baronne en *season* til London, sminkede sig, søgte at gjøre sig elskværdig, men gjorde, paa mig idetmindste, et ingenlunde behageligt Indtryk. Hun havde en Broder, der eiheller syntes at være fordeelagtig bekjendt; det hed sig, at Brunnow udbetalte ham et vist aarligt Beløb paa den Betingelse, at han aldrig maatte komme indenfor tyve Miles Afstand fra ham. Broderen, troer jeg, opholdt sig i Paris.

1ste *Conseiller de la légation* var le Baron de Nicolay. Han var født i Kjøbenhavn og Søn af den Minister, der i en Række af Aar under Frederik VI.'s Regjering var ansat som Repræsentant ved vort Hof. Nicolay var en vakker yngre Mand, gift med en smuk og højst elskværdig Kone, en Slægtning af den russiske Cantsler Grev Nesselrode. Senere blev Nicolay udnævnt til Gesandt i Kjøbenhavn. Længe forblev han imidlertid ikke i den af Faderen tidligere beklædte Stilling; en Sygdom slog sig til Hjernen, og han døde under høist sørgelige Omstændigheder ved et eller andet Bad i Tydskland.

Østerrig. Det tredie Keiserhofs, Østerrigs Repræsentant var Mr. le Comte d'Apponyi, smuk, elegant og meget elskværdig. Han gjorde imidlertid ikke Indtryk af at være nogen fremragende Personlighed, men var venlig,

forekommende og afholdt i de Kredse, hvor han bevægede sig. Omend hans Frue saae noget skjævt med det ene Øie, var hun en tækkelig og elegant Dame, og, naar Apponyi med Frue i deres ungarske Nationaldragt viste sig ved *drawing-rooms* hos Dronningen, vakte de en vis Opsigt ved deres Fremtræden.

Apponyi er senere bleven afløst af Grev Beust, en lille Mand med et uroligt Hoved; men, hvorvidt den Apponyi, som jeg senere har seet optræde i den ungarske Rigsdag, er den samme som den Apponyi, jeg har kjendt i England, staaer ikke klart for mig. Skulde dette være Tilfældet, kan jeg kun sige, at man ikke sjeldent som Adkomst til Anseelse seer et Navn træde i fremragende Egenskabers Sted.

Første Legations-Secretair var Grev Carolyi, der senere blev ansat som østerrigsk Minister i Berlin. Jeg kjendte ikke meget til ham, men han forekom mig at være noget tung og ubehjælpsom, saa at jeg den Gang ikke fattede nogen rigtig Tro til hans diplomatiske Anlæg.

Preussen var repræsenteret af Grev Bernstorff, en stor, rødhaaret, kluntet og opblæst Personlighed, der ret syntes skabt til at staae i Geled i den kongelige preussiske Garde. Hans Evner svarede neppe til hans høie Tanker om egen Dygtighed, hvilket vel ogsaa kan sluttes af, at han efter at være bleven kaldet til preussisk Udenrigsminister ikke fandtes at være Opgaven voxen og sendtes tilbage til sin Stilling i London, hvor hans Uvillie imod Danmark fuldt vel stemmede med de af hans Regjering nærede Planer.

Saavel i Aand som i Form er den preussiske Regjering i den sidste Menneskealder undergaaet mangehaande Forandringer. En Tidlang var den high-tory-junkerlig, saa blev den i 1855—59 parlamentarisk og har bestandig siden været underkastet Svingninger i forskjellige Retninger, alt efter Omstændighedernes Medfør. — Engang i et Selskab rettede min Kone det Spørgsmaal til Bernstorff, om han den foregaaende Dag havde været i Underhuset og hørt Gladstone, hvis Tale jeg med Beundring havde omtalt for hende. Istedetfor Svar afbrød han pludseligt Samtalen til min Hustrues ikke ringe Forundring. Nogen Tid efter — Preussen var da blevet parlamentarisk — hændte det sig, at jeg kjørte til Parlamentet og saae Bernstorff stige ud af sin Vogn lige før mig og begive sig ind i St. Georges-hall, der danner en storartet Forhal til Parlamentsbygningen. Jeg saae ham rette sin Gang tilvenstre, hen til en lille Dør, der ad en smal Trappe fører op til Underhusets Localer, en Indgang, der er forbeholdt Underhusets Medlemmer, saa at jeg antog, at Bernstorff som „habitué“ havde opnaaet særlig Adgang til denne privilegerede Gjenvei. Uden at tænke videre herover fortsatte jeg min Vandring op ad den almindelige brede Trappe og henad de noget indviklede Gange, der føre til Underhusets Sal, da jeg ved en af Omdreiningerne til min Overraskelse saae Grev Bernstorff komme mig imøde, netop i modsat Retning af den, der førte til Underhusets Dør. „Jeg troede, at De vilde ind i Underhuset?“ bemærkede jeg. „Javist — dette er jo Veien“, svarede han noget forlegen. „Nei, netop modsat“, lød

mit Svar, og vi fulgtes nu ad, til vi naaede den Samling af Dørvogtere, der spærrer Adgangen til Helligdommen. Atter her viste det sig imidlertid, at han var aldeles uvidende om, hvilken Opgang der førte til den diplomatiske Loge, og det blev mig derved snart indlysende, at Bernstorff, uagtet han havde været fem eller sex Aar i England, ikke tidligere havde betraadt denne Deel af Bygningen, altsaa ikke hidtil havde overværet noget af Underhusets Møder! Grunden, hvorfor han ved Spørgsmaalet om Gladstones Tale havde afbrudt Samtalen med min Hustru, blev mig derved klar. I Overhuset havde han ganske sikkert oftere været; men det plebeiiske Underhuus havde det været under hans Værdighed at betræde; — nu var Preussen imidlertid blevet constitutionelt. og det maatte derfor paaligge denne Stats Repræsentant at vise sig i *house of commons* og at lægge for Dagen sin Interesse for dette og dets parlamentariske Forhandlinger.

Yderligere Charakteristik af Grev Bernstorff er vel neppe nødvendig; han er allerede for flere Aar siden død; men det Indtryk, han har efterladt hos mig, er ikke lysteligt. Hans Legem var vel stort; men Aanden var forholdsviis lille.

Hans Hustru, stor og massiv som han selv, stammede fra Dresden. Hun var en flink, godmodig og livlig Dame og stod vistnok ikke saa lidt over Manden i intellectuel Henseende.

Nord-Amerika's. Repræsentant, Mr. Dallas, var en Mand af Betydning. Man havde ogsaa i sin Tid kastet Blikket paa ham som Candidat til Præsident-Værdigheden

i de Forenede Stater. Han var en fuldkommen Yankee i Ordets gode Opfattelse: Kraftig, omend spinkel, mager og med sneehvidt Haar; Bestemthed og Intelligents vare afprægede i hans Ansigtstræk. Han selv med Kone og Døttre dannede en elskværdig Kreds, hvor Hjertelighed og Naturlighed herskede midt under al den Unaturlighed, hvoraf man var omgiven. Ogsaa Dallas er død; han var en skarp Modsætning til Grev Bernstorff. Hans Virksomhed i London maa have været fuld af Vanskeligheder under Sydstaternes Oprør; omend Englands deelvise Neutralitet under disse skjæbnesvangre Begivenheder ikke kan betragtes som hans Værk, men vel nærmest maa tilskrives en mærkelig Forblindelse fra engelske Statsmænds Side, saa tyder ikke destomindre Stridens senere Afgjørelse, navnlig Alabama-Sagen, hen paa en energisk og consekvent Optræden, for hvilken Endeel af Æren med Føie bør tillægges Nord-Amerikas Repræsentant ved det engelske Hof.

Italien. Ogsaa le Chevalier d'Azeglio, Minister for Italien, var en Modsætning til Bernstorff, omend i en ganske anden Retning end Dallas. Han var en ufortrøden og smidig Diplomat, *un élégant*, og sagdes at staae høit i Gunst hos Lady Shaftesbury, Datter af Lord Palmerston, ad hvilken Vei man antog, at han havde skaffet sig endeel Indflydelse. D'Azeglio var noget af en *ci-devant jeune homme*, han var ugift, ret behagelig i Omgang og bevægede sig utrættelig i Selskabslivet. Det var en næsten uundgaaelig Skjæbne, naar man havde lagt sin Hat fra sig før Middagsbordet, ikke at finde den igjen, naar man

kom tilbage til Salonen; man maatte tage tiltakke med en anden, der, mærkværdigt nok, saagodtsom altid var daarligere end den, man havde efterladt. Dette ærgrede d'Azeglio, og han lod derfor indeni sin Hat anbringe en Laas, der sprang til, saasnart man klappede Hatten sammen. Han havde da en Nøgle, hvormed han siden atter kunde oplukke sin Hovedbedækning. Dette Middel, sagde han, viste sig at være probat. En anden Opfindelse af ham var at lade anbringe paa en skjult Maade under et af de øverste Knaphuller i sin Frakke et lille Blikfutteral, som han hver Morgen lod fylde med fugtigt Sand. Heri blev den Blomst nedstukken, som *fashion* fordrede, at man skulde vise sig med om Formiddagen, og, da Prisen paa slige Blomster om Vinteren kunde være temmelig høi, naar de skulde svare til en virkelig Gesandts Værdighed, og de desuden hurtigt visnede, saa at de maatte fornyes, opnaaede d'Azeglio ved sit geniale Paafund en ikke ringe Besparelse.

Legations-Secretairen var Mr. Corti, en lille, ubetydelig, braknæset Fyr, der hverken gjorde sig bemærket ved sin Personlighed eller sin Fremtræden. Skulde han være den samme Corti, der senere er optraadt som Italiens Udenrigsminister ved Berliner-Conferencen, har jeg ikke ondt ved at forklare mig, at der dog mulig kunde være Grund til den Utilfredshed, hvormed de italienske Afsendinge bleve modtagne ved deres Tilbagekomst efter Conferencens Afslutning. Tiden har vel neppe paatrykt Corti noget andet Stempel end det, der var hans Særkjende under hans Secretair-Virksomhed ved Gesandtskabet i London.

Holland. En anden *ci-devant jeune homme*, men behagelig, vindende og elskværdig, var Baron Bentinck, hollandsk Minister ved Hoffet i St. James, som det officielt betegnes, uagtet Monarken forlængst har taget Ophold i Buckingham-palace. Enkelte ville endnu kunne erindre Baron Bentinck som Legations-Secretair i Kjøbenhavn i Aarene 1827—30. Han var dengang en udmærket smuk og elegant ung Mand, gjorde stormende Lykke hos Damerne, og Mindet om hiin Tid stod vedblivende for ham som en af hans kjæreste Erindringer. Han havde dengang oftere dandset med min Hustru, og talte med en vis Tilfredshed med hende derom; men, naar hun da begyndte at udregne, hvormange Aar der siden den Tid vare forløbne, meente han altid, at det ikke var værdt at anstille videre Betragtninger herover. Han var forøvrigt trods Alderen en velconserveret Mand, og, da han kun boede faa Huse fra mig paa Lowndes-Square, saaes vi jevnlig og bleve meget gode Venner. Han var Ungkarl, levede for at pleie sit Legem og sin Behagelighed, og, som fast Alle under lignende Forhold, satte han ikke ringe Priis paa Bordets Glæder. Da jeg i Januar 1860 uventet blev kaldt til Kjøbenhavn, lød hans Raad til mig, at, hvad der end laae til Grund for denne Kaldelse, maatte jeg endelig see at komme tilbage til Gesandtskabsposten i London. „Jeg har flakket om ved mange Hoffer“, sagde han, „og intetsteds har jeg fundet saa mageligt et Liv og saa behagelig en Kreds som her, det vil sige, naar man først har levet sig ind i Forholdene.

Sorg endelig for at komme tilbage hertil, vi ville Alle savne Dem."

Ogsaa Bentinck er senere død; i ham har jeg mistet en Mand, der var mig hengiven.

Belgien var repræsenteret af van de Weyer, en fremragende Personlighed. Allerede under Belgiens Løsrivelse fra Holland spillede han en stor Rolle, og han havde senere uafbrudt været ansat som Gesandt i London. Han var lille, fuld af Liv og med forekommende og venlige Manerer. Han var gift med en engelsk Dame, Datter af Mr. Bates, Medlem af Huset Baring Brothers & Co., og deels ved sin Dygtighed, deels ved sine rige Forbindelser, havde han sikkret sig en agtet og betydende Stilling i de Kredse, hvori han færdedes. — van de Weyers Svigerfader beboede om Sommeren et Lyststed i Nærheden af Richmond og Kew. Her tilbragte han med sin Familie en Deel af den smukke Aarstid, og da Mr. Bates var Banquier for Prinds Louis Napoleon under dennes Ophold i England, havde han engang indbudt Prindsen til at være sin Gjæst. Ved Frokosten en Dag yttrede van de Weyer Lyst til at begive sig tilfods til London for der at varetage nogle Forretninger; Prindsen tilbød at gjøre ham Følgeskab, og underveis udspandt der sig en Samtale imellem dem, som nærmest angik Frankrigs indre Tilstande og den Udsigt, som Prindsen antog, at der i en nær Fremtid vilde være for ham til som Keiser at blive sin Onkels Efterfølger. „Aldrig", yttrede han, „have Udsigterne hertil været saa gunstige som nu; Napoleons Bisættelse i Invalidernes Hotel har bragt Mindet

om den store Keiser til at blusse op i enhver Franskmands Bryst; min Stjerne har aldrig skinnet klarere end netop for Øieblikket, og med fuld Fortrøstning seer jeg Fremtiden imøde — den vil gjøre mig til Frankrigs Hersker og sætte Keiserkronen paa mit Hoved!" — En Tidlang havde van de Weyer i Taushed hørt paa ham, men afbrød ham tilsidst med det Spørgsmaal: „Er det Alvor, eller skal jeg ansee det for phantastiske Billeder, som De her udmaler for mig?" — „Fuldt Alvor", forsikkrede Prindsen. — „I saa Fald", fortsatte Spørgeren, „maa jeg gjøre Dem opmærksom paa, at der kunde være Anledning for mig til for min Regjering at anføre de Forhaabninger, som De synes at nære, saasom min Konge er gift med Kong Louis-Philippes Datter, og Deres Forventninger med Hensyn til den franske Throne dog ikke ganske kunne betragtes af ham med Ligegyldighed." — „Jeg vil finde det ganske i sin Orden fra Deres Side", svarede Prindsen, og et Par Dage efter afsendte virkelig van de Weyer en Beretning om det saaledes Forefaldne. Naturligviis indførtes Concepten hertil i Gesandtskabets Copibog, og senere, efter 1853, interesserede det van de Weyer at forevise enkelte Venner dette uforkastelige Vidnesbyrd om Napoleon III.'s næsten prophetiske Forudsigelse og om hans Tro paa den lykkelige Stjerne, som ogsaa tidligere af Onkelen saa ofte var bleven paakaldt.

Stjernen sank for dem Begge, og det vilde have været en stor Lykke for Frankrig, om Napoleon III.'s prophetiske Aand ogsaa i 1870 havde veiledet ham og udpeget for ham de Farer, der truede, ikke alene ham,

men ogsaa det Land, der skulde hjemsøges af saa tunge og haarde Prøvelser.

Sverrig. Da jeg som Minister afgik til England, tænkte jeg mig naturligviis, at den, jeg i London vilde komme til at staae nærmest, vilde være Grev Platen, der ligesom jeg nylig var bleven udnævnt til Gesandt og som tidligere Søofficeer kunde antages at have en Mængde Interesser tilfælles med mig. Jeg fandt i ham en rolig og besindig Mand, behagelig og naturlig, hvorimod hans Frue forekom mig saa ceremoniel og saa betagen af conventionelle Former, at jeg til min Hustru i Danmark skrev, at dette Huus neppe vilde blive Noget for hende, da Alt hos Grevinden syntes at være saa opstyltet og paataget, at ethvert nærmere Forhold derved sikkert vilde blive afskaaret.

Ved nærmere Bekjendtskab viste det sig imidlertid, at der under dette tilgjorte Ydre fandtes en saa varm Hjertelighed og en saa høi Grad af Naturlighed, som man kun sjeldent træffer hos Nogen, der, som Grevinde Platen, er født til Rigdom og Storhed. Ogsaa imellem Platen og mig udviklede der sig et Venskab, som er vedblevet at bestaae indtil hans henved ti Aar senere indtrufne Død, og det svenske og det danske Gesandtskab kom saaledes til at staae i et Forhold, som ikke alene dengang, men stedse senere har været meget paaskjønnet af mig. Vel var Platen i visse Henseender bedre stillet end jeg, idet han af sin Svigerfader, Grev de Geer, modtog et maanedligt Tilskud af 500 Pund Sterling som Tillæg til sin Ministergage; men — som det ogsaa viste sig efter

hans Tilbagekomst til Sverrig — Platen havde intet Talent for at bringe Penge til at forslaae, saa at Forskjellen imellem det svenske og det danske Gesandtskab ogsaa i pecuniair Henseende for en stor Deel blev udjevnet. Forøvrigt gaves der en mærkelig Overeensstemmelse imellem Platens og min Løbebane. Det er allerede anført, at han tidligere var Søofficeer; omtrent samtidigt med mig, i Aarene omkring 1850, beklædte han Stillingen som Marineminister, hvilken Post han fratraadte tildeels som Følge af Meningsforskjellighed med daværende Prinds Oscar angaaende den svenske Marines Organisation. I 1857 udnævntes han til Gesandt i London, og i 1864, faa Aar før jeg blev optagen i Ministeriet Frijs, var han atter svensk Marineminister, saa at vore Baner i deres Hovedafsnit saagodtsom falde sammen.

Grev Balthazar von Platen var en samvittighedsfuld, tænksom og grundhæderlig Mand; men, hvad Begavelse angaaer, stod han vistnok ikke fuldt saa høit, som man i Almindelighed syntes at antage. Faderens Navn i Forbindelse med Svigerfaderens Rigdom og Indflydelse bidroge til at føre ham frem. I visse Retninger havde han desuden Hang til Projecter, som ikke altid kunde glæde sig ved almindelig Anerkjendelse, og blandt disse kan særlig fremhæves hans Plan til at omdanne Sverrigs Søværn til et blot og bart Kyst- eller Kanonbaadsforsvar. Denne Tanke bragte ham mange Modstandere, og den Uvillie, som derved foranledigedes fra Marinens Side, medvirkede ikke lidet til, at hans Bestyrelse af Marinen under begge hans Ministerperioder kun blev af kort Varighed.

Som Beviis paa Grevinde Platens nøie Iagttagelse af Former fortalte en svensk Dame mig engang, at Grevinden paa en Reise i Sverrig var bleven syg, saa at hun underveis maatte standse og tage ind i et Hotel. Den fremmede Læge, der blev tilkaldt, fandt Grevinden sengeliggende, og, da han nærmede sig, viste der sig en saadan Bevægelse under Sengetæpperne, at Lægen foer til og spurgte, om Grevinden leed af Krampe i Fødderne. „Nei Kors!“ svarede den Syge, „Jag nigar — jeg neier kun for Herren.“ — Det er forunderligt, hvor Opdragelse og Sædvane kunne lægge ligesom en Skal om det indre Menneske, saa at man paa en Maade kommer til at staae heelt i Modsætning til sig selv, idet Formen synes at være Alt, medens Følelse og Hjertelighed i Virkeligheden ere det langt Overveiende.

Grevinde Platen hører til de Londoner-Bekjendtskaber, om hvilke saavel min Hustru som jeg have bevaret den venligste og kjæreste Erindring, og ikke sjeldent er Mindet blevet ledet tilbage til hende, naar en eller anden af hendes Skrivelser eller Smaabreve til min Hustru faldt mig i Hænderne; de ende stadig med Hilsen fra „min Balthazar“ og Deres „tillgifne Charlotte“.

Mindre elskværdig end Grev Platen, men tillige mere kløgtig og talentfuld, var Secretairen ved Legationen, Baron Hochschild, der senere i flere Aar har repræsenteret Sverrig ved det engelske Hof. Ogsaa med ham og hans Frue, født Piper, stod det danske Gesandtskab paa den venskabeligste Fod. Hochschild var sær, sarkastisk, bidende, og, saavidt jeg er istand til at skjønne, har han

neppe været synderlig medgjørlig i private Forhold. Ogsaa den svensk-adelige Opfattelse gjorde sig gjældende hos ham, og som Beviis herpaa kan anføres, at, da min Hustru og jeg tilligemed Grev Platen og Grev Bernstorff med Fruer stode Fadder til hans Førstefødte, ved hvilken Leilighed der serveredes en Collation, fik den svenske Præst, som havde forrettet Daabs-Acten, ikke Plads ved Bordet, men maatte nyde sin Frokost ved et andet Bord, adskilt fra de øvrige Gjæster. Det forbausede mig at see, hvorledes Standsforskjellen gjorde sig gjældende, og ganske sikkert har den Opfattelse, der her stod for mig som et Særsyn, været den gjængse i de høiere aristokratiske Kredse i Sverrig, idetmindste indtil den forandrede svenske Forfatning har bragt Adelen i en anden Stilling, som efterhaanden vil medføre Forandring i disse nedarvede Forhold.

Spanien. Navnet Isturiz er velbekjendt som tilhørende en Mand, der har spillet en Rolle under de mangehaande Omvæltninger og Revolutioner, der som et chronisk Onde synes at hjemsøge, ikke alene Spanien, men alle de med Spaniere befolkede og coloniserede Lande. En Tidlang var Isturiz sit Lands Repræsentant i London; men han førte der et meget tilbagetrukkent Liv, man saae ham saagodtsom aldrig, og mine Berøringspuncter med ham vare saa faa, at det er mig vanskeligt at udtale mig om ham.

Som Chargé-d'affaires optraadte derimod flere Gange under Afbrydelser i Ministerpostens Besættelse el Senior Conte, der senere udnævntes til spansk Minister i Kjøben-

havn. Her tilbragte han flere Aar, indtil en ny Omvæltning i hans Fædreland atter rev ham ud af denne Virksomhed, hvorefter han som Privatmand tog Ophold i Italien.

Conte var en dannet og høist tiltalende Personlighed, der syntes særligt tilskyndet til at nærme sig til mig som Følge af, at han ved Giftermaal nøie var knyttet til Danmark. Hans Hustru, elegant, indtagende og smuk, var nemlig en Søsterdatter af daværende Conferentsraadinde Carstensen, altsaa Sødskendebarn til nuværende Commandeur Wm. Carstensen og dennes Sødskende. Under Conte's Ophold i Kjøbenhavn ville Mange have havt Leilighed til at føle sig tiltrukne saavel af hans som af hans Frues elskværdige Egenskaber. Skjøndt de endnu Begge vare forholdsviis unge, var der dog ikke færre end ni Børn i Familien, der alle syntes at kappes med hinanden i Skjønhed. Ofte morede det mig at anmode Fruen om at samle sin hele Børneflok om sig, og naar jeg da fremkom med Spørgsmaal om hver Enkelts Nationalitet, var min Videbegjærlighed ikke let at tilfredsstille. Ved Slutningen af det forrige Aarhundrede var der i vor Marine en Commandeur Ulrik, der udnævntes til dansk Generalsconsul i Tunis. Han giftede sig med en Frøken Kaas og blev med hende Fader til tre Døttre, af hvilke den ene blev gift med Mr. Mac-Donell, engelsk Generalconsul i Livorno, den anden med en engelsk Søofficeer og den tredie med Carstensen, dengang ansat ved Consulatet i Algier. Mac-Donell havde flere Døttre; en af disse blev gift med Spanieren Conte, og, tænker man sig

nu, at enkelte af Børnene under en Diplomats omflakkende Liv ere fødte i Tydskland eller Italien, andre i England og atter andre i Danmark, saa vil man finde, at der her foreligger et saa indviklet Nationalitetsspørgsmaal, at man har Vanskelighed ved at komme til noget endeligt Resultat. Vist er det imidlertid, alle Nationalitetsspørgsmaal satte tilside, at saavel Conte som hans Hustru vare høist elskværdige Mennesker, som altid ville bevare en venlig Plads i min Erindring.

Portugal. Høit i Anseelse saavel for sine Kundskaber som for sine personlige Egenskaber stod Grev Lavradio, der i en lang Aarrække havde beklædt Posten som Minister for Portugal. Det portugisiske og det danske Gesandtskab havde til alle Tider staaet paa den fortroligste Fod, sagde Lavradio, udentvivl fordi disse Staters indbyrdes Afstand fjernede enhver Udsigt til Ufred imellem dem, og det venskabelige Forhold, hvortil han hentydede, vedblev uafbrudt at bestaae i al den Tid, jeg forblev i Spidsen for Gesandtskabet. Skjøndt neppe ældre end jeg, var Lavradio tilsyneladende en Olding. Han var hvidhaaret, spinkel, mager og saae ud, som kunde man blæse ham overende. Han havde en ung Hustru, elskværdig ligesom han selv, med Tillid og Venskab sluttede jeg mig til dem Begge, og hertil bidrog væsentligt, at vi ofte samledes i en interessant og høist behagelig Kreds hos Hertuginden af Inverness, Enke efter Hertugen af Suffolk, Dronning Victorias Onkel, hvor baade Lavradio og jeg hørte til de intime og velsete Gjæster. Lavradios Hustru blev syg; hun overtalte imidlertid sin Mand til at

modtage en Indbydelse fra Hertuginden; men, da han kom hjem, fandt han sin Kones Tilstand i høi Grad foruroligende. Lægen blev hentet; han bekræftede Lavradios Frygt for overhængende Fare, og anden Dagen efter døde Grevinde Lavradio efter at have taget Afsked med sin Mand, sine Tjenestefolk og sin hele Omgivelse paa en saa ophøiet og gudhengiven Maade, at det stedse er med Veemod, at jeg tænker paa denne sørgelige Begivenhed. „Da min Hustru forlod mig“, sagde Lavradio til mig nogle Dage efter, „faldt mit Øie paa de Decorationer, som jeg havde baaret hiin Middag, da vi vare sammen hos Hertuginden; mit Sind havde været saa betaget, at det ikke var faldet mig ind at skifte Klæder; jeg kan ikke sige Dem, hvor Synet af disse Stjerner og Baand var mig uhyggeligt!“ Er dette lille Træk ikke rørende! Og det var en graahærdet Diplomat, der viste saamegen Følelse!

Lavradio hørte til en af de indflydelsesrige Familier i Portugal. „Vi ere Colleger i dobbelt Forstand“, sagde han en Dag til mig, „ogsaa jeg har været Søofficeer.“ Da jeg undrede mig herover, vedblev han: „Man vilde gjøre mig til Abbed, men jeg foretrak Søen, og paa en hæderlig Maade bestod jeg de befalede Examina for at træde ind i Marinen. Hans Majestæt var imidlertid saa naadig at lade min Fader meddele, at han vilde fritage mig for de Savn og Besværligheder, som Cadettjenesten fører med sig, og der blev mig overrakt en Udnævnelse til Lieutenant.“ „Hvor har De da faret?“ spurgte jeg ivrig. „Jeg har slet ikke faret“, var Lavradios Svar, og

efter et Øiebliks Pause tilføiede han: „Jeg var Minister, da jeg var 21 Aar." — Det kan man kalde at blive baaren paa Hænderne!

Ratificationen af en Tractat med Portugal bragte Lavradio til at indstille mig til Benaadning med Storkorset af Ordenen Sao Bento de Aviz. Han underrettede mig om min Udnævnelse, men kort Tid efter overgav jeg min Rappel-Skrivelse i Dronning Victorias Hænder og afreiste paa Besøg til Malvern, hvor jeg forblev i henved sex Uger. Oftere faldt det mig ind, at det dog var forunderligt, at den mig tildeelte Decoration ikke kom mig ihænde; der var imidlertid ikke Anledning til videre Grublen over denne Udeblivelse, og uden at tænke videre herover vendte jeg tilbage til London, hvor min Hustru og jeg tilbragte nogen Tid hos Kammerherre Torben Bille, min Efterfølger i Gesandtskabet. Flere Dage vare forløbne, da vor Vært fandt paa at ville vise os et Par Ordener, som vare blevne ham tildeelte af Kongerne af Holland og Belgien, hos hvem han tidligere havde været accrediteret, og under Samtale herom faldt det ham paa een Gang ind, at han for nogle Uger siden fra Grev Lavradio havde modtaget en Æske under min Adresse, der ogsaa skulde indeholde en Decoration. Den blev hentet, og dens Indhold var det brede grønne Baand og Stjernen med det torneomkrandsede Hjerte.

At Bille ikke strax havde besørget mig Kassen tilsendt eller idetmindste gjort mig bekjendt med dens Modtagelse, var mig i høieste Grad ubehageligt. At Lavradio Uger igjennem ikke havde hørt noget Ord fra

mig, uagtet han naturligviis maatte antage, at Decorationen alt forlængst var kommen mig ihænde, maatte af ham opfattes som en Uhoflighed, mulig endog som en Ringeagten af det Beviis paa Velvillie, som af hans Regjering var blevet tildeelt mig. Paa den anden Side kunde jeg ikke beslutte mig til at gjøre ham bekjendt med den Ligegyldighed, hvormed et Anliggende, som han maatte tillægge en vis Betydning, var blevet behandlet af min Afløser, da dette sandsynligviis vilde indvirke forstyrrende paa Forholdet imellem dem, hvorfor det forekom mig at ville være i ligefrem Strid med min Tjenestepligt. Med betynget Sind kjørte jeg altsaa den næste Dag hen til Lavradio, og, som jeg havde ventet, modtoges jeg med en kold Høflighed, der gik mig meget nær til Hjerte. Som anført, laa det i Sagens Natur, at jeg ikke kunde fralægge mig Skylden for en formeentlig Tilsidesættelse af, hvad almindelig Høflighed krævede, og tiltrods for den Hengivenhed, som jeg nærede og til alle Tider vil vedblive at nære for Grev Lavradio, forlod jeg London uden noget venligt Ord fra hans Side. Ogsaa han er imidlertid gaaet over til et bedre Liv, og han vil forhaabentlig der være kommen til Klarhed om, hvormegen Priis jeg satte paa det gjensidige og oprigtige Venskab, der bandt mig saavel til ham som til hans forud hedengangne Hustru.

Hannover. Grev Kielmannsegge, Minister for Hannover, var ældre, affældig, lidende og brudt af legemlige Smerter, men stod høit i Anseelse i den diplomatiske Verden. Paa sin Regjerings Vegne havde han nylig

for de engelske Domstole vundet en Proces, der angik Besiddelsen af de Kronjuveler, som, da Welferne med Georg I. besteg den engelske Throne, vare blevne førte over til England. Denne Proces havde henstaaet uafgjort i ikke mindre end fjorten Aar. Dens Resultat førte med sig, at saagodtsom samtlige Juveler, der i de sidste 150 Aar vare blevne baarne af Englands Dronninger, bleve bragte over til Hannover, og at Dronning Victoria var saagodtsom juveelløs, indtil omsider Koh-i-Noor kom til og afhjalp denne følelige Mangel. Koh-i-Noor maatte ogsaa holde for ved alle mulige Leiligheder; snart funklede den i Dronningens Toilette som Hovedpynt, snart prangede den indfattet i et Armbaand, snart var den Broche, medens de Hannover tilkjendte Juveler bag en Speilglasvæg i det hannoveranske Hofs Sølvkammer bleve foreviste det skuelystne Publicum. Det er naturligt, at Kielmannsegge betragtede det som en Triumph at have gjenerhvervet for sin Kongefamilie disse Kostbarheder af flere Millioners Værdi. Triumphen blev dog ikke istand til at holde ham opreist; han døde kort efter, at jeg havde forladt London; — en Morgen fandt man, at han havde hængt sig i sin Seng.

Bayern og Sachsen. Gesandterne for de to andre mindre tydske Stater, Bayern og Sachsen, vare Baronerne Cetto og Witzthum. Cetto saae man ikke synderligt til; han var gift med en engelsk Dame og har efter al Rimelighed henlevet sine Dage i al Gemytlighed i sin Families Kreds. Mærkelig ved ham var hans Næse, der altid hos mig fremkaldte Forestillingen om en Tapir eller

Myrebjorn. Han har sikkert været en skikkelig og brav Mand; men jeg føler mig temmelig overbeviist om, at han ikke besad nogen overordentlig Begavelse.

Var Baron Cetto af en rolig Charakteer, da var saavist Witzthum netop lige det Modsatte. Han var en yngre, velvoxen Mand, meget talende og med noget Stirrende eller Glasagtigt ved Øinene, der altid forekom mig paafaldende. Altid var han i Bevægelse, stedse var han paafærde, og, da hans Evner ligesom hans Virkekreds kun vare indskrænkede, passede han godt til den velbekjendte Lignelse om en Spyflue i en Flaske. Den Nat, da Palmerston i Underhuset fik en Majoritet af 14 Stemmer imod sig paa Grund af den Maade, hvorpaa Regjeringen havde stillet sig ligeoverfor Frankrig, og Palmerston som Følge deraf endnu samme Nat indgav sin Demission, sluttedes Afstemningen ikke før Klokken henved tre om Morgenen. Efter at have afventet Afstemningens Udfald stod jeg i Begreb med at begive mig hjemefter, da Witzthum kom farende hen imod mig med det Spørgsmaal, om jeg havde tænkt paa at afsende telegraphisk Meddelelse til min Regjering om det Forefaldne. „Jeg kommer lige fra Telegraphcontoret", tilføiede han, „og har netop indleveret en Depesche til min Udenrigsminister om den indtrufne vigtige Begivenhed." — „Min kjære Hr. Baron," faldt det mig ind at bemærke, „Deres Depeche vil altsaa naae sin Bestemmelse om en Timestid, altsaa omtrent Klokken 4; troer De virkelig, at Deres Udenrigsminister vil være Dem særlig takskyldig for, at han paa den Tid bliver vækket for at modtage Deres

Indberetning? — Nei, før Klokken henved 7 er det ikke min Hensigt at forstyrre min Udenrigsminister, og jeg vil vædde om, at høie Vedkommende vil læse min Meddelelse med langt større Opmærksomhed, end om den var kommen ham tilhænde midt under hans gode og rolige Nattesøvn." Jeg veed ikke, om denne Indvending gjorde noget Indtryk paa ham; vi ønskede hinanden Godnat og vare vedblivende lige gode Venner.

Grækenland. Trikupis var udnævnt til Minister allerede af Kong Otto af Grækenland. Han var en kundskabsrig Mand, stod for sin Lærdom høit i Anseelse blandt sine Landsmænd og var Forfatter til en Grækenlands Historie, der havde tiltrukket sig endeel Opmærksomhed. Han var nu gammel, værkbruden og havde Vanskelighed ved at bevæge sig; men ikkedestomindre lagde han baade Snuhed og Listighed for Dagen, hvilke Egenskaber maa erkjendes at være den græske Race egne. Han var gift med en Maurokordato, en af Grækenlands store Familier, der i sin Tid spillede en fremragende Rolle under den helleniske Frihedskrig, og en Søn af ham, omtrent 25 Aar gammel, var Legations-Secretair. Jeg tænkte ikke dengang, at denne Søn skulde stille sig i Spidsen for Oppositionspartiet i Grækenland eller rettere sagt skiftes med de andre tre eller fire Partier til at være i Opposition, altsom den Ene eller den Anden kom til Magten. *Ote-toi de là, que je m'y mette* synes at være disse Partiers Løsen, og man maa beklage, hvor ringe en Grad af Fædrelandskjærlighed der synes at besjæle disse Partier, idet de alle sætte deres egoistiske Planer

over Fædrelandets Vel. Om Trikupis havde jeg virkelig havt bedre Tanker. Det maatte være Grækenlands Opgave ligesom Piemonts at tragte efter Stillingen som en Mønsterstat for, naar Leiligheden blev gunstig, at samle om sig de græske Elementer, der ved Rigdom og Indflydelse spille saa stor en Rolle over hele Tyrkiet. Istedet derfor have Hellenerne opslidt sig ved indre Kampe og staae nu overfløiede af Slaverne, der ialfald i aandelig Udvikling ikke kunne maale sig med de tidligere Herskere over disse af Naturen saa rigt udstyrede Lande. Grækerne ere en daarlig Race, dette blev alt min Overbeviisning, da jeg i Aarene 1827—30 kom i Berøring med dem; i Høisind er det unegteligt, at de staae tilbage for Tyrkerne, og det er alene paa en Tradition, at den Interesse for Hellenerne hviler, som de saa ufortrødent arbeide paa at svække og tilintetgjøre.

Haïti var repræsenteret af en halvsort Mand, hvis Navn jeg har glemt eller aldrig har bekymret mig om, — ikke paa Grund af Mandens Farve, men fordi han selv ikke syntes at have noget Tiltrækkende ved sig. Imponerende tog han sig dog ud, naar han ved Dronningens Leveer eller *drawing-rooms* mødte i sin rigtbroderede blaa Uniform, — dette er egentlig Alt, hvad jeg veed om St. Domingos Afsending.

Siam. I Grunden veed jeg omtrent lige saa Lidt om det siamesiske Gesandtskab; men dette havde dog altid noget Charakteristisk ved sig. Det bestod af syv Medlemmer, den Ene grimmere end den Anden, gule, smaa af Væxt, med fremspringende Kindbeen og dertil

saa skidenfærdige, at det var en Plage at blive anbragt i deres Nærhed. Ved stadselige Leiligheder saae man dem iførte deres lange Slaabrokke med en kinesisk Hat paa Hovedet, og i denne Dragt fremstillede de sig naturligviis den første Gang, da de skulde stedes til Audients hos Dronning Victoria. Lord Clarendon, daværende Udenrigsminister, skulde forestille dem for Hendes Majestæt; men, da han til sin Forbauselse erfarede, at det var deres Hensigt at nærme sig Dronningen krybende paa alle Fire, antog Clarendon, at det dog var bedst at forberede Dronningen paa dette uventede Skue. Ifølge Dronningens Ordre søgte Clarendon at formaae Siameserne til at opgive denne Deel af Ceremoniellet, men forgjæves. Alt strandede paa den Betragtning: „Hvilket Ansvar vilde jeg ikke paadrage mig, om jeg viste en saa mægtig Fyrstinde som Dronningen af England mindre Ærefrygt, end det er min Pligt at udvise imod min egen Souverain?“ Ambassadeuren og hans Drabanter fremstillede sig altsaa for Herskerinden som Tudser istedetfor som almindelige Mennesker. At holde Latteren tilbage var vanskeligt saavel for Dronningen som for hendes Følge; men, da det kravlende Gesandtskab baglænds skulde finde Døren for at søge en Udgang, slog dette aldeles feil, saa at den Enes Tilbagetog endte i et Hjørne af Modtagelsesgemakket, medens den Andens Cours førte ham i en heelt afvigende Retning. Det Comiske ved denne Scene skal have været overvældende; selv den strengeste Etikette var ikke istand til at holde Latteren tilbage, og forhaabentlig

har *l'Ambassadeur en chef* betragtet dette Udbrud fra Dronningens Side som en naadig Bifaldsyttring, om hvilken han pligtskyldigst ikke vil have undladt at tilstille sin Regjering allerunderdanigst Meddelelse.

Afseet fra Danmarks Repræsentation var der saaledes atten Gesandtskaber i London paa den Tid, som i det Foregaaende er omtalt. Det var et Prøvekaart af saagodtsom alle Nationaliteter, til hvilket den Uindviede saae op med den Forestilling, at der i denne Kreds var ophobet et Forraad af Statshemmeligheder og Statsmandskløgt, som man med Ærbødighed maatte bøie sig for. Har man gjennemlæst disse Blade, vil man imidlertid finde, at, naar Soldaten Malakoff lades ude af Betragtning, var der ikkun fire Mænd af den hele Samling, nemlig Brunnow, Dallas, van de Weyer og Lavradio, om hvem det kunde siges, at de i deres Stillinger stode over det Almindelige. Blandt de Øvrige gaves der tilvisse Mænd baade med Kundskaber og Dygtighed, men ved Siden af dem fandtes der Ubetydeligheder, der saa at sige kun udmærkede sig ved deres høie Forestilling om eget Værd.

Var det saaledes i London, kan det antages, at det neppe har været eller i Almindelighed er stort anderledes i andre Hovedstæder, og de Forestillinger, man danner sig om særlig Statskløgt og andre imponerende Egenskaber, som skulde findes i de Kredse af den diplomatiske

Verden, der udgjøre Repræsentationen ved fremmede Hoffer, ville saaledes vise sig i ikke ringe Grad overdrevne. En klar Opfattelse og sund Dømmekraft er det, hvorpaa det her som i andre Stillinger fornemmelig kommer an, og er man dertil saa heldig at vække Tillid, vil det vise sig, at disse ere Hovedbetingelserne for at løse den Opgave, der stilles de Mænd, hvem det betroes at repræsentere deres Souverainer ligeoverfor Udlandet.

Hvad Statshemmeligheder angaaer, da er det klart, at ligeledes Tanken herom under almindelige Omstændigheder beroer paa en fra Fortiden nedarvet Mythe, saasom det maa erkjendes, at de større Blade, der holde Correspondenter overalt, hvor der foregaaer Noget af Vigtighed, ere fuldt saa vel, ofte endog bedre underrettede, end Diplomaten, der somoftest kun sparsomt modtager Meddelelser fra sin Regjering. Undtagelser herfra kunne vel finde Sted i enkelte Øieblikke under indviklede Forhandlinger, hvor den accrediterede Gesandt er Mellemmand; men selv da vil den skarpe Iagttager ved opmærksomt at følge Begivenhederne og ved en skjønsom Vurdering af de forskjellige Staters Interesser finde en Veiledning, der sjeldent vil føre ham paa urigtigt Spor.

Overhovedet have de hurtige og lette Samfærdselsmidler, navnlig i den sidste Deel af vort Aarhundrede, aldeles forandret hele Diplomatiets Stilling, sammenlignet med dets Virksomhed i hine Tider, da en Ambassadeur antoges at gaae omkring med Krig eller Fred i sin Lomme. Tidligere maatte Diplomaten ofte handle paa egen Haand; der kunde hengaae Maaneder, før han

var istand til at modtage Svar paa Forespørgsler til sin Regjering: Aviser, der i nogen Udstrækning kunde oplyse ham om, hvad der foregik udenfor hans nærmeste Kreds, fandtes der ikke, og under disse Omstændigheder maatte hans Optræden blive langt mere paavirket af hans personlige Anskuelser, end det i vor Tid kan være Tilfældet. Gesandtens Selvstændighed som handlende Led paa Diplomatiens Omraade er bleven mindre, hans Bestræbelser modtage deres Impuls og ledes af Regjeringen hjemme, og det bliver herved muligt for de forskjellige Staters Regjeringer at bevare en Eenhed i den hele diplomatiske Virken, hvis Resultater ikke sjeldent lade sig paavise.

Men, fordi Repræsentanterne ved fremmede Hoffer ere blevne mere afhængige, og deres Stilling i flere Henseender er undergaaet Forandring, vedbliver den diplomatiske Agents Virksomhed ikkedestomindre at være af ikke ringe Betydning for Ledelsen af ethvert Lands udenrigske Politik. Jeg vil ikke her omtale de mangehaande Smaahverv, der overgives i Gesandtens Hænder, eiheller hans Optræden som Mellemmand ved Udvexlingen af Meddelelser og Meninger fra den ene Regjering til den anden, men hans Stilling som Iagttager vil under mangehaande Forhold være af overordentlig stor Vigtighed. Den Plads, han indtager, aabner ham Forbindelser med alle ledende Mænd, selv i de høieste Kredse; disse Berøringspuncter, i Forbindelse med hans Stilling i det selskabelige Liv gjøre det lettere for ham end for nogen Anden at blive bekjendt med de Stemninger og Synsmaader, der til enhver Tid gjøre sig gjældende, og han vil saaledes paa

en Maade kunne betragtes som et Følehorn, der under et Spørgsmaals Behandling vil være istand til at angive, hvor vidt man kan gaae i en given Retning, eller, naar det maa ansees for raadeligst at trække sig tilbage. En saadan Vurdering af Forholdene, bygget paa Kjendskab til Personer og Anskuelser, kan under indtrædende Omstændigheder blive af den allerstørste Betydning, og for at godtgjøre dette have vi kun at see hen til det ulykkelige Aar 1864, da man hengav sig til den Tro, at man, naar det kom til det Yderste, vilde kunne regne paa Englands Bistand. Havde man havt en rigtig Opfattelse af de Anskuelser, der paa hiin Tid vare de ledende i de engelske Regjeringskredse, vilde man ikke have kunnet hengive sig til en saadan Tro; Londonerconferencen vilde da neppe være bleven brudt, og man vilde have undgaaet en af de største Feil, som bleve begaaede under det Monrad'ske Regimente.

Smaastater ere imidlertid ligesaa fuldt som deres Afsendinge kun slet stillede, naar Interesserne brydes, og der skal afveies, hvorvidt denne eller hiin Vei kan antages at ville føre sikkrest lil det attraaede Maal. Under saadanne Omstændigheder føler især Diplomaten, hvad det har at betyde, naar han veed, at hans Ord i fornødent Fald ville kunne støttes af Hundredetusinder af Bajonetter, — desværre havde i 1864 Danmarks Afsendinge i London og Wien ikke nogen saadan Støtte til deres Raadighed.

Londoner „high-life“.
(1860.)

I det engelske Selskabsliv danner *high-life* et særeget Led, hvortil Udenforstaaende see op med Misundelse eller Beundring. Det glimrende Liv, som her rører sig, er velskikket til at blænde Mængden. Alle Classer hige efter at nærme sig den fortryllende Kreds; paa enhver Maade søger man at blive optagen blandt de Indviede, medens den Skare af *snobs*, som gives i England, med mere eller mindre Held bestræber sig for at efterabe den Fremtræden og de Sædvaner, der gjøre sig gjældende i *high-life*'s glimrende Sphære. Forfængelighed er i *high-life* den ledende Aand; Fornemhed og Rigdom ere dets Grundpiller, og fremfor Alt er det exclusivt, saa at hver den, som ikke er begunstiget ved Optagelse i dets Rækker, betragtes som henhørende til en lavere Kaste. Fra det ophøiede Standpunct, man indtager, seer man ned paa Mængden, som om den ikke var til, og naar den engelske *nobleman* kjører hen ad Gaden med sin puddrede Kudsk

og sine puddrede Tjenere, er det for ham, som om den store Hob aldeles ikke existerede.

Det, der giver Adgang til den afsluttede Kreds, som *high-life* danner, er fremfor Alt Fødsel og Rigdom. De store Familier: *Dukes*, *Marquesses*, *Earls*, *Viscounts*, danne det Centrum, hvorom det Hele former sig, og enhver *nobleman*, der forener Rigdom med nedarvet Anseelse, er selvskrevet Medlem. I Forbindelse hermed henhører til *high-life* den Classe, der ved Stilling og Indflydelse indtager en fremragende Plads i Regjeringskredsene eller i den selskabelige Verden, og endelig slutter sig hertil den Masse, der støttet af Rigdom finder Tilfredsstillelse ved at betragte sig som hævet over den almindelige Hob, og hvis Forfængelighed føler sig smigret ved at komme i Berøring med høitstaaende Personligheder, til hvilke enhver Englænder seer op med en uvilkaarlig Følelse af Ærbødighed blandet med Beundring. Det er et særeget Træk i det engelske Selskabsliv, at Fornemhed har Mere at betyde end maaskee i noget andet Land, og at en Prinds, han være af nok saa ringe Betydning, kan være sikker paa, at man vil trænge sig om ham, hvorsomhelst han viser sig, samt, at man vil kappes om at blive beæret med hans fyrstelige Omgang og Opmærksomhed. Denne Følelse gjør sig ogsaa gjældende ligeoverfor Diplomatiets Medlemmer, og der gives neppe noget Land, hvor fremmede Magters Repræsentanter nyde en saadan Anseelse og mødes med en saa høi Grad af Forekommenhed som netop i det høiaristokratiske England.

Den blotte Titel af Greve eller Marquis sikkrer en langt lettere Adgang til det exclusive Selskab end Rigdom alene, naar dermed ikke er forbundet, at man staaer i Forhold til en eller anden høitstaaende Personlighed, der kan føre En ind i den udvalgte Kreds. Formue er overhovedet saa almindelig blandt Englænderne, at der maa store Capitaler til, for at Penge alene kunne komme i særlig Betragtning, medens det paa den anden Side er ligesaa vist, at den, der vil indtage en Stilling i *high-life*, ikke vil kunne undvære dette materielle Gode, — dertil er det hele Liv tildannet efter en altfor storartet Maalestok og efter et Tilsnit, som medfører, at almindelige Formuer hurtigt vilde ende med at blive opslugte.

Til de foranførte Elementer i det høiere Selskabsliv komme endnu saadanne udmærkede Personligheder, som have erhvervet sig Berømmelse eller i et givet Øieblik have tildraget sig særlig Opmærksomhed. Man vil kappes om at introducere i sin Salon en hjemvendt Reisende fra det Indre af Afrika, eller en Mand, der som Silvio Pellico nys er udløst af politisk Fangenskab, — mindre for disses egen Skyld, end fordi det den næste Dag vil tiltale at see „*Morning-post*“ anføre i sine Spalter, at en saadan Personlighed, paa hvem Opmærksomheden er henvendt, har været blandt de tilstedeværende udmærkede Gjæster. Det tager sig ud, det giver Relief, og, som anført, Alt er baseret paa Forfængelighed.

„*Morning-post*“ er *high-life*'s Organ og spiller en ikke ubetydelig Rolle i den fashionable Verden. Hver Morgen vil man finde dette uundværlige Blad henlagt paa

Thebordet i enhver elegant Familie. Man vil deri finde nøie Oplysning om enhver af Dronningens og den kongelige Families Bevægelser den foregaaende Dag, en Meddelelse, der af Alle, Høie som Lave, læses med særlig Interesse. Man vil finde Fortegnelsen over de Personligheder af *high standing*, som den foregaaende Dag have bivaanet Middagsselskaber, *routs* og Soiréer, samt Beretning om Slagsmaal eller Deslige, som maatte have fundet Sted imellem de forskjellige Herskabers Kudske eller Tjenerskab, hvilket endyderligere vil bidrage til at henlede Opmærksomheden paa den Fest, der har givet Anledning til saadanne Optrin. Med den yderste Detail vil man finde Beskrivelse over den Dragt, som Lady *D.* eller *the Duchess of Manchester* var iført ved det under Løbet af Natten afholdte Bal i Wellesley-house, Familien Wellington's smukke Residents ved Hydepark-corner. Fødseler, Barnedaab, Bryllupper, Begravelser m. M., der kunne antages at have Interesse for den fornemme Verden, finde naturligviis deres behørige Plads, og ingen *notable gentleman* eller Familie hverken ankommer eller forlader Byen, uden at man herom finder Meddelelser blandt de i „*Morning-post*" indeholdte Nyheder. Det var mig paafaldende, at, forsaavidt Nogen begav sig til Skotland eller Brighton, til Tunbridge-wells eller til Fastlandet, fandtes næsten altid tilføiet, at dette skete af Helbredshensyn, som om der behøvedes en Art Undskyldning for under *season* at forlade Hovedstaden. Det faldt mig ind, om ikke ogsaa jeg burde lægge mig et Helbred til for ogsaa i denne

Henseende at rette mig efter det høiere Selskabs tilsyneladende Fordringer.

Damerne og de yngre *elegants* ere naturligviis de Elementer, som væsentligst give Tonen an i *high-life*, medens Ægtemændene ere bundne ved deres Stilling i Parlamentet. Disse sætte ikkedestomindre Priis paa, at deres Ladier optræde med den Glands, der sømmer sig for deres Rang, og denne Glands fremtræder da fornemmelig i enhver Retning, som er forbunden med Udgifter. Man søger at glimre ved Heste, Ekvipager, Tjenerskab, Toiletter, Fester Morgen, Middag og Aften, og fremfor Alt er det et Studium at finde paa noget Nyt, der kan tilfredsstille Forfængeligheden og sætte andre Ligestillede i Skygge. Det er en rastløs Virken i denne Retning, som gjør sig gjældende, og Resultatet bliver det kunstlede og unaturlige Liv, som under *season* er det engelske *high-life*'s Særkjende.

Det engelske Aristokraties egentlige Hjem ere dets Herresæder paa Landet, hvor Sport under de mest forskjellige Former findes forenet med den høieste Grad af Hygge og Velvære. I April eller Mai Maaned, naar den trykkende Taage har ophørt at tynge paa Livet i London, kalder den længselsfuldt forventede *season*, dette det elegante Livs Glandspunct, alle store Familier til Hovedstaden, og man drager da ved Foraarets Komme ind i sine Hoteller i Byen for at tage Deel i *high-life*'s Adspredelser og Forlystelser. Efterhaanden som Kredsen af de til London Ankomne voxer, tiltager Kappestriden om, hvem der kan præstere det mest Mulige i Retning

af Luxus og Elegance. Det er ikke blot en trættende Anstrengelse, man paalægger sig, men et formelig personligt Arbeide. Dagen igjennem kappes man om Prisen. Imellem Klokken 11 og 1 skal man foretage den vedtagne Morgenridetour i Hyde-park, hvor Beau-monden samler sig, og hvor man, om gjørligt, jevnlig skal vise sig paa forskjellig Hest for at vække Opmærksomhed og for at beundres, ikke alene af den Sværm af Ryttere og Ryttersker, blandt hvilke man færdes, men ogsaa af den gabende Mængde, der udenfor Rotten-row's afstukne Grændser glæder sig ved det livlige Skue, den frem- og tilbagefarende Skare paa denne Tid af Formiddagen afgiver. Saavel Ryttere som Heste og Jockeyer bære Vidne om, at man er i Hesteopdrættets og Væddeløbenes Land, og for Mængden er der virkelig Anledning til Beundring; thi den engelske Dame tager sig aldrig bedre ud end tilhest; hendes Færdighed som Rytterske er somoftest beundringsværdig. Efter *lunch* skal man gjøre Toilette, enten for at gjøre Visiter eller for at møde ved en „Formiddags-Soirée" hos Lady *N.*, da Aftenerne kunne være i den Grad optagne af Fester hos Andre, at Lady *N.* har fundet sig bevæget til at henflytte sin Soirée til midt paa Formiddagen. Man skal besøge de fashionable Udstillinger af Aquareller og Malerier, besøge den opsigtvækkende Samling af Azaleaer, som *horticultural society* udstiller, see ind i en eller anden Modeboutik, om muligt gjøre en Afstikker til zoologisk Have, og, naar da Klokken 5 eller 6 nærmer sig, skal man i brillant Toilette sætte sig i sin Vogn for atter at lade sig see i Hyde-

park, hvor det hele elegante Selskab i Skridtgang og i tætsluttede Rækker kjører frem og tilbage imellem Hyde-park-corner og Serpentine. At sees og at gjøre Bemærkninger om Andre er her den store Fornøielse. Kastet tilbage i sin pragtfulde Ekvipage, med sin Datter eller en Veninde ved sin Side, tager Mylady sig usigelig aristokratisk ud; det udmærkede Forspand kommer til sin Ret, Tjenerskabet, Livréet og ikke mindst Kudskens store Allonge-Paryk bidrage til at overbevise den stirrende Mængde om, at det her ikke er nogen almindelig Dødelig, som viser sig. Man falder i Øinene, man misundes, endogsaa af saakaldte intime Venner, der komme forbi i den modsat gaaende Vognrække, og Hovedformaalet er naaet, Forfængeligheden føler sig tilfredsstillet.

Modsætter Veiret sig denne meget yndede og fashionable Paradekjørsel, vil der være Tid til at besørge endeel Smaaforretninger, inden man Klokken 6 eller 6½ begiver sig til The hos en eller anden Veninde, til hvem man staaer i et særlig fortroligt Forhold, og her drøftes da Bynyt og indtrufne Skandaler, omtrent som naar Damer hos os om Formiddagen samles om Kaffebordet. Toilette, det fjerde eller femte i Dagens Løb, skal derefter gjøres før Middag; thi aldrig mødes der ved dette Maaltid uden i Selskabsdragt. Man spiser Klokken 8, og derefter gjøres atter Toilette til Bal eller til en Festlighed, foranstaltet af *Lady A.* eller *the Marchioness of B.*, og naar man da, sædvanlig længe efter Midnat, vender tilbage til sit Hjem, vil man med Rette kunne sige, at man fuldtud har benyttet Dagen. Dette Liv Maaneder i Træk er kun den en-

gelske Dame istand til at udholde. Opholdet paa Landet den større Deel af Aaret og Bevægelse tilhest og i den frie Luft styrker hende til *season*'s Anstrengelser; men sikkert er det dog, at mangen En gaaer tilgrunde som Følge af den Overanstrengelse, en londonsk *season* medfører.

Som man af det Foregaaende kan slutte, spille Omklædning og Toiletter en stor Rolle i den engelske Lady's Selskabsliv. Denne Beskjeftigelse optager i stort Omfang den fornemme Dames Tid og Tanke. I Almindelighed ere Toiletterne overlæssede; Sminke og Pudder anvendes efter en stor Maalestok, og den Mængde Diamanter, der selv til dagligt Brug kommer tilsyne, er overvældende. Overhovedet spille Diamanter en stor Rolle i *high-life*, ikke alene som Prydelse og som Middel til at bære Rigdom til Skue, men ogsaa som Conversationsthema, idet Erhvervelsen af Lady *M.*'s Smykke, eller af Lady *N.*s Halsbaand giver rigeligt Stof til Omtale. Traditionen gaaer fra Slægt til Slægt om, hvorfra Hertuginden af Marlborough's samt andre ligestillede Damers Diamanter stamme, og om Maaden, hvorpaa de ere komne i Familiens Eie; man discuterer den Priis, hvormed Lord Estermore har betalt den kostbare Steen, som His Lordship nylig har skjænket sin Hustru, og under alt dette holder man vaagent Øie med de uægte Sager, der mulig kunne være indsmuglede i Kredsen, og som Følge heraf er deres Antal i de høiere Classer saagodtsom forsvindende. Man vil sikkre Rigdommen — den ægte Rigdom — dens Forret, og ofte er det faldet mig ind, at,

dersom det skulde blive Mode at sye Kjoler af Bankosedler, vilde en saadan Mode rimeligviis blive greben med Begjærlighed af det høiere engelske Aristokrati, som derved vilde faae end yderligere Leilighed til at udfolde sin Rigdom og til at knuse den mindre bemidlede Hobs Bestræbelser efter at komme op paa Siden af Kredsens Notabiliteter.

Den overveiende Deel af det høiere Selskabs mandlige Medlemmer har Sæde i Parlamentet, enten i Over- eller i Underhuset; i Almindelighed ere de saa optagne af Politik og politiske Forhandlinger, at det kun er om Formiddagen, naar de foretage deres uundværlige Ridetour, at man til dagligt Brug faaer et Glimt af dem. Den engelske Gentleman er exclusiv i ligesaa høi Grad som Damerne, og, er man ikke *introduced*, betragtes man som staaende udenfor Kredsen og risikerer intet Svar at faae paa en Henvendelse, selv om man møder som indbuden ved fælles Bekjendtes Bord. Denne Vigtighed, der tillægges Introductionen, har noget høist Frastødende for enhver Fremmed, men finder sin Begrundelse i den hos Englænderne saa almindelige Higen efter at komme i Kast med de Store, saa at disse for at værge sig imod altfor stort Overhæng maae omgive sig med en Muur, som man kun bliver istand til at gjennembryde, naar Trediemand gaar i Borgen for Ens Respectabilitet. Er man imidlertid først ad denne Vei trængt indenfor Kredsen, og gives der Tilknytningspuncter, der kunne tilveiebringe en Tilnærmelse, vil man hos Englænderen maaskee mere end hos nogen Anden finde en naturlig Hjertelighed

og en Gjæstfrihed, der staae i den skarpeste Modsætning til den isnende Kulde, paa hvilken man troer at maatte være forberedt. Ligesom om Rigdommen og Pynten, der bæres til Skue, kan man sige om Velvillien, at den er ægte, saa at fortrolig Omgang med Englændere ikke alene har noget høist Tiltrækkende ved sig, men tillige gjør Indtryk af en Paalidelighed i Venskab, som giver Forholdet et dobbelt Værd.

I *season*, altsaa under Parlaments-Sessionen er det kun ved Middagsselskaber, eller naar de som Vært optræde ved Soiréer, som deres Ladier foranstalte, at man kommer i Berøring med den alvorligere Deel af Aristokratiets mandlige Repræsentanter, naar ikke Forretninger eller nøiere Bekjendtskab fører En i deres Nærhed. Ved Soiréerne er det sjeldent, at man opnaaer Mere end et Haandtryk fra Værtens Side; kun til Enkelte gives der ham Leilighed til at rette mere end nogle faa Ord, og jeg antager, at den Kjedsomhed, som er disse Soiréers Særkjende, gjør sig i ligesaa høi Grad gjældende hos Værten som hos den langt overveiende Deel af Gjæsterne, der ofte ere budne i et saadant Antal, at Husets Værelser aldeles ikke kunne rumme dem. I Modsætning til disse *routs* kunne derimod Dinéerne jevnlig frembyde endeel Interesse, og, da man *in the hight of season* daglig kan antages at have modtaget Indbydelse enten til den ene eller til begge Arter af slige selskabelige Sammenkomster, vil en nærmere Omtale af denne Deel af Selskabslivet ikke her være paa urette Plads.

Middagsselskaberne ere sjeldent talrige; da Enhver

beboer sit eget Huus, som oftest af indskrænkede Dimensioner i Sammenligning med for Exempel vore større Bygninger, er det kun hos de Enkelte, der beboe, hvad man andetsteds vilde kalde Palaier, at der findes Spisesale istand til at rumme nogen talrig Kreds af Gjæster. Den tidligere Maade at servere paa, nemlig i tre *courses*, hvor alle til samme Anretning hørende Retter samtidig bleve satte paa Bordet, er tildeels ophørt, hvorimod man i fornemmere Huse serverer *à la Russe*. Som her i Danmark, ombæres en enkelt Ret ad Gangen, og man vinder herved, at man faaer Maden varm og ikke idelig forstyrres i sit Maaltid ved Forpligtelsen til at skjære for af den Ret, der tilfældigviis staaer i Ens umiddelbare Nærhed. Selskaber af Herrer alene finde kun Sted i mindre og fortrolige Kredse; større Herreselskaber, som hos os, ere saagodtsom ukjendte, og Damer — i straalende Pynt — savnes som Følge heraf saagodtsom aldrig ved Bordet. Den Skik har imidlertid vedblivende holdt sig, at Damerne ved Desserten forlade Salen, medens Herrerne endnu i nogen Tid forblive samlede om Middagsbordet. Denne Skik er i den Grad indgroet i de engelske Sædvaner, at den endog iagttoges af selve Dronningen, idetmindste saalænge Prinds Albert endnu var ilive. Ved Slutningen af Hendes Majestæts Taffel afbrødes Taffelmusiken af tre skotske Spillemænd med Sækkepiber, der stillede sig op i Salen — en Anerkjendelse af den skotske Nationalitet —, og kort efter reiste Dronningen sig tilligemed de tilstedeværende Damer og begav sig til de tilstødende Gemakker. Herrerne indfandt sig her en halv Timestid efter og tilbragte da

Resten af Aftenen indtil Klokken 10½ eller 11 i Hendes Majestæts Nærhed.

Tidligere udartede denne Skik jevnlig til et fuldstændigt Drikkelag, der ofte varede til heelt ud paa Natten. I de høiere Kredse er denne Uskik forlængst ophørt, og efter en halv Times eller tre Kvarteers Forløb samles man atter med Damerne. Hvorlidet denne Skik end stemmer med den almindelige Opfattelse af elegant Selskabelighed, saa er det vist, Damernes Tiltrækningskraft ufortalt, at denne halve Time eller de tre Kvarteer danne det eneste virkelig Selskabelige ved det hele formelle Selskabsliv, som *high-life* med saa megen Ostentation bærer tilskue. Man nærmer sig hinanden, den stive Etikettes Skranker falde bort, og den naturlige Munterhed indtræder, som er Maalet for al selskabelig Omgang, og som kun yttrer sig hos Englænderen, naar han er omgiven af en Vennekreds.

Kunne Dinéerne i den fornemme Verden saaledes fremvise et tiltalende Moment, da er det vanskeligere at udfinde noget saadant ved de alt berørte evindelige, baade Formiddags- og Aften-Soiréer, til hvilke Indbydelser strømme ind saagodtsom hele *season* igjennem. „*Lady N. N. at home*" eller: „*To meet Her Royal Highness the Dutchess of Cambridge*" — eller anden høitstaaende Person — er den almindelige Form, under hvilken disse Indbydelser udstedes, og *in the hight of season* er Modtagelsen af tre eller fire saadanne Indbydelser til samme Aften ikke nogen Sjeldenhed. Jeg kan endnu fra Tid til anden, naar min Sengetid nærmer sig, med en Følelse af Tilfredshed tænke paa,

at min Tjener ikke her, som i London, Klokken 10½ vil banke paa for at melde, at min Vogn holder og venter for Døren. Selskabs-Toilettet maatte hurtig gjøres, og som Pligtmenneske begav jeg mig til Lady *N.*'s oplyste Hotel, udenfor hvilket en Vognrække allerede havde dannet sig. Før min Vogn var naaet hen til Indgangsdøren, havde min Tjener meldt min Ankomst, høit og lydeligt, for at den i Forhallen tilstedeværende Referent for „*Morning-post*“ kunde indføre mig blandt Rækken af udmærkede Gjæster. Jeg steg op ad Trappen; det langs denne opstillede Tjenerskab gjentog min Tjeners Melding, indtil den ved Salon-Døren posterede Lakai ved min Indtrædelse i Salen med Stentor-Røst forkyndte Ankomsten af *His Excellency the Danish Minister.* Det var i Crinolinernes Tid; selv den spinkleste Dame optog Plads som en uformelig Matrone, og ved Fødderne befandt man sig tæt omspændt af Silkekjoler, Fløil og Kniplinger; lange Silkeslæb dækkede Gulvet, og der udfordredes baade Hensynsløshed og Behændighed for at trænge sig igjennem den tætsluttede Masse. Huusherren fandt man som oftest i Nærheden af Døren; men vanskeligere var det at trænge sig frem til Værtinden, der i Almindelighed i et Cabinet underholdt sig med de ankomne Gjæster. Det paastaaes, at der udfordres sex eller syv Aars Ophold i England for blot nogenlunde at blive bekjendt med det talrige fashionable Selskab i London; den Nysankomne er altsaa kun bekjendt med Faa i Sværmen, og det er en reen Tilfældighed, om han træffer Nogen, til hvem han er *introduced*, og til hvem han altsaa kan henvende et Ord. Bestræ-

belsen gaaer derfor ud paa snarest muligt at komme bort, og naar man efter at have hilst paa Huusfruen atter naaer ud paa Trappen, synes man, at man aander friere, medens Tanken uvilkaarlig antager en lettere Flugt. Altsom man bliver mere bekjendt med Selskabet, er det naturligt, at det Utiltalende ved saadanne *routs* bliver mindre, idet man da træffer Bekjendte, med hvem man kan have Fornøielse af at vexle nogle Ord; men Hovedindtrykket bliver dog, at det Hele baade er tomt, glædeløst og utilfredsstillende. Morskaben for Damerne, idetmindste hvor ikke nogen *flirtation* træder til, indskrænker sig til at kritisere hinanden indbyrdes, medens Bestræbelsen hos Vært og Værtinde fornemmelig gaaer ud paa at glimre og vække Opmærksomhed. Det er atter her Forfængelighed, og Forfængelighed alene, der ligger til Grund for disse sammentrommede selskabelige Sammenkomster, ved hvilke det eneste Tillokkende synes at være, at de den næste Dag give Vedkommende Stof til Kritik, til Sammenligninger og til ondskabsfulde Bemærkninger.

Er man naaet ned ad Trappen, og forlanger man sin Vogn, raabes dette ud i den mørke Nat af et Par i Gadedøren opstillede Betjente. Forstuen er ikke stor nok til at rumme de Besøgendes Tjenere; i Klynge udenfor Huset maa Tjenerskabet vente under aaben Himmel, og ved Opraabet sætter Tjeneren sig i Bevægelse, assisteret af omkringstaaende *link-men*, for at opsøge Ens Vogn, der ofte paa Grund af Vognstimmelen og Kudskenes Bestræbelse efter at finde en luun Holdeplads for Hestene kan være langt borte. Under bedøvende Opraab af Ens

Navn fare de nævnte *link-men*, kjendelige ved en Lanterne, som de bære paa Maven, om i alle Retninger, indtil det endelig lykkes En eller Anden at opspore den ventende Ekvipage, og til Gjengjæld herfor modtager den Heldige, idet han med Tjeneren aabner Karethdøren, en passende Drikkeskilling. Dette i Forbindelse med Feining af Gade-Overgange om Dagen er Linkmandens Levebrød. Snart bliver det bekjendt iblandt disse Folk, om de omtalte Drikkepenge gives med karrig Haand, og i saa Tilfælde kan man blive udsat for i Kvarteerviis, ja endog i Timeviis, at maatte vente paa sin Befordring, idet Iveren for at opsøge denne med Rette aftager, altsom Forventningen om et passende Vederlag for Uleiligheden bliver mindre.

Under denne Venten paa sin Vogn kan man nyde Forfriskninger ved en Buffet i Spisesalen, der i saagodtsom alle engelske Huse støder op til Forstuen. En saadan Buffet vil altid findes rigelig udstyret med Iis, The, Kaffe og Deslige saavelsom med solidere Retter, og i Almindelighed vil man paa Bordene finde udstillet baade kostbare og smukt forarbeidede Bordopsatser, som ogsaa de forskjellige Sølvpokaler m. M., der ere vundne paa Væddeløbsbanen, enten af Eieren selv eller af dennes Forfædre. Ofte findes der blandt disse Gjenstande Sager af stort Værd, og langt mere end Soupéen tiltrække de sig de Ventendes Opmærksomhed.

Endelig er man da kommen ind i sin Vogn og begiver sig nu til et andet Sted og derfra ofte til et tredie, hvor Alt gjentager sig paa aldeles samme Maade som i den første Salon, hvor man i Aftenens Løb har viist

sig, naturligviis forudsat, at man trods Trængselen af Gjæster har været istand til at bane sig Vei op ad Trappen og ind til Fruens Nærhed. Om end saadanne Tilfælde ingenlunde ere sjeldne, berøres dog Huusfruen kun lidet deraf, naar man blot har sørget for, at Her Ladyship den næste Dag kan finde Ens Navn optaget i den altomfattende „*Morning-post*“, hvilket for den overveiende Deel af de Indbudnes Vedkommende dog altid er og bliver Hovedsagen. Klokken 1 eller maaskee senere naaer man sit Hjem; en Pligt er opfyldt, som man ikke kan unddrage sig, og uden nogetsomhelst aandeligt Udbytte gaaer man til Ro, medens den større Deel af Selskabet lægger Hovedet til Hvile med den tilfredsstillende Tanke, at man har baaret sin Pynt tilskue, og at det er lykkedes at dræbe Tiden paa en fashionabel Maade.

Naturligviis gives der ogsaa Baller, skjøndt disse ikke ret vel kunne finde Sted i noget betydeligt Omfang uden i de store *noblemen*'s Hoteller paa Grund af den begrændsede Plads, som selv rige Mænds Vaaninger i Almindelighed afgive. Omend nogen Dandsen selvfølgeligt finder Sted, er Udstilling af Toiletter og Kappestrid med Hensyn til Luxus dog det, der her, ligesom altid, falder mest i Øinene. Min Hustru spurgte engang Capitain Falbe, dengang Legations-Secretair ved Gesandtskabet og overordentlig velseet i de elegante Kredse, hvorledes han havde moret sig paa et Bal, som han den foregaaende Aften havde bivaanet. Med Forundring saae han paa hende og udbrød: „Moret mig?“, som var han forbauset over, at den blotte Tanke om Morskab kunde opstaae hos Nogen.

Jevnlig kan man paa Baller, Soiréer og lignende Fester henad Midnat see en Mængde Gentlemen indfinde sig, klædte i straalende Munderinger. Dettte forekommer saameget mere paafaldende, som Uniformer saagodtsom aldrig sees i London, og de Militaires Uniformer bære Præg af en vis Simpelhed, medens de Indtrædende straale i Glandsen af Galoner og store, skinnende Epauletter. Man skulde troe, at det var Blomsten af den engelske Hær, der indfandt sig, og ikke lidet overraskes man ved at erfare, at de saagodtsom Alle henhøre til Militsen eller til Grevskabernes stedlige Autoriteter, at de ere Parlamentsmedlemmer, og at de ved denne Tid komme fra Lever hos Formanden for *the house of commons.* Underhusets Speaker holder Lever ved Midnat; jevnlig modtager man Indbydelse til Soirée om Formiddagen; kan man tænke sig noget mere Bagvendt. Det hele Selskabsliv er fuldt af Unaturligheder, og Traditionen gjælder som en Lov, under hvis Aag selv de Mægtigste samtykke i at bøie sig.

Hos Dronningen gaves der før hendes Enkestand tre Baller under Foraarets Løb, Alt naturligviis ifølge Vedtægt og nedarvet Sædvane. Paa et af disse blev jeg første Gang fremstillet for Hendes Majestæt Dronning Victoria, af Lord Clarendon, der til Hendes Majestæt yttrede om mig, at jeg talte Engelsk som en af Hendes Majestæts egne Undersaatter. Her befandt man sig naturligviis omgiven af samtlige fremragende Personligheder af den engelske Adel, og atter her førtes Tanken hen til den skotske Nationalitetsfølelse, idet Størstedelen af de skotske *peers* mødte i Nationaldragt med bare Been

fra Læggen til op over Knæet. Den brogede Dragt tilførte de Dandsendes Rækker et livligt Element, der interesserede, paa samme Tid som det herved blev paafaldende, hvor aldeles den irske Nationalitet traadte i Skygge, idet ethvert synligt Spor af nogen Repræsentation for denne manglede.

Beretningen om sminkede Læber, puddret Teint og Diamanter lige fra Slæbet til op over Issen vil jeg ikke her gjentage, men kun anføre, at der hos Hendes Majestæt dog gaves Plads til at bevæge sig, hvadenten Ballerne bleve givne i St. James eller i Buckingham-palace, Dronningens sædvanlige Residents. Det rige og udsøgte Billedgalleri i Buckingham-palace, hvor Ikke-Dandsende færdedes, maatte ved slige Leiligheder tiltrække sig Opmærksomheden, og, oplyst fra oven ved usynlige Flammer, der skinnede ned igjennem et Loft af mat Glas, afgav dette Galleri et ligesaa skjønt som tiltalende Skue.

Hvad Pengeudgiften angaaer, forsaavidt denne foranlediges ved Deeltagelse i *high-life*, da er den aldeles uberegnelig. Medens Bekostningen ved Livet i London for den almindelige Reisende kan indskrænkes til ikke stort at overstige, hvad Opholdet koster i andre Hovedstæder, stige Udgifterne til det næsten Utrolige, naar man kommer i Berøring med den fashionable Kreds, endsige naar man lægger an paa at indtage en fremragende Plads i den. Da Torierne i 1858 kom til Roret, søgte Lord Derby at formaae Hertugen af Northumberland til at overtage Ledelsen af Marinens Anliggender som *first Lord* i Admiralitetet. Hertugen undslog sig herfor, men lovede

at komme til Byen i *season* og da at føre et Huus, som kunde bidrage til at forøge Partiets Glands. Hertugen, der havde været Admiral, var en høist vakker Mand, og hans Frue Elskværdigheden selv, saa at Livet i Northumberland-house kom til at staae høit blandt de exclusive Kredse i Hovedstaden. Grev Arthur Reventlow var paa den Tid ansat som Legations-Secretair, og efter syv Aars Ophold i England var han nøie inde i alle under *high-life* henhørende Forhold. En Dag forsøgte han at anstille en omtrentlig Beregning over Udgifterne ved Hertugen af Northumberlands Huusførelse i Maanederne fra Mai indtil Midten af August; Resultatet, han kom til, var c. 40,000 Pund Sterling.

Kort førend min Ankomst til London betalte Hertugen af Sutherland et Maleri af Murillo med 22,000 Pund Sterling, omtrent 400,000 Kroner, hvoraf man kan slutte sig til de Capitaler, som af de engelske Adelsherrer anvendes til Kunst- og Luxusgjenstande samt til Haandhævelsen af den Stilling, de ifølge Rang og Formue indtage i Nationen.

Hvor stor end Afstanden imellem de forskjellige Partier, Høire og Venstre, er i Parlamentet, svinder denne Afstand dog tildeels bort i det selskabelige Liv, hvor man jevnlig seer Whigger og Torier bevæge sig imellem hverandre, uden Hensyn til politiske Anskuelser. Kort efter min Ankomst til London modtog jeg saaledes Indbydelse fra Marquess of Stafford, nu Hertug af Sutherland, til Middag i en snever eller fortrolig Kreds og traf her blandt Gjæsterne Mr. Millner-Gibson, der faa Dage iforveien ved

en noget opstyltet patriotisk Tale, han holdt i Underhuset, væsentlig havde medvirket til den Afstemning, der medførte Lord Palmertons, altsaa det liberale Parties Fald. Millner-Gibson var en ivrig Tory, medens Værten og den større Deel af det øvrige tilstedeværende Selskab vare ligesaa ivrige Whigger; Lord Dufferin, Whig, som nu spillede en fremragende Rolle i det engelske Diplomati, rettede efter Bordet det Spørgsmaal til Mr. Millner-Gibson, hvad der dog egentlig havde bevæget ham til at rette saa haarde Angreb imod den afgaaede Premierminister. „*I took a ride on the English lion*“ — „Jeg foretog et Ridt paa den engelske Løve“ — var Millner-Gibsons Svar.

Den 13de August indtræder Jagttiden i England. Senere end denne Dag er det ikke muligt at holde noget Parlament samlet. Enhver Gentleman skal paa Jagt eller ud til sine Godser, og til en vis Grad udøver saaledes Jagttidens Begyndelse en afgjort Indflydelse paa det engelske Regjeringsmaskineri. Det hele elegante Selskab bryder op; det spreder sig i alle Retninger, og, forsøger man den 14de eller 15de August at opsøge en eller anden Familie, der gjør sig til af at henhøre til de høiere Classer, modtager man ufeilbarligt det Svar, at Familien enten har begivet sig til sit Herresæde eller med anden Bestemmelse har forladt Byen. I den Grad underordner man sig heri som i alt Andet, hvad *fashion* byder, at det forsikkres, at mangen Familie, der ikke er i Besiddelse af Godser og ikke har Raad til at foretage den almindelige Tour til Fastlandet, henimod Midten af August ruller Jalousierne ned til Gaden og tager Ophold i Husets Bagværelser,

alene for at mulige Forespørgsler skulle kunne besvares med, at Familien har begivet sig *to the sea-side* eller er dragen over *to the continent.* Fashion er en Tyran, som Alt maa bøie sig for, og fremfor Alt bliver hver den Slave af, hvad fashion byder, som higer efter at bevare en usurperet Stilling i den exclusive Kreds. Selv om Lænkerne ere forgyldte, er det kun under Forfængelighedens Indflydelse, at de bæres med Taalmodighed.

Naar *season* med dens trættende Adspredelser og Higen efter at vække Opsigt vel er overstaaet, indtræder i London en Ro, der gjør det muligt at nyde de store Behageligheder, som Opholdet i Verdensstaden frembyder. Selskabslivet antager da ogsaa en naturligere Charakteer, og saavel Omgangen med Venner som Beskjeftigelse med, hvad der virkelig kan interessere, bliver muliggjort og lettet. Man føler sig befriet fra en Byrde og bliver istand til at leve sit eget Liv med al den Uafhængighed, som de store Forhold medføre. Baade min Hustru og jeg bevarede et høist tiltalende Indtryk af „den døde Tid“ i London.

Skjøndt denne roligere Deel af Londonerlivet danner et velgjørende Hvilepunct under al den Bevægelse, hvoraf man er omgiven, har jeg dog enkelte smukke Erindringer fra den Tid, da jeg færdedes i *high-life*'s blændende Sphære, og blandt disse glæder jeg mig navnlig ved Mindet om en Kreds, hvori jeg blev optagen med en Velvillie og Hjertelighed — jeg kan sige et Venskab —, som jeg altid vil paaskjønne, nemlig den intimere Kreds, der samledes hos Hertuginden af Inverness. Hun var

Enke efter Hertugen af Suffolk, en Søn af Kong Georg den Tredie. Hendes ophøiede Stilling tillod hende at sætte sig ud over den jernhaarde Tvang, som er en Deel af *high-life*'s Væsen, og selv under *season* samledes hos hende en Kreds, i hvilken Værtindens Livlighed og Naturlighed gjorde sig gjældende paa den elskværdigste Maade. Hertuginden af Inverness var dengang henved 60 Aar. Hun beboede Kensington-palace, og midt i en af dettes store Sale havde hun indrettet en Spisestue i Form af et lille østerlandsk Telt, hvor hun flere Gange om Ugen samlede et lidet talrigt Selskab af Husets Venner. Med sine to Lakaier bag paa Vognen, hen over hvilken de holdt deres lange, sølvknappede Stave, som det tidligere almindelig var Skik og Brug, naar fornemme Folk kjørte i Carrosse, holdt *Her Grace* ikke sjeldent udenfor min Bolig for personligt at bringe mig en Indbydelse til at deeltage hos hende i en improviseret Middag med en eller anden udmærket Gjæst, og efter Bordet tilbragtes da Aftenen med Sang, Musik og levende Samtale, der som oftest var dobbelt interessant paa Grund af de Personligheder, man i denne Kreds kom i Berøring med. Intetsteds har jeg i den engelske fornemme Verden tilbragt saa behagelige Timer som i Hertuginden af Inverness's Salon. For faa Aar siden indtraf Efterretningen om hendes Død, og vistnok er hun bleven savnet af Mange, der ligesom jeg satte Priis paa hendes elskværdige Egenskaber.

I Aarenes Løb har Indtrykket mildnet sig af de Særegenheder ved *high-life*, som jeg i det Foregaaende

har bestræbt mig for at fremstille; efterhaanden er det kun en interessant og i sin Heelhed behagelig Erindring, jeg bevarer om de Aar, i hvilke jeg som Hans Majestæts Repræsentant optraadte ved det engelske Hof. Min Virken i denne Stilling, troer jeg, Tidens Ugunst uagtet, vil vise sig at have været heldbringende for vort Fædreland, og med Taknemmelighed vil jeg altid mindes de mange Beviser paa Venskab, som fra saamange Sider bleve mig tildeel under dette saa indholdsrige Afsnit af mit Liv.

„Public dinners".
(1860.)

Naar hos os et eller andet veldædigt Foretagende trænger til Bistand fra Velynderes og Medborgeres Side, er det ved Afholdelsen af en Bazar, at en saadan Hjælp i Almindelighed søges opnaaet. Flittige Hænder yde deres Skjerv, Gaver komme ind fra alle Sider, elegante Damer sætte sig i Bevægelse, og Resultatet kommer til at staae i Forhold til den Tiltrækning, som det ved de anvendte Bestræbelser er lykkedes at fremkalde for det kjøbelystne Publicum. I England gribes Tingen an paa en heelt forskjellig Maade. Ogsaa der gives der naturligviis Stiftelser, opretholdte ved frivillige Bidrag, hvis regelmæssige Indtægter ikke altid ere tilstrækkelige til at vedligeholde den tilsigtede Virksomhed; overordentlig Hjælp bliver altsaa ogsaa der nødvendig; men istedetfor en Bazar, hvor pyntede Damer, decorerede Sale og smukke Udsælgersker danne Tiltrækningskraften, søger man i England at naae Maalet ved Middagsgilder, de saakaldte „*public dinners*".

Vandrer man om i Londons Gader, bliver man over-

rasket ved den Mængde Hospitaler og andre lignende veldædige Anstalter, over hvis Portaler man læser i gyldne Bogstaver: „*supported by voluntary contributions*“. Oprindelig har det vistnok kun været, naar Midlerne skortede, at man ved et Festmaaltid søgte at bøde paa Tilskuddenes Utilstrækkelighed. Afholdelsen af *public dinners* maa imidlertid have viist sig saa fordeelagtig, at denne Art Sammenkomster saa at sige er gaaet over til at blive en fast Institution, og i vor Tid paaregne mange Veldædighedsanstalter deres offentlige Middag som en aarlig og fast Indtægtskilde. Seer man hen til de velgjørende Stiftelsers Mængde, vil man kunne tænke sig, hvor ofte Indbydelser udgaae til saadanne Festligheders Afholdelse, og for den, der beklæder nogen fremragende Stilling, hengaaer der ikke nogen Maaned, uden at han modtager flere Indbydelser af denne Art. Almindelig tilstilles de Uger, ja Maaneder før Festligheden finder Sted, og man er derved afskaaren fra at angive Hovedpine eller et tilfældigt Ildebefindende som Grund til at unddrage sig Modtagelsen af disse lidet tiltalende Indbydelser.

Ved Foranstaltningen af en offentlig Middag er det først og fremmest nødvendigt at formaae en eller anden formaaende *nobleman*, eller i Mangel deraf en anden høitstaaende Personlighed, til at yde sin Bistand ved Overtagelsen af Forsædet ved den paatænkte Fest. Man kan næsten sige, at det hele Foretagendes Udfald for en stor Deel vil komme til at bero paa, hvem man kan formaae til at indtage Præsidiet; thi næst Interessen for Stiftelsens Formaal er det denne Personlighed, som skal være det

Tillokkende ved Deeltagelsen i det berammede Maaltid. At komme i Berøring med *Lord so and so* eller at sidde tilbords med *the Marquess of* .... er en Ære, som for den store Mængde er uimodstaaelig, og saavel paa Indbydelseskaartene som paa Meddelelserne om Festlighedens Afholdelse feiler det derfor aldrig, at denne udmærkede Personlighed er anført med store og fremhævede Bogstaver. Kan man faae Meddelelserne til at prange med, at *His Grace the Duke of* .... vil indtage *the chair*, kan Foretagendet ansees som sikkret; Hundreder ville tegne deres Navn for at komme i den store Mands Nærhed.

Den almindelige Priis, som erlægges for at nyde denne Ære, altsaa for Deeltagelsen i Maaltidet, er een Guinea. Som Mønt er Guineaen vel alt forlængst forsvunden, men Traditionen om dette Betalingsmiddel, hvis Værdi er henved 19 Kroner, vedbliver ikkedestomindre at holde sig i de høiere Kredse, og som Følge heraf tyder Guinea-Beregningen hen paa, at man staaer i Forbindelse med, hvad der er Fornemt og Stort. En Guinea er 21 Shilling, og, medens en Gentleman ufeilbarlig vil anslaae Prisen paa en Hest, et Maleri eller en hvilkensomhelst anden Luxusgjenstand i Guineaer, betjener Sælgeren sig ivrig af den samme Betegnelse, der med lige Talangivelse yder ham en Fordeel af 1 Shilling paa hvert Pund Sterling, hvis Værdi er 20 Shilling. Men, vil man spørge, hvilken Fordeel kan den velgjørende Stiftelse have af den Mængde Indbydelser til dens aarlige Fest, der udstedes til Høire og Venstre, og for hvilke der naturligviis ikke

erlægges nogen Betaling? Dette vil i det Efterfølgende vise sig; Hovedsagen er at samle et saa stort Antal Gjæster som muligt, og alt efter det Omfang, i hvilket dette bliver opnaaet, kan man under almindelige Forhold gjøre Regning paa, at Foretagendet vil lykkes.

Man møder altsaa til berammet Tid og Sted. Har man ikke tidligere havt den Ære at blive introduceret til den ærede Præsident, foregaaer naturligviis denne Introduction paa sædvanlig, formel Maade, idet nogle Ord vexles; en halv Timestid hengaaer med disse Præliminarier, indtil Gjæsterne ere nogenlunde samlede, da man føres ind i den festligt smykkede Spisesal og tager Plads ved de lange, elegant opdækkede Borde. Præsidenten indtager selvfølgelig Hæderspladsen; ligeoverfor ham tager Bestyrelsen Sæde, og, henhører man til de Udmærkede blandt de indbudne Gjæster, faaer man anviist Plads i Formandens umiddelbare Nærhed. Bagved Formandens Stol opstiller sig *the toast-maker*, en ved slige Leiligheder høist vigtig Person, somoftest en Mand af imponerende Ydre, iført en gammeldags Galadragt med Knæbeenklæder samt Stadskaarde ved Siden, og som fremfor Alt maa være i Besiddelse af en Stentor-Stemme for paa tilfredsstillende Maade at kunne røgte det ham paahvilende Kald.

Skildpaddesuppe, Fisk, Steg, Buddinger i alle optænkelige Skikkelser følge nu efter hverandre i vedtagen Rækkefølge; Maaltidet er luxueust, Champagnen udøver sin oplivende Virkning, og endelig naaer man til Desserten. Samtalen, der ved Maaltidets Begyndelse blev ført i en dæmpet Tone, er ved denne Tid bleven mere høirøstet;

hist og her føres levende Discussioner blandt Gjæsterne, enkelte Udbrud af Latter gjenlyde i Salen, da med Eet Alt overdøves af *the toast-maker*, der med lydelig Røst søger at tilveiebringe Taushed. Hans: „*Silence gentlemen! silence, if you please!*“ maa atter og atter gjentages, før nogenlunde Ro kan opnaaes, og han meddeler da med en passende Betoning, at *His Lordship in the chair* agter at udbringe Hendes Majestæt Dronningens Skaal. Alle Tilstedeværende reise sig, og Skaalen udbringes under lydelige *cheers* fra den forsamlede Mængdes Side. Derpaa følge Skaaler for den kongelige Familie, for Stiftelsen, dens Bestyrere, Flaade og Hær, *the highly distinguished nobleman in the chair*, og saa fremdeles i uendelig Række, hver Gang indledet med Udraaberens: „*Silence, if you please, gentlemen!*“ og et lydeligt Opraab om den Skaal, som Hr. Den og Den har udbedet sig Formandens Tilladelse til at udbringe. Englænderne have Øvelse i at holde Skaaltaler; de udtale sig i Almindelighed flydende og med Lethed; men, da de, som det synes, finde stort Behag ved at høre sig selv tale, have de ofte Vanskelighed ved at holde sig indenfor en passende Begrændsning. Ved enhver Skaal, der møder Anklang, lyde *cheers* og Bifaldsraab, og istedetfor den noget tilbageholdne Tone, hvorunder Maaltidet begyndte, have nu Bifaldsyttringer og Begeistring bemægtiget sig den hele hæderlige Forsamling.

Medens alt dette foregaaer, er imidlertid den alvorligere Deel af Festen skreden frem paa en stilfærdig og systematisk Maade. Et stort Hefte, ledsaget af fornødne

Skriverekvisiter, er blevet forelagt hver enkelt af de tilstedeværende Gjæster med Anmodning om velvilligst at ville anføre, for hvor stort et Beløb han vil tegne sig til Fremme af det veldædige Formaal, som her har samlet en saa udmærket Kreds af hæderlige Medborgere. En Mængde Velyndere, som have været forhindrede fra at give Møde, have allerede forud tegnet sig for større eller mindre Summer, alt efter deres Formuesomstændigheder og Interesse for Stiftelsen, og det er nu de Tilstedeværendes Tour at afgive Beviis paa deres Beredvillighed til Offer i samme velgjørende Øiemed. Henhører man til de Indbudne, og har man som Saadan havt den Ære at blive anviist Plads i Nærheden af *His Lordship in the chair*, vil en Ydelse af mindre end 10 eller 15 Guineaer neppe blive anseet for at være noget passende Bidrag. Rigmænd tegne sig for langt betydeligere Summer, og idethele kan man ikke noksom beundre den Rundhaandethed, hvormed enhver velstaaende Englænder lægger et aarligt Beløb tilside til Anvendelse i velgjørende Øiemed. Uden dette var det umuligt, at alle de utallige milde Stiftelser vilde være istand til at bestaae.

Med Subscriptionen er imidlertid ingenlunde Alt endnu afgjort. Naar Subscriptionslisten samvittighedsfuldt er bleven forelagt enhver af de Tilstedeværende, skrider man til Slutningsacten, der bestaaer i, at *the toast-maker* med det store Hefte i Haanden stiller sig op midt i Salen og der med høi og lydelig Røst oplæser hvert enkelt af de Subscriberendes Navne i Forbindelse med det Beløb, for hvilket Vedkommende har tegnet sig.

Denne Oplæsning følges med den største Opmærksomhed af samtlige Tilstedeværende. Hr. Den og Den: 15 Pund. — Leveraab; Hr. *B.* 5 Pund. — Taushed; *the honourable Mr. C.* 50 Guineer — Leveraab og Hurraer fra alle Sider; Firmaet Baring Brothers & Co. 200 Pund — Jubel og Hurraraaben i det Uendelige, indtil man endelig kommer til D'Hrr. Barclay & Perkins, der have tegnet sig for 500 Pund Sterling — her kjende Raabene og Støien ingen Grændser. Med Knive og Gafler hamrer man i Bordene, med Hælene stamper man i Gulvet, og et Øieblik synes hele Salen at være i Oprør, Alt til Ære for D'Hrr. Barclay & Perkins og den ved deres Bryggeri ophobede Formue.

Først efter denne Oplæsning, der under de idelige Afbrydelser naturligviis medtager en ikke ringe Tid, hæves Maaltidet. Man drikker en Kop Kaffe, kjører hjem og har den Tilfredsstillelse næste Dag, dersom man har hørt til de Indbudne, at see sit Navn anført i „*Morning-post*" blandt de ved den afholdte Fest tilstedeværende „udmærkede Gjæster".

Hvor stor en Priis man end maatte sætte paa denne Tilfredsstillelse, kan man dog tænke sig, at den Udgift, der er forbunden med Deeltagelse i *public dinners*, snart bringer En til at betænke sig, før man modtager Indbydelse til denne Art Festligheder.

Noget i Tvivl kan man være om, hvorledes man passende kan formulere en Undskyldning, naar Indbydelsen bliver En tilstillet flere Maaneder forud for Festlighedens Afholdelse; en paatænkt Reise til Skotland, til

Fastlandet eller Gud veed hvor, bliver da nærmest, hvad man griber til som beklagelsesværdig Grund til sin Udeblivelse; men, da Indbydelser vedblive at strømme ind, maae de, som benytte denne Udvei, være forberedte paa at vække den Tro, at de Aaret igjennem tilbringe deres Tid med at flakke om i samtlige nærmest tilgrændsende Lande.

For at komme til Kundskab om Andres Opfattelse af disse evindelige offentlige Middage forelagde jeg engang Grev Platen, der omtrent samtidigt med mig var bleven udnævnt til Minister i London, det Spørgsmaal, om han for sit Vedkommende vedblev at modtage Indbydelser til den Art af Festligheder. Vi vare jevnligt mødtes ved slige Maaltider; men i den sidste Tid havde jeg ophørt at see ogsaa hans Navn anført blandt de tilstedeværende „anseete og udmærkede Gjæster". Platen var, som jeg har berørt, meget gunstigt stillet, og dog lød hans for mig aldeles beroligende Svar: det koster „så faslig många penningar". Ogsaa han havde fundet sig foranlediget til at trække sig tilbage.

Der gaves imidlertid enkelte Formaal og Stiftelser, for hvilke jeg nærede særlig Interesse, til hvis aarlige *public dinner* jeg aldrig undlod at give Møde, og som jeg af godt Hjerte ofrede min Skjerv; disse vare Foreningen til Understøttelse af nødlidende Fremmede, det saakaldte „*Foreigners in distress*", samt det flydende Hospital paa Themsen, ombord i hvilket enhver Sømand, af hvilkensomhelst Nationalitet, bliver optagen og forpleiet uden Vederlag paa Selskabets Bekostning. Ved

den Tid, jeg var i England, var det i Linieskibet „*Dreadnought*“, som af den engelske Regjering var stillet til Selskabets Raadighed, at det anførte Hospital var indrettet, og ofte har jeg beundret den Omhu, hvormed de der indlagte Patienter bleve behandlede, og den Orden og Reenlighed, der herskede i alle Dele af Skibet. Jeg har derombord talt med mangen dansk Matros, der med Taknemmelighed paaskjønnede en saa menneskekjærlig Foranstaltning, og intetsteds har jeg paa en smukkere Maade end her seet et Udtryk for den Interesse, hvormed Englænderen omfatter den hele Sømandsstand.

Ved en offentlig Middag til Fordeel for dette Hospital viste det sig, at de tegnede Bidrag beløb sig til noget over 2400 Pund Sterling. Sir John Packington, der paa den Tid var *first Lord* i Admiralitetet, havde præsideret ved Festen, og, medens vi drak vor Kaffe, lykønskede jeg ham som *chairman* til det glimrende Resultat, som var blevet opnaaet under hans Forsæde. Til min Forundring syntes Sir John ikke rigtig tilbøielig til at dele den Tilfredshed, hvortil der forekom mig at være saa rigelig Anledning. „Den sidste *public dinner*, jeg præsiderede ved“, yttrede han i Samtalens Løb, „indbragte henved 7000 Pund.“

Det er store Summer, man omgaaes med i England!

En Valgkamp.
(1858.)

En Afstemning i Underhuset, ved hvilken Lord Palmerston fik Majoriteten imod sig, bragte denne i 1858 til at fratræde Regjeringens Styrelse. Det conservative Parti kom til Magten, og, da Lord Derby, der var hans Efterfølger, antog, at nye Valg vilde befæste Toriernes Stilling, blev Parlamentet opløst.

Nye Valg bleve udskrevne, Møder og de sædvanlige Valgagitationer fandt Sted over hele Landet, og, altsom Valgdagen nærmede sig, tiltog Spændingen med Hensyn til Valgenes Udfald. Der var saameget mere Grund hertil, som de kjæmpende Partier omtrent vare af lige Styrke. Bevægelsen var almindelig; men der gaves dog enkelte Puncter, der tiltrak sig en særegen Opmærksomhed paa Grund af den Iver, hvormed begge Parter havde arbeidet for at sætte deres Candidater igjennem, og det Tryk, som Regjeringen sagdes at have udøvet ved Anvendelsen af de til dens Raadighed staaende Midler. Fremmest blandt disse Kredse

stod Dover, hvor hele det ved Paketfarten ansatte Personale stod under Regjeringens Indflydelse. Tvende liberale Medlemmer, D'Hrr. Major Russell og Bernald Osborne, havde hidtil været Kredsens Repræsentanter; man søgte nu ved en Kraftanstrengelse at fortrænge dem for i deres Sted at faae to conservative Candidater sendte til Parlamentet.

Den Interesse, hvormed man imødesaae Udfaldet af dette Valg, blev endmere forøget ved den Omstændighed, at Major Russell — som Følge af det indiske Oprør — med sit Regiment var bleven udsendt til Ostindien, hvor han altsaa befandt sig ved Parlamentets Opløsning. Ved Efterretningen herom søgte han Permission og hastede over Suez tilbage til Europa; men i Marseille blev han underlagt Qvarantainen, og det kunde forudsees, at hans Ankomst til England derved vilde blive saameget forhalet, at hans Optræden paa Valgdagen vilde blive umuliggjort. Under disse Omstændigheder henvendte Major Russell sig personlig til Keiser Napoleon. Dette førte til det høist usædvanlige Skridt, at Qvarantainen ifølge Keiserens Befaling blev hævet for Major Russell og, besynderligt nok, for samtlige ved den Tid under Qvarantaine i franske Havne værende Personer. Major Russell kom herved tidsnok til at fremstille sig paa Valgdagen, og den ham viste Imødekommen fra Keiserens Side blev med Rette betragtet som en Høflighed mod det engelske Folk i sin Heelhed og som saadan paaskjønnet af det engelske Publicum.

I Beskrivelser af engelske Valg seer man saa ofte

Skildringer af det feberagtige Røre, som denne politiske Kraftprøve vækker i Befolkningen, og man finder anført de fabelagtige Summer, der undertiden anvendes for at sætte et Valg igjennem. Der var derfor al Opfordring til nu, da Leilighed gaves til at gjøre sig bekjendt med et saa interessant Træk i det engelske politiske Liv, ikke at lade en saadan Leilighed hengaae ubenyttet. Med en dansk Bekjendt besluttede jeg at begive mig til Dover, hvor det kunde forudsees, at Kampen fremfor noget andet Sted vilde blive ført med alle de Midler, der stode til Partiernes Raadighed, og jeg blev her Vidne, idetmindste til Afslutningen af, hvad man i England i egentligste Forstand betegner som „*a contested election*". Valget stod paa i tre Dage; de to første Dage opholdt Forretninger mig i London, og det blev altsaa først paa Valgets sidste Dag, om Morgenen, at jeg indtraf i Dover.

Hvilken Forandring fra denne Byes almindelige Udseende! Hvilken Uro, hvilken Bevægelse! Den hele Befolkning syntes at være i Oprør. Det var øiensynligt, at det hele Samfund havde deelt sig i to Leire, der stode skarpt adskilte ligeoverfor hinanden, og som vare kjendelige paa de Farver, de bare tilskue; den blaa var Symbolet for Regjeringspartiet, den røde for Whiggerne, altsaa for Oppositionen. Det var imidlertid ikke alene Menneskene, men ogsaa Dyrene, ja selv livløse Gjenstande, der ved de Farver, de bare, tydede hen til det Parti, under hvis Omraade de henhørte. Heste, Hunde, Drosker, Hoteller, Udsalgssteder af enhver Art vare betegnede enten med den blaa eller den røde Farve, og selv Skarnageren,

der besørgede sin Dont, tilkjendegav sit politiske Standpunkt ved den farvede Stump Tøi, som var anbragt paa Hatten, ved den røde eller blaa Lap, der dinglede ned fra den afmagrede Hests Hoved, og ved den Las, der prydede den forsultne Hund, som trolig fulgte sin Herre i Hælene. I Kneiper og Kipper, stedse betegnede med det ene eller det andet Parties Farve, levede man i Suus og Duus og svirede paa Partiets Valgcandidaters Bekostning. Tredie Dagen er det, at Valget afgjøres; men allerede flere Dage i Forveien havde samtlige Udskjænkningssteder været frit tilgjængelige for det hele Parties laverestaaende Publicum. Ud fra enhver Romkippe lød Eder og høirøstet Tale, fra hver en Kneipes Dør strømmede Dunsten af Brændeviin og daarlig Tobak En imøde. Kjævlerier, om Russell eller hans Modstander var „den rette Mand", udartede til Slagsmaal, Mængden strømmede til, og somoftest maatte den ene eller den anden af Parterne bøde haardt for sin politiske Opfattelse og sin Forkjærlighed for den Mand, der repræsenterede Partiets Anskuelser.

Fra Kneiperne forlægges Slagsmaalene ud i det Frie; her tumle drukne Matroser, Fiskere og Arbeidsfolk sig imellem hverandre, medens den bedre Classe synes at have lagt alt Andet tilside og kun at være betagen af den Uro og *excitement*, som Haab eller Frygt for Valgets Udfald fører med sig. Urolig Bevægelse viser sig overalt; hvert Øieblik antastes man paa Gaden med Forespørgsel om, hvorledes det staaer sig med Stemmetallet, og Intet forekommer mig at afgive noget mere slaaende

Beviis paa den Forandring, som ved slige Leiligheder lægger sig for Dagen, end det, at man i Forbigaaende trygt vil kunne henvende sig med Forespørgsel til en hvilkensomhelst Gentleman og være vis paa at faae et høfligt Svar, medens dette under daglige Forhold maa betragtes som en Sjeldenhed, — naturligviis, forsaavidt man ikke i Forveien er bleven regelmæssigt præsenteret for ham.

Paa forskjellige Steder i Byen ere Træskure eller Smaacontorer opførte, hvor Vælgerne afgive deres Stemmer „*to the poll*". Tætved findes et Antal blaa- eller rødklædte Ryttere samlede, som hvert tiende Minut eller hvert Kvarteer fare afsted for at overbringe den blaa eller den røde Controlcomitee Meddelelse om det afgivne Antal Stemmer for hver af de stridende Parter. Fra Altanen eller et andet ophøiet Sted udraabes dette med høi Røst til det udenfor samlede Publicum. Vogne med store Tavler, paa hvilke Klokkeslettet samt det ved denne Tid afgivne Stemmetal ere angivne, udsendes til alle Dele af Byen, og ved hver Efterretning om en Fordeel paa den ene eller den anden Side lyde *cheers* og høie Hurraraab. Der er Trængsel baade udenfor Controlcomiteerne og ved Stemmegivningsstedet; med Begjærlighed kappes man om at faae et Ord af de budbringende Ryttere, der sprænge afsted frem og tilbage; Drosker med blaa eller røde Faner kjøre omkring for uden Betaling at befordre Partiets Vælgere til Afstemningsstederne; gesticulerende Klynger samle sig paa Gadehjørnerne; Uroen tiltager, altsom Valget skrider frem, og midt i Mængden vise D'Hrr. Valgcandidater sig tilvogns

med Forridere i rødt eller blaat Livrée og bevæge sig langsomt frem og tilbage paa de mest befærdede Steder. Støde de paa en Gruppe, som bærer deres Farve, holde de stille, Haandslag og opmuntrende Ord vexles med de Tilstedeværende, og man kjører videre under Hurra- og Bifaldsraab fra den samlede Mængde, der føler sig smigret ved at have faaet et Ord, mulig endog et venligt Haandtryk, af det vordende Parlamentsmedlem.

Endelig naaer man den fastsatte Tid til Stemmegivningens Afslutning. Man gaaer iværk med den officielle Optælling af Stemmerne. For os, der ikke ere interesserede i Udfaldet, indtræder der en Hviletid, og vi benytte den til at nyde vor Frokost i det storartede Great Warden Hotel. Klokken 3 vil Valgets endelige Udfald blive offentligt bekjendtgjort, og, da det naturligviis vil interessere os at overvære dette Slutningsafsnit af Valghandlingen, begiver jeg mig til *the mayor*, Stadens Borgermester for at erholde Adgang til *the hustings*, et Træstillads udenfor en Bygning paa Byens Torv, hvorfra Bekjendtgjørelsen vil finde Sted i den høie Øvrigheds og D'Hrr. Valgcandidaters Overværelse. Vi fandt *the mayor* i travl Beskjeftigelse, og paa min Anmodning svarede han, at samtlige Billetter til *the hustings* vare uddeelte, saa at han beklagede ikke at kunne opfylde vort Ønske. Jeg forestillede ham, at vi vare Fremmede, og at vi alene for at overvære Valget vare komne til Dover; samme Svar, indtil endelig Meddelelsen om min Ministerværdighed — her, som saagodt som overalt i England — udøvede sin magiske Virkning. Borgermesteren blev

med Eet Venligheden selv; han gik ud i et andet Værelse og kom strax efter tilbage med to Billetter, med hvilke han haabede, at vi vilde tage tiltakke. Han udbredte sig med Hensyn til Billetterne i en Mængde Undskyldninger, hvortil der kun syntes mig at være ringe Anledning, og vi skiltes ad som de bedste Venner af Verden.

For ikke at gaae Glip af Noget af den forventede Forestilling indfandt vi os allerede lidt før Klokken 3 ved Foden af den Trappe eller Stige, der førte op til den midlertidigt opslaaede Tribune. Adgangen var endnu ikke bleven aabnet. Det udenfor liggende Torv var allerede opfyldt af en urolig Skare; Trængselen blev stærkere og stærkere, og for at have mit Adgangskaart ved Haanden antog jeg det for rettest at tage det frem. Under den kjedsommelige Venten fandt jeg paa at gjøre mig bekjendt med Billettens Affattelse og saae da til min store Moro og Overraskelse, at Kaartet var udstedt til Rakkeren, der som saadan syntes at henregnes til de under den samlede Magistrat henhørende Embeds- eller Bestillingsmænd. Min Vens Kaart fandtes at lyde paa en ligesaa fremragende Personlighed, og først nu gik det op for mig, hvorfra den Mængde Undskyldninger hidrørte, som fremførtes af Borgermesteren, da han var saa venlig at tilveiebringe de saameget attraaede Adgangskaart. Ved Modtagelsen forekom den ene Billet mig at være ligesaa god som den anden, og i Praxis viste dette sig ogsaa at være Tilfældet.

Efter nogen Tids Venten indtraf min Ven *the mayor* i Spidsen for Byens Øvrighed samt alle fire Valgcandidater,

der nu i tre Dage paa Gader og Stræder saavelsom i afholdte Forsamlinger havde bekjæmpet hinanden. Med dem og adskillige Bladreferenter stege vi op paa Platformen og bleve naturligviis strax af Mayor introducerede til forskjellige af de derværende Gentlemen. Det conservative Parti, de Blaa, havde seiret med en ringe Majoritet; Resultatet blev kundgjort for Mængden, og Ordet blev derefter givet til Valgcandidaterne for at de efter Skik og Brug kunde rette nogle sidste Ord til Vælgerne.

Under alt dette var der rigelig Tid til at betragte den hele Scene, som fra vort ophøiede Stade udbredte sig for os. En tæt sammenstuvet Folkemasse opfyldte det foran liggende Torv, og ingensinde troer jeg at have seet nogen mere ophidset Folkehob. Man bandte og puffede, man hylede og skraalede; men, hvad der dog især var mig paafaldende i al den larmende Trængsel, var den særlige Grad, i hvilken Kvindekjønnet var repræsenteret. Størstedelen af dem havde smaa Børn paa Armen, og Alle, Mænd, Kvinder og Børn, bare en Trevl med den røde eller blaa Farve, der antydede Retningen af deres politiske Sympathier. Fruentimmerne figurerede som sande Furier blandt Mængden. Der blev hujet og hvinet, der blev brølet og raset, medens der i saagodtsom hele Torvets Omkreds blev leveret regulaire Slagsmaal, rimeligviis imellem de forskjellige Partiers halvdrukne Repræsentanter. Enhver af de fire Valgcandidater holdt, som sagt, en Tale til Folket; men Larmen og Støien vedblev uafbrudt, saa at ikke engang de tilstedeværende Stenographer, endsige Mængden, vare istand til at opfatte noget eneste Ord.

Enkelte Bladreferenter kravlede udenpaa Estraden, hvor de paa en ubegribelig Maade klyngede sig fast lige under det talende Medlem, for at det store Publicum igjennem den næste Dags Morgenavis dog kunde blive bekjendt med Noget af den Tale, som blev given tilbedste. De Vanskeligheder, der vare forbundne med deres Gjerning, forøgedes ikke lidet ved de Projectiler — Gulerødder, Kartofler m. M. —, der stadig bleve rettede imod de ærede Talere, men som naturligviis ofte forfeilede Maalet og forvildede sig i deres Flugt. Især var det Kvinderne, der viste sig ophidsede i en Grad, hvorom man vanskelig kan gjøre sig nogen Forestilling. At see et saadant Fruentimmer, under en Strøm af Skjældsord, med et spædt Barn paa den ene Arm, udstrække den anden Arm for med knyttet Haand, eller rettere Næve, at true ad den Taler af det modsatte Parti, som henvendte sig til Publicum, var et Syn saa modbydeligt, at jeg troer, at det kun er i England, at man bliver Vidne til noget Lignende. Raaheden blandt de lavere Classer i England træder ved saadanne Leiligheder frem under sin mest afskrækkende Form, og endnu staaer Indtrykket levende for mig af alt det Hæslige og Frastødende, som jeg blev Vidne til ved Valghandlingen i Dover.

Flere Timer hengik under dette uhyggelige Skuespil. Bernald Osborne, den ene af de faldne Candidater, var den, som sidst rettede Ordet til den forsamlede Mængde; jeg antager, at han har stolet paa, at hans Stemme ikke kunde høres udenfor hans umiddelbare Nærhed; thi ellers vilde han sikkert have udsat sig for Vold og personlig

Mishandling som Følge af den Maade, hvorpaa han gik i Rette med Stadens hæderlige Vælgere. Jeg troer aldrig at have hørt en Folkehob blive tiltalt med saamegen Haan og paa en saa foragtelig Maade, som det her lød fra den faldne Folketribuns Mund. Dumrianer, Pjalte, Idioter, henhørte til de blidere Udtryk, hvormed hans Henvendelse var spækket, og lang Tid tog det, før han kom til Slutningen; thi hvert Øieblik afbrød et rasende Brøl eller en forbifarende Kaalstok hans Foredrag. Slige Standsninger syntes imidlertid ikke at anfegte ham; han tog strax fat igjen paa den afbrudte Sætning, og det om muligt med endnu større Fynd og dertil svarende Kraftudtryk. Alene hans Foredrag, troer jeg, varede henved en Time. Hobens Ophidselse havde imidlertid været i bestandig Tiltagen. Slagsmaalene, som i Begyndelsen gik for sig langs Torvets Yderkanter, havde i Løbet af de forskjellige Taler udbredt sig mere og mere. Under Mr. Bernald Osbornes *speech* antoge de efterhaanden et betænkeligt Omfang. Man sloges tilhøire, man sloges tilvenstre, man sloges midt paa Pladsen, og, da vi efter Mr. Osbornes Slutningstirade, der just ikke var af nogen smigrende Beskaffenhed, henved Klokken 6 entrede ned fra det ophøiede Standpunct, vi havde indtaget, forekom det mig, som om hele Torvet havde antaget Charakteren af en Kampplads, hvor samtlige stridende Parter ved en hidsig Nævekamp bestræbte sig for at afkjøle Blodet og afgjøre deres politiske Mellemværende.

Saavel for de valgte som for de faldne Candidater var der foranstaltet Middage, hver i sin Kreds. Om

Aftenen vendte jeg tilbage til London, og jeg antager, at den gode Stad Dover den næste Dag vil have gjenvundet sit sædvanlige Udseende.

Det er ikke min Hensigt at anstille Betragtninger, hverken om Statsforholdene i England eller om de der gjældende Valglove, der i den sidste Menneskealder gjentagne Gange have givet Anledning til saa stor Ophidselse og til saa heftige Kampe i Parlamentet. Et rigt Stof vilde her frembyde sig til Overveielse. Jeg vil indskrænke mig til at omtale et enkelt Punct, der ofte, naar man læser Beretninger om engelske Valg, vækker Uindviedes Forbauselse, nemlig den Udgift, man kan sige den Capital, som det ved Forholdenes og Traditionens Magt efterhaanden er blevet nødvendigt at anvende, naar man med Udsigt til Held vil optræde som Candidat til Valg til den lovgivende Forsamling. Bestikkelser maae her selvfølgelig lades ude af Betragtning; thi vel er det utvivlsomt, at saadanne i mange Tilfælde finde Sted; men naturligviis komme Beviserne herfor kun sjeldent frem for Dagen, saa at Bestikkelsernes Omfang aldrig vil kunne lade sig paavise. Derimod anslaaes, hvad man kan kalde de regelmæssige Udgifter ved et almindeligt Valg, til imellem 800 og 1200 Pund Sterling — det er femten til nogle og tyve Tusinde Kroner — og det havde ofte været mig uforstaaeligt, hvorledes der kunde udkræves saa stor en Sum, og samtidig havde jeg tænkt paa, hvad disse Penge bleve anvendte til.

Ved at overvære Valget i Dover fik jeg hurtig Gaaden løst. I otte Dage levede den ubemidlede

Deel af Vælgerfolket paa vedkommende Valgcandidaters Bekostning. Man svirede, Maadehold var ukjendt — hvad det altid vil være, naar Mængden faaer Adgang til fri Fortæring — og det maatte være vanskeligt, om ikke umuligt at gjennemføre nogen Control. Ved Siden heraf skulde Betaling udredes for Vogne, Ryttere, Drosker, samt al den anden Hjælp, som Anvendelsen af et stort Apparat udfordrer. Prellerier fra Værters og Udleieres Side skulde tilfredsstilles; Skrivere, Budde og Forretningspersonale ved Centralcomiteerne skulde have passende Godtgjørelser; de locale Aviser og Blade skulde have Honorarer, og allerede disse Poster tilsammen vilde være tilstrækkelige til at bringe Udgiften op til et ret anseeligt Beløb. Men hertil kommer endnu en Udgiftskilde af den allerstørste Betydning, nemlig Befordringen til Valgstedet og Ophold sammesteds for en Mængde Vælgere, der boe rundt om i Landet, men hvis Stemme man frygter for at undvære, især naar Partierne staae overfor hinanden med omtrent lige Styrke. Udgiften herved er naturligviis aldeles uberegnelig. Det blev mig saaledes fortalt, at Candidaten ved et Valg, førend Jernbanerne vare blevne almindelige, ønskede at sikkre sig en Gentlemans Stemme, der var valgberettiget i Dover, men som nylig havde bosat sig i Wales. Denne var fuldkomment beredvillig til at efterkomme Valgcandidatens Ønske, dog kun paa den Betingelse, at han derved ikke paadrog sig nogen Udgift. Vedkommende blev derfor afhentet og befordret til Dover i Postvogn, der anvistes ham Ophold paa et af de første Hoteller, og efter Valget befordredes han atter til sit Hjem,

Alt paa vedkommende Valgcandidats Bekostning. Der behoves ikke mange af den Slags Reiser for at bringe Valgudgifterne op til det Utrolige.

I Efteraaret 1858 efter Parlamentets Afslutning forlod jeg London for at begive mig til Kjøbenhavn og afgik med et af de almindelige Passageerdampskibe til Hamborg. Ombord traf jeg en Mr. Puller, Parlamentsmedlem, der var paa Reise til Fastlandet; han var en baade dannet og behagelig Reisefælle, saa at der snart opstod et halvt fortroligt Reisevenskab imellem os. Under en trættende Overfart er man altid glad ved at finde underholdende Selskab, og under vore Samtaler var det navnlig engelske Skikke og engelske Forhold, som det interesserede mig at omhandle med ham. Det havde vakt endeel Opsigt, at Underhuset ved sin seneste Sammentræden havde casseret Valget af et Parlamentsmedlem for York-shire, og Sagen havde tildraget sig saameget større Opmærksomhed fra min Side, som det var en Admiral, hvis Valg saaledes var blevet underkjendt. „Admiralen led altsaa Tabet af de paa Valget anvendte Penge?“ bemærkede jeg til Mr. Puller, da dette Emne blev bragt paa Bane. „Hvor stor en Sum har vel denne Udgift beløbet sig til?“ Bekostningen, meente Mr. Puller, maatte, beviste og ubeviislige Bestikkelser iberegnede, være henved 1500 Pund Sterling — „og hertil kommer“, tilføiede han, „den Udgift af omtrent 2000 Pund, som Valgets Cassation endyderligere har paaført Admiralen.“ — „To Tusind Pund!“ udbrød jeg forbauset; „men hvor er dette muligt? Kun et Udvalg af Parlamentsmedlemmer kan have behandlet

Sagen, og om Honorar eller Vederlag til disse har der jo ikke kunnet være Tale." Da disse Forhold vare mig, som de fleste Fremmede, aldeles uforstaaelige, bad jeg Mr. Puller om at forklare mig, hvorledes de 2000 Pund havde kunnet finde Anvendelse, da jeg ønskede at sætte mig ind i en Retning af Parlamentets Forretningsliv, der stod for mig som en fuldstændig Gaade.

Mr. Puller var meget villig til at give mig enhver attraaet Oplysning. Han havde selv, sagde han, været Formand i den Comitee, som af Huset var bleven nedsat til Sagens nærmere Undersøgelse, og han saae sig derved istand til at specificere flere af de Udgifter, hvis samlede Beløb tilnærmelsesviis androg den af ham angivne Sum. Hans Opgjørelse var omtrent, som følger:

For at varetage Admiralens Tarv ligeoverfor Comiteen var det nødvendigt for ham at have en Sagfører. Dennes Honorar androg 200 Pund og desuden 10 Pund for hvert af Comiteens Møder.

Denne Sagfører paatog sig imidlertid kun Sagens øverste Ledelse; under ham fungerede to yngre Advocater, der hver fik udbetalt 100 Pund og desuden 5 Pund for hvert Møde.

Udvalget eller Comiteen havde ifølge gjældende Forskrifter antaget en Stenograph paa Admiralens Bekostning. Til denne blev der betalt 83 Pund. Admiralen nærede imidlertid Bekymring for, at dennes Gjengivelse af Forhandlingerne ikke skulde være fuldkommen correct; han havde derfor selv antaget tvende andre Stenographer,

der skulde overvære Moderne, og til hver af disse blev der betalt 40 til 50 Pund.

Sagens Undersøgelse stod paa i omtrent sex Uger; det blev nødvendigt at indhente Forklaringer fra henved 40 Vidner. Saalænge Undersøgelsen stod paa, maatte disses Ophold i London bestrides af Admiralen. Han maatte udrede Omkostningerne ved deres Befordring fra og til deres Hjem . . . . .

Her afbrød jeg ham; jeg indsaae, at ikke alene 2000 Pund, men endnu langt større Beløb kunde medgaae, før man naaede sit Valgs endelige Forkastelse.

Overveier man den regelmæssige eller den ifølge Skik og Sædvane uundgaaelige Udgift ved et Valg; lægger man hertil den sandsynlige Udgift ved nødvendige Bestikkelser under en eller anden Form, tager man endvidere Hensyn til den mulige Udgift, der foranlediges ved, at Ens Valg dog til Syvende og Sidst kan blive casseret, og mindes man endelig den Omstændighed, at ingen Diæter eller Godtgjørelser i Penge tilstaaes Underhusets Medlemmer under deres Virksomhed, vil man komme til det Resultat, at det kun er formuende eller rige Mænd, der i England kunne fremstille sig som Candidater til Parlamentet. I England ere Magt og Indflydelse mere end i noget andet Land bundne til Besiddelse af Eiendom.

Blokaden i 1864.

I Januar 1864 havde jeg Besøg af daværende Marineminister, Orlogscapitain O. Lütken, der meddeelte mig, at jeg var udseet til at føre Commando over Escadren i den østlige Deel af Østersøen. Han nævnte mig Hovedskibene, hvoraf Escadren vilde komme til at bestaae, nemlig Linieskibet „Skjold“, Fregatterne „Jylland“, „Sjælland“ og „Tordenskjold“, samt Corvetterne „Heimdal“ og „Thor“, og anførte, at han havde tænkt sig, at jeg skulde heise Commando-Flaget ombord i et mindre Dampskib, hvorfra det vilde være mig lettest at føre Commandoen. Dette modsatte jeg mig paa det Bestemteste som stridende mod min Opfattelse af den Stilling, en Commanderende bør indtage. I Modsætning hertil foreslog jeg, at Flaget blev heist ombord i Escadrens hurtigste og bedste Skib, Fregatten „Jylland“; men dette modsatte Ministeren sig paa sin Side med ligesaa stor Bestemthed. Efter en længere Forhandling, hvorunder jeg med Varme søgte at forfegte min Anskuelse, endte Lütken med at anmode mig om, som en personlig

Tjeneste imod ham, at afstaae fra min Begjæring om at heise Commandoen ombord i „Jylland“, hvorefter det blev bestemt, at Flaget skulde heises ombord i Fregatten „Sjælland“, der ligesom „Jylland“ havde været udrustet siden det afvigte Efteraar. Det antoges, at „Sjælland“s hidtilværende Chef, Capitain Paludan, neppe vilde ønske at indtage den mere underordnede Stilling, som den Commanderendes Nærværelse ombord nødvendig maatte medføre, og det blev da ifølge mit derom yttrede Ønske bestemt, at Capitain Grove skulde udnævnes til Chef for Fregatten, saafremt Capitain Paludan skulde ønske at fratræde den ham betroede Commando.

Kort Tid efter viste Lütken mig et Udkast til Blokadereglementet, idet han anmodede mig om at gjøre mig bekjendt med det og meddele ham de Bemærkninger, hvortil jeg mulig maatte finde Anledning. Ifølge denne Opfordring gjorde jeg faa Dage efter Ministeren opmærksom paa, at der navnlig var een Bestemmelse i det paatænkte Reglement, der lettelig kunde lede til Vanskeligheder, nemlig den Fordring, at det, før Blokaden kunde ansees for indtraadt, skulde paaligge Chefen for den blokerende Styrke at tilstille vedkommende Consuler i den blokerede Havn Meddelelse om Havnens Afspærring og den Tidsfrist, efter hvilken det ikke vilde blive tilladt neutrale Skibe at løbe ud. Den eneste Maade, hvorpaa Escadrechefen under almindelige Omstændigheder kunde sætte sig i Forbindelse med Consulerne, vilde nemlig være ved Indsendelsen af en Parlementair; men, dersom Fjenden modsatte sig at modtage en saadan, vilde Bestemmelsen

selvfølgelig ikke kunne opfyldes. Skulde altsaa den befalede Meddelelse ansees som Betingelsen for, at Blokaden kunde træde i Kraft, vilde Fjenden herigjennem kunne have det i sin Magt aldeles at forhindre en hvilkensomhelst Blokades Begyndelse. Ministeren meente imidlertid, at det anførte Tilfælde neppe var tænkeligt, og Bestemmelsen vedblev at blive staaende i uforandret Form.

Med en engelsk Bark, som jeg tillod at løbe ind til Swinemünde, indsendte jeg den 18de Marts til den derværende engelske Consul en Pakke Breve, indeholdende den befalede Kundgjørelse, og samtidigt meddeelte jeg Ministeriet, at det var skeet. Brevene bleve afleverede til de preussiske Autoriteter og kom aldrig de vedkommende Consuler tilhænde. Som Følge heraf modtog jeg en otte Dage efter Ordre til at indsende Meddelelse til Consulerne ved Parlementair, og Corvetten „Heimdal", Capitain S. Lund, fik Ordre til at udføre denne Tjeneste. Med et mægtigt hvidt Flag vaiende fra Fortoppen stod Corvetten ind imod Indløbet til Swinemünde; men, da den nærmede sig, blev den beskudt af de fjendtlige Batterier. Tre Timer ventede Corvetten forgjeves udenfor og maatte derefter trække sig tilbage med uforrettet Sag. Capitain Lunds Rapport blev indsendt til Ministeriet, og diplomatiske Forhandlinger, der neppe kunde være Regjeringen behagelige, bleve altsaa nødvendige, førend denne Sag kunde blive bragt i endelig Orden.

Men selv om „Heimdal" var bleven modtagen som Parlamentair, og Skrivelserne vare blevne indsendte, vilde man dog have været lige nær; thi Brevene vilde jo da

atter være komne i de preussiske Myndigheders Hænder, og de vilde naturligviis der have deelt Skjæbne med de Kundgjørelser, som jeg allerede tidligere havde indsendt. —

Den 29de Februar var Flaget blevet heist ombord i Fregatten „Sjælland“, og faa Timer efter dampede vi Drogden ud, fulgte af Corvetterne „Heimdal“ og „Thor“. Nogle Dage holdt vi krydsende nordenfor Rügen i Forening med Fregatten „Jylland“, der desværre paa Grund af Havari paa sit Spil den 10de Marts maatte sendes til Kjøbenhavn. Den 14de samme Maaned, Dagen før Blokaden skulde tage sin Begyndelse, stode vi ind under Jasmund, og her vare Escadrens øvrige Skibe beordrede til at samles med os. Storm forsinkede imidlertid deres Ankomst indtil den 17de, da Linieskibet „Skjold“, Orlogs-Capitain P. Wulff, stødte til os om Formiddagen, samtidigt med at Fregatten „Tordenskjold“ saaes staaende ned imod os, kommende Nord fra. Strax efter „Skjold“s Ankomst bleve Skibscheferne kaldte ombord til den Commanderende; men, neppe vare disse — Capitainerne P. Wulff, Grove, S. Lund og A. Hedemann — blevne samlede i min Kahyt, før det blev meldt, at Fjenden var isigte og stod ud imod os. Der blev øieblikkeligt gjort Signal til klart Skib, og Cheferne maatte skyndsomt vende tilbage til deres Skibe; al Forhandling maatte afbrydes, og der blev kun Tid til at angive den Orden, i hvilken Skibene skulde staae Fjenden imøde. For noget at bøde paa de mangelfulde Bestemmelser, som den knappe Tid tillod at meddele, tilføiede jeg kun ved Bortgangen, at

forøvrigt Enhver, som var i Ilden, vilde være paa sin Post. Iøvrigt blev Signal heist til at følge den Commanderende.

Den fjendtlige Styrke, som kom ud imod os, bestod af: „Arcona", en stærkt armeret Corvet med lukket Batteri, Corvetten „Nymphe", Dampskibet „Loreley", samt 6 Damp-Kanonbaade, som kom ud fra Peerd.

De fjendtlige Corvetter vare om Morgenen staaede ud fra Swinemünde; de kunde altsaa ikke have nogen Kundskab om den Forstærkning, vi havde faaet ved „Skjolds" Ankomst, som havde fundet Sted, efterat de havde forladt Havn. Da de nærmede sig, opdagede de naturligviis Linieskibet; ifølge deres egen Beretning vidste de imidlertid, at „Skjold" oprindelig var bygget som Seil-Linieskib, og at man senere havde forsynet det med Maskine og Skrue; Skibets Fart, antoge de, kunde ikke overstige 6 eller 7 Miil, og takket være den større Hastighed, hvoraf de vare i Besiddelse, meente de, at det ikke vilde være vanskeligt at undgaae dets Nærhed.

Lidt efter Klokken 2½ var Fjenden naaet op til omtrent en Miils Afstand fra os. Signal blev gjort i Fregatten „Sjælland" til at følge den Commanderendes Bevægelser, og i Kjølvandslinie, „Sjælland" i Spidsen, „Skjold" umiddelbart efter den, og derpaa Corvetterne, stode vi ned imod Fjenden.

Klokken 2 T. 50 M. løsnedes det første Skud fra „Arcona". Kuglen vandede tæt foranfor Fregatten. Et Øieblik efter affyredes et andet Skud, der gik hen over os, og lige derpaa sendte „Arcona" os sin Bredside,

der fra Fregatten besvaredes med det glatte Lag. Hermed var Kampen indledet.

Da vi stode ned imod Fjenden, maa denne imidlertid have bemærket, at Linieskibets Fart ingenlunde var saa ringe, som man havde forudsat; thi pludselig vendte Corvetterne om og stode skyndsomst Syd efter for atter at naae Swinemünde, den eneste Havn, hvor de kunde søge Tilflugt. Det Hele kom nu an paa, om vor Fart var større end deres, saa at vi kunde indhente og afskjære dem. Et Øieblik nærede vi Haab om, at dette vilde lykkes; thi vi skøde op paa vore Modstandere; snart maatte vi imidlertid erkjende, at dette kun beroede paa, at disse ved den hurtige Omdreining havde tabt noget af deres Hastighed, og, da de atter havde opnaaet deres fulde Fart, udviste Vinkelmaalingen til vor store Sorg, at deres Hurtighed var større end vor; de fjernede sig efterhaanden fra os, og Kampens Udfald kunde hermed ansees for givet.

Vi forcerede imidlertid under fortsat Fægtning ind imellem de fjendtlige Corvetter. Seet fra „Sjælland“ var Stillingen ved denne Tid: „Arcona“ om Bagbord og „Nymphe“ om Styrbord, Begge et Par Streger foranfor tvers, „Loreley“ forude, hvor den beskød „Sjælland“ langskibs, medens Kanonbaadene, da de saae Corvetterne, som havde sendt dem nogle Skud, haste sydefter i „Sjælland“s Kjølvand, søgte tilbage under Land og stode ind til Peerd.

Efter omtrent en halv Times Kamp nødsagedes „Loreley“ ved et heldigt Skud fra Fregatten til at trække

sig ud af Ilden, hvorefter den forsvandt bag Greifswaldø. De fjendtlige Corvetter fjernede sig imidlertid mere og mere, og for at bringe vort Lag til at bære blev der ombord i „Sjælland“ giret snart Styrbord, snart Bagbord over. Jagten fortsattes under vedvarende Beskydning indtil Kl. $4^3/_4$, da Corvetterne vare naaede saa langt forud, at de vare udenfor Skudvidde. Forfølgelsen vedblev imidlertid uden Afbrydelse; men ved det anførte Klokkeslet ophørte Ilden fra begge Sider.

Under alt dette var „Sjælland“ bleven kraftigt understøttet af Linieskibet „Skjold“, forsaavidt dets Kanoner vare istand til at række. Det viste sig, at „Sjælland“ var lidt hurtigere end „Skjold“ *), hvorved disse to Skibe kom mere og mere fra hinanden; da Afstanden efterhaanden var voxet til 2000 eller 2500 Alen, blev derfor Fregattens Fart i nogle Minuter mindsket fra $9^1/_2$ til 8 eller $8^1/_2$ Miil for at give Linieskibet Leilighed til at nærme sig. Paa Grund af deres endnu ringere Hastighed vare Corvetterne „Heimdal“ og „Thor“ ikke istand til at følge med. De sakkede efterhaanden agter ud og bleve kun istand til at tage ringe Deel i Fægtningen med Corvetterne.

Vi forfulgte de flygtende Corvetter, indtil de, henved Klokken 8, vare komne ud for Indløbet til Swinemünde

*) Under Vaabenstilstanden blev „Skjold“ indsat i Dok, hvor det fandtes, at over hundrede Plader af dens Kobberforhudning havde løsnet sig, hvilket havde hemmet Skibets Fart. Efterat Forhudningen var bleven udbedret, blev „Skjold“ hurtigere end „Sjælland“, hvilket senere afholdte Prøver udviste.

Havn. De vare da omtrent en Miil forud for os. I Mørket kunde vi netop skimte dem, da de stode ind igjennem det smalle Løb. Lidt derefter blev Swinemünde Fyr slukket, — var et synligt Beviis for, at det var lykkedes Fjenden at naae sikker Havn.

Efter et kort Ophold stode vi atter Nord efter. Under Greifswaldø sluttede Fregatten „Tordenskjold“, Capitain Meinertz, sig til os, og snart efter endvidere Fregatten „Jylland“, der vilde være kommen tidsnok til at deeltage i Fægtningen, hvis Arbeiderne ombord vare blevne saaledes fremmede, at den om Aftenen den 16de kunde være afgaaet fra Kjøbenhavn istedetfor først om Morgenen den 17de. Jeg har et Brev liggende for mig af 10de August 1864 fra Fregattens Chef, i hvilket han udtaler, „at han til sin sidste Time vil beklage“, at han ikke tidligere havde seet sig istand til at støde til Escadren, og troligt er det, at dersom „Jylland“, det hurtigste af vore større Skibe, var ankommet om Formiddagen, vilde Træfningen ved Rügen have faaet et afgjørende Udfald.

Den næste Dags Eftermiddag stode vi ind i Tromper-Vig paa Østsiden af Rügen, hvorfra Corvetten „Heimdal“ om Aftenen blev afsendt til Kjøbenhavn med „Sjælland“s Døde og Saarede, ialt 16 Mand.

Jeg har indskrænket mig til at give en sammentrængt Oversigt over den stedfundne Træfning, da der i et lille Skrift, „Østersøes-Escadren i 1864“, som udkom kort efter det nævnte Aars Slutning, og af hvilket jeg erkjender at være Forfatter, er givet en udførlig Beretning om den omhandlede Fegtning og alle dens Enkeltheder. Dette

Skrift blev før Trykningen forelagt Capitainerne P. Wulff og Grove samt andre Officerer og blev af Datidens ledende Blade betegnet som indeholdende en „sand“ Fremstilling af Østersøes-Escadrens Virksomhed i Aarets Løb.

Om der end med vore langsommere Skibe ikke lod sig opnaae andet Resultat end at jage Fjendens Styrke tilbage i Havn, fremgaaer ikke destomindre Betydningen af Træfningen den 17de Marts af den Tryghed, som ved denne Fegtning blev vunden for vor hele Krigsførelse i 1864. Efter denne Dag vovede Fjenden sig aldrig bort fra sine nærmeste Kyster; vore Farvande forbleve under den hele Krig i vor uforstyrrede Besiddelse; aldrig bleve vore Communicationer med Hæren truede af nogen Fjende, og dertil kunde vor Handel i Østersøen gaae sin rolige og sikkre Gang, som havde vi været i den dybeste Fred. Man tænke sig den Forstyrrelse, som blot en enkelt hurtigtløbende fjendtlig Orlogsmand vilde have frembragt, om den havde viist sig i Sund eller Belter, og det vil blive klart, hvilken Indflydelse den fjendtlige Styrkes fuldkomne Afspærring fra Krigsskuepladsen nødvendig maatte udøve paa vore Foretagender.

Vel kom de fjendtlige Skibe fra Tid til anden ud fra Swinemünde for at manøvrere; men, saasnart vi viste os, søgte de skyndsomst tilbage til deres sikkre Havn. Den Eneste, som engang tilsyneladende ufortrødent nærmede sig os, var Dampskibet „Grille“, hvis Fart langt overgik alle de Skibes, som jeg dengang havde til Raadighed. Vi vare netop iværk med at opfiske nogle Ankere, som vi nogle Dage iforveien havde forliist, da „Grille“ nær-

mede sig os indtil noget udenfor Kanonskuds-Afstand og affyrede et Skud imod Fregatten. Vi forfulgte den naturligviis; den løb indefter, indtil den var naaet et godt Stykke forud; saa dreiede den op og rettede paany et Skud imod os. Naar den derefter atter satte igang, var det Øieblik kommet, da vi vare mindst fjernede fra den; vi fyrede da løs paa den, og saaledes fortsattes denne særegne Jagt, hvis Resultat kun blev en ørkesløs Bortskyden af Krudt og Projectiler. Min Tanke var, at et eller andet tilfældigt Skud, eller en langtrækkende Ricochet, dog muligen kunde ramme, og et enkelt Skud i det svagt byggede Fartøis Hjul eller Maskine vilde have været tilstrækkeligt til at bringe det i vor Vold. Prisen vilde have været af ikke ringe Interesse, da det senere viste sig, at Prinds Adalbert, Høiestcommanderende over den preussiske Marine, samt flere høitstaaende Embedsmænd af Marinebestyrelsen befandt sig ombord. Da vi nærmede os Swinemünde, fandt vi Kanonbaade, Corvetter og den hele disponible fjendtlige Styrke opmarcherede i Linie tversover Farvandet for at yde den Commanderende Hjælp i paakommende Tilfælde. Da „Grille“ vel var kommen indenfor denne Linie, forføiede den sig skyndsomst bort, og det var interessant at see, hvorledes alle disse Fartøier Hulter til Bulter skyndte sig ind ad det smalle Løb, indenfor hvilket de befandt sig i fuldkommen Sikkerhed. Et Angreb paa Skibene, der laae inde i „Haff“'et, var nemlig en Umulighed. Forudsætter man endog, at det var lykkedes en angribende Styrke at naae ind forbi det murede Castel paa Løbets østre Side og andre mulig

opkastede Batterier, og at den derefter skulde være heldig nok til at tilintetgjøre den fjendtlige Styrke, vilde Fjenden blot ved Sænkningen af et Par Skibe i det smalle Løb kunne afskjære Angriberne fra atter at komme ud, og de vilde da være indespærrede som i en Musefælde. Torpedofartøier kjendte man i 1864 ikke til i vor Marine, og selv med saadanne vilde et Forsøg i det indre Farvand og under fjendtlige Batterier have været i høieste Grad voveligt.

Ligesom „Grille“ kom ud for at fyre paa os i Afstand, saaledes kom Kanonbaadene fra Stralsund flere Gange ud og beskøde Fregatten „Tordenskjold“, der blokerede denne Havn fra Vestsiden. Dette gjentog sig oftere; men under den hyppige Kanonade ramtes Fregatten kun af eet Skud, der sprængte en Pytting-Kjetting. Oftere modtog jeg den Meddelelse fra Ministeriet, at man havde sikkert Kundskab om, at den fjendtlige Kanonbaadsstyrke paa en angiven Dag vilde bryde igjennem Blokaden for at begive sig til Kiel; men næsten altid viste det sig, at disse Meddelelser kun støttede sig til løse Rygter. Viste Meddelelsen sig en enkelt Gang rigtig, bleve Kanonbaadene af de blokerede Skibe nødsagede til atter at søge tilbage til deres Havn; thi vist er det, at intet fjendtligt Fartøi efter den 17de Marts vovede sig ud fra Kysten. Ligesaa vist er det imidlertid, at, dersom Planen om at trænge igjennem til Kiel var lykkedes, da vilde dette have indvirket paa en høist uheldig Maade paa alle vore Forbindelser med Hæren; men, som anført, kom under hele Krigen ikke nogetsomhelst fjendtligt Fartøi tilsyne i vore Farvande.

Ofte faldt min Tanke under denne Blokade paa Admiral Peder Galt, der efter Slaget paa Colberger-Heide lod den svenske Flaade slippe ud af Kieler-Fjord, hvor den havde søgt Tilflugt, og derfor ifølge Krigsretsdom blev halshugget i Kjøbenhavn. Naturligviis vare Forholdene i 1864 ikke saa storslaaede som i Christian IV.'s Tid, og neppe vilde jeg være bleven halshugget, om det var lykkedes den preussiske Styrke at naae tilsøes, men jeg vilde i saa Tilfælde have været ødelagt saavel i Marinens som i Medborgeres Omdømme, og jeg vilde ikke nogensinde med Rolighed have kunnet see tilbage paa en for vor Krigsførelse saa skjæbnesvanger Begivenhed.

Efter Vaabenstilstandens Afslutning samledes Skibene ved Kjøbenhavn, og her modtog jeg fra Marineministeriet den efterfølgende Skrivelse, dateret d. 20de Mai 1864:

„Ministeriet skal have Hr. Contre-Admiralen anmodet om at lade følgende Dagsbefaling bekjendtgjøre for de Skibe, der ere Deres Commando underlagte."

„Ved den indtraadte Vaabenhvile er Marinens krigerske Virksomhed foreløbigen afsluttet, og Ministeriet tager derfor Anledning til at tilkjendegive Contre-Admiral van Dockum som Chef for Escadren i Østersøens østlige Deel, samt de Chefer, Officerer, Underofficerer og Menige, som paa denne Station have været hans Commando underlagte, Ministeriets Tilfredshed og Tak for den Udholdenhed og Dygtighed, Escadren har udviist ved uden Tab at holde Søen i Hjertet af Vinteren og senere ved Haandhævelsen af de fjendtlige Havnes Blokade, ligesom Ministeriet anerkjender det

Mod og den Raskhed, hvormed Fregatten „Sjælland“ og Linieskibet „Skjold“, den 17de Marts udenfor Swinemünde drev de fjendtlige Krigsskibe tilbage.

O. Lütken.“

Et Par Dage iforveien var en tydsk Avis kommen mig tilhænde — jeg troer det var *Ostsee-Zeitung* —, der indeholdt en Artikel om Tilstanden i de preussiske Havne under Løbet af de sidste Maaneders Afspærring. „Se her!“ udbrød jeg til Capitain Grove efter Gjennemlæsningen, „her have vi Generalkvittering for den Maade, hvorpaa Blokaden fra vor Side er gjennemført.“ Artiklen, af hvilken et Uddrag senere blev optaget i danske Blade, behandlede nemlig det Factum, at de preussiske Havne efter Midten af April havde været „hermetisk tillukkede“, som Følge af „det danske Sørøveri“.

Det anførte Tidspunct staaer i nøie Forbindelse med den Dag, da Skonnerten „Absalon“ — det første brugelige mindre Dampskib, der blev Blokade-Escadren underlagt — stødte til Escadren. Det var blevet mig meddeelt, at det var lykkedes enkelte hollandske Skibe at snige sig ind og ud fra Swinemünde, og jeg erindrer, at jeg derfor tilraabte Capitain Wilde, „Absalon“s Chef, da denne efter at have meldt sig atter gik fraborde: „Lykkes det Dem en af Dagene at bringe mig en Hollænder, vil jeg omfavne Dem!“ Endnu samme Aften opbragte „Absalon“ det hollandske Dampskib „Rembrandt“, og den Virkning, dette udøvede, fremgaaer af den ovenanførte tydske Avisartikel.

Savnet af lettere Dampskibe ved Escadren bragte

mig forøvrigt til atter og atter at henvende mig herom deels til Ministeriet, deels til Marineministeren personlig. Som Svar sendte man mig en Tidlang tydske Aviser, der anførte de enkelte Skibe eller Smaafartøier, som under Begyndelsen af Blokaden heldig vare slupne ind til Swinemünde. I Maanederne Marts og April bleve ikke mindre end fem Skrivelser indsendte, i hvilke jeg fremhævede Nødvendigheden for Escadren i at have mindre Dampskibe til Raadighed. Jeg forestillede, hvorlunde det var umuligt uden Smaaskibe at føre noget skarpt Tilsyn med, hvad der foregik i det brede Farvand imellem Greifswaldø og Colberg, at det var en Uting at lade et Linieskib eller en Fregat gjøre Jagt paa en Sildehandler eller et Fartøi, hvis hele Ladning mulig neppe engang overskred Værdien af det Kulforbrug, hvortil en saadan Jagt gav Anledning, samt endelig, at, var det først lykkedes et mindre Fartøi at naae ind paa Oder-Banken, blev al videre Forfølgelse for større Skibe umulig paa Grund af Dybgaaendet. Endelig sendte man mig Dampskibet „Geiser“, der kun var lidet brugeligt til det tilsigtede Øiemed, og først derefter „Absalon“. Noget senere ankom Dampskibet „Freya“, Lieutenant Bjørn Rothe, og hermed blev endelig det følelige Savn af Smaaskibe afhjulpet. Dette hurtigløbende Dampskib blev Escadrens Øie i den østlige Deel af Stettiner-Bugten; dets Chefs Aarvaagenhed og Iver gjorde mig fuldkomment sikker, — men, da saa Blokaden efter Vaabenhvilens Udløb skulde begynde paany, havde man taget „Freya“ bort fra Escadren for — saavidt mig bekjendt — at anvende den til

en Tjeneste, som enhver leiet Koffardidamper ligesaagodt kunde have udført. Uagtet den hædrende Dagsbefaling af 20de Mai er det aabenbart, at Ministeriet ikke var Østersøes-Escadren gunstigt.

Under Vaabenstilstanden var, som tidligere berørt, Corvetten „Vineta“, i Strid med Vaabenstilstands-Betingelserne, løben ud fra Danzig og havde forenet sig med den i Swinemünde værende Styrke. Dette medførte en væsentlig Forandring i Blokadeforholdene. Det kunde nemlig befrygtes, helst nu, da „Freya“ var taget bort fra Escadren, at Fjenden ubemærket kunde komme ud fra Swinemünde og med sin samlede Styrke falde over de af vore Skibe, der vare stationerede foran Danzig. Tanken om denne Eventualitet piinte mig i den Grad, at jeg troer, at en Mængde af de graa Haar, jeg derefter fik, hidrøre fra den Ængstelse og Spænding, hvori jeg henlevede de første Uger efter Blokadens Gjenoptagelse. Med Muligheden af et saadant Angreb for Øie foreslog jeg Ministeriet at hæve Blokaden for Danzig; hertil vilde Regjeringen imidlertid ikke give sit Samtykke, og der blev da intet Andet for end saavidt muligt at sprede den forhaandenværende Styrke tversover Farvandet i Stettiner-Bugten, selv med Fare for, at vore Skibe enkeltviis kunde blive angrebne. Heldigviis forsøgte Fjenden ikke at komme ud fra Kysten, og jeg troer, at man atter her vil kunne spore Virkningen af den Maade, hvorpaa det mod os rettede Angreb ved Blokadens Begyndelse blev tilbageviist.

Ligesom under den første Deel af Blokaden saa-

iedes kom eiheller efter dens Gjenoptagelse noget fjendtligt Fartøi tilsøes; under hele Krigen blev Blokaden altsaa haandhævet paa en virksom Maade, og jeg antager saaledes, at jeg har havt fuld Føie til efter Krigens Ophør baade paa Marinens og egne Vegne at kræve Consul Alfred Hage til Ansvar for dennes ligesaa letsindige som ærerørige Udtalelse i Folkethinget, som gik ud paa, at de forskjellige Commanderende skulde bære Ansvaret for Krigens uheldige Udfald. Kjendsgjerninger lade sig imidlertid ikke rokke, og, naar den tydske Presse paa den Tid gjenlød af Beretninger om de Seire, som den unge preussiske Marine skulde have tilfegtet sig over de Danske, saa behøver man kun at see tilbage til Krigsaarene 1848—50 for at mindes, til hvilken Yderlighed tydsk Phantasi kan bringe det med Hensyn til Forvanskninger af Sandheden. Heldigviis vil det til alle Tider staae fast, at intetsomhelst fjendtligt Skib kom tilsyne, hverken paa Krigsskuepladsen eller i Østersøen, under hele Krigens Løb; hele Aaret igjennem vedbleve vi at være uindskrænkede Herrer i de nævnte Farvande, og ligeoverfor disse uafviselige Kjendsgjerninger forekommer al Talen om preussiske Seiervindinger i Østersøen i Aaret 1864 næsten komisk.

Seer jeg tilbage paa de tyve Aar, som ere henrundne siden den sidste Krig, er det med Sorg, at jeg tænker paa, at de fleste af de Mænd, der i 1864 som Skibschefer stode under min Commando, ere revne bort, tildeels i en endnu kraftig Alder: P. Wulff, Grove, S. Lund, B. Rothe — Alle hørte de til mine nærmeste og mest

hengivne Venner. P. Wulff, med hvem jeg under den græske Frihedskrig havde været samlet i Levanten, og der senere, i 1860 som Chef for Dampskibet „Geiser", havde været min Commando underlagt ved Vesterhavs-Øerne. Han var Søofficeer fra Top til Taa, og nogen modigere og hæderligere Mand end ham, vil det være vanskeligt at paapege. P. Holm, modig og praktisk Officeer, som ved Helgoland har tilkjæmpet sig et Navn, der stedse vil være til Hæder for Marinen. Grove, der i 1844—45 havde gjort et Togt under min Commando til Vestindien, og der et Par Aar efter Krigens Afslutning blev kaldet til som Minister at lede Marinens Anliggender, og endelig Sigvard Lund og B. Rothe, hvem jeg begge anseer for at være blevne formede af min Haand, og paa hvis Udvikling jeg i væsentlig Grad antager at have havt Indflydelse.

Sigvard Lund nød som ung Officeer ikke nogen særlig Anseelse i Marinen. I 1848 blev jeg, som tidligere nævnet, Chef for Corvetten „Flora", bestemt til Cadetskib, og S. Lund blev beordret derombord som Næstcommanderende. Oprøret udbrød imidlertid; det blev bestemt, at „Flora" skulde udrustes til Krigsbrug, og da Zahrtmann, den daværende Marineminister, meddeelte mig denne Forandring, tilføiede han, at det var hans Hensigt at beordre en anden Næstcommanderende ombord i Skibet, da jeg under de forhaandenværende Omstændigheder ikke vilde kunne være tjent med, at Lund vedblev at fungere i denne Post. Jeg forestillede Ministeren, hvor krænkende en saadan Forandring, helst under de sted-

findende Forhold, maatte være for en ærekjær Officeer; jeg erklærede, at jeg, om jeg end ikke kjendte Lieutenant Lund, vilde være tilfreds med at have ham som enhver anden af Ministeriet dertil udseet Officeer til Næstcommanderende, og Følgen blev, at Lund beholdt sin Commando. Dette glemte Lund mig aldrig. I to Aar, Krigsaarene 1848—49, vedblev han at være min Næstcommanderende ombord i „Flora“, og den Dygtighed, der viste sig hos ham, i Forbindelse med hans naturlige Godmodighed, knyttede mig efterhaanden nøie til ham. Han udviklede Egenskaber, som man ikke troede, at der fandtes hos ham; han blev en anseet Officeer i Marinen, og hans Deeltagelse i Træfningen ved Helgoland som Chef for Corvetten „Heimdal“ vil til alle Tider sikre hans Navn mod Forglemmelse. Han besad en aaben, kraftig og ridderlig Charakteer, var trofast under alle Livets Forhold og vedblev lige til sin Død at nære for mig en Hengivenhed, som endnu den Dag idag bringer mig til at føle levende og inderlig Sorg over hans altfor tidlige Bortgang.

Bjørn Rothe besad sjeldne Aandsgaver; af Naturen var han imidlertid kritisk anlagt, og dette i Forbindelse med forskjellige ydre Omstændigheder bragte ham i hans Ungdom til at undervurdere Tjenestens Fordringer og til at udtale sig skarpt om forskjellige tjenstlige Forhold. Da han som Chef for Dampskibet „Freya“ blev underlagt Escadren, paadrog han sig gjentagende Irettesættelser for vrang Opfattelse af de Fordringer, der maatte stilles til ham, og neppe gives der nogen Skibschef, der har

mødt en saa haard Behandling fra min Side som netop Rothe. Ansvaret var ham imidlertid nu betroet, og dette i Forbindelse med hans naturlige Opvakthed bragte ham snart til at erkjende det Mangelfulde ved hans tidligere Optræden. Han blev en dygtig og anseet Officeer, og endnu har jeg flere Breve fra ham, hvori han underskriver sig som min „taknemmelige Lærling". Efter Fredens Afslutning gaves der Anledning for mig til at sende ham en smigrende Skrivelse. Hans Svar gik ud paa, at han var betænkt paa at lade mit Brev sye fast til Ryggen af sin Kjole, for at Enhver kunde læse sig til, hvor god en Mening jeg havde om ham. Han var en ligesaa elskværdig som begavet Personlighed.

Alle de nævnte Officerer have taget et agtet Navn med sig i Graven; men der er saameget mere Anledning til Sorg, ikke alene for Venner, men ogsaa for Marinen, over deres tildeels tidlige Bortgang, som man med Grund kunde have haabet, at de endnu i mange Aar vilde kunne have staaet som følgeværdige Exempler for den kommende Slægt.

Lütkens Forhold som Marineminister 1864.

Naar jeg betragter Lütkens Styrelse af Marinen i 1864, lægger jeg ham særlig til Last hans fuldkomne Mangel paa, hvad jeg vil kalde militair Opfattelse. Dette viste sig allerede strax ved mit første Møde med ham som Minister, da han ved Krigens Begyndelse nægtede mig som Escadrechef at heise mit Flag ombord i det Skib, som jeg ansaae for bedst egnet til Tjenestens Udførelse, samtidigt med at han overdrog mig Ansvaret for Ledelsen af en vigtig Deel af den til Krigens Førelse udrustede Søstyrke. Denne Mangel paa militair Opfattelse, der ikke kunde Andet end efterlade et piinligt Indtryk, gjorde sig gjældende under hele Krigens Gang.

Dagen efter Nordsøes-Escadrens Tilbagekomst til Kjøbenhavn efter Træfningen ved Helgoland, begave de to Skibschefer, Capitainerne P. Holm og Sigvard Lund, sig til Ministeriet for at melde deres Ankomst paa Rheden. De bleve viste ind i Ministerens Forværelse, hvor de i længere Tid maatte vente, indtil endelig Lütken, med nogle Papirer i Haanden, uden at sige et Ord, gik dem

forbi for at begive sig ind i Ministeriets Secretariat, der grænsede op til det Værelse, i hvilket de befandt sig. I Secretariatet forblev Lütken en Tidlang, og istedetfor ved sin Tilbagekomst at omfavne eller idetmindste at lykønske de tvende Skibschefer, der kom hjem efter en hæderfuld Fegtning, indskrænkede han sig til i Forbigaaende at sige: „Ja, De Herrer komme jo for at melde sig? Det er godt“, hvorefter han atter fortsatte Gangen ind til sit Cabinet.

Nordsøes-Escadrens Skibe lagde ind til Værftet, og faa Dage efter traf Lütken under et Besøg paa Holmen Capt. Holm, hvem han spurgte, hvorledes han havde det siden sin Hjemkomst. „Udmærket“, svarede Holm, „den Forekommenhed og den Velvillie, som vi have mødt fra alle Sider, har naturligviis ikke kunnet Andet end finde den største Paaskjønnelse fra vor Side; der gives kun Een, som har været uhøflig imod os, — og det er Ministeren!“ — — —

Sigvard Lund, som jeg i det Foregaaende har omtalt, og som jeg var inderligt hengiven, blev under Vaabenstilstanden angreben af Tæring, og jevnligt besøgte jeg ham i Nyboder under hans Sygdom. Et Par Dage før hans Død sad jeg ved hans Seng, og Fegtningen ved Helgoland kom paa Tale; om den Modtagelse, han ved Hjemkomsten havde faaet fra Ministerens Side, udtalte han sig i heftige Udtryk; „Han gav mig ikke engang Haanden!“ endte han med, — den bittre Følelse fulgte ham til Graven.

Den 26de Juni ankom Dampskibet „Holger Danske“,

Capitain Købke, til Escadren fra Kjøbenhavn. Dampskibet havde været ved Als, og, da Chefen ved Ankomsten til Kjøbenhavns Rhed meldte sig hos Marineministeren, fremkom denne med det Spørgsmaal, hvorlænge Als vilde kunne holde sig. Nogle faa Dage, meente Købke, hvortil Ministeren pludselig udbrød: „Er De gal!" — Købke, en rolig og besindig Officeer, anførte, at han ikke tiltroede sig Sagkundskab i den anførte Retning, saa at hans Anskuelse mulig ikke kunde tillægges nogen synderlig Betydning, men at dette var de Officerers Mening, med hvem han havde talt derom i Sønderborg. „Altsammen løs Tale, paa hvilken man ikke kan lægge nogen Vægt", meente Ministeren. — Man seer heraf, hvilken Opfattelse Marineministeren havde angaaende et af de vigtigste militaire Anliggender, der frembød sig under den ulykkelige Krig. — Tre Dage efter, den 29. Juni, faldt Als i Fjendens Hænder.

Naar jeg senere har tænkt paa Krigens Gang i 1864, er Ministerens Udbrud: „Er De gal!" ofte rundet mig i Hu. Købke var i 1867 bleven udnævnt til Overlods i Aarhuus, og, tilskyndet af Interesse for Sagen, tilskrev jeg ham et Brev med Anmodning om at meddele mig, hvorvidt min Opfattelse af hans Samtale med Ministeren den 25. Juni var nøiagtig. Hans Svar lød paa, at ikke alene Ministeren, men ogsaa tvende af Hærens Notabiliteter, som han havde mødt, da han var ved at gaae ombord for at afseile til Escadren, havde udtalt sig, om ikke med de samme Ord, saa dog i lignende Retning som Ministeren. Købke endte sit Brev med at anføre, at

de omtalte Samtaler vare af den Beskaffenhed, at de til alle Tider vilde vedblive at staae levende for hans Erindring.

Overrumplingen af Als førte til, at „Rolf Krake"s Chef, Capitain Rothe, blev afskediget. I en Beretning om Als's Overgivelse hedder det: „da Marinen ikke saae sig istand til at hindre Overgangen, faldt Als i Fjendens Hænder." At „Rolf Krake" alene, uden kraftig Bistand af Batterierne langs Kysten, skulde have været istand til at kaste Fjenden tilbage, maa vel ansees for i høieste Grad usandsynligt, helst da Baunerne, der vare reiste for at alarmere ved fjendtlige Forsøg paa Overgang, ikke bleve antændte, før Fjenden havde faaet Fodfæste paa Øen. Deraf fulgte, at Dampskibet ikke betimeligt fik Kundskab om Fjendens Bevægelser, hvilket atter foraarsagede, at vigtige Øieblikke gik tabt, før „Rolf Krake" blev kaldet til at gribe ind i Begivenhederne. Rothe savnede desuden bestemte Ordrer for sin Optræden, da det havde været paatænkt at sende „Rolf Krake" til Lille-Belt for at forhindre en befrygtet Landgang paa Fyen. Ikkedestomindre blev al Skyld, vel tildeels ved Hærbestyrelsens Opfattelse, væltet over paa Rothes Skuldre, medens Muxoll, den commanderende Søofficeer paa Als, af hvem Rothe skulde have modtaget bestemte Ordrer, blev hædret ved Udnævnelse til Commandeur af Dannebrog.

I October Maaned traadte Rigsdagen sammen, og et Par Dage derefter anmeldte Folkethingsmand Alfred Hage

en Interpellation til Marineministeren, angaaende Overgivelsen af Als. Dette foranledigede Rothe — nær Kammerat af Lütken — da han en af de nærmest paafølgende Dage mødte denne paa Kongens-Nytorv, til at spørge, om der skulde være nogen Oplysning, som Lütken kunde ønske, da han i saa Fald den næste Dag vilde indfinde sig i Ministeriet til hvilkensomhelst Tid, der vilde være Ministeren beleilig. Lütken svarede hertil, at den anmeldte Forespørgsel ikke havde Stort at betyde, og at han naturligviis var i Besiddelse af enhver Oplysning, som vilde være nødvendig.

Dagen for Interpellationen kom, og henad Middag modtog Rothe, der havde taget Opholdt paa Fredensborg, et Telegram fra Lütken, i hvilket han anmodedes om snarest muligt at komme til Kjøbenhavn, da det vilde være Ministeren magtpaaliggende at faae Rothe i Tale, førend Folkethinget samledes til det forestaaende Møde. Telegrammet kom imidlertid Rothe saa seent ihænde, at det ikke blev ham muligt at naae ind til Byen i rette Tid, og det viste sig da, at Ministeren kun famlende og paa en saare uheldig Maade var istand til at imødegaae de nærgaaende Angreb, som Hage rettede imod ham. Jeg overværede selv den Dag som Tilhører Folkethingets Forhandlinger, og jeg tilstaaer, at jeg ligefrem følte Skam ved at være Vidne til den Ydmygelse, som Marinens Øverste maatte taale som Følge af Hages Insinuationer og krænkende Bemærkninger.

Kort efter fik Rothe sin Afsked, og man skulde an-

tage, at Sagen hermed maatte være afsluttet. Som ærekjær Mand søgte imidlertid Rothe at faae sit Forhold undersøgt ved Krigsret, og det lykkedes ham tilsidst at faae sin Begjæring opfyldt. Dommen faldt, og denne gik ud paa Frikjendelse for Rothe, hvorimod Muxoll, der ifølge Ministeriets Indstilling, som tidligere omtalt, havde modtaget en Belønning, af Retten blev idømt en Maaneds Fæstningsarrest! Neppe vil man i Marinen kunne mindes nogen lignende Venden op og ned paa Retfærdighedens Udøvelse og paa en saadan Fornegtelse af, hvad der vilde være fremgaaet af et uhildet Blik paa Forholdene. Lütken var ikke Mand for at modstaae ydre Paavirkning, og hans Bestyrelse bærer Præget heraf.

Ogsaa kan en vis Smaalighed bebreides Lütken. Medens han i sin Tid havde Ledelsen af de under Postvæsenet sorterende Dampskibe, hed det sig, at han havde udstedt Reglement for, hvormange Tændstikker der maatte bruges paa Dampskibenes forskjellige Reiser. Under Krigens Løb udstedtes af Marineministeriet et Reglement angaaende, hvorledes Udbyttet af det Suppefedt, der skummedes af Kokkens Kjedler, skulde fordeles blandt Skibenes Mandskaber. Man fortalte dengang, selvfølgelig med Ondskabens Opfindsomhed, at dette var omtrent den eneste organisatoriske Bestemmelse, der var udkommen i den Tid, Lütken var Minister.

Den 11te Juli 1864 traadte Ministeriet Monrad tilbage efter sin skjæbnesvangre og ulykkelige Styrelse af Landets Anliggender. Ministeriet Bluhme traadte istedet,

og dettes Opgave maatte naturligviis gaae i aldeles forskjellig Retning fra den Vei, som det afgaaede Ministerium havde fulgt under sin Virksomhed. Saavidt muligt skulde der bødes paa alt det, som den ulykkelige Krig havde medført, og det var derfor med Forbauselse, at man saae Lütken træde over i et Cabinet, der skulde virke i stik modsat Retning af det, hvortil han tidligere som Minister havde givet sit Samtykke. Den styrende Personlighed, der lægger sin Mangel paa fast Overbeviisning for Dagen paa en saa paafaldende Maade, kan ikke vente nogen mild Dom, og netop paa Grund af den Agtelse, ja, jeg kan sige den Hengivenhed, som jeg i mine tidligere Dage nærede for Lütken, maa jeg dobbelt beklage, at han saalidet har svaret til de Forventninger, som jeg, og vistnok Mange med mig, dengang have næret om hans fremtidige Virksomhed.

Det er tungt, at baade Marinens og Hærens Bestyrelse i 1864 var overgivet i saa lidet tilfredsstillende Hænder. Vel er det indlysende, at Danmark alene, stillet ligeoverfor tvende europæiske Stormagter, maatte bukke under; men Haabet om, at en eller anden velsindet Magt kunde finde Tilskyndelse til at yde os Bistand, vedblev dog at være tilstede, indtil Tabet af Als og det deraf følgende Tab af Slesvig bragte ethvert Haab derom til at forsvinde. Istedetfor Aanden fra 1848 betog Modløshed saagodtsom hele Nationen; hos Mange blev Troen opgiven om Danmarks Fremtid, og saavel Nationalfølelse som Fædrelandskjærlighed kom til at lide under Trykket af de Landet

overgaaede Ulykker. Haabet om en lysere Fremtid er vel senere atter indtraadt; men, hvorvidt dette skal gaae i Opfyldelse, vil beroe paa, om man slutter sig sammen til et eendrægtigt Folk, og om den Beslutning vedblivende at ville være en selvstændig Nation atter fæster Rod i vort siden Aarhundredets Begyndelse saa haardt betrængte Fædreland.

———

Byg hurtige Skibe.

Seer man tilbage i Tiden, har Blokaden af fjendtlige Havne indtil Midten af dette Aarhundrede været et mægtigt Middel til fra den stærkere Sømagts Side at udøve et Tryk paa sin Modstander. Det var ikke alene den fjendtlige Havns Skibsfart, som ved en saadan Blokade blev afbrudt, men dens Virkning blev følt i langt videre Kredse, idet al den Tilførsel til og fra det Indre af Landet, som fandt Sted over den blokerede Havn, blev afskaaren, og der bragtes derved en Forstyrrelse ind i Handelsforbindelserne, hvis Virkning i finantsiel Henseende blev mere og mere følelig, altsom Krigen forlængedes, og Blokadens Virkning gjorde sig gjældende i videre Omfang.

Disse Forhold ere senere undergaaede en væsentlig Forandring som Følge af det Net af Jernbaner, der har udbredt sig over saagodtsom alle civiliserede Lande. Den Lethed, som derved er vunden for Forbindelserne i alle Retninger, danner jo et af de store Fremskridt, som vor Tid har at opvise, og i høi Grad har dette ført med sig, at det Tryk, som en Blokade tidligere var istand til at

medføre, i vore Dage indskrænker sig til en Standsning af Skibsfarten fra og til den blokerede Havn, medens Virkningen i videre Kredse tildeels kan ansees for at være ophørt. Kunne Forsendelser ikke mere finde Sted tilsøes, blive Varerne ad Jernbanerne befordrede tillands, ofte ville de endog ad denne Vei end hurtigere naae deres Bestemmelse, og Forskjellen indskrænker sig saaledes til en ringe Forhøielse af Priserne, hvilket, sammenlignet med tidligere Tilstande, kun vil være af ringe Betydning.

Langt anderledes stiller Forholdet sig derimod, naar der i den fjendtlige Havn findes en Søstyrke, der ved at løbe ud er istand til at virke forstyrrende paa Modstanderens Handel eller endog til at gribe ind i militaire Foretagender, selv om dette kun skulde skee ved at vise sig paa Havet. Her bliver Blokadens Øiemed af en ganske forskjellig Beskaffenhed, idet de blokerende Skibes Hovedbestræbelse maa gaae ud paa at ødelægge de fjendtlige Orlogsmænd, eller, hvis dette ikke lader sig opnaae, da at holde dem saa tæt indesluttede, at deres Virksomhed eller deres Indgriben i Krigens Førelse bliver neutraliseret. Under vor første slesvigske Krig, 1848—50, var dette sidste Maal ikke vanskeligt at gjennemføre, da vor Modstanders Søstyrke indskrænkede sig til et Par Dampskibe og nogle Ro-Kanonbaade, hvorimod Fjenden i 1864 havde skabt Begyndelsen til en Marine, der vel i militair Styrke var den blokerende Magt underlegen, men som i Hastighed, idetmindste for de større Skibes Vedkommende, stod ikke lidet over, hvad der af vor Regjering var stillet til den blokerende Escadres Raadighed.

Dette Misforhold, hvad Hastighed angaaer, kom klart tilsyne under Fegtningen ved Rügen, og det er min Overbeviisning, at Fjenden ved en dristig Benyttelse af denne større Hurtighed vilde have været istand til at berede den blokerende Escadre store Vanskeligheder under Udførelsen af den Tjeneste, som var den overdragen. Heldigviis afværgedes dette ved den Modtagelse, Fjendens samlede Søstyrke fik ved sit første og sidste Udfald; men, at Tanken bestandig gik ud paa at føre den fjendtlige Kanonbaadsstyrke over til Kiel for at operere i Flanken paa vor Hær, derom vidne de tidligere omtalte gjentagne Forsøg af de i Stralsund stationerede Kanonbaade. Af endnu større Interesse ere de Meddelelser, der findes i den af den preussiske Generalstab senere udgivne Beretning om Krigens Førelse i 1864, hvoraf det fremgaaer, at tvende af den preussiske Hærs mest ansete Generaler, Moltke og Blumenbach, til forskjellige Tider have indgivet Forslag om ved de preussiske Orlogsmænds Understøttelse at forsøge at sætte en Troppestyrke iland paa Kysten af Sjælland, hvorved det efter al Rimelighed kunde forudsees, at vor Kamp imod Fjendens overvældende Overmagt, dersom Planen var lykkedes, vilde have faaet en brat Afslutning. Heldigviis strandede alle disse Bestræbelser paa Indtrykket af den danske Marines Aarvaagenhed; men alene i Planen ligger en Antydning af, hvor man nærmest maa søge det saarbare Punct for fjendtlige Bestræbelser imod Danmark. At modarbeide disse Bestræbelser maa naturligviis være den danske Marines vigtigste Formaal, og vor hele Søstyrkes Organisation maa

være ordnet med dette Hensyn for Øie. Hvad militair Styrke angaaer, da kunne vi ikke hamle op med de større Sømagter, hverken i Skibenes Antal eller i de Pengemidler, som fordres til at vedligeholde et kraftigt Søværn med det dertil hørende Personel; kun i een Retning kan en lille Stat træde op som jevnbyrdig med, eller endog som overlegen overfor en talrigere Fjende, nemlig ved Skibenes Hastighed. Hurtigheden vil gjøre det muligt med Held at rette Angreb imod fjendtlige Transportflaader, bestemte til at sætte Tropper iland paa vore Kyster; den større Fart vil sætte os istand til med nogenlunde Sikkerhed at bevæge os paa Havet; selv i Sigte af en overlegen Modstander ville vi kunne unddrage os en overvældende Styrkes Angreb, og selv om vore Skibe blive blokerede i egne Havne, vil Hurtigheden give os Udsigt til at slippe ud forbi den blokerende Styrke og saaledes til at fremkalde Usikkerhed for hans Foretagender i vore nærmeste Farvande.

Da jeg i 1852 var i Toulon for at overvære Prøverne med Linieskibet „Napoleon", blev det mig klart, hvilken Betydning den større Hurtighed fremtidig vilde faae for Orlogsmændene, der alle, som Enhver kunde sige sig selv, vilde blive forsynede med Dampkraft. Ved Aarets Slutning, 1852, da Tegningen til vor første Dampfregat „Niels-Juel" var under Behandling, oplæste jeg i Constructions-Commissionen, hvoraf jeg dengang var Medlem, et separat Votum, ved hvilket jeg bestræbte mig for at gjøre min Overbeviisning om Fartens Vigtighed gjældende, og jeg troer alt dengang at have bidraget Noget til, at

denne vor første Skruefregat blev sat istand til at opnaae en Fart af 10 Miil, medens Tanken fra først af langtfra havde været at gaae saa vidt i mechanisk Kraftanvendelse. Indvunden Erfaring i 1864 har senere godtgjort Rigtigheden af min for mere end en Menneskealder siden fattede Anskuelse om Hurtighedens Betydning, især for mindre Mariners Vedkommende. Denne Anskuelses Rigtighed er ogsaa senere i viid Udstrækning bleven anerkjendt, især for det nye Vaabens, Torpedofartøiernes Vedkommende; men ligesaa vigtigt er det, at Principet kommer til sin fulde Ret ved Bygningen af vore større, søgaaende Skibe, selv om dette mulig skulde fordre nogen Begrændsning enten af Pandseret eller i Henseende til Artilleriet.

Enhver, som vil tænke nøie over Sagen, maa efter min Mening komme til den Anskuelse, at vort Søværns Udvikling væsentlig maa være beregnet paa at ødelægge eller bringe Forstyrrelse i fjendtlige Transportflaader, der true med at sætte Tropper iland paa vore Kyster; vi ville dertil i Fremtiden snarere blive udsatte for selv at blokeres end have Udsigt til at blokere andre Magters Havne; men ogsaa i det første Tilfælde vil en overlegen Hurtighed kunne blive fordeelagtig, saa at det, fra hvilket Synspunct man end betragter vort Søforsvars Virksomhed, vil beroe paa vore Skibes Hastighed, i hvilken Udstrækning vor Sømagt vil være istand til at opfylde sin Opgave som Værn for Fædrelandet. Derfor siger jeg: Byg hurtige Skibe!

Et Par Ord om Londoner-Conferencen.

Aaret 1864 var et Sorgens Aar for Danmark, en Gjentagelse af de Trængsler, som i de sidste Aarhundreder ere gaaede Haand i Haand med vort Fædrelands gradvise Sønderlemmelse. Forladt af Alle stod Danmark overfor to Stormagter; det Forsvar, til hvilket vi havde troet at kunne støtte noget Haab, var faldet uden Sværdslag; Fjenden havde bemægtiget sig Hertugdømmerne, han rykkede op i Jylland, og efterat Udsigten til activ Hjælp var slaaet feil, saae man sig nødsaget til ved allierede Magters Mellemkomst at bestræbe sig for at opnaae de bedst mulige Betingelser for Fred. En Vaabenstilstand blev afsluttet, en Conference, ved hvilken de vigtigste europæiske Magter vare repræsenterede, samledes i London, og til fra dansk Side at give Møde ved denne Forsamling bleve udsete: Quaade, befuldmægtiget Minister i Frankfurt, Krieger, tidligere Medlem af Statsraadet, og Torben Bille, dansk Gesandt i London.

Angaaende Quaades Capaciteter da har jeg aldrig havt det Indtryk, at de vare fremragende. Han havde

tjent sig op igjennem Udenrigsministeriets Contorer, havde muligviis der erhvervet sig endeel Routine, men hvad Hoved og Talent angaaer, da har jeg lige siden hans første Ungdom altid anseet ham for kun at være jevnt udstyret. At han under de foreliggende vanskelige Omstændigheder skulde kunne føre Danmarks Sag til et nogenlunde tilfredsstillende Resultat, forekom det mig, at man ikke kunde vente. Ved Siden af ham stod imidlertid Krieger, en Mand med omfattende Kundskaber, velbekjendt med vore indre Forhold, og til hvem man saaledes syntes at maatte kunne see op med velbegrundet Tillid. Det Eneste, man kunde frygte, var, at Krieger kunde vise sig at være mere stuelærd end istand til praktisk at gjøre sig gjældende, og at han var mere fortrolig med Videnskabens og de parlamentariske Formers Spidsfindigheder, end med den vanskelige Grund, som han nu skulde betræde. Men, hvorledes man end vilde bedømme Forhold og Personligheder, saa maatte det være klart, at Krieger for Danmarks Vedkommende maatte blive den, hvem den virkelige Ledelse vilde tilfalde under Conferencens forestaaende Forhandlinger.

Saavel Krieger som Quaade vare imidlertid ukjendte med de Personligheder, med hvem de nu skulde træde i Berøring, ligesom ogsaa, idetmindste forsaavidt personlig Iagttagelse angaaer, med de Stemninger og Anskuelser, der gjorde sig gjældende i de ledende Kredse i England. Her maatte det da være Danmarks egentlige Repræsentant, Billes Opgave at træde til, idet han efter i nogle Aar at have været Gesandt i London maatte antages at være i

Besiddelse af et saa stort Kjendskab til den ham omgivende Verden, at han kunde være til Veiledning, hvad Opfattelsen af disse Forhold angik. Bille kom herved til at indtage en særlig vigtig Stilling, der kunde blive af overveiende Betydning ved vore Afsendinges Raadslagninger og de deraf udgaaede Beslutninger.

Bille var heller ikke fremragende. Han var en forekommende og elskværdig Personlighed og dertil besjælet af den bedste Villie; men, at det i enkelte Retninger skortede ham paa Tact, paa hurtig Dømmekraft og paa en vis *savoir-faire*, har jeg havt saa afgjørende Beviser paa, at der vilde være stor Fristelse for mig til her at anføre nogle af dem, dersom jeg ikke andetsteds udførlig havde gjort dem til Gjenstand for Omtale. Af Charakteer var Bille svag; det Parti, der i sin Tid repræsenteredes af Blixen-Finecke, Grimur Thomsen med Flere, skyldte han sin Stilling som Gesandt i London, og, ifølge mit Kjendskab til ham, har han efter al Rimelighed, istedetfor at gjøre nogen bestemt eller selvstændig Mening gjældende, aldeles underordnet sig Kriegers Anskuelser og Opfattelse af Situationen.

Disse vare altsaa de Mænd, der som Danmarks Repræsentanter mødte ved Conferencen i London. At denne, ifølge Danmarks Initiativ, opløste sig uden at være kommen til nogetsomhelst Resultat, er desværre Enhver bekjendt. Istedetfor at have nogle velvillige Magters Indflydelse at støtte sig til blev herved Danmarks Sag henviist til Afgjørelse af de tvende tydske krigsførende Magter alene, og Resultatet kunde ikke være tvivlsomt.

Londoner-Conferencens Sprængning er den største politiske Feil, som i hiint skjæbnesvangre Aar blev begaaet fra vor Side; Conferencen var det sidste Nødanker, til hvilket vi med noget Haab kunde støtte os, — hvem maa det tilskrives, at denne vor eneste Udsigt til nogenlunde taalelige Betingelser paa en saa ubegribelig Maade blev forsmaaet?

Dette henligger i Mørke, indtil mulig engang Historien vil kaste mere Lys over dette Spørgsmaal. Man antog, at England maatte være saa interesseret i bestaaende Tractaters Overholdelse og særlig i, at Danmark opretholdtes som en selvstændig og livskraftig Stat, at man ved at sætte Sagen paa Spidsen kunde bevæge England til kraftig Indskriden for at afværge en Forstyrrelse i de bestaaende Forhold, som kunde have uberegnelige Følger. Var det Krieger eller var det Monrad, dengang Enehersker i Kongens Raad, der troede at kunne gaae ud fra denne Anskuelse? — eller var det muligviis Monrad ifølge Paavirkning af Krieger efter dennes første Indtryk ved Landstigningen i England? I begge Tilfælde maatte dog den Gesandts Mening, der i flere Aar havde færdedes i engelske Kredse og staaet i Forbindelse med engelske Politikere og den engelske Regjering, have en betydelig Vægt, idetmindste forsaavidt man virkelig havde Tro til Gesandtens Iagttagelsesevne og Dømmekraft. Man kan endog sige, at denne Vægt under de daværende Forhold burde have været saagodtsom det Overveiende, da det Hele jo kom an paa en rigtig Opfattelse af den engelske Regjerings ledende Tanke,

og den, der fortrinsviis skulde kunne have en begrundet Mening herom var jo Ministeren, Bille. Hvilken har dennes Tankegang været under disse alvorlige Omstændigheder? hvilke Slutninger har hans Kjendskab til Forholdene ført ham til, og med hvilken Grad af Overbeviisning eller Kraft har han søgt at gjøre sin Opfattelse gjældende? — alt dette henstaaer i Taage, kun Saameget veed man, at Conferencen blev sprængt, og at dette var Skyld i, at den til vort Rige saa nøie knyttede nordlige Deel af Slesvig gik tabt for Danmark.

SMAATING

Doublets sørgelige Skjæbne.

I „Gamle Minder" har jeg givet en Skildring af de Uheld, eller rettere Ulykker, som havde ramt min Kammerat Doublet i hans første Tjenesteaar, og her sluttede jeg med at meddele, at han langt om længe var bleven udløst af sit haarde Fangenskab og atter havde sat Foden paa fransk Grund i Hâvre. — Det har senere paatrængt sig mig, at han hørte til de Mennesker, som synes forudbestemte til at forfølges af Ulykken, og til Beviis herpaa skal jeg give nogle Meddelelser om hans senere Livsbane.

Ved Ankomsten til Hâvre var Doublet ikke naaet videre end til vedblivende at være Søcadet, skjøndt han alt var 26 Aar gammel, og han anstillede fortvivlede Betragtninger over den sørgelige Fremtid, der viste sig for ham. Han indlogerede sig i et Pensionat, forelskede sig der i Værtindens Datter, men, da der ingen anden Udvei aabnede sig for ham, maatte han beslutte sig til paany at indmelde sig i Marinen. Han blev udcommanderet med Fregatten „Méduse" i Rochefort og afgik med den

i Juni 1816 til Senegal i Spidsen for en mindre Escadre under Commando af Mr. de Chaumarey, „Capitaine de frégate“.

Forholdene i den franske Marine vare dengang af en ganske særegen Beskaffenhed. Mr. de Chaumarey var i sin Tid i en ung Alder traadt ind i Marinen. Ved Revolutionens Udbrud forlod han Frankrig, og ved Bourbonernes Tilbagekomst traadte han, som en Mængde andre tilbagevendte Emigranter, atter ind i Marinen med den Stilling, som han vilde have opnaaet ifølge sin tidligere Anciennetet, uden at han i de forløbne 25 Aar havde sat Foden ombord i noget Skib. De saaledes indtraadte Officerers Selvtillid blev kun overgaaet af deres Uvidenhed, og sørgelige ere de Erfaringer, som man høstede ved dette System, der førte til, at man belønnede sand eller foregiven Troskab med at lægge Skibes og Mandskabers Tilværelse i heelt ukyndige Folks Hænder.

Kort efter Afseilingen fra Rochefort løb „Méduse“ Escadrens øvrige Skibe af Sigte. Imod Næstcommanderendes Raad søgte Chefen for at forkorte Veien ind i det dengang kun lidet kjendte Farvand langs Africas Fastland, og den 2den Juli løb Fregatten fast paa en Banke, flere Miil fra den øde Kyst.

Forgjeves bestræbte man sig for at føre Ankere ud; det blæste op, og enhver Anstrengelse for at faae Fregatten af Grund viste sig forgjeves. Den paafølgende Nat tiltog Kulingen til Storm, Fregatten søndersloges, og der blev nu kun Tale om at redde det af 400 Mand bestaaende Mandskab. En 60 Fod lang og 20 Fod bred

Flaade blev med stort Besvær dannet af Fregattens Rundholter og af Tømmer fra dens Vrag; men Disciplinen, der alt iforveien var svækket som Følge af den almindelige Bevidsthed om Chefens Uduelighed, forsvandt saagodtsom aldeles efter Fregattens Forliis. De givne Ordrer bleve ikke efterlevede, hvad der foretoges, blev udført paa en skjødesløs og utilfredsstillende Maade, og man forsømte endog at paasee, at den slet sammenføiede Flaade blev forsynet med tilstrækkelig Proviant og Vand; Alt blev stuvet bort derombord uden Omsigt eller Orden, og, saasnart det lod sig gjøre, indskibede man sig saavel paa Flaaden som i Fartøierne, der vare bestemte til at tage Flaaden paa Slæbetoug.

Doublet blev med 151 Andre sat ombord paa denne skrøbelige Tømmerophobning; Chefen og samtlige Officerer havde taget Plads i Baadene, der skulde bugsere; men faa Timer efter at man havde forladt Skibet, kappede Fartøierne Bugseertouget og efterlode Flaadens Mandskab i Fortvivlelse, drivende om for Vind og Vove.

Allerede Dagen efter, at man havde forladt Fregatten, var det ombordværende halvvaade Brød fortæret. Veiret vedblev at være haardt, og under Flaadens Bevægelser i den voldsomme Søgang tabte flere af Mandskabet Fodfæste, tumlede ud i Søen og druknede under deres Kammeraters Øine. Andre bleve knuste ved at falde ned i Aabningerne imellem Tømmeret, hvoraf Flaaden var sammensat, medens ikke Faa frivilligt sprang i Søen for at undgaae de Lidelser, som de forudsaae vilde falde i deres Lod. Ved Mønstring den første Dags Morgen, da

Proviantuddelingen skulde finde Sted, savnedes ikke færre end 20 Mand.

De paafølgende Dage blev Veiret endmere stormende; Søen brød hen over de Skibbrudne, og de sluttede sig derfor saavidt muligt sammen paa Flaadens Midte, der viste sig at være den solideste Deel af dette skrøbelige Opholdssted. Flere bleve kvalte under Vægten af deres Kammerater, Andre bleve skyllede overbord, og efter flere Dages Hunger og Elendighed forenede endeel af Flaadens Mandskab sig om at stikke Hul paa de ombordværende Viinfade for i en oprømt Stemning at gaae Døden imøde. De Berusede fik nu det Indfald at tilintetgjøre Flaaden ved at kappe Surringerne, der holdt denne sammen; de undsagde den commanderende Cadet, ved Navn Condein, der, efterat samtlige Officerer havde søgt Frelse i Fartøierne, var bleven tilbage som Befalende, og det kom til et formeligt Slag imellem Oprørerne, der havde opstillet sig paa den ene, og deres Modstandere, der havde samlet sig paa den anden Ende af Flaaden. Denne Bataille udartede til et saa umenneskeligt Myrderi, at Tanken om den opfyldte Doublet med Rædsel. Al Skaansel var banlyst; de, der ikke faldt for de Vaaben, som man var istand til at faae fat paa, bleve trængte ud over Siden og faldt i Søen, hvor Flokke af Haier efterhaanden havde samlet sig og snart gjorde Ende paa deres Tilværelse. Den langt overveiende Deel af Flaadens Besætning fandt Døden under denne morderiske Kamp, og, drevne af Hungerens Kvaler, fortærede de Overlevende de Faldnes Lig for at opholde Livet!

Af Flaadens oprindelige Besætning vare Dagen efter denne blodige Kamp kun 30 tilbage. Senere fandtes tvende af disse ifærd med at svikke det eneste Viinfad, som endnu var tilbage; de bleve uden Barmhjertighed kastede i Havet — til Føde for Haierne.

Man vender sig med Gru bort fra Scener af en saa oprørende Beskaffenhed. Selvopholdelsesdriften vedblev imidlertid at gjøre sin Indflydelse gjældende, og, da 12 Saarede af de 28, der endnu fandtes tilbage, efter nogle Dages Forløb viste sig at være saa svage, at deres Død øiensynlig maatte være nær forhaanden, besluttedes det at kaste dem overbord for at spare den Viin, der ellers maatte tilfalde dem. Størstedelen af disse Ulykkelige lede af Hallucinationer og saae sig omgivne af Haver og grønne Marker, med dampende og herlige Retter for sig. Under Glædesudbrud fra deres Side bleve de styrtede i Søen.

Herefter hengik endnu sex lange Dage, tilbragte i Fortvivlelse, indtil de Ulykkelige efter femten Dages Ophold paa den skjæbnesvangre Flaade bleve optagne af en Brig, „Argus“, der bragte dem ind til St. Louis i Senegal. Af de 152 Mand, der oprindelig vare blevne hensatte paa Flaaden, vare ved Ankomsten hertil ikkun 15 Mand tilbage, og af disse døde endnu Adskillige efter Ankomsten til Land som Følge af de næsten enestaaende Lidelser, de havde gjennemgaaet.

Døden nær blev Doublet indlagt paa Hospitalet, hvor hans stærke Constitution og vel ogsaa hans modnere Alder bidroge til, at han gjenvandt sine Kræfter. Mindet

om de grændseløse Jammerscener, til hvilke han havde været Vidne, havde præget sig dybt i hans Sind, og, naar denne Episode af hans Liv blev berørt, var det tydeligt at see, i hvilken Grad Erindringen om hiin oplevede Elendighed, trods de mange Aars Forløb, vedblev at tynge paa ham.

Efter Tilbagekomsten til Frankrig blev Doublet udnævnt til Secondlieutenant, nogle Aar efter opnaaede han Forfremmelse til Premierlieutenant, og i 1823 blev han udcommanderet med Fregatten „Marie-Thérèse“, hvor jeg gjorde hans Bekjendtskab. Han var af en høist elskværdig, men alvorlig Charakteer, rolig og besindig i sin Optræden, og i de henved tre Aar, som Togtet varede, udviklede der sig et Venskab imellem os, som først ophørte ved Doublets Død.

Jeg kom til at staae ham saameget nærmere, som jeg i Begyndelsen af Togtet kom til at gjøre Vagt paa hans Kvarteer, og mangen interessant Time har jeg tilbragt, naar jeg paa Nattevagterne, spadserende op og ned ad Dækket ved hans Side, hørte ham omtale de forskjellige Begivenheder, som det var faldet i hans Lod at opleve.

Ved at see tilbage paa hans lidet misundelsesværdige Skjæbne, og da fornemmelig hans mangeaarige Fangenskab efter Trafalgarslaget, skulde man være tilbøielig til at troe, at han maatte nære et uudslukkeligt Nag til Spanierne, hvem han skyldte det forfærdelige Fangeliv, han havde udstaaet paa Cabrera. Dette var imidlertid ikke Tilfældet, hvorimod hans Nag udelukkende var rettet imod

Englænderne, som han hadede af inderste Hjerte, og dog var der, som jeg i den tidligere Skizze har berørt, enkelte engelske Sædvaner, som han satte Priis paa, deriblandt Nydelsen af The, der i de Tider var saagodtsom ukjendt i Frankrig.

Dengang jeg efter et kort Besøg i Danmark vendte tilbage til Frankrig i Foraaret 1827, erfarede jeg, at Doublet efter sin Hjemkomst fra Sydhavsexpeditionen var bleven forfremmet til „Capitaine de frégate“, at han havde giftet sig med sit Hjertes Udkaarne fra den Tid, han var vendt tilbage fra engelsk Fangenskab, og at jeg vilde finde ham bosat i Hyères, som ligger et Par Miil Østen for Toulon. Det var naturligviis min Hensigt at besøge ham; men Skjæbnen magede det saa, at der ved min Ankomst til Toulon kun gaves mig to Timer til at gjøre mig klar til det forestaaende Togt. Jeg fik kun Tid til at sende ham en venlig Hilsen, og den paafølgende Dags Morgen var jeg paa Veien til Morea.

I 1829 kom jeg tilbage til Frankrig, hvor jeg blev overrasket ved den sørgelige Efterretning om Doublets kort forinden indtrufne Død. I et Tjenesteanliggende var han bleven kaldt til Paris. Ved Ankomsten til Avignon forefandt han en Dampbaad, som af et amerikansk Selskab nylig var bleven sat igang paa Rhonen, efterat et fransk Dampskibsrhederi havde opgivet denne Fart paa Grund af de Vanskeligheder og Farer, som medførtes af den stærke Strøm i Floden. Doublet besluttede at fortsætte sin Reise med dette Dampskib, som med en Mængde Passagerer ombord afgik den næste Morgen til Lyon.

Da man naaede Stadens sydligste over Rhonen førende Bro, som man skulde igjennem for at naae Landingsstedet, voldte den heftige Strømsætning igjennem Brobuerne endeel Besvær. Fyringen under Kjedlerne maatte forøges, man naaede kun frem tommeviis, og under det herved foranledigede Ophold fyldtes Broen med Nysgjerrige, for hvem Dampskibe dengang vare et sjeldent Skue, og som med levende Interesse gave Agt paa Skibets Bevægelser. Lydelige Meninger gave sig tilkjende om, hvorvidt det vilde lykkes at komme igjennem; med stigende Opmærksomhed fulgte man Dampskibet, der, indhyllet i hvirvlende Røg- og Dampskyer, omend langsomt, arbeidede sig frem til hen under Midten af Broen, — da lød der pludseligt et frygteligt Brag, Dampskibets Kjedler sprængtes, og som af en Mine blev Størstedelen af det ovenover liggende Brodække sprængt i Luften. Mennesker i Hundredeviis bleve dræbte; Mange ihjelsloges paa Stedet, Andre bleve ramte af nedfaldende Maskindele, af Tømmer, Stene og utallige andre Gjenstande, der vare hvirvlede høit op i Veiret, medens den overveiende Mængde fandt deres Død i Flodens rivende Strøm. Den almindelige Rædsel var forfærdelig. Saavidt man kan skjønne, hidrørte Ulykken fra, at man i Dampskibet havde belagt Sikkerhedsventilerne med yderligere Vægt for at forøge Damptrykket, og mange Aar hengik, førend noget nyt Forsøg blev gjort paa at befare Rhonefloden med Dampskibe.

Størstedelen af Dampskibets Passagerer omkom og iblandt dem Doublet. Nogle Dage efter blev hans lemlæstede Liig fundet flere Miil nedenfor Broen paa Flod-

bredden. Mindet om den skrækkelige Begivenhed havde endnu levende bevaret sig, da jeg henved 25 Aar efter gik ned ad Rhonen paa en Reise til Toulon.

Kort efter min Tilbagekomst begav jeg mig til Hyères for at besøge Doublets efterlevende Hustru. Jeg fandt i hende en tiltalende, forstandig og fornuftig Kvinde, der, omend dybt nedbøiet af sin Sorg, dog saavidt muligt bestræbte sig for at holde Modet oppe. Hun viste mig sin Søn, der kun var et Par Aar gammel, og hun sagde, at hans Opdragelse fremtidig vilde være hendes Livsgjerning. „Han skal opdrages til Søen som sin Fader," tilføiede hun, „og jeg haaber, at han i Alt vil komme til at træde i sin Faders Fodspor." — Til hendes Yttring knyttede jeg i mit stille Sind det Haab, at Sønnen i ethvert Tilfælde maatte blive forskaanet for Ulykker og Kvaler som dem, det var faldet i Faderens Lod at gjennemgaae.

— — —

En uheldig Svømmetour.

Paa Udreisen til Sydhavet med Fregatten „Marie-Thérèse“ anløb vi den aabne Rhed ved Maldonado paa Nordsiden af Plataflodens Udløb. Fartøi blev sendt iland; det blæste stivt af Paalandsvind, Søen var høi, og Fartøiet blev af Dønningen ført op paa Land, hvor et Par Planker i Bunden bleve slaaede ind. Fartøiet maatte forlades af Mandskabet, og Folkene fik med Møie en Baad til at bringe dem tilbage til Skibet, hvor de afgave Melding om det stedfundne Uheld.

En Cadet blev sendt ind for om muligt at bugsere Levningerne af det forliste Fartøi ombord; men han kom tilbage med uforrettet Sag, hvorpaa et større Fartøi under en Officeers Commando blev afsendt for at redde, hvad reddes kunde, fra Vraget.

Tjenestegangen førte med sig, at det blev mig, hvem dette Hverv blev overdraget; jeg ankrede med Fartøiet i passende Afstand fra Kysten; det blev firet ind mod Land, saa nær, som Brændingen vilde tillade, og paa

mit Spørgsmaal om, hvem der kunde svømme og vilde paatage sig at føre en let Line ind for at tilveiebringe Forbindelse med Land, meldte der sig et Par Mand, af hvilke den Ene fik Linen om Livet, hvorefter han sprang ud og gav sig til at svømme indefter.

Da han havde gjort nogle faa Tag, opgav han imidlertid Forsøget. Den Anden blev tilkaldt og sprang i Vandet; men efter nogle Minuters Forløb kom ogsaa han tilbage med ikke bedre Held, og, da det pludselig faldt mig ind, at Mangel paa god Villie ved Udførelsen af en tilsyneladende saa let Gjerning kunde skyldes Utilfredshed ved at staae under en fremmed Officeers Commando, kastede jeg Kjole og Epauletter og tog selv Linen over Skulderen, hvorpaa jeg sprang i Søen for at svømme ind igjennem Brændingen.

Jeg svømmede og svømmede, men, altsom jeg kom frem, satte den tilbagegaaende Dønning mig ligesaa langt tilbage, saa at det ingensinde lykkedes mig at faae ordentligt Fodfæste. Jeg anstrengte mig til det Yderste; det var Vintertid, Kulden betog mig, og lige ved at drukne blev jeg i den ynkeligste Tilstand halet tilbage til Fartøiet. Uden Bevidsthed bragtes jeg tilbage til Fregatten, og her blev jeg lagt i min Køie, hvor min Ven Dr. Le Vicaires kyndige Pleie dog snart bragte mig paa Benene igjen.

Ved senere at mindes denne Tildragelse er det ofte faldet mig ind, at denne ringe Begivenhed kan have bidraget til at fremme den Velvillie og den Yndest, der

oftere gav sig tilkjende, baade fra de Overordnedes og fra Mandskabets Side, i de henved tre Aar, jeg gjorde Tjeneste ombord i Fregatten.

Stumper af det strandede Fartøi ville mulig endnu kunne findes paa Maldonados øde og sandede Strandbred.

En høflig Kanonkugle.

Mod Slutningen af Kampen ved Navarino var „Scipio"s Næstcommanderende noget overanstrengt af sin travle Virksomhed; han følte Trang til at strække sine Lemmer, og under en kort Pause i Slagets Gang tog han Hatten af Hovedet og strakte sig med Armene iveiret. I samme Øieblik foer en Kanonkugle hen over Skibet og rev Hatten ud af hans Haand. Glad overrasket udbrød han: „Hvilken Guds Lykke, at jeg ikke havde Hatten paa Hovedet!"

En Udflugt til London.

Med en Ven afreiste jeg i Aaret 18** til Vestindien. Af oekonomiske Hensyn havde vi givet Afkald paa at benytte Damppaketten fra Southampton og havde istedet herfor taget Passage ombord i en Vestfarer, der var godt indrettet for Passagerer, og hvis Capitain var os bekjendt som en flink og dygtig Mand. Vel var det seent paa Efteraaret, nemlig de sidste Dage af November; men hverken min Ven eller jeg led af Søsyge, og, som altid ved en Reises Begyndelse, smigrede vi os med, at Forsynet vilde begunstige os med en hurtig og lykkelig Overfart.

En gunstig Vind førte os igjennem Kattegat. I Nordsøen derimod fik vi Modvind og haardt Veir; kun langsomt gik vi fremad, saa at vi først efter fjorten Dages Forløb fik Kysten af England isigte og naaede ind forbi Dover. Her bleve Forholdene imidlertid endnu ugunstigere; Vind og Strøm hindrede al videre Fremgang, og efter i nogle Dage forgjeves at have anstrengt sig for at naae Vester efter ansaae Capitainen det for rig-

tigst at ankre op udfor Folkstone, ilæ af Dungeness, for der at afvente gunstigere Forhold.

Modvinden og det urolige Veir syntes dog ikke at ville ophøre, og med hver Dag tiltog Utaalmodigheden blandt Passagererne. Tykningen og de ildevarslende Skyer i Vesten vedbleve at vise sig som en uigjennemtrængelig Muur, og, da der ikke syntes at være nogen Udsigt til snarlig Forandring i Veiret, og desuden Folkstones Nærhed gjorde det muligt i faa Timer at naae Englands Hovedstad, opstod den Tanke hos min Ven at afbryde Eensformigheden i vort Ophold ombord ved at aflægge et kort Besøg hos en nær Bekjendt, Mr. B., som han havde i London. Han henvendte sig i den Anledning til Capitainen. Denne indrømmede vel, at der var al Udsigt til, at den vestlige Vind endnu vilde staae i nogle Dage; men en Forandring var dog tænkelig, og, hvis en saadan indtraadte, vilde det være hans Pligt at fortsætte sin Reise, selv om en enkelt Passageer ikke itide var kommen tilbage: min Ven udsatte sig altsaa for at blive agterudseilet. Tvivlen hos ham var stor: det Tillokkende ved at see sin Bekjendt og at tilbringe en glad Dag i London overvandt imidlertid alle Betænkeligheder, og med en Fisker, der kort efter Middag kom langs Siden, begav han sig paa Veien til det nærliggende Folkstone.

Han havde haabet at naae Jernbanetoget, der ifølge Fiskerens Udsagn skulde afgaae til London Klokken 1. Strømmen var imidlertid imod, og, kort førend man naaede Folkstones Havn, saae han Toget rulle afsted

langs hen ad de høie Skrænter, der hæve sig bagved den lille By og i en viid Strækning begrændse Kysten langs denne Deel af Canalen. „Naar afgaaer det næste Tog?“ var hans første Spørgsmaal, da han betraadte Landjorden. „Klokken 3, Sir!“ — „Er det et Iltog?“ „Nei Sir, fire Timer underveis.“ Klokken 7 vilde han altsaa kunne være i London, netop lige før den sædvanlige Spisetid; Forsinkelsen var ubehagelig, men dog ikke afskrækkende, og Ventetiden meente han i ethvert Tilfælde at kunne tilbringe med at gjøre sig bekjendt med Byens Seeværdigheder. Disse frembøde imidlertid kun Lidet af Interesse: en Samling Huse, reenlige men smaa, en Banegaard med et stigende Spor op til Jernveien paa Høiderne, et Brohoved, der dannede en forunderlig kroget Havn med et smalt Indløb, Egnen øde og sandet, — dette var Alt, hvad min Ven fandt til at fordrive Tiden med. Det var Søndag; ikke engang paa Havnebroen var der noget Liv at spore; endog Fiske- og Østersudsalgene, der i Forbindelse med Reiesælgerskerne danne et Særkjende for de engelske Smaahavne, vare lukkede, hvorimod Øl- og Brændeviinsboderne syntes at kunne glæde sig ved en livlig Søgning, da saavel Mænd som Kvinder vare henviste til disse, de eneste om Søndagen tilgjængelige Forlystelsessteder. Klokken blev imidlertid 3; min Ven fik Plads i en Coupé, og afsted gik det til Hovedstaden.

Lidt efter 7 naaede han Londons store Banegaard ved London-bridge. Det travle Liv, som her bevægede sig, var der ikke Tid til nærmere at tage i Øiesyn. Min

Ven satte sig op i en Cab, — „15, Berkeley Street!“ lød Ordren til Kudsken; „*All right!*“ gjentog denne igjennem det firkantede Hul i Toppen af Vognen, og snart standsede man ved den opgivne Adresse. „Er Mr. B. hjemme?“ spurgte min Ven, høist tilfreds over endelig at have naaet sin Bestemmelse; — „Mr. B. boer ikke længer her,“ var Svaret; „han er flyttet til Roechampton for nogle Maaneder siden: Green-lodge, Nr. 4, strax før man kommer til Fælleden, Huset ligger et lille Stykke indenfor Veien.“

Denne Besked nedstemte noget den lettere Flugt, som min Vens Tankegang efterhaanden havde taget. Roechampton, et fashionabelt Kvarteer udenfor London, hvor han vidste, at ogsaa Baron Hambroe beboede en smuk og elegant Villa, var henved een eller halvanden dansk Miil fra den Deel af London, hvor han befandt sig. Klokken 9 eller 10 var imidlertid efter londonske Sædvaner en meget passende Tid til at aflægge Besøg. En behagelig Aften kunde han da tilbringe samlet med Mr. B. og dennes Familie; Nattely maatte han kunne finde hos ham, næste Dag gjøre de Smaaindkjøb, han havde foresat sig, i London, og om Eftermiddagen atter begive sig paa Vei for itide at naae sit flydende midlertidige Hjem. Han besluttede altsaa at tage til Roechampton, Kudsken fik yderligere Besked om Green-lodges Beliggenhed, „*All right!*“ lød det igjen fra hans ophøiede Sæde, og afsted gik det atter ad den nye Bestemmelse til.

Det var en kjedelig Kjørsel; de macadamiserede Veie i Londons fjernere Udkanter vare opblødte af ved-

holdende Regn og dannede een fortsat Mudderpøl; Gaslygterne lyste dosigt igjennem den herskende Taage, og paa Grund af Søndagen straalede Boutikkerne ikke i deres vante Glands. Kun ved enkelte Gadehjørner skinnede Gassen fra de stærkt oplyste *Gin-palaces*, Brændeviinsudsalg, hvor „Barcley & Perkins“, eller „Alsop's Entire“ i store forgyldte Bogstaver prangede paa Skilter over Dørene; ellers var det, som om den store Stad var uddød eller knugedes ved Forestillingen om al den Uhyggelighed, som en kold Efteraarsaften fører med sig, helst naar den tætte Londoner-Taage endyderligere bidrager til at nedtrykke Sindet.

Endelig holdt Vognen, og fra oven lød det atter igjennem Hullet i Vogntoppen: „*Here we are, Sir*“. Efter nogle Indsigelser bleve Kudskens noget ublue Fordringer tilfredsstillede, og min Ven begav sig nu ad et net anlagt, kort Stykke Vei til Maalet for sin Udflugt. „Dette er jo Green-logde?“ spurgte han en Tjener, der ved Dørhammerens Lyd kom og lukkede op; „Vil De melde mig til Mr. B., her er mit Kaart.“ „Mr. B. er ikke tilstede“, svarede Tjeneren. „Ikke hjemme!“ udbrød min Ven med Forfærdelse. — „For fire Dage siden er hele Familien afreist paa Besøg til Omegnen af Oxford; kommer neppe tilbage før Juul.“ Dette var et Tordenslag! Det regnede, den Cab, som havde bragt min Ven til Green-Lodge, var bortkjørt; tilbage til London maatte han imidlertid, og der var altsaa intet Andet at gjøre end at opsøge en ny Befordring, der kunde bringe ham til Staden ad den Vei, han nys havde tilbagelagt. Dette

var imidlertid lettere tænkt end udført. Det Sted, hvor han efter Tjenerens Anviisning mulig vilde kunne finde en Droske, var ikke i Nærheden, Taagen var trods Regnen saa tyk, at det var vanskeligt at finde Vei, Regndraaberne pidskede ham i Ansigtet; men Nødvendigheden var for Døren, og vadende i Mudder til op over Anklerne travede han afsted. Efter længere Tids Søgen var han saa heldig at opspore en fiirhjulet Droske af maadeligt Udseende, der paatog sig imod accorderet Betaling at sætte ham af ved et Hotel i Nærheden af Blackfriars-Broen, hvor han tidligere havde logeret, og afsted gik det altsaa paany ad Staden til.

Havde Udreisen været kjedsommelig, saa var Tilbagereisen endnu langt værre. De londonske „Cabs" staae høit med Hensyn til Hurtighed, hvorimod en fiirhjulet Droske er et langsomt og somoftest slet udstyret Befordringsmiddel. Hertil kom, at den forspændte Hests Modvillighed til at skride fremad næsten blev overgaaet af Kudskens Trevenhed, som hverken ændsede Bebreidelser, Utaalmodighedsudbrud eller Skjældsord.

I Berlin blev engang en Droske, hvori jeg befandt mig, standset af Kudsken paa en anden Droske, alene for at denne kunde give min Droskekudsk det Raad, at han gjorde bedst i at anskaffe andre Been til sin Hest, for at denne kunde komme hurtigere frem; — dette Raad kunde have været anvendt paa min Vens Kjøretøi. Henved to Timer varede den tantaliserende Kjørsel, indtil man omsider naaede det opgivne Maal. Just ikke i den blideste Stemning blev Betalingen erlagt, og min

Ven begav sig ind ad den ydre Gang til Hotellet, der, skjøndt Klokken nærmede sig 12, dog endnu var aaben.

Ved hans Ringen skruede Portneren Gassen op, før han skred til at aabne den indre Glasdør for den Reisende. Der behøvedes ikke det øvede Blik, som er Hotelportnere egent, for strax at kunne opdage, at den Indtrædende kun vilde være en lidet lovende Logerende, og paa Spørgsmaalet om Værelse lød Svaret: „Alt optaget“. Min Ven forklarede, at han befandt sig i den største Forlegenhed, at han vilde tage tiltakke selv med den tarveligste Bekvemmelighed, men „Alt optaget“ var det ufravigelige Svar. Noget Indtryk syntes dog den Meddelelse at gjøre, at han tidligere havde boet i samme Hotel, hvilket formaaede Portneren til at give ham Anviisning paa et andet Hotel, ikke langt borte, hvor han mulig vilde kunne finde Plads. Til dette Hotel, der var langt beskednere end det, han forlod, begav altsaa min Ven sig. Men ogsaa her var der lukket; dog viste der sig efter gjentagen Anvendelse af Dørhammeren en søvndrukken Opvarter, hvis første Blik, da han aabnede Døren, røbede, at han saae ud efter den Bagage, som en Reisende paa denne Tid af Natten maatte antages at føre med sig. Ingen Bagage, endmindre nogen Vogn var at øine; halvvaad, og med Mudderet fra Roechampton klæbende ved Støvler og Beenklæder frembød min Ven et Udseende blottet for ethvert Spor af Elegance, og atter her lød Svaret paa hans Forespørgsel: „Alt optaget“, hvorpaa Døren paa en næsten ublid Maade blev lukket for ham. Paa et tredie Hotel, som han var saa

heldig at opdage, gik det ham endnu værre; man antog ham der for en ligefrem Løsgjænger og mistænkelig Person; en Politibetjent var kommen til, og i sin Kvide henvendte han sig nu til denne med det Spørgsmaal, om han vilde være istand til at anvise ham et Kvarteer, hvor han kunde tilbringe Natten. Betjenten var meget høflig og meente, at han paa Politistationen bedst vilde kunne faae den attraaede Anviisning. Ved et Gadehjørne overgav han ham til en anden Politibetjent, i hvis Følge han kort efter naaede hen til en af Politimyndighedens Filialer.

Her blev han ført ind i et rummeligt Locale, vel oplyst og med Bænke langs Væggene. Stedet blev imidlertid gjort høist uhyggeligt ved de pjaltede og frastødende Personligheder, som her fandtes samlede, og med hvilke der blev ført et skarpt Tilsyn, indtil de den næste Dag kunde blive førte til Varetægts-Arrest eller Fængsel, alt efter de Overtrædelsers Beskaffenhed, der havde ført dem i Politiets Hænder. Min Ven blev underkastet et skarpt Forhør. Det viste sig snart ved dette, at her ingen Grund var til Politiets Indskriden; man gjorde en Undskyldning paa Betjentens Vegne, der havde foranlediget hans Indbringelse til Stationen; men paa hans Ønske om, at man vilde anvise ham et Sted, hvor han kunde finde Logis, beklagede man, at han paa denne Tid af Natten neppe vilde være istand til at blive optagen nogetsteds. Alt, hvad man kunde tilbyde ham, var at bede ham tage tiltakke med en Stol eller en Bænk paa Stationen; man

skulde da søge at gjøre ham det saa bekvemt, som Omstændighederne vilde tillade.

Min Ven var ikke blot vaad, men dertil forpint af Sult efter Intet at have nydt, siden han fik et let Maaltid i Folkstone. Han forespurgte sig, om der da eiheller gaves noget Sted, hvor han kunde faae sin Hunger tilfredsstillet. Ogsaa dette viste sig forbundet med Vanskeligheder; men, vilde han tage tiltakke med et yderst simpelt Bespiisningssted, fandtes der et saadant i Nærheden, som stod under Politiets specielle Opsigt og holdtes aabent til Afbenyttelse for Folk, der om Natten færdedes paa Themsen; her vilde han dog altid være istand til at faae et tarveligt Maaltid. En Politibetjent medgaves ham for at ledsage ham til Stedet; men, da han traadte ind, var han nær vegen ligesaa hurtigt tilbage, idet samtlige Gjæster, han saae for sig, syntes at være heel- eller halvdrukne Mennesker, indhyllede i en tæt Sky af ildelugtende Tobaksdampe. Lange Borde med Knive og Gafler lænkede til Bordpladen viste sig for hans Blik, og Eder og Forbandelser lode ham imøde fra en Gruppe i Baggrunden, der syntes at bestaae af den allersimpleste Classe af Arbeidere. Sulten lader sig imidlertid ikke afvise. Han forlangte Noget at spise, og der bragtes ham Brød, Ost og et Kruus Øl, der i Godhed langt overgik, hvad han efter Omgivelserne troede at kunne vente. Men nu opstod igjen Spørgsmaalet om, hvor han skulde tilbringe Natten. Udenfor faldt Regnen strømmeviis; Politistationen var kun lidet indbydende, og Alt vel overveiet vilde en Bænk der ikke være noget mageligere Natteleie

end en Stol i det Locale, hvor han nu befandt sig. For gode Ord og Betaling blev en Krog indrømmet ham, og, efterat de mest støiende Gjæster havde forladt Stedet, fik han nogen Søvn, der dog jevnlig afbrødes af Kuldegysninger og Umageligheden ved det haarde Leie.

Tidligt den næste Morgen begyndte nye Gjæster at indfinde sig. Veiret var klaret af, Regnen var ophørt, og han saae paa sit Uhr, at Klokken var henved Fem. Et Par Sømænd, tilsyneladende Færgemænd paa Themsen, havde taget Plads ved det nærmeste Bord. Da de vare de mest Tiltalende blandt den samlede Mængde, tog han Plads i deres Nærhed og lod sig bringe en Kop The. Uvilkaarlig lyttede han efter Færgefolkenes Samtale, der naturligviis dreiede sig om Skibsfarten, og hvad dermed staaer i Forbindelse. Det blev udførligt drøftet, om virkelig den hjemvendte Ostindiefarer „*Dover-Castle*“ skulde være kommen paa Grund ved Gravesend, som Rygtet sagde, og Forhandlingen herom endte med den Bemærkning, at det vilde man da snart faae at see; thi, hvis den var flot, vilde den naturligviis i Dagens Løb komme op til Dokkerne, nu da Vinden var sprungen om til Ost. — „Ost!“ foer min Ven op, som om en Lynstraale var faret igjennem ham; „siger De, at Vinden er gaaet om til Ost?“

„Ost-Nord-Ost, Sir!“ svarede man ham — „efter den haarde Byge i Morgenstunden sprang Vinden pludseligt om til Nord-Ost, men har nu skaget sig noget østligere.“ — „Opvarter! hvor er han? Opvarter! Naar gaaer Toget til Folkstone? — Hvad har jeg at betale?“ — „3½ shil-

ling, Sir; Iiltog afgaaer hver Morgen Klokken 6." Pengene bleve i Hast lagte paa Bordet, og som en Raket foer min Ven ud ad Døren. Mere løbende end gaaende styrtede han afsted; ingen Droske havde endnu indfundet sig paa de sædvanlige Holdepladser, og heldigt var det, at han havde Gaderne med de mat brændende Lamper saagodtsom udelukkende til egen Raadighed; thi, skulde han have banet sig Vei igjennem den Trængsel, der faa Timer senere begyndte at røre sig paa de befærdede Strøg, vilde Puf og Stød have gjort det umuligt for ham at fortsætte sit Løb, ikke at tale om den øiensynlige Fare for at blive overkjørt. Ved hver Omdreining fik han sit Uhr frem; 20 Minuter før 6, — 15 Minuter før 6, — 10 Minuter før 6; han var da naaet et Stykke hen paa Londonbridge. Han gjorde en sidste Anstrengelse; hæsblæsende, næsten aandeløs naaede han Stationen, Klokkens Ringning lød ham imøde, han hørte Conducteurerne lukke Dørene i for Passagererne; han fik en Billet, styrtede ud paa Perronen, blev stukken ind i en Coupé, og i samme Nu lød Piben fra Locomotivet — og afsted foer Toget ad Folkstone og Dover til.

I Vognen fandtes to Passagerer. Ligesaalidt som den sidst Ankomne syntes de at være oplagte til Samtale; de gjorde sig det mageligt, hver i sin Krog, og faldt snart i en blid Slummer. Efter nogenlunde at have forvundet Anstrengelsen ved det forcerede Løb søgte min Ven at følge deres Exempel, men hans Søvn var febrilsk og urolig. Droskekudske og Politibetjente, Drabsmænd og fordrukne Mennesker foresvævede ham i omtaagede Skik-

kelser, indtil han pludseligt blev vakt af en forfærdelig Drøm: han havde seet vort Skib fare forbi for fulde Seil, medens han selv stod hjælpelos og stirrede efter det fra Strandbredden. Ethvert Spor af Søvn veg bort fra hans Øine. Ved hver af de faa Stationer, hvor Toget stoppede, tiltog hans Utaalmodighed; de enkelte Minuters Venten forekom ham en Evighed; skjøndt Toget foer afsted med en Hastighed af 9 til 10 danske Miil i Timen, syntes det ham, at man ikke kom hurtigt nok frem; den Spænding og Sittren, som den voldsomme Fart medførte, saa at man hele Vognrækken igjennem kunde fornemme hvert enkelt Stempelslag af Maskinen, ændsede han ikke; han higede kun fremad og fandt først nogen Beroligelse, da han endelig øinede Havet. Der blev standset et Minut eller to; ad et Skraaplan gled Toget til Folkstone ned fra Høiderne; det standsede, og Passagererne stege ud saagodtsom umiddelbart ved Havnens Bolværker.

Min Vens første Tanke var naturligviis at søge at faae Øie paa det Skib, han den foregaaende Dag havde forladt fuld af Lyst og af glade Forhaabninger. Blandt de Skibe, der i Hundredeviis havde søgt Læ østenfor Dungeness, men af hvilke dog Størstedelen allerede havde fortsat deres Reise, fik han endelig Øie paa et, der laae med heiste Mærsseil og øiensynlig var ifærd med at lette, — han gjenkjendte det, det var derombord, at han havde sit Hjem. Skyndsomt leiede han en Baad; Seil vare ham ikke tilstrækkelige, han fik fat paa en Aare og udlovede en Præmie for at naae Skibet, før dets Anker var oppe; hans sidste Kræfter bleve anspændte, med hvert Aaretag

slog hans Puls voldsommere; endelig fik man fra Skibet Øie paa Fartøiet, og overvældet af Sindsbevægelse sank han ned paa Bunden af Baaden.

Jeg har den Tro, at Skibet allerede vilde have sat Seil tidligere paa Morgenstunden, dersom ikke vor skikkelige Capitain, rimeligviis af Hensyn til den fraværende Passageer, havde besluttet sig til i nogle Timer at see Veiret an. Neppe var den ankomne Baad atter sat fra Borde, før Seilene bleve satte kant, og for en gunstig Vind stode vi Vester efter, ud igjennem Canalen.

Ved sin Ankomst ombord afgav min Ven Billedet paa topmaalt Elendighed. Han var nerveus, hans Tale var usammenhængende, han var dertil forhungret og neppe istand til at gaae henad Dækket. Hans Klædedragt var i den ynkeligste Forfatning, og Sporene af hans Omvandren i Roechampton den foregaaende Aften for at opsøge en Droske fremtraadte paa den umiskjendeligste Maade, idet Mudder og Snavs klæbede ved ham til heelt op over Knæene. Vi fik ham naturligviis snarest muligt bragt tilkøis; han fik rene og tørre Klæder, en solid Frokost hjalp paa Kræfterne, og en tryg Søvn bragte ham atter paa Benene. Han svoer imidlertid paa, at, hvormange Venner der end kunde vinke ad ham, vilde han aldrig nogensinde blive fristet til at begive sig paa en Udflugt liig den, han nylig havde foretaget til Englands Hovedstad.

- - -

Et allerunderdanigst Andragende under Frederik VI.

Da Stænderforsamlingen i Begyndelsen af Trediverne var traadt i Virksomhed, vakte de friere Ideer, der efterhaanden gjorde sig gjældende, Betænkelighed hos den absolutistiske Regjerings ledende Mænd, og ved Slutningen af 1834 opstod der hos de mere fremskredne Liberale Frygt for, at man vilde formaae Kongen til at udstede en Forordning, hvorved de Baand, der vare lagte paa Pressen, endyderligere vilde blive strammede. Flere Mænd, blandt hvilke Commandeur-Capitain Magnus Lütken, traadte sammen for at raadslaae om, hvad der burde gjøres for at forebygge en saadan Foranstaltning, og det blev besluttet at samle Underskrifter paa en Petition til Kongen om allernaadigt at bevare for Nationen den Frihed med Hensyn til Pressens Brug, som fandtes hjemlet ved de hidtil gjældende Bestemmelser.

Som Admiralitets-Adjudant mødte jeg hver Formiddag hos Collegiets første Deputerede, Admiral Holsten, der en Dag gjorde mig det Spørgsmaal, om man ikke

havde henvendt sig til mig angaaende en Petition om Pressefriheden, som man havde til Hensigt at indgive til Hans Majestæt. Efterat jeg havde svaret, at jeg kun løseligt havde hørt Tale derom, udspandt der sig en Samtale, hvorunder Excellencen meddeelte mig, at en saadan var bleven ham forelagt. „Den var nydeligt affattet," forsikkrede han, „og gjerne havde jeg underskrevet den, da jeg er en stor Ven af Pressefrihed; men jeg undlod det, da jeg virkelig ikke troer, at Hans Majestæt har til Hensigt at foretage nogen Indskrænkning i de bestaaende Forhold." — „De kan troe, min kjære van Dockum," fortsatte han, „at Pressefrihed er en fortræffelig Ting; De erindrer jo, at endeel Grave for nogle Aar siden bleve aabnede og plyndrede paa Holmens Kirkegaard; uden Pressefrihed vilde vi aldrig være komne efter Gjerningsmændene; det var et af Smaabladene, jeg troer „Raketten", som ledede os paa Spor efter de Skyldige", — og med denne og lignende Tildragelser for Øie vedblev den hæderlige Admiral i længere Tid at udbrede sig over de Goder, som Pressefrihed ifølge hans Erfaring maatte føre med sig.

Følgen af Admiralens Udtalelse var, at jeg, da det omhandlede Andragende blev mig forelagt, erklærede, at jeg ikke antog, at Hans Majestæt Kongen havde til Hensigt at lægge yderligere Baand paa Pressen, og at jeg derfor undlod at give Petitionen min Underskrift. Der var jo i dette Tilfælde al Grund for Adjudanten til at følge sin høie Foresattes Exempel.

Den næst Admiral Holsten høiest staaende Officeer i Marinen var Admiral Otto Lütken, Inspecteur over Divi-

sionerne. Ogsaa hos ham havde jeg været Adjudant og var bleven bekjendt med hans strenge og gammeldags Opfattelse af Forholdene, ikke alene, hvor det angik militaire Anliggender, men ogsaa i det huslige Liv. Man kan derfor forestille sig det Indtryk, det maatte gjøre paa ham, at hans Dattersøn, Niclas Suenson, dengang Lieutenant i Studenter-Corpset, da han efter en Revue skulde føre Corpsets Fane til Chefens Hjem, fandt paa med Fanebæreren og medfølgende Mandskab i Forbigaaende at tage sig en Forfriskning hos den dengang ansete Conditor Mini og imidlertid lade Fanen henstaae ubevogtet i Conditorens Port. Følgen var, at Admiralen paa det Bestemteste vægrede sig ved at anvende sin Indflydelse for at bringe Dattersønnen i Embedsvei, hvorimod han et Aarstid efter paa Grund af Suensons trængende Forhold bekvemmede sig til at antage ham som Privatsecretair, hvilken Stilling ikke havde Nogetsomhelst med den kongelige Tjeneste at gjøre.

Ved Paroltiden mødte altsaa Suenson hver Dag hos Bedstefaderen. Denne led jevnlig af Kiragra og laae da med Hænderne stukne i et Par store Bælgvanter i sin Seng. Døren stod aaben til den ved Siden af Sovekammeret liggende Parolstue, for at han kunde være istand til at modtage Meldinger, der mulig maatte indløbe. Under en saadan Sygeligheds-Periode indfandt Commandeur M. Lütken sig en Dag hos Faderen og gjorde ham bekjendt med den Trykkefriheds-Petition, som man var betænkt paa at indgive til Hans Majestæt. Efterat Admiral Lütken havde bifaldet Petitionens Indhold, skred

Sønnen til at udvikle for ham, at Forslagsstillerne ansaae det for høist ønskeligt, at Mænd med Indflydelse og med Navne af god Klang kom til at aabne Underskrivernes Række, og bad derfor Faderen om at stille sit Navn i Spidsen for de Mænd, som det var hans Hensigt senere at henvende sig til. Admiralen gav sit Samtykke hertil, men tilføiede: „Du seer, min Søn, at jeg idag ikke er istand til at tage en Pen i Haanden, kom igjen imorgen, og jeg haaber da at kunne underskrive Andragendet overeensstemmende med Dit Ønske.“

Næste Dag mødte Commandeur Lütken efter Aftale. Admiralen laae vedblivende i sin Seng, rygende paa en lang Kridtpibe, som det var hans Sædvane, naar han befandt sig bedre, og, da Petitionen blev ham forelagt, kaldte han paa Dattersønnen, Suenson, der igjennem den aabne Dør havde hørt den hele Forhandling, og bad denne at bringe ham en dyppet Pen, for at han kunde sætte sit Navn paa Papiret. Suenson bragte ham Pennen; men, idet han overrakte Admiralen den, yttrede han: „Det er et Skridt af saa stor Betydning, som Bedstefader her er ifærd med at gjøre, at det forekommer mig, at De nøie burde betænke de Følger, som det mulig vil kunne føre med sig.“ — „Det er tungt,“ bemærkede Admiralen hertil, „naar det kommer saa vidt, at den Unge vil anvise den Ældre den Vei, han troer, at denne rettest bør følge!“ Efter nogle Øieblikkes Betænkning fortsatte han imidlertid: „Min Søn Magnus, jeg vil tage den Sag under nærmere Overveielse.“

Sønnen opnaaede ikke senere at faae Faderens Underskrift.

Fra dette Tidspunct forandredes Admiralens Forhold til Dattersønnen. Ved hans Bistand blev Suenson udnævnt til Secretair ved Constructions- og Reglerings-Commissionen, han blev senere ansat i Marineministeriet, hvor han avancerede til Contorchef i Admiralitets-Departementet, og afgik mange Aar efter som Etatsraad. Han opnaaede en meget høi Alder, og det er af ham selv, at de ovenstaaende Enkeltheder ere blevne mig meddeelte.

Den indsendte Petition vakte i høieste Grad Hans Majestæts Harme. Oberst Michelsen, Chef for Regimentet i Helsingør, hvis Navn fandtes blandt Underskrivernes, blev kaldet til Kjøbenhavn for personlig af Kongen at modtage en streng Irettesættelse; Myndighederne i Militairetaterne fik Befaling til at tilkjendegive Underskriverne Hans Majestæts allerhøieste Mishag, og til Folket udgik der under 26de Februar 1835 et aabent Brev, som blandt Andet indeholder en Sætning, der endnu den Dag idag opbevares i Erindringen, nemlig denne: „thi Vi alene vide“, eller rettere: „thi Vi alene ere istand til at bedømme, hvad der tjener til Landets og Folkets Vel“.

Som Følge af denne Befaling bleve Lister over Underskriverne af det fatale Document, forsaavidt de henhørte under Søetaten, tilstillede de respective Divisionschefer. Jeg hørte til 2den Division, og paa en fastsat Dag bleve de som Underskrivere navngivne Officerer beordrede til at give Møde Klokken 12 hos Divisionens

Chef, Commandeur Flensborg. Ogsaa jeg blev tilsagt. For de forsamlede Officerer lod Chefen ved sin Adjudant den kongelige Kundgjørelse oplæse og anmodede derefter de Tilstedeværende om at forsyne Protocollen, hvori Kundgjørelsen var indført, med deres Underskrift. Her fremtraadte imidlertid Commandeur-Capitain Brinck-Seidelin med den Indvending, at det var med Urette, at den oplæste Tilretteviisning var bleven ham tildeelt; som Statsborger havde han kun benyttet den Adgang, der til alle Tider havde staaet Kongens Undersaatter aaben, til at udtale et allerunderdanigst Ønske for Hans Majestæt, og han maatte derfor afvise enhver Dadel, der rettedes til ham som Følge af et saadant Skridt. Enkelte Andre sluttede sig til ham, og det Hele endte med, at Commandeur Flensborg maatte gjøre opmærksom paa, at det var efter høiere Befaling, at den kongelige Kundgjørelse var bleven meddeelt de forsamlede Officerer, at de Alle havde hørt Protocollen blive oplæst, og at han altsaa maatte beordre dem til ved deres Underskrift at bevidne, at denne Oplæsning havde fundet Sted i deres Paahør.

Naturligviis havde dette Optrin bragt Commandeur Flensborgs Sind noget ud af Ligevægt. Skjøndt tilsagt, havde min Tjeneste som Admiralitets-Adjudant hindret mig fra at give Møde ved den berammede Tid, Klokken 12, hvorimod jeg Klokken 1 indfandt mig for at afgive Forklaring over Grunden til min Udeblivelse. Commandeuren modtog mig med: „Ja, De veed jo, Lieutenant van Dockum, hvad Sagen angaaer; den kongelige Irettesættelse vil De finde indført i Protocollen, der henligger

i Parolstuen; læs den igjennem, og sæt saa Deres Navn under til Bekræftelse paa, at Irettesættelsen er bleven Dem meddeelt." „Men" — indvendte jeg — „Nei, De indseer jo," afbrød Commandeuren mig noget pirrelig, rimeligviis under Indtrykket af den Indsigelse, der kort iforveien var bleven gjort, „at jeg ikke kan gaae ind paa at discutere dette Anliggende med Dem; skriv blot under, og dermed vil den hele Sag være afgjort." Atter fremkom jeg med et „Men"; herover var Commandeuren imidlertid nær ved at blive utaalmodig, saa at det næsten blev vanskeligt for mig at gjøre den Indsigelse gjældende, at jeg aldeles ikke henhørte til Underskriverne af det skjæbnesvangre Document. „Men Deres Navn er jo opgivet mig i den Skrivelse, som jeg har modtaget fra Admiralitets-Collegiet", udbrød Commandeuren. „I det Tilfælde maa det beroe paa en Feiltagelse", — og Commandeuren gav sig nu til at gjennemsee Protocollen, hvor ganske rigtigt Navnet van Dockum fandtes, men med Fornavns-Bogstavet *J.*, altsaa min Broders, der forunderligt nok ikke havde omtalt for mig, at han havde fundet sig tilskyndet til at give sin Underskrift. — „Deres Broder!" udbrød Commandeuren, — og efter et Øiebliks taus Forundring fortsatte han: „Da De nu er her, kan De jo alligevel skrive under, og den hele Sag vil dermed være bragt tilende." Jeg rettede mig efter Commandeurens Opfordring, skrev mit Navn i Protocollen og lagde saaledes mit broderlige Sindelag for Dagen ved at offre mig paa min Broders Vegne.

Offeret var imidlertid ikke stort. Yderligere Indskrænkning i Pressefriheden fandt ikke Sted, og Sagen døde hen, dog ikke uden at have givet Anledning til nærgaaende Kritik og megen Omtale blandt Publicum. Beviis herfor vil findes deri, at Erindringen endnu efter 50 Aars Forløb bevares om den alt anførte Sætning i den kongelige Kundgjørelse: „thi Vi alene vide", der i fire Ord paa en charakteristisk Maade sammentrænger Absolutismens hele Ufeilbarligheds-Theori.

Man kan imidlertid tænke sig, hvilken Opsigt det vilde have gjort, om Navnene paa de tvende høieststaaende Officerer i Marinen vare blevne fundne i Spidsen for Underskriverne af den Petition, der i saa høi Grad vakte Monarkens Forbittrelse. Af det Foregaaende vil man have seet, hvor nær dette var ved at blive Tilfældet. Baade Admiral Holsten og Admiral Lütken vare Kongen heelt hengivne Mænd, og den Sidstnævnte vaagede endog med en saadan Strenghed over de militaire Formers Opretholdelse, at denne Nidkjærhed til sine Tider kunde nærme sig Latterlighedens Grændse; Begge vare de imidlertid opvoxede og graanede under Enevældens faderlige og i mange Retninger sløvende Regimente; det foreliggende Tilfælde var dertil noget Uvant paa hiin Tid, og for ingen af dem gjorde det sig gjældende med tilstrækkelig Klarhed, at det er den Militaires Pligt at holde sig tilbage fra offentlige Demonstrationer.

En Ildebrand i Kjøbenhavn.

I mine unge Dage vakte en Ildebrand i Kjøbenhavn stort Røre blandt Befolkningen, og, var Branden af nogen Betydenhed, kunde den næsten efterlade Indtrykket af en Folkeforlystelse. Ved Udbruddet af en Ildsvaade om Natten gjenlød Vagternes Piben i et Nu over hele Staden. Raabet: Brand, Brand! bragte hele Byen i Bevægelse. Spørgsmaalet fra alle Sider: „Hvor er Ilden?" overdøvede næsten Vægternes Brandraab, og ud fra alle Huses Vinduer strakte sig et eller andet Hoved for at faae det ængstende Spørgsmaal besvaret. Istedetfor den Døsighedstilstand, der ved den Tid kan betegnes som et af Hovedtrækkene ved det kjøbenhavnske Byliv, indtraadte med Eet et Røre iblandt Befolkningen, der stod i skarp Modsætning til den Tomhed, som ellers i Reglen herskede paa Byens Torve og Gader; Alle skulde ud at see paa Ilden; Klokkerne klemtede; Lanternerne lyste fra Taarnene for at angive, i hvilken Deel af Byen der var Ildebrand, og, var Ilden af Betydning, kom Alarmtrommen snart til og gjenlød paa ildevarslende Maade til alle Sider. Under

Hujen og Skrigen foer Ungdommen afsted imod Brandstedet; Vandsluffer, kjørte af kaade Slagtersvende, banede sig støiende Vei gjennem Trængselen, Sprøiterne kom i Bevægelse, men desværre kun langsomt, da Brandmandskabet, der skulde trække afsted med dem, først skulde samles; med afmaalte Skridt marscherede en Deling Soldater fra Hovedvagten paa Kongens Nytorv igjennem Gaderne for at hjælpe ved Ordenens Overholdelse; thi uagtet en rigelig Anvendelse af den tunge Spanskrørsstok, der var Politibetjentenes virksomme Vaaben, var det kun med Nød og neppe, at disse Ordenens Haandhævere vare istand til at holde nogenledes Styr paa den mylrende Skare, der skulde tilfredsstille sin Nysgjerrighed ved Beskuelsen af, hvad der i det angivne Øieblik fyldte saagodtsom Alles Tanker.

Seent en Aften i Løbet af Aaret 1835 udbrød der en Ildebrand i Kongens Bryghuus ved Langebro. Ilden antog i kort Tid foruroligende Dimensioner, og, da jeg dengang var Admiralitets-Adjudant, paalaae det mig at møde ved Brandstedet for i paakommende Tilfælde, om Brandvæsenet skulde finde det nødvendigt, at træffe Foranstaltning til Hidkaldelse af den fornødne Styrke af Marinens Matroser og Tømmermænd. Iført Mundering begav jeg mig altsaa ved Midnatstid, da Ilden tog Overhaand, til Brandstedet, og efter at have sat mig i Forbindelse med Brandmajoren slentrede jeg afsted ad den smalle Gyde, der langs Canalen løber forbi den nordlige Side af Bryghuset, hvis øverste Deel ved min Ankomst stod i fuld Flamme. Det Første, jeg her stødte paa, var

en Sprøite, der spærrede Veien og var bleven forladt af Betjeningsmandskabet, fordi, som man sagde mig, Vandforsyningen ikke slog til, da man ikke havde været istand til at tilveiebringe de nødvendige Brandspande. Jeg opfordrede den forsamlede Mængde til at bøde herpaa og fandt villige Hænder til at udføre Arbeidet, men trods al Anstrengelse blev man kun istand til at tilveiebringe tre Brandspande, og hermed var det indlysende, at selv med den bedste Villie Intet lod sig udrette. Jeg maatte altsaa opgive det gjorte Forsøg og fjernede mig under Mængdens Hurraraab. Kort efter hørte jeg en Stemme, der yttrede Forundring over, at Sprøiten ikke var i Virksomhed. Det var en Ingenieurlieutenant, som var kommen til, og hvem man forklarede, at man uagtet al Anstrengelse ikke havde været istand til at skaffe et tilstrækkeligt Antal Brandspande. Han vilde dog ikke slaae sig til Ro hermed, men meente, at, naar han paatog sig at tage Plads paa Vaterlisten, der i Flugt med Vandets Overflade løb langs Yderkanten af Bolværket, og herfra gav sig til at lange Vand op, vilde Sprøiten magelig kunne gjøre den tilsigtede Nytte. Lieutenanten kravlede altsaa ned og indtog sit Sæde, men Vaterlisten var mosgroet og slibrig, og efter en kortvarig Anstrengelse gled Lieutenanten med sin Brandspand ned i Vandet. Man samledes naturligviis langs Bolværket for om nødvendigt at yde den Svømmende Hjælp, da idetsamme Kongen, Frederik VI., ankom, fulgt af en Mængde Adjudanter. Kongen blev naturligviis opmærksom paa, at noget Usædvanligt foregik i Canalen; han forhørte sig om, hvad

der var paafærde, og fik til Svar, at det var en Lieutenant, som var gleden ud i Vandet. „Ikke Andet!“ udbrød Kongen, idet han gik videre, og Sprøiten vedblev at henstaae ubenyttet.

Jeg troer, at dersom den svømmende Lieutenant havde kunnet høre Majestætens Udbrud: „Ikke Andet!“ vilde dette have beredt ham en følelig Skuffelse. Jeg nærer nemlig Mistanke om, at han havde seet Kongen stile henimod den omtalte Gyde ved Canalen, og at dette havde bevæget ham til ved iøinefaldende Iver og Anstrengelse at søge at gjøre sig bemærket af Hans Majestæt for derved at opnaae et anerkjendende Ord fra Kongens Side. Planen mislykkedes desværre aldeles; Lieutenanten blev fisket op af Vandet, og med feilslagent Haab forsvandt han, vaad som han var, fra Skuepladsen.

Nogen Tid hengik; da hævede der sig atter en høi Stemme med det Spørgsmaal: „Hvorfor er Sprøiten her ikke i Virksomhed?“ Jeg gjenkjendte General Bülows Stemme, og tillige kunde jeg høre, at han var gnaven, rimeligviis som Følge af, at han paa uventet Maade var bleven forstyrret i sin Nattesøvn. Generalen lod ikke til at give videre Agt paa de Forklaringer, der gaves ham af den forsamlede Mængde, hvorimod jeg med Eet hørte ham udbryde: „Hvorfor passer De ikke Deres Tjeneste? hvorfor staaer De her og gloer paa Ilden, medens Taget er nærved at styrte sammen, istedetfor at opfylde den Pligt, som er Dem anbetroet!“ hvorefter der fulgte en Mængde meget uvenlige Talemaader, som det kun vilde være lidet passende at gjentage. Generalen havde imidlertid Hast,

det var ham om at gjøre at slutte sig til Kongens Følge, og i Mørket drog han mig tæt forbi, fulgt af et Par Adjudanter.

Nogle faa Minutter efter blev jeg tiltalt af en Person, der var ifort en lang gulgraa Frakke, og som havde en blank Hat paa Hovedet. Han spurgte mig om, hvem den Militair var, som nylig var kommen forbi, fulgt af et Par Herrer i Uniform. Jeg sagde ham, at det var General Bülow med et Par yngre Officerer. „Saa det var General Bülow!“ udbrød den Ubekjendte, „det er da en sælsom grov Karl!“ Jeg fandt mig naturligviis ikke tilskyndet til overfor en Vildfremmed at give mig af med at bedømme Generalens Charakteer eller Egenskaber og lod det blive ved et undvigende Svar. „Saadan som han har behandlet mig, det er da Noget af det Infameste, jeg har oplevet! Hvad kommer den fordømte Sprøite mig ved? Jeg er Forpagter; jeg er kommen ind fra Landet og er gaaet herhen for at see paa Ilden, og saa bliver jeg tiltalt som en Hund og overfaldet med Skjældsord!“ — Her gik det op for mig, at Generalen havde antaget Forpagteren for at være en Brandofficeer, hvortil hans Paaklædning let kunde give Anledning, og nu forstod jeg det hele Optrin. Forpagteren havde imidlertid talt sig varm, han udøste sin Forbandelse baade over General Bülow og over Brandvæsenet, den „fordømte Sprøite“ derunder indbefattet, og forlod mig vistnok med den faste Beslutning ingensinde mere at gaae hen og see paa en Ildebrand, selv om et heelt Kvarteer af Byen skulde staae i lys Lue.

Under disse vexlende Begivenheder var Dagen ved at bryde frem. Man var bleven Herre over Ilden, og jeg kunde betragte min Tjenestepligt som opfyldt. Førend jeg begav mig til mit Hjem interesserede det mig dog at gjøre mig nærmere bekjendt med den Skade, som Ildebranden havde foraarsaget, og ad Porten begav jeg mig derfor ind i den store Gaard, der til alle Sider var indesluttet af Bryghusets Bygninger. Jeg stillede mig her op for at beskue det Ødelæggelsesværk, som Ilden havde frembragt, da jeg med Eet blev ramt af en Vandstraale, der blev rettet imod mig fra en af de nærmeste Taggesimser. Spøgen maa have forekommet andre Straalemestere altfor fristende til ikke at blive efterlignet, og, da der ved Ildens Hendøen var indtraadt en deelviis Standsning i Brandvæsenets Anstrengelser, fandt jeg mig pludselig udseet til Skive for fem eller sex Sprøitestraaler, der i eendrægtig Samvirken syntes at være rettede imod min trekantede Hat. At begive mig iilsomt paa Flugt, forekom mig at være under min Værdighed; jeg trak mig derfor tilbage med Anstand; men, førend jeg atter naaede Læ i Porten, var jeg vistnok ligesaa gjennemblødt som Ingenieurofficeren, da han med sin Brandspand i Haanden blev fisket op af Canalen. En Time efter vare imidlertid under en tryg Søvn baade General Bülow, „den fordømte Sprøite“ og det voldsomme Styrtebad, jeg havde faaet, svundne af min Erindring.

En russisk Tolk.

Som Lieutenant var Krenchel en Dag Vagthavende paa Bommens Vagt, hiint Samlingssted for Marinens yngre Officerer, hvor der ikke blot blev spiist Frokost og røget Tobak, men hvor der tillige saa ofte blev ført larmende Discussioner om Marinens Vee og Vel. En russisk Orlogsmand var ankret paa Rheden, og der var kommet Ordre fra Holmens Overekvipagemester om, at der maatte tilstedes dens Officerer Adgang til Værftet. Der opstod nu Spørgsmaal om, hvem der kunde tale Russisk med dem, naar de indfandt sig ved Vagten. „Naturligviis jeg“, svarede Krenchel. — „Kan Du Russisk?“ spurgte man med Forundring. — „Javist kan jeg Russisk“, forsikkrede Krenchel, og, da han havde ført et baade omflakkende og eventyrligt Liv, tænkte man sig, at Samkvem med Russere ogsaa kunde være faldet i hans Lod, og at hans Sprogkundskaber ad denne Vei endyderligere kunde være blevne forøgede.

Noget efter saaes de russiske Officerer paa Flydebroen, der forbinder Toldboden med Værftet, og som

dengang altid var lukket, naar ikke et enkelt Skibs Ud- eller Indgaaen satte Bommanden og hans Folk i Bevægelse. „Der ere de!“ gjenlød det, og et Øieblik efter traadte nogle af de fremmede Officerer ind og tiltalte Krenchel som den vagthavende Officeer i det russiske Sprog. Krenchel tog meget høvisk imod dem: „Jakoffsky amilitsch Karowar bevitchsky“ eller saa omtrent, lød hans forekommende Svar paa deres Henvendelse til ham. Han førte dem til Døren; under levende Samtale fulgte han dem et Stykke hen ad den lange Bro, der fører til Hovedvagten, her tog man Afsked med hinanden under gjensidige Høflighedsbeviser, og triumpherende vendte Krenchel tilbage til Vagten — han havde jo klaret sig brillant. Han var ogsaa kjendelig stegen i Anseelse iblandt os, og det laae ikke i Krenchels Charakteer at sætte nogen Dæmper paa den fordeelagtige Stemning, der ved hans Tilbagekomst lød ham imøde fra den i Vagtlocalet forsamlede Kreds.

Senere oplystes det, at det var et fingeret og improviseret Sprog, hvori Krenchel havde underholdt sig med de russiske Gjæster, som havde antaget, at han talte Dansk.

Bommens Vagt er forlængst forsvunden i dens daværende Skikkelse. Dens Svinelæders Sofa, dens forrøgede Vægge, den forrustne Vagtsabel og det mangelfulde Bohave ere ikke mere; men ikkedestomindre spiller Bommens Vagt en Rolle i Marinens Udviklingshistorie. Her fandtes et Tilknytningspunct for alle yngre Officerer, som nu er gaaet tabt; her var det, at Etatens Anliggender bleve

gjorte til Gjenstand for Drøftelse fra de mest forskjellige Synspuncter, og det Samliv og de Rivninger, som her ofte fandt Sted, bidroge ikke lidet til at fremme det Sammenhold og Kammeratskab, der i hine Tider vare fremherskende blandt Marinens Officerer. Søen var Ens Alt; Kjærlighed til Faget var det Eneraadende, og, selv om man ikke bevarer nogen tiltalende Erindring om den store Vagtkurv, som ufeilbarlig indfandt sig, før man tiltraadte Vagten, vil man erkjende, at Bommens Vagt har havt en ikke ringe Indflydelse paa den udprægede Aand og Tone, som for et halvt Aarhundrede siden herskede i Marinen.

Høg over Høg.

I Aaret 1843 var Krenchel Chef for Vagtskibet paa Elben. En Dag blev han buden til Gjæst hos Commandeur Raasløff, dengang Indrulleringschef i Altona, og blev om Aftenen sat til at spille Kaart med en ham ubekjendt og meget talende Præst, der under Spillets Gang var uudtømmelig i at fortælle de mest utrolige Historier. Spurgte man ham, om det var en virkelig Oplevelse, han havde meddeelt, var hans ufravigelige Svar: „Ich habe es selbst gesehen", hvorved naturligviis ethvert yderligere Spørgsmaal maatte bortfalde. Tilsidst forekom det imidlertid Krenchel at gaae for vidt med disse Overdrivelser, og for at overtrumfe ham begyndte han: *Als ich in Afrika war,* . . . . en Indledning, hvorom Krenchels Kammerater vidste, at den saagodtsom altid vilde blive paafulgt af Beretningen om en eller anden vidunderlig Hændelse, der var tilstødt ham paa denne mærkelige Afrikareise. K. fortsatte med at fortælle, hvorlunde det

havde viist sig for Negerne paa Congokysten, at den bedste Madding for at fiske Haier var at sætte Negerbørn paa Krogen. „Wie!“ udbrød Præsten med opspilede Øine, „dog vel ikke lebendige Negerkinder?“ — „Jo,“ svarede Krenchel ufortrødent, „virkelige, levende Negerbørn.“ — „Det er oprørende!“ udbrød Præsten forfærdet; „men er det virkelig muligt?“ — „Ich habe es selbst gesehen,“ var Krenchels Svar. Ved dette Svar kastede Præsten Kaartene henad Bordet og foer hen til Fru Raasløff for at meddele hende det utrolige Factum, som en af hans Medspillende forsikkrede selv at have oplevet. Præstens Sindsstemning var imidlertid kommen ud af Ligevægt, og i Vrede forlod han kort efter Selskabet.

Denne ungdommelige Streg leder Tanken uvilkaarlig tilbage til en af Marryat's Romaner, hvori Forfatteren skildrer en forøvrigt hæderlig Skibschef, hvis Sanddruhed man imidlertid var enig om at betvivle, og som i et Selskab fremkommer med de mest utrolige Historier, hvilke han paastaaer selv at have oplevet. Tilsidst bliver Næstcommanderende utaalmodig og fortæller, hvorledes han har været Vidne til noget aldeles Utroligt ombord i en Fregat, hvor han gjorde Tjeneste. Chefen tog Sagen fornuftigere end den tydske Præst; han forsikkrede Næstcommanderende, at han naturligviis ikke nærede mindste Tvivl om Rigtigheden af det høist særegne Tilfælde, han havde omtalt; men han vilde dog raade ham til ikke fremtidig at omtale denne Begivenhed i Fremmedes Nær-

værelse, da det dog mulig kunde tænkes, at En eller Anden paa Grund af Sagens usædvanlige Beskaffenhed kunde bringes til at nære Tvivl om Begivenhedens Virkelighed, hvilket naturligviis ikke vilde være Næstcommanderende behageligt.

En forfængelig Herre.

I 1851 var min Hustru i Berlin. En Dag spadserede hun „unter den Linden“ med Torben Bille, dengang Legations-Secretair, senere Gesandt i London; de vare komne til Hjørnet af Friederichsstrasse, ad hvilken Gade de vilde dreie om; men Brolægningen var under Reparation og Gaden afspærret ved en Kjæde, der var trukken tvers over den. De raadsloge om, hvilken anden Vei de skulde tage, da en statelig Rytter kom imod dem i Retning fra Brandenburger-Thor. Det var en ældre Militair, som red en udmærket smuk Hest og havde en Ordonnants efter sig, og alt paa Frastand saae Bille, at det var General Wrangel, der nylig havde anført de preussiske Tropper i Jylland. Min Hustru og Bille bleve staaende for at betragte den Forbiridende. „Han er yderst forfængelig,“ yttrede Bille, „dersom Fruen vil tage sin Lorgnet og rette den imod ham, er jeg vis paa, at han vil føle sig smigret ved at have tiltrukket sig en Dames Opmærksomhed.“ Min Hustru satte sin Lorgnet for Øiet for at betragte den Mand, hvis Navn hun saa ofte havde hørt nævne, omend dette Navn just ikke havde den

bedste Klang i danske Øren. At hendes Øie hvilede paa ham, undgik ikke hans Opmærksomhed, og, da han kom hen til det Hjørne, hvor Bille og min Hustru vare standsede, dreiede han pludselig sin Hest til Venstre og satte paa en høist elegant Maade hen over den Kjæde, som afspærrede Friederichsstrasse. Da han var kommen ind i Gaden, gjorde han Omkring og satte tilbage igjen over den udspændte Kjæde, hvorpaa han med Haanden til Huen hilste den ham ubekjendte Dame, hvis Opmærksomhed han havde tiltrukket sig. Med Ordonnantsen i sit Følge fortsatte han derpaa sin Vei ad det kongelige Palais til.

Min Hustrues Overraskelse var over al Beskrivelse. „Sagde jeg Dem det ikke nok?“ udbrød Bille, da Wrangel vel var kommen forbi, „han har villet vise, at han paaskjønnede, at man lagde Mærke til ham; Alt er Forfængelighed hos ham; han gjør sig til af sit Ridt og har villet vise den fremmede Dame, hvad han er istand til at præstere; dog tilstaaer jeg, at en saa eclatant Forestilling kom mig uventet.“

Dette lille Træk forekommer mig at være charakteristisk, skjøndt det jo i sig selv er ubetydeligt. Uden at have gjort sig fortjent ved nogen berømmelig Vaabendaad forfremmedes Wrangel senere til Feltmarschal. I en høi Alder døde han som fremtrædende Repræsentant for preussisk Militarisme og tydsk Underdanighed, men vedblev lige til det Sidste at være naragtig, tildeels latterlig, paa Grund af sin paatagne Ungdommelighed.

Et Besøg af Dr. Geert Winther.

Kort efter Rigsdagens Aabning i 1851 modtog jeg et Besøg af Dr. Geert Winther, Venstremedlem af Folkethinget. Jeg var dengang Marineminister. Hensigten med dette Besøg var at formaae mig til at opføre paa Marinens Budget en aarlig Understøttelse af 200 Rd. til Enken efter forhenværende Læge i Marinen Dr. Rosen, der nylig var afgaaet ved Døden. Den Afdøde, forestillede han mig, havde deeltaget i Verdensomseilingen ombord i Corvetten „Galathea", der havde været til Hæder for Marinen. Han var senere bleven valgt til Medlem af Folkethinget, hvor hans Virksomhed var bleven høilig paaskjønnet af Rigsdagens ledende Mænd, og, da han havde efterladt sig en Enke i høist trængende Omstændigheder, vilde hans Parti i Rigsdagen sætte stor Priis paa, om Staten kom denne Dame til Hjælp som Enke efter et høist fortjenstfuldt Medlem af Samfundet.

Jeg gjorde naturligviis Dr. Winther opmærksom paa, at et Togt med „Galathea", hvormeget man end kunde paaskjønne det, dog ikke kunde begrunde nogen Adgang

til Nationalbelønning, at eiheller Dr. Rosens Virksomhed i Rigsdagen havde været af en saa opsigtvækkende Betydning, at der herpaa kunde reises noget Krav, og at i ethvert Tilfælde intet Beviis forelaae, af hvilket man kunde slutte, at Folkethinget vilde sætte den Priis paa, at man kom hans Enke til Hjælp, som han, Dr. Winther, søgte at gjøre gjældende.

Faa Dage efter indfandt Dr. Winther sig atter hos mig og forelagde mig Breve fra saagodtsom samtlige Venstreførere i Folkethinget, i hvilke de paa deres Parties Vegne udtalte det Ønske, at der paa Budgettet maatte blive opført en Sum til Understøttelse for Dr. Rosens Enke som Anerkjendelse af hendes Mands udmærkede Rigsdagsvirksomhed. En saadan eenstemmig Anmodning forekom mig ikke at kunne ansees for at være uden Betydning; i ethvert Tilfælde vilde jo den endelige Afgjørelse ligge i Rigsdagens Haand, og efter endeel Betænkelighed gik jeg ind paa Dr. Winthers, eller rettere Rigsdagsmedlemmernes, indtrængende Begjæring om at foreslaae en Understøttelse til den omtalte Enke, der, saavidt jeg mindes, blev anført som boende i Dr. Winthers Huus.

Efterat dette var afgjort, fremkom Dr. Winther med den Bemærkning, at det vilde være ønskeligt, om Afstemning i Thinget kunde finde Sted, uden at nogen videre Forhandling om denne Ubetydelighed blev fremkaldt i Forsamlingen. Dette kom naturligviis ikke an paa mig, og jeg svarede, at det udelukkende maatte beroe paa selve Thingets Medlemmer. „De vil nemlig indsee,“ fort-

satte Dr. Winther, „at, dersom en Discussion skulde blive reist om dette Anliggende, og særlig Afstemning derefter skulde finde Sted, vilde den Stilling, som jeg indtager i Thinget, naturligviis gjøre det nødvendigt for mig at stemme imod det indbragte Andragende!"

Og dette blev udtalt af en folkekaaren Mand, der ved Medborgeres Tilslutning havde erhvervet Sæde i Rigsdagen! Det var et sørgeligt Indblik, jeg fik i den Tankegang, der kunde herske hos Folk, hvem det ved velklingende Ord om Frihed og Selvstændighed ofte lykkedes at vinde Tillid hos dem, som de kaldte „Folkets Kjerne". Desværre maatte jeg sande, at der ved Siden af den smukke Tanke om en Folkerepræsentation ogsaa hos os havde indsneget sig Forhold, hvor Partihensyn og Egoisme saagodtsom udelukkende gjorde sig gjældende med Tilsidesættelse baade af Sømmelighed og ethvert Hensyn til Statens Tarv.

Frederik VII. som Diplomat.

(Nedskrevet i Januar 1893.)

Ved Slutningen af Aaret 1853 indtraf en Høitidelighed ved Hoffet, i hvilken Anledning jeg blev tilsagt til stort Taffel paa Christiansborg Slot.

Efter Bordet stod jeg og talte med Professor H. N. Clausen, da Kongen kom lige hen til denne med de Ord: „Jeg vil gjøre Dem opmærksom paa, at det aldeles ikke er Professor Clausen, men derimod Rector Magnificus Clausen, som jeg har indbudt til Taflet idag, og det undrer mig derfor, at De ikke bærer den Kjæde, som er Tegn paa den høie Værdighed, De beklæder ved Universitetet." Professor Clausen søgte at undskylde sig, saa godt han kunde, hvorefter der blev vexlet nogle Ord med Hans Majestæt, under hvilke Overhofmarschal Lewetzau nærmede sig og gjorde Kongen i al Hemmelighed en Meddelelse, der øiensynlig mishagede ham.

Meddelelsen gik ud paa, at den russiske Minister, Baron Ungern-Sternberg, pludselig var kjørt bort fra Slottet. Han havde følt sig fornærmet over, at Kongen,

istedetfor som sædvanligt strax at henvende nogle Ord til det diplomatiske Corps, først havde indledet en Samtale med Professor Clausen, en af de vigtigste Førere for det liberale Parti; han saae deri en forsætlig Demonstration imod den Regjering, som han havde den Ære at repræsentere, og vilde ikke med Rolighed finde sig i den personlige Tilsidesættelse, som herved blev ham viist, hvorfor han udenvidere forlod Salen.

Kort efter begav Kongen sig hen til den diplomatiske Kreds, og efter nogle venlige Ord til den engelske Minister, Mr. Buchanan, spurgte han: „Men hvor er den russiske Minister bleven af? Der er Noget, jeg gjerne vilde tale med ham om.“ Man underrettede Hans Majestæt om, at den russiske Minister kort forinden havde forladt Selskabet, og, da Kongen syntes at blive ærgerlig herover, antydede Mr. Buchanan, at han antog, at Baron Sternberg ved et let Anfald af Svimmelhed var bleven nødsaget til at søge sit Hjem. Øieblikkelig lod Kongen Lewetzau tilkalde og gav ham Ordre til, at der strax skulde afgaae Bud til det russiske Gesandtskabshotel for nøiere at indhente Kundskab om Baron Sternbergs Befindende, hvilket han dog haabede ikke vilde være af nogen ængstelig Beskaffenhed.

Da Selskabet gik fra hinanden, og Mr. Buchanan kjørte hjem, lod han Kudsken holde udenfor Baron Sternbergs Bolig for at meddele sin Collega, at Kongen havde spurgt efter ham. Da Kongen dertil havde føiet, at der var Noget, hvorom han ønskede at tale med Baronen, havde han fundet det passende at bemærke, at han troede,

at Ministeren var bleven angreben af en let Upasselighed, hvorom han dog ikke vilde undlade at meddele Baronen Underretning.

Næste Morgen tidlig indløb der atter Forespørgsel fra Kongen til det russiske Gesandtskabshotel om Ministerens Tilstand. Ved Middag indtraf der paany Bud fra Hans Majestæt for at erkyndige sig om Ministerens Befindende. Om Aftenen ankom der en yderligere Forespørgsel i samme Anledning, og dette gjentog sig i de nærmest paafølgende Dage.

Baron Ungern Sternberg var en selvbevidst Personlighed; men han var opdragen i diplomatiske Former, og, af Hensyn til den Interesse, der blev ham viist af Hans Majestæt i Anledning af hans Ildebefindende, fandt han, at det vilde være upassende for ham at vise sig paa Gaden. Han forblev som Følge heraf indespærret i sit Hjem i fire Dage, hvorefter han den femte Dag fremstillede sig for Kongen for allerunderdanigst at udtale sin Paaskjønnelse af den Deeltagelse, der var viist ham af Hs. Majestæt i Anledning af det Ildebefindende, som han nu heldigviis aldeles havde forvundet.

Med alle sine Mærkeligheder kunde Kong Frederik VII. dog fra Tid til anden have gode Ideer.

En Audients hos Frederik VII.

Engang i 1863 var jeg til Audients hos Frederik VII. Efter en kort Forhandling om det Anliggende, der havde bragt mig til at fremstille mig for Hans Majestæt, kom min ældste Svoger Frederik Bauditz paa Tale, idet Kongen erindrede, at han som Dreng havde leget med ham paa Prinds Ferdinands Palais. „Hvilke andre Svogere har Du?" spurgte Kongen. — „En har jeg, som er Oberst ved Dragonerne i Aarhuus." — „Ham kjender jeg godt," udbrød Kongen, „med ham har jeg været Medlem i en militair Commission." — „Og saa har jeg Kammerherren, der i sin Tid har været Departementschef i Indenrigsministeriet." — „Ogsaa ham kjender jeg," yttrede Kongen, „han var Secretair hos Ørsted, da denne var paa Reise med mig oppe i Jylland." — „Og endelig har jeg den yngste Svoger, som i sin Tid var Garderofficeer." — „Jøsses! hvor har jeg dog været gal paa det Menneske," afbrød Kongen mig; „naturligviis havde jeg fuld Aarsag dertil. Paa et Bal nemlig, hvor han var tilstede, stod

jeg opstillet til Vals, og, da min Dame fandt det varmt, lukkede jeg det nærmeste Vindue op, hvorefter Valsen begyndte. Da jeg atter med min Dame indtog vor tidligere Plads, fandt jeg — tænk Dig! — Vinduet lukket; paa Forespørgsel sagde man mig, at dette var skeet efter Ordre af Din Svoger, og en skarp Irettesættelse gav jeg ham, fordi han havde understaaet sig at lukke det Vindue til, som jeg selv havde været henne at aabne; — Svogeren dandsede ud, og Du kan tænke Dig, at, idet han i Valsen kom mig forbi, satte han sin Hæl lige paa min store Taa, saa at jeg nær havde skreget i vilden Sky af Smerte!" — „Det var meget ubehændigt af ham", yttrede jeg. — „Ubehændigt!" udbrød Kongen; „nei, det var ligefrem Ondskab. Siden den Tid bar jeg Nag til ham og bidrog vel ogsaa Mit til, at han efter en Scene i Theatret en Aften efter Høiesterets Aabning blev hensat flere Maaneder i Arrest i Castellet." — „Han trak sig derefter ud af Garden," anførte jeg, „meldte sig ind paa den militaire Høiskole og blev efter bestaaet Examen Ingenieurofficeer. Efter Krigen i 1850", tilføiede jeg videre, „traadte han ud af det Militaire og er nu i en smuk Stilling som Overingenieur ved den sjællandske Jernbane." Kongen betænkte sig nogle Øieblikke og udbrød derpaa: „Jeg er da den, han kan takke for sin Lykke!" Forundret gjorde jeg Majestæten opmærksom paa, at min Svogers Virksomhed nu var af reent privat Natur, og at han ved sin Stilling ikke stod i nogensomhelst Forbindelse med Regjeringen. Kongen svarede

hertil: „Seer Du, dersom jeg ikke havde hadet ham og faaet ham sat i Castellet, vilde det aldrig være faldet ham ind at gaae til Høiskolen; han vilde da aldrig være bleven Ingenieur og vilde aldrig have opnaaet den ham nu betroede Post; Alt skylder han mig, og det glæder mig, at det gaaer ham godt i Verden!“

